

BNCR

3.3.94

(093)

(460)

C 733

3

COLECCION
DE
DOCUMENTOS INÉDITOS DEL ARCHIVO GENERAL

DE LA
CORONA DE ARAGON,

publicada de Real orden

POR
EL ARCHIVERO MAYOR
D. Próspero de Bofarull y Mascaró.

TOMO III.

PROCESOS DE LAS ANTIGUAS CORTES Y PARLAMENTOS

DE

CATALUÑA, ARAGON Y VALENCIA,

CUSTODIADOS EN EL ARCHIVO GENERAL

DE LA

CORONA DE ARAGON,

Y PUBLICADOS DE REAL ÓRDEN

POR

el Archivero mayor

D. Próspero de Bofarull y Masamis.

Tomo III.

BARCELONA,

En el establecimiento litográfico y tipográfico de

D. JOSÉ SUZARRO MONTFORT.

1848.

S.S. 94 (093) (160) C 433/3

PARLAMENTO EN TORTOSA.

SESION DEL DIA 25 DE DICIEMBRE DE 1412 (1).

Reunida la comision de los veinte y cuatro, recibió la siguiente carta:

Núm. 281.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general de Cathalunya —Molt reverends egregis nobles et honorables senyors: huy scripte de la present a IIII horas apres mig jorn los consellers de Barchinona han reebuda den P. de Sentmenat procurador de Martorell una letre la qual menciona que Castellvi de Ro-

Tom. 18.
fol. 1240.

(1) Aunque en el proceso la sesion de este día se halla continuada como del año 1411, creemos que fué equivocacion del escribiente; pues en el cómputo por años del nacimiento del Señor, el día 25 de diciembre, segun el orden natural y el uso constante, debía ser ya el día de año nuevo.

sanés es pres segons que en la letra quels dits consellers trameten aquí en sa forma a lurs sindichs ho porets veure: havem hoit dir per alguns que la preso de aquest castell es stada feta per mossen Narnau de Sta. Coloma servidor e de casa del comte de Foix. Les provisions qui per raho de aço son stades fetes son aquestes: que lo regent la vagaria et en Galceran de Gualbes un dels dits hic son partits de continent ab certa gent darmes e sen van dret camí a Martorell metent via fos de sacramental a fi que ajust hi fornesque lo dit loch de Martorell dels homens del dit sacramental los quals vetlen e entenen continuament quel dit castell no puxa haver socors ni de gent ni de vitualles et encara que façen desar totes vitualles per ço que si gent ve en socors del dit mossen Narnau et per millor tenir lo dit castell nos puxen ajudar ni servir de les dites vitualles. Perque senyors ab assats gran desplaier vos notificam aquesta preso mala et inoppinada a nostre descarrech a fi que per vostres reverencies nobleses et honorables savieses hi sia acordat e provehit segons vos semblara fahedor com en aço nosaltres nons planiriam de ferhi nengunes despeses dels bens del general sino tant com daquí nos sera ordenot e manat. E sia molt reverends egregis nobles e honorables senyors en vostra guarda et proteccio la Divinitat santa. Scripte en Barchinona a XXIII de dehembre del any MCCCCXI.—Los depputats del general de Cathalunya e les VI persones a ells adjuntes a vostra honor apparellats.

(7)

Visto el contenido de la carta que precede, acordóse convocar al parlamento, como efectivamente se hizo; pero ni por la mañana ni por la tarde, á pesar de que tambien volvió á juntarse, pudo adoptarse sobre el asunto ninguna resolucíon.

SESION DEL DIA 26.

Abrióse con la lectura de la siguiente carta:

Núm. 282.

Als molt reverents egregis nobles e honorables lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: lo vostre correu qui ha portades vostres letres al noble Narnau Guillem de Bellera guovernador de regue de Valencia segons havem sabut es stat a la dita ciutat et ha presentades vostres letres axi al dit noble guovernador com als honorables jurats de la dita ciutat lo XVII del present mes de dehembre: e lendema tengueren consell general en la dita ciutat de manament dels honorables jurats per deslberar sobre la concordia menejada et apuntada per ordinacio de vosaltres senyors devant lo molt reverend senyor archabisbe de Taragona et del noble veçcomte Dilla: a la qual segons som certificats per letres los dits honorables jurats e tota la gent de be de la dita ciutat havien gran plaber et la volien et lo dit noble guovernador ab alguns de la sua secta

Tom. 18.
fol. 1231.

la han desviada et tolta e per enburlarla han fets pendre micer Guillem Çuera dipputat et en Jacme et Bernat Vallseguer notaris del general: lo qual correu ha demanades continuament ab diligencia respostes axi al dit noble guovernador com als dits honorables jurats per V jorns continuus apres que les dites letres los hac presentades: los quals resposta alguna no li han volguda fer donar ans segons letres quen havem haudes so han mes en meyspreu pero per relacio del dit vostre correu ne poretz esser certificats. Senyors molt reverends egregis nobles et honorables com vos hagi rahonat per nostres missagers lo dit noble guovernador ab alguns de sa secta han presa et axiu mostren lurs obres ampressa de perseguir et destrouir de fet tots aquells del regne de Valencia qui a lur certa et determenada oppinio en la successio reyal no sien obedients ols contrasten en res: a nosaltres et als altres del dit regne qui en la dita error no volen participar nos falliran justs e deguts remeys pero es ver que les persecucions e mals tractes et oppressions del dit noble Narnau Guillem de Bellera havem volguts manifftar en los parlaments dels regnes et terres subjectes a la reyal corona Darago e en aquells cerquar e demanar remeys sens scandels e perills e los dits parlaments per exortacions pregaries consells e encarrechs ne han request al dit noble Narnau Guillem de Bellera guovernador lo qual no solament no ha volgut fer o seguir les pregaries exortacions consells et encarrechs a ell fets e donats per los dits parlaments axi ab letres com per missageria ans segons par havents aquelles en menyspreu et vilipendi no ses james volgut mudar de son proposit. Perque senyors molt reverends egregis nobles et honora-

bles regraciantvos molt e tant com podem vostra bona intencio e los treballs que en les dites coses havets volgut pendre: vos pregam affectuosament que la relacio del dit vostre correu vullats manar continuar al peu de les dites vostres letres et de les coses contengudes en aquelles ab la nostra precedent instancia et de la dita presentacio ferenos testimoni de veritat en lesdevenidor. E sia senyors molt reverends egregis nobles e honorables senyors tots temps vostra guarda Lesperit sant. Dada en Trahiguera a vint et quatre de dehembre del any de la nativitat de nostre Senyor MCCCC onze. — Los del parlament del regne de Valencia justats en la vila de Trahiguera a vostra honor apparellats.

Y en vista de su contenido se acordó trasiadarla á Bonanato Pere, embajador últimamente enviado á Valencia, para que pudiese practicar las gestiones oportunas con Arnaldo Guillermo de Bellera y los jurados de aquella ciudad, á fin de lograr cuanto antes el objeto de su embajada. Pasóse despues á elegir á Matias Drzpuig para que reemplazase á Luis de Requesens en la comision de los veinticuatro, y fueron leidas tambien estas otras cartas que siguen :

Núm. 252.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors
lo parlament general del principat de Catalunya. — Molt reverends egregis nobles et honorables senyors : a vostra le-

Tom. 18.
fol. 1253.

tra darrerament a nosaltres tramesa toquant los affers de unitat et concordia dels nobles e cavallers forans ab aquest parlament per lo portador de la present havem rehebuda responens certifficam les vostres reverencies nobleses et savieses molt honorables que sabut per relacio dels nostres missagers en la dita vostra letra mencionats lo apuntament o tractament de la dita concordia hauts aqui per via de parer jatsia per causa de la dita concordia et altres coses contengudes en la explicacio de la dita ambaxada per part vostra feta a nosaltres per los molt reverends e honorables senyors larchabisbe de Tarragona bisbe Durgell abbat de Monserrat o altres missagers vostres a nosaltres tramesos haguessen destinats certs ambaxadors als molt reverends pares en Christ lo bisbe barons cavallers jurats et altres notables persones de la ciutat de Valencia: attes que segons la dita relacio dels dits nostres missagers los affers de la dita concordia eren ya en major anantament et particularitat de termes: destiberam per consultar los dessus dits seguons era stat empres per los dits nostres missagers trametre a la dita ciutat la hun de aquells ço es lo honorable micer Jacme Palagri al qual zelants lacceleracio dels affers principals donam carrech de spatxar et abreviar tant com fos possible: e jatsia apres la partide de abdues ambaxades ab diverses letres hajam sollicitats et instats aquelles de lur tornada ab spatxament dels affers encara algune de aquelles no havem recobrada crehem quey ha dada dilacio lo viatge de la mar que es incert a vegades: esperam empero aquelles de dia en dia: les quals retornades e sabuda la intencio e delliberacio dels dessus dits per relacio de aquelles c haud nostre accord prestament per ben ave-

nir dels affers del regne et contemplacio de vosaltres en la forma per los dits nostres missagers recitada o en lo memorial en vostra letra inclus expressada o en altre manera que pugua esser millor pus segura prompta et util a la direccio dels affers per nosaltres sera donat tot loch e manera possibles e rahoables a la dita unitat e concordia: en tal manera que evidentment conixerets que no haura stat per nosaltres e que algun o alguns de aquest parlament o de la ciutat de Valencia no hauran donat o procurat en alguna manera desviament de les dites unitat e concordia les quals ab gran euidat desijam per benefici de la cosa publica no solament de aquest regne mas encara de totes les terres a la reyal corona sotsmeses. E si algunes coses molt reverents egregis nobles e honorables senyors vos son placentis scrivitsnos en fiablament. E guartvos Lesperit sant. Scripte en Vinalaroç et sagellada ab lo sagell secret del reverent bisbe de Valencia a XXII de dehembre del any MCCCC onze.—Lo parlament general del regne de Valencia apparellat a vostra honor.

Núm. 354.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: en aquests dies pus prop passats son stats davant nosaltres los consellers daquesta ciutat de Barchinona e los consols de la mar ab cert nombre de merquaders de la dita ciutat et hannos proposat

Tom. 16.
fol. 1233.

la guerra que los genovesos e lurs corsaris han feta et fan continuament a la nacio cathalana e com per raho de aquesta guerra et per les naus qui uy sinch troben fort poques en nombre et fort poques en lurs buchs atesa la granea que huy han les naus ab que van los dits genovesos e naveguen et ab les quals nostres naus los dits nostres mercaders nos poden en les mars poderosament deffendre axi com seria necessari a la mercaderia et es gran decahiment de ques segueix gran dan al general et a la cosa publica de aquell: car cessant la merqnaderia cessa que nos han tan grans preus de les generalitats et los drets de aquelles no son collits axi integrament et quieta com solien: e sobre aço conclohent han volgut dir jatsia a aquesta ciutat paguen gran e grossa part en les dites generalitats pero que encara ells nos pregaven que per salut e mes be del dit general et sosteniment e reparacio de aquell et de la sua cosa publica com no hi vessen altre via millor ni pus saludable nosaltres o lo dit general degues fer de nou de sos bens quatre cossos de gualcas grossas semblants de aquelles de Flandes exercitades et apparellades les quals ells se armaran a lur punt car ab aquelles ells faran et mantendran lur mercaderia poderosament et segura conservant et augmentant lo be de la cosa publica et de les generalitats gran valor: et nosaltres hauda delliberacio et nostre ple accord havemlos respost: que posat que alguns sien de oppinio que les coses per ells proposades contenen veritat en gran part pero que en cosa o deffensio axi urgent o ponderosa o toquant capitols de cort nosaltres no havem poder de provehir ni a aquella respondre en alguna certitud e queu consultariem a vosaltres senyors a qui pertany pus propiament

la dita resposta e provisio. Perque notificamvos senyors totes les dites coses a fi que per vostres reverencies noblesas et honorables saviesas hi sia provehit hauda vostra bona deslberacio et seguons millor vos semblara fahedor. E nosaltres compliremho si et com per vosaltres senyors sera ordonat et a nosaltres rescrit. E sia molt reverends egregis nobles e honorables senyors Lesperit sant en vostra guarda. Scripte en Barchinona a XXII de dehembre del any mil quatrecents XI.—Los dipputats del general de Catalunya et les VI persones a ells adjuntes apparallats a vostra honor.

Terminada la lectura de las cartas que preceden, se procedió á elegir al abad del Estany y á Berenguer Serrat, para reemplazo del abad de San Cucufate y de Narciso Astruc en la comision de los veinticuatro. Ultimamente se trató de la defensa de Cataluña; pero nada se resolvió.

SESION DEL DIA 27.

Despues de haberse tratado de las cuestiones suscitadas entre el gobernador de Rossellon y Juan de Vilamarí y de la ocupacion del castillo de Palau Caverdera, se procedió á elegir á Juan Pedro Fahena, para que sustituyese á Raimundo de Bages en la comision de los veinticuatro. Se acordó tambien despachar la siguiente carta:

Tom. 18.
fol. 1239.

Als reverend nobles e honorables senyors los dipputats del general de Cathalunya et sis persones a ells adjuntes.—Reverends nobles et honorables senyors: jaus havem scrit com enteniem et stavem en deliberacio et acord de metre e posar lo principat de Cathalunya en general e comuna deffensio: a present vos certificam que en plena concordia de tots havem ordonat que per metre e posar lo dit principat en orde de general e comuna deffensio segons es dit sia donat sou de les monedes del general a M bacinets et M pillarts e M ballesters dels quals a present sien hauts tan solament D bacinets et D pillarts tro sus hajats altra letra nostra. Perque volem eus pregam que decontinent sia parada taula per haver e acordar de la dita gent e que acordets e donets sou acostumat a aquella tro sus en lo dit nombre de D bacinets et D pillarts: e siats avisats que lo sou sia donat a persones quil meresquen et quil sapien servir ço es nobles cavallers gentilshomens ciutadans e burguesos honrats et gent de be e no gent menuda e sotil: car en aço va molt a la honor del principat e be avenir dels affers en que semblant gent ha servir: e enlendemig mentre vosaltres haurets aquesta gent nosaltres haurem aci elegit o elegits capita o capitans per regir et guovernar aquella car lo sou nols deu correr tro sus del dia de la mostra avant et decontinent secrets avisats com ne per qui se guovernaran ne que hauran afer: e a cascun qui pendra lo dit sou fets fer lo jura—

ment quey trametem ordonat dins la present inclus: axi es ordonat per tots nosaltres. Esia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo sagell secret del molt reverend archabisbe de Tarragona a XXVII de dehembre del any mil CCCCXII.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

SESION DEL DIA 29.

Asistieron en este dia los embajadores de Francia, y presentaron las tres cartas que siguen :

Núm. 286.

Archiepiscopis episcopis et aliis prelati ac etiam magnificis nobilibus ac prudentibus viris comitibus vicecomitibus baronibus civibus aliisque personis ad consilium seu parlamentum patrie seu partium Cathalonie congregatis seu de proximo congregandis amicis nostris carissimis.—Karolus Dei gratia francorum rex archiepiscopis episcopis et aliis prelati ac etiam magnificis nobilibus et prudentibus viris comitibus vicecomitibus baronibus civibus aliisque personis ad consilium seu parlamentum patrie seu partium Cathalonie congregatis seu de proximo ut dicitur congregandis amicis nostris carissimis salutem et sincere dilectionis affectum. Amici carissimi : uhusque late satis affectio

Tom. 18.
fol. 1263.

quam ad carissimam consanguineam nostram Yolandam carissimi consanguinei nostri Ludovici Sicilie regis consortem et ipsius regni reginam filiamque quondam clare memorie defuncti Johannis olim regis Aragonum consanguinei nostri ipsorumque regis et regine liberis propinquo nexu sanguinis merito nos ad hec inducente gerimus magnificis dicretisque providentiis vestris innotuit: quodque jus quod in regnis et terris que dictus defunctus rex Johannes dum viveret et decessit obtinebat eisdem regine Sicilie et suis liberis hereditario jure competit prout lucide multum tam per scripturas documentaque legitima quam etiam ex quamplurium doctorum et litteratorum virorum solemniū opinionibus fuimus informati secundum justitie metas quibus nemini mentis eque licet sana conscientia contrahere per vestros et aliorum ad quos super hoc nunc spectat declaratio fieri discretionē providas quam citius possibile fuerit declararetur: ob quam rem ut ad effectum eadem justitia mediante celere deduci valeant jamdiu dilectos et fideles consiliarios nostros episcopum Sancti Flori et Enricum de Marla primum nostri Parisius parlamenti presidentem nec non Robertum de Challus senescallum Carcassone milites ad partes regnorum et terrarum predictarum ad vos scilicet et alios ad quos spectat ut dictum est ambaxiatores nostros duximus inter cetera specialiter destinandos: ac quorum alter videlicet dictus primus presidens ad nos noviter est regressus ex cujus relatibus una voce nobis facere seriose didiscimus prudentia notabilia et quoque atque grata que per vestras sollicitudines nostri contemplatione prefatis ambaxiatoribus facta dictaque fuere responsa quod profecto gratanter audivimus et exinde vobis immensas refferimus gra-

tiarum actiones. Sane cum in hujusmodi negotio tam excelso nil aliud velimus aut queramus nisi ea que vobis justa videbuntur in juris dictarum consanguinee et consanguineorum nostrorum declaratione secundum prefatam justitiam predictae competunt equa lance rejectis favoribus amicitii inimicitii quibuscumque judicentur: amicitias vestras intrinsecis nostre mentis affectibus deprecamur quatenus ipsius justitiae viam sicuti cepistis et non alias insequentes in ea perseverando quam citius quamque celerius fieri poterit ad quem de jure secundum eandem justitiam regna terreque predictae competunt declarare festinante sich et taliter in hoc sicut de vestris probis fidelitatibus plenarie confidimus et quod apud Deum et homines laudem sine ullo reprehensionis obice reportare debeatis quodque contentionis debita nuneh aliqua inconvenientia ex hoc subsequi vel oriri non valeant in futurum: tenentes indubie quod si qui vos in hujusmodi justitiae via per obliquum vel de facto nisi fuerimus impediti ad resistendum contra ipsos tanquam contra nostros propios hostes forti manu tam nostra quam principum domus nostre amicorumque confederatorum et subditorum nostrorum vos in hoc confortando et vices vestras auxiliando dispositos nos reperietis atque promptos. Et ut super premissis et ceteris negotium istud tangentibus de nostra intentione ultra illa que per dictorum priorum ambassiatorum nostrorum organa sentistis valeatis plenius informari ecce per Ludovicum comitem vendocmensensem consanguineum nostrum fratrem magnum cambellanum et Galterum de Passato militem et cambellanum consiliarios nostros fideles dilectos ob vestram presentiam mittimus de presenti quos quesumus gratanter audite et

corum et cujuslibet ipsorum sermonibus parte nostra proferendis istud negotium tangentibus fidem dare velitis credulam tanquam nostris quecumque vobis grata fuerint nobis fiducialiter intimantes vobis libentibus implecturos. Data Parisius quinta decima mensis septembris.

Núm. 267.

Tom. 18.
fol. 1265.

Als reverends peres en Diou nobles et satches et nous traschiers et grans amis las gants duy parlamant de Cathalonya.—Treschiers et grans amis: il ha pleu a mossegner le roy continuant la trasbon et singulier affeccion quel ha tot jorn eut et a garder le bon droit que nostre traschier et trasamee compagnee la regne et nous anffans et sieus ont a la succession du rayaume Daragon pour vos infformer ben a plen de su intencion sur ce envoyer par della son traschier et ame cosin le de Vendesme grant chambellan de France en sa companyia son ame et seal consellier chambellan mossegner Guautier de Passat le qaix en faisant lour voyatge sount venuts pardeves nous: si avons retenu le dit messenyer Gauchier et parlamant messenyer Rubert de Chaluz senescal de Carcassona pour lempeyer part dessa au bien de ceste besonye et obvier a leur pusse da.... naves contrayres a ce: et pour ce que nous avons plenamant infforme nostre cosin de nostre volente evensinant celle de mon dit senyor sur ceste materie e reverend pere en Diou nostre traschier et ben ame le vescha de Sant Flor consellyer de mon dit senyor le roy et ausi noz trascher e feus con-

selliers le sira de Venterol nostre chambellau mossenyer Johan de Sauze et monssenyer G.^m Suiyet les queix nos envoyons presentamant part della pour ceste cause nous vous prions trescerres que les vullez croyer como nous meyssee et vous requérons tant affectuosament et de si grant desir que pus plouons que les coses queus et cuadelx vos diront et requiront de part nous de tout vostre pover vullaz acomplir auxi que soriets pour nous si personalmente hi forons presents. Et si chosa voletes que pour vous fere puiyons fiablament le nous signifions e nous le fierons de trascout. Trascher et grans amis nostre Segneur vous haya en sa garde. Scripte en nostre chastiell de Tarascon le XXII jorns de nohembre.—Loys.—Phm.—Le roy de ^{Jerusalem} Sicilie et duch Damon comte de Provence.

Núm. 386.

Als reverend peres an Diu nobles et saches e nous tras-^{Tom. 18.}
chers et grans amis las gants duyt parlament de Catha-^{fol. 126.}
lonya.—Traschers et grans amis il ha pleu a mossegner le roy continuant le trasgrant et singulier affeccion quil ha touts jorns eue et a garder le bon droyt que nous e nous anfans hauen a la succession duu reyaume Daragon pour vous informer ben a plen de su intencion surce envoyr par-della son trascher et ame cosin et lemen le comte de Vendome grant chamberlam de França et en sa companyie son ame et feal consellier et chamberlan mossenyer Gauter de

Passat le queus enfaysant lour voyatge son venuyts parda-
 ver mossegner e nous sia retenu mon dit senyor le dit
 mossegner Gautier et parallament mossen Robert de Cha-
 luus senescau de Carcassone pour les employer pardessa au
 bien de ceste besunye et obvier lautre prinse dalcuns con-
 traris ace: et pour ce que mon dit senyor e nous a vous
 planament informier de nostre volente et ensinant celle de
 mon dit senyor le roy sour ceste materie et reverend pere
 en Diou nostre trascher e ben ame le vescha de Sant Flor
 consellyer de mon dit senyor le roy et ausi nous ames et
 feals conselliers le chira de Venterol chambellan de mon
 dit senyor mossenyer Johan de Sausa et mossenyer Guillem
 Suyet les queus vous envions presentament part della pour
 ceste cause: nous vous prioms traschers que les vullas croyre
 como nous mesmos et vous requirons tant affectuosament
 et de assi gran desir e voler que pus plouons que las cho-
 sas que elx et chagun delxs vo dirant de part mon dit se-
 nyor et nous de tout vostre poer vullas acomplir axi que
 faries pour nous si nous etions en persona. Et si chosa vol-
 res que pour vous puxam fare le nous signifieis fiablamant
 e nous le ferons de trasboncoyr. Traschers et grans amis
 le sant Sperit vous et en sa guarda. Scrita en nostre chas-
 tiell de Tarascon le XXII jorn de novembre.—Volant.—
 T. de Lacroius.—La reyna de ^{Jerusalem} Sicilie duchesse Demon
 contesa de Provença.

Terminada la lectura de estas cartas , el obispo de Saintflour
 hizo sobre su contenido un largo discurso en francés, el cual fué
 contestado por el arzobispo de Tarragona.

SESION DEL DIA 30.

Se trató del pago de algunas cantidades que adeudaba el parlamento; acordóse conceder prestada una galera del general al conde de Córcega y á su hermano Juan de Istria, y se resolvió despachar las órdenes necesarias para la franqueza de derechos concedida á los bienes y efectos del papa á su entrada y salida del principado. Ultimamente se procedió á la eleccion de Pedro de Canadal para que reemplazase á Luis de Requesens en la comision de los veinticuatro.

SESION DEL DIA 31.

Tratóse de la pacificación de los bandos que habia en Valencia, y del socorro que Nicoloso de Auria habia solicitado para el reino de Cerdeña.

SESION DEL DIA 2 DE ENERO.

Despues de haberse encargado á la comision de los veinticuatro lo relativo á la defensa y proteccion del valle de Aran, y de haberse tratado del pago de la gente de guerra que se estaba alistando para la defensa del principado; comparecieron nuevamente los enviados de Francia y presentaron el siguiente escrito:

Tom. 18.
fol. 1273.

Primo magnificus et potens dominus comes vindocemensis et Geraldus episcopus Sancti Flori aliique ambassiatores principum et domine predictorum pro parte principum et domine sumarunt et requisiverunt dictum parlamentum quatenus solícite et absque fraude intendant ad debitam cognitionem vere justitie per parlamentum generale regnorum et terrarum corone Aragone subjectarum de et super debato juris successionis vestrorum regnorum et terrarum juridice fiendam.—Et hanc requestam amplius declarando dixerunt quod in dicta debita cognitione vere justitie fienda sex requiruntur conditiones.—*Prima* est quod cognitio vere justitie fiet palam publice et nothorie non occulte sicut a sanctis patribus et canonicis et imperialibus constitutionibus est sancitum et ordinatum.—*Secunda* conditio quod locus parlamenti generalis tutus et conveniens assignetur diesque partibus cum sufficienti intervallo designetur quodque competitorum quilibet ad diem et locum debite evocetur seu saltem ipsis et ipsorum cuilibet dies et locus intimentur quodque ad plenum partes in jurium suorum deductione audiantur per ad id exequendum ex parte generalis parlamenti debite deputatos seu depputandos. Hec conditio trimembris convenit omni juri et rationi.—*Tertia* quod attenta magnitudine et gravitate cause et competitorum per parlamentum generale non pauci sed in numero satis grandi et sufficienti debite depputentur qui de et super pre-

missis cognoscere dicere declarare et alias ordinare debent: et videtur quod numerus duodenus non minor esset sufficiens quoniam: Integrissimum est iudicium etc.—*Quarta* quod hi qui per parlamentum generale ad cognitionem vere justitie debite deputabuntur et eligentur sint viri bone fame et oppinionis literati et in judiciis experti nullique partium debite suspecti: et hec sunt conditiones que secundum canonicas et imperiales constitutiones in iudiciis vel arbitris solempnibus exhiuntur.—*Quinta* quod in cognitione vere justitie cessent omnia et singula per que et jura et alia verissimiliter verunt posse perverti seu defferri iudicium sicut odium timor favor presertim et similia: quodque super hiis exhiatur a quolibet eligendorum in iudicem vel arbitrum solempne juramentum.—*Sexta* quod principes vel eorum ambassiatores et procuratores ad locum et diem eis ut est premissum intimandos vel ad alium locum a loco parlamenti generalis per unam dietam propinquum non accedant cum armis nec cum magna gentium comitiva que etiam videretur limittanda ad numerum centum personarum equitaturarum ad plus: quodque competitores qui in persona interfuerint et procuratores absentium cum mandato et potestate speciali suorum domorum habeant solempniter promittere vovere et jurare quod stabunt dicte declarationi et ordinationi sicut premititur et non alias fiende per deputatos ad id per parlamentum generale seu dupplo majorem partem vel majorem et seniore ipsorum partem facta comparatione personarum nec directe per se vel alium ullis unquam temporibus contravenire procurabunt nec contravenient quoquomodo. Quod si singuli competitores hoc debite facere et promit-

tere voluerint servatis per omnia et debite completis conditionibus suppra declaratis in vere justitie recognitione hoc compleri et fieri predictorum principum et domine necnon domini Ludovici dictorum regis et regine Hierusalem et Sicilie primogeniti nomine ambassiatores predicti offerunt. Iste modus procedendi juridicus videtur vereque tranquillitatis et pacis hujus regie corone perpetuo inductivus. —*Secunda* principalis requesta est quod parlamentum venerabile Cathalonie rogat affective tam de jure non obediendi audientiam super juris sui prosecutionem denegando tam etiam de facto omnes et singulos competitores qui quacumque oratione captata vere vel fecte gentes armorum externas seu regnicolas tenere morari vel intrare fecerint in regnis et terris et dominiis corone Aragonum et omnes et singulos qui occasionem vel causas sicut gentes armigeras congregandi dederint ad ejiciendum ipsas extra regna terras et dominia predicta ut per hec vere justitie recognitionis impediri seu retardari queat quoquomodo : tales enim modi justitiam prossequendi omni jure sunt dampnati. Oblatumque fuit parlamento ex parte dictorum principum et domine quod si ad expellendum premissas gentes armigeras auxilio dominorum dictorum et juvamine indigerint parati sunt et erunt expensis propriis et absque gravamine regnicolarum domini predicti parlamentum juvare et in gentium armatarum numero per dictum parlamentum intinendo sibi subvenire et super hiis potestas providendi per principes et dominum premissos concessa et comissa fuit domino comiti premissis. —*Tertia* requesta quod si parlamentum nollet vel non posset illas gentes armigeras rejicere vel ad illud faciendum competitorum eas vere vel fecte

tendentes debite cogere tolleret et sustineat pacienter quod predictorum principum ex parte in hiis regnis terris et dominiis intrare et morari valeant et possint gentes armorum ad resistendum violentie et oppressioni aliorum competitorum et fortificandum illos qui ad recognitionem vere justitie debite intendere voluerint: quodque ipsis gentibus armorum ob premissa in hiis partibus intransitibus favorem impendant parlamentum et incole patrie ut ad ipsorum commodum et conservationem depputatis. Hec requesta equalitatem continet nec aliter dictorum principum honor conservari potest.—Oblatum fuit parlamento quod eo casu quo ut premissum est gentes armorum pro parte principum dictorum in hiis regnis terris et dominiis intrassent et procurante parlamento vel aliis quibusvis ceteri competitores vere vel fecte gentes armorum in his terris tenere vellent ipsos extra regna et terras et dominia cum effectu et absque fraude ejiceret pariter pro parte principum fiet et absque ulla contradictione et dilatione quavis.—Insuper ambassiatores predicti obtulerunt parlamento dictorum principum et domine ex parte quod licet luce clarius de omni jure ratione pacto et consuetudine jures succedendi in regnis terris et dominiis corone Aragonum subjectis specialiter ad serenissimam Yolandam reginam Hierusalem et Sicilie jamdictam filiam unigenitam preclare memorie domini Johannis Aragonum ultimi regis posteritatem habente: attamen si declarata pro ipsa ut indubie speratur justitiam tres hujus corone Aragonis status attendentes honorum utilitatum exerescentias que inde obvenire corone Aragonis spe firma sperantur cum per hec sub eodem dominio perpetuo injuncta maneant regna Hierusalem et Sicilie ducatus An-

degavie et comitatus Provincie postulaverint humiliter dominum Ludovicum ejusdem domine primogenitum in ipsorum regem assummi procurabunt dicti ambassiatores cum effectu quod eadem domina jus omne quod sibi in corona competit transferet debite in dictum dominum Ludovicum et consentiet quod in regem et dominum assumatur.— Insuper casu premissis seu si etiam deliberatio justitie fieret pro illustrissimo jamdicto domino Ludovico et alias quoquomodo idem dominus Ludovicus in regem assumatur tradetur idem dominus Ludovicus a principibus et domina predictis regnicolis per eos et in moribus eorum ad salutem populi et prosperum ejus regimen educandus et nutriendus.

Por último , fué leída tambien en esta sesion la carta que sigue :

Núm. 290.

Tom. 18.
fol. 127v.

Als molt reverends egregis nobles honorables e molt cars amichs los del parlament de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles honorables e mol cars amichs: certificantvos com a nos es pervengut com mossen Arnau de Sta. Coloma ha'pres Castellvi de Rosanes quens es stat molt greu per la qual raho decontinent havem trames l'amat scuder de casa nostra en Francesch de la Torre al vezcomte de Castellbo pregantlo de nostra part que no me-

ta gent en aquest principat per aquesta causa car siu fahia nous en faria plaher et hauriemhi a provehir degudament: e com nos per lo bo e paciffich stament del ben publicch et per obviar als dans scandels e inconvenients que sen porien seguir recordantsnos queu devem fer per molts sguards nos disponem continuament quel dit castell sia cobrat. Perque notificantsvos les dites coses de les quals scrivim a la ciutat de Barchinona vos pregam molt affectuosament que en lo dit fet nos donets favor et ajuda sagon de vosaltres indubitatament speram. Dada en Balaguer sots nostre sagell secret a XXVII de dehembre del any M. quatrecent XII.—Jayme Darago.—Jayme.

SESION DEL DIA 4.

Se leyó una carta de los embajadores del rey de Castilla que se hallaban en Alcañiz, con la que se escusaban de no haberse podido presentar aun en Tortosa: á cuya carta acordó el parlamento contestar que siempre le sería muy grata su llegada.

SESION DEL DIA 7.

Fué consignada cierta cantidad para la reparaciou de la torre de Balaguer; se acordó contestar debidamente á la carta en que el vizconde de Castellbó participaba que se habia apoderado de Castellvi de Rosanes; y el abad de San Juan de las Abadesas dió cuenta de su embajada al conde de Urgel y al gobernador y capitán de los condados de Rosellon y Cerdaña. Leyóse además la siguiente carta.

Núm. 391.

Tom. 18.
fol. 1294.

A los muyt reverendos egregios nobles e honorables senyores el parlamento general del principado de Cathalunya. —Muyt reverendos egregios nobles e honorables senyores: vuestra letra havemos recebido scripta en Tortosa a XXVI del mes e anyo dejus scriptos continente entre otras cosas la occupacion nuevament feta del castello de Castellvi de Rosanes et les grandes et notables provisiones por vosotros cerca lo dito fetas e no resmenos la stabilitat et constancia no obstant el dito inconvenient que en el dito acto porque sodes justados havedes notificadonos la presta venida de vuestros ambaxadores: a la qual letra muyt reverendos egregios nobles e honorables senyores vos respondemos que nos es desplaent la occupacion e preson del dito castello e serien todos otros inconvenientes e scandalos en aquexo principado en alguna manera se subseguissen. Creemos certament por vosotros en lo sobredito segund se pertanesce seyer bien provehido: conffiantes de vuestras reverencias noblesas e honorables saviezas quel sobredito caso o inconvenient o otra qualquiera no subvertido ne movido ne sobvertira ne movera vuestra constant e verdadera intencio del present o sobredito caso o tan arduo e tan ponderoso negocio al qual nosotros no contrastantes los inconvenientes que en aquesto regno se son subseguidos ne daqui avant se subseguissen entendemos con toda pensa e animo prosseguir inquirendo por la carrera de la verta-

dera justicia com grant e curosa diligencia qui es nostre vertader rey et senyor: ofreciendovos notifficar qualquiera cosas que a vuestro avisamento conexeremos seyer notifficaderas: e havemos sobirano plazer et consolacion de la oferta de la presta venida de vuestra ambaxada la qual vos placia queradas con celaridad abreviar car la dilacion es presta a grandes inconvenientes e periglos e la cuyta et festinancia en los presentes negocios es la saludat et bien avenir de la cosa publica de la reyal corona Daragon la qual viduada de su indubitado ministro e regidor de solaç et consolacion es no poco al present freturosa. E hajavos molt reverentes egregios nobles et honorables senyores en sa continua proteccion el Spiritu sancto. Scripta en Alcanyiz e sellada con el siello del reverend vispo Doscha ultimo dia de deziembre en el anyo de la natividad de nuestro Senyor MCCCCXII.—El parlament general Daragon apparellado a vuestra honor.

SESION DEL DIA 8.

Se trató del pago de varias cantidades y del despacho de las embajadas que debían enviarse al parlamento de Aragon, al infante de Castilla y al vizconde de Castellbó.

Reunida despues por la tarde la comision de los veinticuatro en casa del arzobispo de Tarragona, otorgó el siguiente poder para los embajadores que debían pasar á Aragon.

Núm. 292.

Tom. 18.
fol. 1288.

Lo parlament general del principat de Cathalunya ajustat en la ciutat de Tortosa done en plena concordia per totes les condicions de aquell al molt reverend pare en Christ lo senyor archabisbe de Terragona et als honorables mestre Phelip de Malla mestre en arts e en Theologia ardiaca de Penedes en la Seu de Barchinona e procurador del capitol de aquella per los eclesiastichs et a micer Guillem de Vallsecca doctor en leys an Azbert Çatrilla donzell per los militars a micer Johan Dezpla doctor en leys de Barchinona et an Johan de Ribes-altes de Perpinya sindichs per les universitats reyls los quals lo dit parlament tramet per missagers en lo regne Darago ampla facultat et plen poder que de e sobre tots et sengles et qualsevol preparatoris et disposicions et altres qualsevol actes necessaris utils et expedients per venir a la examinacio discussio determinacio declaracio et conexença de la justicia de aquell a qui per la dita justicia se pertany la successio dels regnes e terres de la rcyal corona Darago axi com son ciutats viles lochs o castells o algun de aquelles en los quals o qual la examinacio declaracio conexença o determinacio de la dita justicia se haura a fer e del temps o dia ques haura fer e de la manera forma et termens com se deura procehir e provehir e enantar en lo dit fet et de seguretats de la ciutat vila o loch o castell o persones hon se

fara o qui faran la dita declaracio o determinacio e de totes persones et provisions e poders et actes a les dites seguretats qualsevol generalment necessaris e encara de nombre qualsevol de persones qui faran la dita examinacio declaracio o determinacio e publicacio per justicia e del poder de aquelles de intimacions e notificacions o requisicions e protestacions als competitors e altres qualsevol coses encara que aci no sien distinctament expressades quines se vulla sien toquant et concernents los dits preparatoris o disposicions exceptada tant solament la nominacio de les persones qui faran o hauran a fer la declaracio determinacio discisio o publicacio o manifestacio de la dita justicia la qual nominacio lo dit parlament expressament et solament se reserva pusquen tractar praticar et menejar ab los altres regnes et terres de la corona reyal Darago ensemmps o departidament o persones qualsevol representants aquells e daquelles coses dels dits preparatoris e disposicions et tots los dits missagers se concordaran finir concordar determenar consentir cloure fermar et obligar et aquelles executar e sobre los dits preparatoris e disposicions et altres qualsevol coses toquants o concernents aquelles segons dit es fermar e finir prometre e jurar en nom del dit parlament qualsevols capitols pactes ordinacions o actes e qualsevol cartes publiques et de aquen sien necessaries utils o expedients de fer ab totes penes stipulacions provisions e obligacions et altres qualsevols clausules necessaries e oportunes e si mester sera dissentir protestar et requerir e fer fer cartes publiques: car lo dit parlament fa los dits missagers els constituex actors sindichs yconoms e procuradors seus et del dit principat sobre les dites coses

et qualsevol de aquelles e exceptada tan solament la nominacio de les persones qui han a fer la nominacio e declaracio de la dita justicia segons dit es els dona liberal francha general plena e plenissima autoritat facultat e potestat de e sobre aquelles: e promet lo dit parlament haver per ferma valid e agradable tot ço que per los dits missagers concordablement en e sobre les dites coses sera fet promes stipulat fermat e obligat en qualsevol manera e no contravenir o fer james per alguna causa o raho: fahent lo dit parlament acte solempne de les dites coses e volent quen sien fetes tantes cartes publiques com necessari sera.

SESION DEL DIA 9.

Se recibió el juramento al noble Juan de Istria por la galera del General que se le habia prestado.

SESION DEL DIA 11.

Acordóse que los embajadores que debian pasar á Aragon prestasen juramento con arreglo á la siguiente fórmula :

Yo aytal faç segrament sobre la creu et los sauts even-
 gelis de Deu en presència del parlament general que en
 aquesta ambaxada o missageria en la qual son per lo dit
 parlament tremes yo usare del poder a mi donat et tre-
 ballare et obrare be et leyalment a bo e sa enteniment
 a fi que hajam rey e senyor per justícia lo pus presta-
 ment que bonament fer se puscha et procurar de nostro
 poder lo servey et honor de la corona reyal et la co-
 muna utilitat et honor de la cosa publica del principat
 de Catalunya e no dire ne fare res scientment ni mali-
 ciosa qui fos contra les dites coses.—*Item* que directa-
 ment ni indirecta durant la dita missageria per mi ni per
 altre no pendre ni acceptare de algun dels competitors de
 la dita corona offici ni beneffici ni do o present algun ni
 promissio o speranza de aquells.—*Item* que si per al-
 gun dels competitors o per part de aquells me sera scrit
 o mogut algun tracte tantost que bonament puscha o re-
 velare tal letra o tracte en aquells qui son mos compa-
 nyons en la dita embaxada.—*Item* que tendre secret tot
 ço et quant mos companys et per mi o per la major
 part sera continuat comanat o delliberat que deja esser
 secret.

Tom. 16.
fol. 1293.

SESION DEL DIA 12.

Tratóse de los asuntos del reino de Valencia, y de la rehabilitacion del lugar de Canet para la carga y descarga. Se procedió despues á la eleccion del obispo de Gerona, de Ralmundo Ferrer y de Miguel Falcó, para que reemplazasen en la comision de los veinticuatro á Felipe de Malla, á Narciso Astruch y al arzobispo de Tarragona. Finalmente tomó la palabra dicho arzobispo para despedirse del parlamento, manifestando que él y sus compañeros de embajada emprenderian al dia siguiente su viaje á Aragon.

SESION DEL DIA 13.

Despues de haberse leído una carta en que los diputados de Cataluña daban cuenta de cierta reforma que habían proyectado para mejorar las rentas públicas, fueron discutidos varios otros puntos pendientes, pero sobre ninguno de ellos recayó resolucion.

SESION DEL DIA 14.

Leída una carta en que Bonanato Pere daba cuenta de las gestiones que había practicado para poner en paz á los de Villareal y á los de Castellon, pasóse á elegir al abad de Ager, en reemplazo del de Monserrat, para la comision de los veinticuatro, y se acordó que por ausencia del arzobispo de Tarragona se sellasen los despachos del parlamento con el sello del obispo de Urgel.

SESION DEL DIA 15.

Se resolvió que los diputados de Cataluña concediesen en préstamo á los aibaceas del rey don Martin la cantidad de mil quinientos florines, para atender á la defensa del valle de Aran.

SESION DEL DIA 16.

Leyóse una carta de los enviados de Francia, en la que daban cuenta de haber escrito ya, cumpliendo con los deseos del parlamento, al vizconde de Castellbó y á algunos otros magnates de Francia sobre la ocupacion de Castelví de Rosanes y entrada de tropas en el principado; y se acordó proveer á Guillermo de Vallseca de lo necesario para su pronto viaje á Alcañiz y cómoda estada en dicha poblacion.

SESION DEL DIA 18.

Fué publicada la siguiente carta que se habia recibido del conde de Urgel :

Núm. 294.

Als molt reverends egregis nobles e cars amichs los del
parlament de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles

Tom. 18.
fol. 1307.

honorables et eurs amichs: vostra letra havem rehebuda responsiva a la queus trametem sobre la occupacio de Castellvi de Rosanes: la qual entesa en quant nos pregats consellats e requerits que sots color causa occasio de la preso del dit castell ne per altres qualsevol rahons no vullam fer alguna novitat vos responem quens plaguera heus gahirem grantment quens haguessets aximatex dat consell quins remeys se poden pendre en provehir en les scandoloses occupacions et invasions de les viles castells forces et gents et bens de aquelles ques fan per gents stranyes en los regnes Darago e de Valencia que donen torp a la execucio de nostra reyal successio et gran e enorme dan a la cosa publica segons queus es notori et per nos de paraula e per scrits vos es stat notificat en que no es stat provehit. Dada en Balaguer sots nostre sagell secret a XIII de janer del any de la nativitat de nostre Senyor mil quatre cents dotze.—Jayme Darago.—Jayme.

Fué aprobada tambien una carta dirigida al gobernador de Rosellon y Cerdaña, previniéndole que, si era de justicia, como se habia manifestado al parlamento, rehabilitase el puerto de Canot para la carga y descarga.

Reunida despues por la tarde del mismo dia la comision de los veinticuatro, acordó espedir á nombre del parlamento una carta á los embajadores en Aragon, manifestándoles que, luego que lo permitiese el buen tiempo, se les reuniria Guillermo de Vallseca; y encargándoles que entretanto procediesen adelante en el trato de los negocios que tenian encomendados, dejando solamente la firma de lo que acordasen para quando estuviese con ellos dicho embajador.

SESION DEL DIA 19.

Fueron leídas varias comunicaciones relativas al estado de los negocios en el reino de Valencia, y se trató tambien de las medidas que convendría adoptar para la defensa del principado y seguridad de la plaza de Tortosa.

SESION DEL DIA 21

Abrióse con la lectura de una carta enviada por los embajadores en Aragon, que dice así:

Núm. 395.

Als molt reverends nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends nobles e honorables senyors: apres que partim daquexa ciutat continuant nostre cami arribam e entram en aquesta ciutat dissapte a XVI del present mes hora de vespres el fora la vila isquerennos a rehebre tots los ambaxadors de Castella e dins la vila en la entrada dues o tres persones per part del parlament Darago: e hir digmenge per lo mati alguns los majors e principals del parlament vengueren a la nostra posada per visitarnos e per scusarse

Tom. 18.
fol. 1317.

com nons eren exits. E fetes per nosaltres a ells dignes e pertinents respostes los pregam que volguessen donar orde loch e manera que huy per lo mati lo parlament nos pogues hojr e eliges persones ab les quals poguessem comunicar de les coses que per vosaltres nos eren comanades: e huy per lo mati per part del dit parlament nos fench tremes missager que ells eren apparellats de hojrnos. Et de continent nosaltres anam a la sgleya major daquesta vila e entrem en la secrestia daquesta vila ensemps ab XII persones que per lo dit parlament son stades eletes a bojr e tractar ab nosaltres: e premeses degudes salutacions los donam vostra letra de crehença en virtud de la qual los explicam la sancta bona et loable intencio que vosaltres e aqueix principat havets en los affers de la successio de la reyal corona Darago: la qual intencio vostra anava en conclusio a tres o quatre fins o termens ço es que aqueix principat era de intencio et affincava sobiranament haver rey e baver aquell prestament e sens triga e en concordia de tots los regnes e terres de la dita corona e haver aquell per pura e mera justicia qui de si fos vera justicia e no ficta simulada ni colorada et que universalment fos per aytal bauta et reputada tant com en lo mon fos possible: e que a present per introduccio dels affers sens altre general propositio lexades totes altres cerimonials observancies com no hic fos lo bonorable micer Guillem de Vallseca qui era persona molt singular famosa e de grau providencia et qui devia esser en semblants coses sperada voliem solament haver proposades les dites coses: e que per tal que fos vist lo principat de Cathalunya e lo regne Darago anavem tots a una fi e terme abans que en altres species o particularitats dels af-

fers devallassem e entrassem voliem saber dells si era aytal lur intencio com aquella que nosaltres per part daqueix parlament los haviem explicada. Per lo bisbe Doscha nos fonch respost que havien plaer de nostra venguda ens regraciaven les saluts e semblants cortesies. Sobre les altres coses rement la resposta en Berenguer de Bardaxi nos dix que lo parlament Darago per via de parer havia posades algunes coses per venir als termens dessus dits e que si nosaltres voliem dir res de nostre parer que ells ho scol-tarien: si voliem que diguessen ço que havien pensat que ells ho dirien volenterosament. Per nosaltres los fonch respost quens plahia hojr e saber les coses que ells havien pensades: e de continent ell procehi en ses paraules dient que al parlament Darago semblava expedient per abreviar los affers de la noscio e conexença de la justicia de la successio se devia fer per algunes persones elegidores per tots los regnes et terres de la corona reyal Darago e que era perillos que tots los parlaments se ajustassen car grans dilacions destorps inconvenients sen porien facilmente seguir. Item que aquestes persones aytals fossen persones de sancta vida sciencia bones et notables. Item que la intimacio sia feta als competitors en manera fort honesta e cortesa no per via de citacio ni amonestacio que sapia o haja en si alguna cosa jurisdictional mas per via duna cortesa notificacio que los parlaments entenen en la noscio e investigacio de la justicia de la successio e quells placia donar en scrits lurs drets e rahons sens preffinicio de algun terme. Apres de aquestes coses nos dixeren la proposicio que los ambaxadors de França havien feta e la resposta que dema per lo mati los entenen a fer de la qual per tal com se

fara publicament nons curam particularment scriure. Per nosaltres fon sobre les dites coses retenguda delliberacio: e per tant com era gran dia e dema per lo mati deu esser respost als dits missatgers de França romanguerem en appuntament que dema apres dinar siam ensemps en lo loch matex e continuarem e strenyarem los affers mijançant la gracia de nostre Senyor en la millor manera que sabrem e porem. Apres dinar nos es stat tremes a dir per los ambaxadors de França e per los de Castella separadament que volien venir a nostra posada per parlar ab nosaltres: la qual cosa nosaltres no havem tollerada mas tremetemlos a dir quels plagues esser a la sgleya major car nosaltres hi seriem fort volenterosament per boyrlos: e axi es stat que tots ensemps som stats a la dita sgleya e en presencia dels ambaxadors de Castella los de França effectualment loant les bones respostes per vosaltres a ells fetes nos han molt pregats de la bona e breu expedicio de la justicia de aquests affers. Per nosaltres los es stat respost que per ço hic erem tremesos et en aço entendriem ab diligencia e gran cura. Et apres romanguem ab los dits embaxadors de Castella los quals nos dixeren affectuosament quels perdonassem com nons eren venguts vesitar a nostres posades: item se excusaren perque no eren anats aqui: item com lo rey e infant de Castella havien fet reguonexer e veure als mes e majors clergues de Castella sobre lo dret de la successio e interrogats aquells migançant sacrament li havien respost que la justicia de la dita successio se pertanyia al dit infant: item que de fet lo dit infant axi com podia e li era licit e permes de dret se haguera presa la possessio mas que havia stat per dues rahons: la una per ço

com aquestes coses nos podian fer sens alguns greuges et dampnatges daquesta terra los quals ell volia squivar axí com aquell qui amava molt tots los poblats en aquella : laltre per la gran confiança que ha de la innada fehelitat e naturalesa de tots los sotsmesos de la corona Darago : pregantsnos en conclusio que volguessem haver per recomanada la justicia del dit infant e donar loch e orde en la breu expedicio de aquella. E veus senyors molt reverends nobles e honorables com havem despes lo temps desque partim daqui e ço que havem fet. De les coses quis seguiran successivament vos scriurem : solament vos pregam queus placia instar la venguda del dit micer Guillem de Vallsecca si sens dilacio o desolacio e dampnatge de sa persona se pot fer car plaber hauriem tots que fos aci e la sua presencia pora molt profitar et la absencia noure. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Scripta en Alcanyic a XVIII de janer del any MCCCCXII.—Vostres missatgers en Arago tramesos apparellats a vostra honor.

Fueron tambien leidas dos cartas del balle y jurados de Besalú, en que manifestaban las dificultades que se les ofrecian para la defensa de aquel territorio; y otra de los cónsules de Montblanch, en la que participaban al parlamento las noticias que tenian de la entrada de tropas estrangeras en el principado, y de que el conde de Urgel se dirigia á la mencionada villa cabalgando con armas é insignias reales. Acordóse por último el pago de algunas cantidades, y se levantó la sesion.

SESION DEL DIA 23

Despues de haberse dado cuenta de una carta en que los embajadores en Aragon manifestaban que no habian aun adelantado ningun paso en los negocios que tenian encomendados ; se precedió á la eleccion de Berenguer de Copons , para que reemplazase á Juan de Miralles en las comisiones que este tenia confiadas.

Volvióse á reunir el parlamento por la tarde , y en éi se trató de los asuntos de Valencia , pero sin que se adoptase ninguna resolucion definitiva.

SESION DEL DIA 25.

Tratóse de resarcir á la ciudad de Barcelona los gastos que habia hecho para recobrar el castillo de Palau Cervera , y se acordó la construccion de seis galeras para aumentar los medios de defensa del principado.

SESION DEL DIA 26.

No se resolvió ningun asunto.

SESION DEL DIA 28.

Comparecieron los embajadores de Francia , instando nuevamente la pronta declaracion del derecho que tenian sus principes á la sucesion del reino; y se leyó despues una carta en que el parlamento valenciano daba noticia de haber ya nombrado á los embajadores que debian pasar á representarlo en Alcañiz.

SESION DEL DIA 30.

Tratóse de la pacificacion y concordia del reino de Valencia y del viaje de Guillermo de Vallseca á Alcañiz.

SESION DEL DIA 1.º DE FEBRERO.

Despues de haberse discutido lo que deberia proveerse acerca de la captura de un embajador del rey de Navarra verificada en Sicilia por el noble Bernardo de Cabrera , compareció Bonanato Pere para dar cuenta de su embajada en Valencia , y manifestar al mismo tiempo que la reina viuda doña Margarita deseaba presentarse en el parlamento de Aragon para continuar la reclamacion de sus derechos. Leyóse finalmente una carta en que los embajadores que el Principado tenia en Alcañiz daban razon del buen estado de los negocios que tenian encomendados.

Reunida despues la comision de los veinticuatro , eligió al noble Berenguer Arnaldo de Cervellon , para que fuese de embajador á Alcañiz , en lugar de Guillermo de Vallseca , que por sus achaques no podia emprender el viaje.

SESION DEL DIA 2.

En este dia se reunió solamente la comision de los veinticuatro para oír la lectura de la siguiente carta :

Núm. 296.

Tom. 19.
fol. 1367.

Als molt reverents nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Catalunya ajustat en la ciutat de Tortosa.—Molt reverents nobles et honorables senyors : per dues letres vos havem certificats en que tenim et tenim los affers per que som stats aci tramesos : et stam molt marvellats com no havem cobrada de vosaltres una de les provisions queus demanam: e segons havem haud sentiment vosaltres senyors barons et nobles per squivar prejudici lo qual pretenets si algun per part vostra no es en la forma dubtats remetre lo poder de fermar a nosaltres e ocorren a nosaltres tres rahons per les quals ab vostra honor parlant nons es vijares deguessets strebar en aço : et no creegats per res que nosaltres per ultracuydament ne per alguna ambicio o desordenat voler desigem haver aquest poder car Deus sab que per bona intencio et per breu expedicio dels affers et per squivar ruptures et divisions qui stan apparellades per metre en gens de

dilacio aquells scrivim et diem aquestes coses.—*Primera-*
ment que nosaltres no veem aci perjudici de alguns car
per tot lo parlament hic som e per cascu de aquells et
cascu ha de tot lo parlament lo poder.—*Item* que si molt
enteniets que aquesta cosa fos tan prejudicial podiets fer
que com nosaltres fossem tornats aqui micer Guillem de
Vallsecca fermas axi com nosaltres.—*Item* com les emba-
xades foren trameses en Arago et en Valencia en la emba-
xada de Valencia no havia baro algu mas axi be hi erem
per barons com per los altres e sabets be que los quatre
de la una embaxada et de la altre havia poder de fer los
affers pus ni hagues de cascuna condicio. Aquestes e mol-
tes altres rasons nos occorren per les quals no veem par-
lant ab vostra honor vos sia fet ni causat algun perjudici:
et si los affers fossen en tal disposicio que poguessen esser
dilatats no creegats nosaltres demanassem aquestes coses
ni scrivissem ab aquesta ardor mas com veem la qualitat
et disposicio dels affers et de la terra e de aquells ab que
contractam no poder tollerar spay de consultatories ni di-
lacions de sperar lo dit micer Guillem ara majorment que
es empaxat segons nos es stat scrit ne de algun altre sino
venia molt cuytat e que per cuytat que' vingues anvides
veem que temps li bastas atesa la gran celeritat e cuyta
que aquests affers requeren e vejam per aquesta raho molts
inconvenients et sinestres disposts et apparellats a carrech
perpetual de qui haura dilatat finir et fermar aquells: per
ço senyors molt reverents nobles et honorables per nos-
tre descarrech avisantsvos de les dites vies vos pregam re-
querim et consellam quens vullats trametre decontinent o
lo consentiment del dit micer Guillem o persona qui su-

plescha lo seu loch o remetre lo poder a nosaltres: certifi-
cantsvos de tot cert que si de açí a dimecres primer vinent
que tindrem tres del present mes per tot lo jorn no hau-
rem hauda aci provisio en alguna de les dites maneres lo
dijous seguent a quatre del dit mes per lo mati axí com
aquells qui podem açó fer partirem daci per tornar aquí
a vosaltres e dolremnos molt et som certs queus dolrets si
aquests affers nos fermen en la manera que son concordats
car tal es quen deurets esser contents sens tot dubte: e no
vullats haver confiança de haver altra dilacio o terme car
nous ne cal fer compte. Et sia molt reverents nobles e
honorables senyors lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en
Alcaniç lo primer dia de febrer del any MCCCCXII.—
Larquebisbe de Tarragona els altres vostres missatgers en
Arago tramesos apparellats a vostra honor.

Y visto su contenido, resolvióse escribir á Berenguer de
Cervelló que apresurase su partida.

SESION DEL DIA 3.

Abrióse con la lectura del documento que sigue :

Quibusdam requestis et oblationibus pridie et noviter his diebus cuidam protestationibus seu contradictioni per dominos ambassiatores dominorum regis et aliorum dominorum Francie preminatorum parlamento Cathalonie in civitate Dertuse congregato factis respondet dictum parlamentum: quod ejus in ante fidelitatis et naturalitatis fervor intactus totique orbi notissimus ipsum impellit ut nedum quavis fraude sed etiam fraudis suspicione seu efigie proculpulsis eum sollicitum faciat ut hii qui ad examinationem et disputationem vere justitie super debato juris successionis regnorum et terrarum corone regie Aragonie juridice fiendam debite deputabuntur seu eligentur sint viri bone ac probate fame et oppinionis scientifice et in judiciis experti nullique competitorum debite suspecti quorum numerus felici cause expeditioni congruat et cognitionis vere justitie modus ab his fiende exacto prius a quolibet ipsorum solemnissimo juramento tam in concomitantis quam in aliis a rito et recto non deviet exulenteque ab eadem omnia et singula que verum pervertere aut differre verisimiliter possent judicium: et intendit dictum parlamentum quod nullus ex competitoribus qui in hac patria suum fovet domicilium cum vel sine armis ad aliquem locum loco in quo fiet dicta recognitio per duas dietas vicinum aliqualiter accedat alii vero competitores dicta regna et terras nullatenus subintrare debeant quolibet tamen com-

petitoris ambassiatoribus advocatis et procuratoribus cum rationabili inermi comitiva ad dictum recognitionis locum liber pateat accessus ut ibidem de jure suorum principum allegare et docere valeant. Illud autem saluberrimum et prudentissime a dictis dominis ambassiatoribus cogitatum arbitratur dictum parlamentum videlicet quod dicti procuratores cum potestate et speciali mandato suorum dominorum habeant solenniter promittere vovere et jurare quod stabunt declarationi et ordinationi debite fiendis per dictos ad hoc deputandos nec directe aut indirecte per se vel alium ullis unquam temporibus contravenire procurabunt nec contravenient quovis modo quodque ut hec fiant dictum parlamentum sumo studio procurabit. Ad id autem quod dicti domini ambassiatores subiciunt in eorum sexta conditione de duplo majori vel majori et saniori parte facta comparatione personarum etc. respondet dictum parlamentum quod hic articulus et articulus numeri dictarum personarum et nonnulli alii sunt comissi reverentie prudentie et arbitrio suorum ambassiatorum his diebus ad parlamentum Aragonie destinatorum et est cordi dicto parlamento Cathalonie debite providere circa id quod de coactione competitorum et de gentibus armigeris extris seu regnicolis dictum est per dictos dominos ambassiatores ut sic justitie recognitio debite fieri possit. Oblationem vero factam per dictos dominos ambassiatores pro parte dictorum principum et regnorum de auxilio et juvamine pro expulsionem gentium armigerarum etiam ut caritativam et cordialem affectionem detegentem multum regratiatur eis dictum parlamentum : sperat autem in Domino quod alia remedia circa predicta sibi non deerint et sic patienter

tollerare sustinereque rationabiliter non posse predictorum principum ex parte in his regnis et terris intrare aut morari valerent armorum gentes quavis occasione vel causa: nec per hoc credit dictum parlamentum honori dictorum principum fore aliquatenus detractum. Demum ad illud quod de repulsione suspectorum novissime dictum est per dictos dominos ambassiatores in eorum ultima protestatione respondet predictum parlamentum quod si et ubi aliqui de dicto parlamento vel de numero vigintiquatuor alicui vel aliquibus ex competitoribus viderentur debite suspecti quod tamen arbitrandum non est attenta eorum fidelitate ac naturalitate radice que etiam in eorum progenitoribus usquequaque non marcuit et vinculis religiosissimi juramenti quibus noviter astricti sunt recte in consideratione deductis et librata justitia actuum a dicto parlamento seu a dicto numero vigintiquatuor quotidie defluentium ut puta electionis ambassiate solemnibus die sterna facte parlamento Aragonum et similium circa predicta parlamentum predictum Cathalonie salubriter provideret. Hec quippe in agendis et circa agenda est dicti parlamenti sana et sincera intentio cui si et quatenus dicte requeste oblationes protestatio et contradictio reffragantur aut reffragari seu adversari quomodolibet videantur dictum parlamentum eisdem nullatenus consentit immo contradicit expresse requirens hanc in fine dictarum requestarum continuari ac fieri publicum instrumentum.

Después de haberse adoptado varios acuerdos sobre asuntos de poca importancia, fué aprobada la siguiente contestacion al titulado parlamento de Mequinenza.

Núm. 228.

Tom. IV.
fol. 1379.

Lo parlament general del principat de Cathalunya vista una letra assats de longa seria tramesa per los nobles e altres honorables senyors ajustats en Mequinença diu et respon a aquella que ell ha be a memoria la proposicio feta en lo dit parlament per los noble e honorables don Artal Dalago mossen Martin Lopez de Lanuça cavaller e en Johan Gallard savi en dret com a missatgers dels dessus dits nobles e honorables senyors e la resposta feta als dits missatgers per lo dit parlament la qual fo la seguent en effecte. Que aquest parlament de la mort de nostre senyor rey princep et senyor de memoria recordable fins açi per ses letres et missatgers ha manejat et tractat de et sobre los preambols et antecedents necessaris a pervenir a conexença de nostre ver rey princep et senyor per justicia ab lo parlament general del regne de Aragon tant com fo aplegat e residi en la ciutat de Calatayu e apres ha continuat sos tractes per ses letres e missatgers ab lo dit parlament apres que es stat mudat et continuat a la vila de Alcaniç tenint aquell per ver parlament com tal sia stat tengut et reputat comunament fins açi et lo dit parlament no sab lo contrari et ab aquell enten a continuar sos tractes e deliberacions et altres actes necessaris a conexença de nostre rey et senyor per justicia fins a deguda con-

clusio e per tots desijada: e haura gran consolacio aquest parlament que aquells que no son ne entrevenen en lo dit parlament de Arago per denotar et mostrar bona unitat et concordia tant com fos pertinent et degut hi entrevinguessen: e en la dita resposta sta et persevera com al dit parlament no sia propri disputar et menys declarar los dptes contra la convocacio del dit parlament de Arago en la dita letra mencionats. E satisfient a la intimacio requesta en la dita letra diu lo dit parlament que en et sobre les dites coses ell fara ço que sia tengut per justicia et sia a ell pertinent et degut. E dissent lo dit parlament a les protestacions en la fi de la dita letra contengudes tant com sien vistes esser contra lo dit parlament privilegis libertat facultat de aquell et actes per ell fins açi tractats et deliberats ab lo dit parlament de Arago et daqui avant tractadors et deliberadors.

Asimismo fué aprobada una contestacion al conde de Urgel, concebida en estos términos:

Núm. 399.

Lo parlament general del principat de Cathalunya ha-

Tom. 19.
fol. 1380.

da noticia de la resposta feta per lo molt egregi senyor don Jayme Darago compte Durgell a la requesta a ell feta per part et en ven del dit parlament per lo reverent ab-

bat del monestir de Sant Johan ees Abudesses replica a la dita resposta dient: que lo dit parlament ha dreta leyal et ferma intencio en veure et regonexer ah los altres parlaments dels regnes de Arago de Valencia et ab los sindichs et missatgers del regne de Mallorques qual de tots los competitors es et deura esser lur ver rey princep et senyor per justicia e aquell com sera per justicia segons es dit conegut et manifestat axi com leyls feels et naturals vassalls per lur ignada naturalesa retran lo deute de subjeccio: e ans de la dita regonexença la qual no han hauda fins açi e deguda cognicio per justicia no creu lo dit parlament esser propri a algu dels dits competitors dels dits regnes et terres possessio demanar ne algun dret de subjeccio en los regnicoles e sotsmeses de la dita corona com seria preposterar degut orde e seria als dits regnicoles et subjectes a la dita corona molt reprehensible confusible et perillos ans de la dita conexença trohament et manifestacio de la veritat de la justicia regonexer e pendre algun dels dits competitors per senyor e liurar o permetreli alguna possessio ohediencia o subjeccio. E satisfient al segon cap de la replicacio diu lo dit parlament que en extirpar los castellans los quals son en los regnes Darago et de Valencia molt greu que es al dit parlament ell ha retut son deute et ha fet et fa en et per moltes maneres tot ço et quant ha pogut et pot et fara per avant tant com a ell se pertanga et qui ab missatgeries trameses al infant de Castella et al parlament del dit regne sobre lo dit fet qui ah altres remeys a aquest parlament pertinents et deguts si ha degudament treballat et si treballara tant com al dit parlament se pertanga. Dels dans scandols damnatges et

inconvenients en la dita resposta mencionats en los dits regnes seguits apres e per la entrada dels dits castellans ue en los qui precehiren la dita entrada no ha lo dit parlament de Cathalunya ne merexera haver culpa ne carrech algu: e com se diu en la dita replicacio que lo dit molt egregi senyor don Jayme no ha meses gents stranyes etc. diu lo dit parlament que ell fa ço que deu et es presumidor que axiu fara et servara en esdevenidor et no parria si era fet lo contrari que procebis de tan egregia et axi gran et magnifica persona com ell es e de tan alta sanch procehint: et sobre lo dit cas es stada feta la requisicio per lo dit reverent abbat com a missatger del dit parlament al dit egregi don Jayme en la qual axi com a justa et fundada en gran equitat et raho concernent conservacio de la cosa publica sta et persevera lo dit parlament requirent lo dit egregi don Jayme que aquella dege tenir et inviolablament observar. E no consent lo dit parlament als remeys cominats en la dita responsio ans dissent en aquells tant com sien desviants a les coses en la requisicio et derogants al be repos e tranquilitat dels dits regnes et terres et tant com porien esser turbatus de la conexença tranquillament et ab tot repos de la justicia de la successio fahedora. E satisfaent al darrer cap en la dita responsiva letra contengut diu lo dit parlament que lo dit molt egregi senyor don Jayme et los altres competitors considerat lo principi et prosequcio fins aci han pogut ben conexer ab gran diligencia de aquest parlament lo qual ha tots temps hauda no planyent treballs ni despeses ha et haura fins a la molt desijada conclusio per la qual haja conexença de son ver et indubitat rey princep et senyor per

justicia e de la dita negligencia (diligencia) et treballs no enten a desistir ne cansar la gracia de nostre Senyor Deus mijançant la qual vulla illuminar e los dits competitors que proseguen llur justícia que pretenen planament et simpla segons es en la dita requisicio contengut et tots los parlaments en veure regonexer pensar et deliberar aquella et dins breu temps. La qual repplicacio requer lo dit parlament per vos notari esser continuada a la fi de la dita resposta e feta al dit parlament et los residents en aquell carta publica com len vullen.

SESION DEL DIA 5.

Tratóse de las desavenencias de los valencianos.

Por la mañana del siguiente día 6, se reunió la comisión de los veinticuatro, y en ella fueron leídas varias cartas, á saber: una de Berenguer Arnaldo de Cervelló aceptando el cargo de embajador, que se le había conferido en reemplazo de Guillermo de Vallseca; y otra de los embajadores en Aragon, que dice así:

Núm. 300.

Tom. 19.
fol. 1389.

Als molt reverents nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents nobles e honorables senyors: vostra letra havem rebuda per la qual e axi matxix per altres de alguns parti-

culars havem sabuda la eleccio que feta havets del noble mossen Berenguer Arnau de Cervello en loch de micer Guillem de Vallseca et les provisions qui fetes havets per fer cuytar la sua venguda: e puy axius ne ha plagut ordenar nosaltres som stats decontinent rebuda vostra letra ab aquests senyors daragonesos e apres moltes persuasions et rahons ab gran difficultat et affany havem dells obtengut que tolleraran et speraran la sua venguda per alguns dies. Nosaltres per gracia de nostre Senyor Deu axi com vos havem scrit tenim los affers en bon apuntament si dilacio et allonch nols afolla. Placiaus fer cuytar la venguda del dit mossen Berenguer Arnau axi ivaçosament com porets. E sia molt reverents nobles e honorables senyors lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en Alcaniç a IIII de febrer del any MCCCCXII.—Larquebisbe de Terragona els altres vostres missatgers en Arago tramesos apparellats a vostra honor.

Finalmente la misma comision recibió el juramento y espidió sus credenciales al mencionado Berenguer Arnaldo de Cervelló.

SESION DEL DIA 8.

Fueron leídos en esta sesion los siguientes escritos:

Núm. 301.

Tom. 19.
fol. 1396.

Lo parlament general del principat de Cathalunya vista la resposta feta et protestacio a una requesta feta al senyor infant de Castella per mossen Macia Dezpuig cavaller en nom del dit parlament denegades et no consentides les coses en la dita responsio contengudes tant com sien desviants de les dites requisicio et protestacio en justicia et raho molt fundades sta et persevera en aquelles et encara les ha per repetides altre vegada et tantes fins hajen effectual compliment. Et parlant ab degudes reverencies et honor del dit senyor infant no permeten raho ne justicia que algu dels competitors demanar ne prosseguir la justicia que preten ab gent darmes ne apresonar los sotsmesos de la corona reyal en la qual preten haver dret ne pendre rescats ne bens ne aguaytar los camins ne combatre ne ocupar forces ne ajudar a tals actes segons appar que fassen la gent darmes castellana et en regne Darago et de Valencia: et aço es clar e notori et deu esser be cert lo dit senyor infant que los regnes principat et terres a la reyal corona Darago pertanyents no hagueren permes permetrien ne permetran que algun dels competitors ab indegudes et desordonades maneres assajas de demanar et menys haver et aconseguir sa justicia ne per la dita gent darmes castellana ne com mes ni hagues et que tots los competitors ni metessen noy farien sino lo degut conservant tots temps lurs ignades fidelitat et naturalesa: e ab aço cessa lo fundament de la dita

resposta parlant ab deguda reverencia et honor. E com tal desordinacio don alguna dilacio als dits affers de la successio no veu lo dit parlament que altre be sen seguesca: e deu considerar lo dit senyor infant et cascu dels altres competitors qui fes semblant les penes per dret contra aquells qui volen ab tals maneres no juridicas ne rahonables ocupar les heretats en les quals pretenen succehir per justicia e mes deuen haver devant los ulls que la discussio de justicia se deu fer planament simple sens scrupol de alguna impressio en altra manera la justicia violentada no es a Deus placent ne a dret et raho amigable ne bona legitima ne segura a aquell qui ab tals migants la obté: ne lo desviament del un dels competitors la on axi fos deu induhir lo dit senyor infant ne qualsevol dels altres competitors a fer semblant com tal atemptament sapia mes multiplicacio de inconvenients que algun reglament ne benavenir dels affers maneats. Et ha pogut star en ferm lo dit senyor infant et tots los altres competitors que lur justicia sera reposadament vista et ben entesa per manera que ell et cascu rahonablament sen deuran tenir per contents: e de qualsevol altre cap desordenat impressiu o indegut o illicit se pot be aconortar cascu dels dits competitors perque lo dit parlament segons dessus es dit sta et persevera en les requesta e protestacio et geminacions dessus dites: requirent vos notari que la dita replicacio continuets apres la dita resposta en levets e a ell e a tots los residents en aquell liurets carta publica com len vullen.

Núm. 303.

Tom. 19.
fol. 1400.

Benedictus episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus archiepiscopo et episcopis et dilectis filiis abbatibus ceterisque viris ecclesiasticis necnon baronibus nobilibus militibus domicellis sindicis quoque et procuratoribus civitatum villarum et locorum principatus Cathalonie in parlamento dicti principatus Dertuse congregatis salutem et apostolicam benedictionem. In excelso trono celestis altitudo consilii suaviter cuncta disponens juxta suam ordinatissimam dispositionem adeo voluit subjectos populos regis freno dirigere et illum taliter habenas gubernaculi possidere quod pacifice possent subjecti consistere suoque discreto regimine votivis successibus abundare : ad hoc siquidem votum boni regis indesinenter aspirat ut sic respublica vigeat sic perseveret et sic suis fiat serena temporibus ut presidat semitas vitiis et sua providentia circumspecta florem cujuslibet virtutis inducat: timent enim tunc crassati malefici tunc vaccant crimina et insatiabilis compescitur appetitus tunc regis severitas acrimonia debita tam publica crimina corripit quam privata: ac contra ubi respublica regis solatio est destituta quodammodo justitie freno laxato adduntur peccata peccatis vitia vitiis cumulantur et indessinenter quampluribus criminibus et dissensionibus indulgetur. Ad vos itaque fratres venerabiles filiique dilecti monita nostra dirigimus et hortatus illo cordis affectu quo paterfamilias sepe natos utrumque discordes patientia tol-

lerat utrumque redarguit neminem damnat pro neutro iudicat utriusque malum precavet uniuscujusque bonum promovet et quavis partialitate semota equa lance dulcedinis uniformique cordis amplexu ad vota conformia et paria pacis fœdera invitat. Hoc pro posse nedum utique pastoralis officii nos angit cura diutina qua cunctis mortalibus obligamur sed etiam merito nos constringit hoc natale solum pro quo labores assumere gratum semper habuimus et acceptum. Post obitum siquidem clare memorie Martini regis Aragonum jam non modicum temporis attendimus effluxisse et super ejus regni successione legitima competitores plures insistere prelatorum et nobilium ac populorum affectus in vota varia desiderare literatorumque virorum judicia esse divisa ideo non solum non possumus non dolere sed et graviora timentes imposterum dubitamus. Occurrite igitur dilectissimi recolentes quam felix antiquorum nostrorum veneranda vetustas que tam amplo terrarum margine soloque tam fertili defensionis tam forti repagulo ac tantorum clarissimorum virorum patronis committens glorioso et peccatissimo vos regno donavit. Animadvertite igitur prudentissimi viri ne malorum omnium operante satore sensus vestros terrene cupiditatis quivis error involvat ne qua sinistra fallat opinio nox in sue appetitus obtenebret seu trahat indevia privata voluntas unde quod absit pacis et unionis debite dulcore fugato discordie virus subintret miserandis populis proculdubio periturum : quin potius vos viri notabiles in illum eternum judicem cuncta cernentem vestram aciem dirigentes justitiam diligatis. Attendite doctissimi viri vos hujus regni principalia fore membra vestro capiti unienda sine quo invalida quevis compago subsistit. Nunc corpus

exanime sine capite truncum se offert intuentibus indecorum? Quid ergo tardatis quid procrastinatis dilectissimi formidanda vestri maxima corporis cum jactura? Omnis enim membrorum decor et decus in ipsius capitis integritate consistit. Quid si tandem ejusdem corporis membra discordent? Nil turpius nil vilius nil tandem eque pestiferum esse potest ut quod abhominabiliter dici potest contra naturam in eodem corpore sint simul et semel varie voluntates: in vestra concordia carissimi pax et solus in discordia vero extrema ruina. Beneficiorum itaque patrie vestre memores esse vellitis in sue imo vestre salutis integritatem intendite et per unionis pacis et concordie media quo nichil dulcius nichil potius comuni et universali aspirate quieti. Externa vos exempla perterreant. Quid atheniensium quid cartaginsium quid romanorum nisi civile odium et privatum commodum anichilavit imperia? Date ergo dextere dexteram pacis et unionis federa jungite voluntates unitate paci intendite patrie discordes unite instruite nescientes quod totum si quid vobis patrie amoris est ejus caritas integrabit. Quis vestrum obstinatis animis non erumpat in lacrimas quem non comoveant ob amorem et patrie caritatem viscera pietatis quis ad tam infaustum casum si obviare negligitis non pavescat? Ipse nempe rex pacificus Jesus christus evangelizans pacem dixit omne regnum in se divisum desolandum et domum supra domum asseruit ruituram. Vulgare quidem est concordia res excrescere parvas discordia vero dilabi maximas et dissolvi. Guerrarum utique tristis eventus est et nil aliud quam fames vincula carceres preda ferrum et ignem exitiumque minatur pax vero solatium placidamque quietem. Vos igitur venerabiles fratres

filiique dilecti ad hec totis viribus invitamus quatenus sepositis terrenis affectibus timorem Domini qui est initium sapientie ejus primitus induentes rectum ut prediximus inquirere: studentis vos insuper egregii viri quos non imbuunt litterarum scientia juri et veritati redite patienter passionibus deponite affectusque terrenos quoniam pacem patrie civiumque salutem private comoditati tan divinis quam humanis legibus quam etiam moralibus exemplis illustrem esse non ambigitis preponenda: neque tandem vestra prudentia patiatur rem tantam more dispendiis procellari nusquam enim diuturna regnorum vacatio absque multorum dispendio esse potest. Ad summam dilectissimi cum teste Scriptura impossibile sit absque regali providentia pacem dari hortamur vos per viscera misericordie Crucifixi quatenus sinceriter unanimiter et alacriter super rege futuro destinetis inquirere veritatem ut gaudium subsequatur omnium populorum: quod siquidem propiciante Deo ut propensius obtinere possimus divinis obsequiis apud Altissimum pias fundere preces nostra sollicitudo totis viribus non cessabit. Data Paniscole Dertusensis diocesis X kalendas februarii pontificatus nostri anno decimo octavo.—Laurentius.—R.

SESION DEL DIA 9.

Abrióse con la lectura de la carta que sigue:

Núm. 303.

Tom. 19.
fol. 140a.

Als molt reverents nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents nobles et honorables senyors: axi com ab nostra darrera letra vos scrivim ab difficultad e affansy havem obtingut que aquests senyors daragonesos tollerarien e sperarien la venguda del noble mossen Berenguer Arnau de Cervello per alguns dies: e per ço com per alguns nos era stat scrit que lo dit mossen Berenguer seria açi dissapte o digmenge prop passats havem comportats aquests dies ab les millors maneres que havem pogut. Mas com vehem ara que los dits termens son passats e lo dit mossen Berenguer no es vengut ne encara ne sabem res somme molt maravells et torbats: pregam molt affectuosament vostres reverencies nobleses et honorables savieses que en totes aquelles maneres que sien possibles vullats provehir que lo dit mossen Berenguer Arnau sia açi lo pus prest que fer se puscha car la triga qui ses dada als affers som certs que no ha en res aprofitat: placia a Deu que no baja nogut et que no noga mes si plus avant se dilata de quens dolrem molt: pero nosaltres noy podem altre fer: Deus y genta nos hagen per scusats. Altres coses molt reverents nobles et honorables senyors a present nous scrivim mas que sia lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en Alcaniç a VIII de febrer del any MCCCCXII.—Larquebisbe de Terragona els altres missatgers en Arago trameses apparellats a vostra honor.

SESION DEL DIA 11.

Tratóse de algunas reclamaciones particulares que se habian presentado contra el conde de Urgel , y de los asuntos del reino de Valencia.

SESION DEL DIA 13.

Fué leida la siguiente carta :

Núm 304.

Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors los del parlament del principat de Cathalunya ajustats en la ciutat de Tortosa.—Molt reverents egregis nobles et honorables senyors: digmenge a XX dies del mes de decembre prop passat per gracia de nostre Senyor ab bon salvament arribam en castell de Caller on som molt be et notablement reebuts per lo molt noble baro lo comte de Quirra et per tots los altres uobles cavallers et gentils homens qui alli eren et no resmenys per los honorables cavallers del dit castell als quals premeses cordials salutacions havem donades les letres de creença per vosaltres senyors a

Tom. 19.
fol. 1417.

a ells trameses e explicada als damunt nomenats la dita creença los dits comte nobles cavallers gentils homeus et consellers respongueren queus regraciaven molt les coses en virtut de la dita creença a ells dites et explicades et que si be havien servit en temps passat axi be et mills entenien servir la corona Darago et principat de Cathaluyna en lesdevenidor et pugar per la cosa publica daquell regne tant com los fos possible: empero attes que ells havien molt servit et despes lurs facultats et bens et no havien haut gran temps havia passat soccors de Cathaluyna et eren molt esmeses no podien fer bonament sa honor ni pugar contra los rebelles a la dita corona segons havien voler dients que sino eren soccorreguts nou porien suportar ans sen haurien a jaquir et tornar en Cathaluyna la qual cosa los seria molt greu. Mes avant senyors sapiats que dimarts a XXVIII del dit mes en nom de Deu nos recollim en les dites naus per navegar vers lo regne de Sicilia et dilluns mati que comptavem IIII dies del mes de janer del any MCCCCXII ab bon salvament fom navegats prop la illa de la Fonyana que es davant la villa de Trapena on havie dues naus de janovesos que staven surgides ço es una gran armada appellada la nau imperial hon havem sabut que havia CLXXX combatents et laltra poqua les quals aqui mateix tenien una cota carregada de vi en un leny que havien pres de cathalans: et decontinent que hagueren vista de les nostres naus jaquida la presa tallats los ormeigs et sfondrades barques de les naus feren vela prenent la via de mig jorn et los dits capitans ab les sues naus donarenlos caça aquell dia fins hora de mig jorn e mossen Bernat de Furcin qui era en la nau den Vallocera lavos

capita et pus avançat de les altres veent que les naus se
 lunyaven daquesta illa requeri et protesta al dit capita
 que giras et posas ell et tots los altres en terra : et de
 fet lo dit capita gira faent la via de Trapena et vent de la
 tramuntana donans al denant et arrabaçans dins mar : e lo
 dimarts següent mudas lo vent et sem la via de la terra
 et ab un laut de Marçala sabem nova certa de la terra
 que la senyora reyna era en la ciutat de Palerm et
 mossen Bernat de Cabrera en la vila de Xatha la qual ab
 certs tractes XX dies havia passats sera reduhida a sa obe-
 diencia : e mes avant que mossen Xanxo Roiç ab alguns
 barons daquest regne per via de scalament de nit havia
 entrada la ciutat de Cathania X jorns havia passats on se
 son seguides moltes morts et robaments de cases. E sabu-
 da aquesta nova los dits capitans a instancia de nosaltres
 fahien la via de Palerm et quant som devant Marsala ha-
 gueren vista de tres naus de janovesos ço es una gran et
 dues poques que eren al port de Trapena : les quals axi-
 matex havents vista de nosaltres feren vela et prengueren
 la via de tramuntana et les dites nostres naus aquell dia
 et tota la nit següent donarenlos caça et com vench laltre
 dia per lo mati les dues naus poques forense allargades que
 no foren vistes al mon et la nau gran fonch a pich de les
 nostres naus les quals carregaren veles et strenguerenla
 tant fort que ella vench a venia et retes et fon salvada
 vida et membres a la gent. Aquesta nau sapella la nau Mar-
 ta et era den Anthoni de Besofarga et be armada de port
 de MCCCC botes on havia CLXV combatents et mes : et
 sonsi trobats de VIII en VIII milia ducats et de XXXX
 en L bales de draps entre los quals ha algunes bales de

draps florentins et vervins et CC cuyrasses et DC ballestes sobergues et moltes cotes de malla bacinets caps davant braços e arnesos de cama et de cuxa et altres moltes coses axi que entre tot val al pus de XX milia ducats. En apres los dits capitans a requesta nostra faents la via de Palerm lo dissapte seguent per lo mati se trobaren be LX milles dins mar davant Capogallo et hagueren vista de dues naus de janovesos una gran et altra poca que eren exides de Palerm et fahien la via de Trapena: et com les dites naus hagueren vista de nosaltres giraren la via de Palerm et les nostres naus ampraren veles et tot aquell dia fins hora de completa ab gran vent et temps brut donaren caça a les dites naus et la poca anasen de la vela et la gran romas tant que la dita hora de completa ventse al mig de les nostres naus vench a pactes et salvada vida et membres a la gent retes et fonch presa qualsque X milles davant Palerm. Aquesta nau es de port de M botes appellada Batista Spindola: era be armada de CLXXX combatents o pus pero no es de tan gran valor com la primera mas es pus fort: e segons apres havem entes com los dits capitans feren calar la prop dita nau davant Palerm molta gent de la ciutat et entre los altres la dita senyora reyna et veeren es prengueren esment de les naus et presumiren que eren les naus on nosaltres erem pujats de que hagueren gran plaer et decontinent la dita senyora feu metre a punt la galea de mossen Ramon Torrelles et trametia a les dites naus et de fet nosaltres la vehiem venir et per un grop de pluja et de mal temps hacsen a tornar et les nostres naus per son salvament meterense en mar et squivaren la terra: et quant vench lo dilluns seguent per

lu mati ab gran affany acostarense a la terra et surgiren davant Trapena vers la dita illa de la Fonyana: et lo dimarts mati a XII del dit mes isquerem en Trapena on fom be acullits et reebuts: e apres que som en Trapena axí la dita senyora reyna com lo dit mossen Bernat de Cabrera sabents que erem arribats alli nos han scrit notificantsnos com havien gran et singular plaer de nostra venguda. Nosaltres senyors treballam ab diligencia que al pus prest que porem siam a la dita senyora et depuys lo dit mossen Bernat: ayntant com nos sera possible treballarem ferventment que los fets per que som tramesos migancant la gracia divina vinguen a bona et deguda fi et conclusio. Als a present noych ha de nou de queus pugam scriure mas com lo cars ho requerra et haurem fusta rescuiremvos de tot ço quis seguira dels dits negocis et de totes altres novelles et coses de que rasonablement vos degam scriure. E tingueus molt reverents egregis nobles e honorables senyors lo sant Sperit en sa guarda. Scrita en Trapena a XIII dies de janer del any de la nativitat de nostre Senyor mil quatre cents dotze.—Los missatgers del principat de Catalunya qui son en lo regne de Sicilia a vostre plaer et honor apparellats.

Procedióse despues al nombramiento del abad del Estany, para que pasase á instar al conde de Urgel que se abstuviese de enviar tropas á Valencia; y al de Francisco de Erill, para que fuese al encuentro de dichas fuerzas y procurase disuadirlas de su proyectada empresa.

SESION DEL DIA 15.

Acordóse el despacho de varias cartas que fueron leídas mas adelante.

SESION DEL DIA 18.

Se dió audiencia á un enviado de Raimundo de Perellós, que manifestó que dicho jefe, el cual pasaba á Valencia con algunas fuerzas por orden del conde de Urgel, estaba dispuesto á retirarse, siempre y cuando se lo ordenase dicho conde, su señor, á quien podia escribirlo el parlamento.

SESION DEL DIA 20.

Los embajadores que habian sido enviados á Alcañiz dieron cuenta de su embajada, y presentaron la concordia que habian firmado con el parlamento aragonés y algunos comisionados valencianos (1). En virtud de dicho convenio tratóse de elegir desde luego las personas de que en él se hacia mérito, pero nada pudo aun resolverse.

SESION DEL DIA 22.

Los representantes de Mallorca presentaron los siguientes escritos:

(1) Se insertará esta concordia mas adelante, al principio de las actas del compromiso de Caspe.

Molt reverent molt noble molt honorable e savi parlament : con lo consell general del regne de Mallorques representant tots los brasses e estaments de aquell regne e son univers sollicitat avisat instat e request per lo molt honorable en Luis de Averso ciutada de Barchinona vostre missatger e dels honorables consellers de Barchinona e ab letras vostras e lurs que lo principat e regnes de las parts deça a la corona reyal subjectes eren disposats a prest comu e concordable aplech pera venir a la regonexença verdadera e justa del que deu esser ver princep rey e senyor de tots succehint en la alta corona reyal al molt alt senyor rey en Marti de gloriosa memoria rey defunt derrer cert senyor nostre perque deguessen elegir e tremetre lurs missatgers e sindichs daça per esser e entrevenir e fer lo degut de lur lealtat per lo dit regne en lo comu e concordable aplech ab los altres regnes e terras deliberas de present de trametre deça per lo dit negoci nos en Berenguer de Taguamanent cavaller Arnau de Mur doctor en decrets e Jacme Albarti sindichs e missatgers ab legitima plena e bastant potestat en via juridica e de justicia pera la dita regonexença de la justicia declaracio publicacio e complida execucio de aquella ab los altres diputadors per los altres regnes e principat per lo dit tant alt acte los quals fom junts en Barchinona dissapte a XXI de juny prop passat e de present presentam nostras letras de crehença al

present reverent parlament ladonchs resident en Barchinona e als honorables consellers de la dita ciutat e sabuda lá prorogacio feta pera la present ciutat de Tortosa del present parlament requests e instats per aquell que açi daguessem venir divenres a XX dies del mes dagost fom junts assi en Tortosa e a prechs vostres per diverses temps som entrevengunts en lo present reverent parlament e a prechs vostres con trametessets a Alcanis al reverent parlament del regne de Arago lo molt honorable misser Johan Dezpla doctor en leys missatger del present principat de voluntat de nos dits Arnau e Jacme hi ani yo dit Berenguer de Taguamanent per lo dit regne ensemps ah lo dit honorable vostre missatger e aqui estiem abdos setanta jorna o aquen entorn. E apres tornats açi con lo present reverent parlament hagues acordat de trametre al dit reverent parlament de Arago resident en Alcanis vostres reverents noble honorables savis e sollempnes missatgers a prechs e requesta vostra tots nosaltres dits missatgers e sindichs del dit regne de present anam al dit loch de Alcauis hon fom junts dissapte a XXIII del mes de gener prop passat e de present presentantsnos al honorable governador del regne de Arago requerim e instam que fossem oits en proposar la intencio del dit regne e nostre en lur reverent parlament e fo a nos dilatat fins al dimecres a XXVII de gener : e lo dit jorn explicada nostra proposicio en lo dit reverent parlament Darago ab oferta fraternal justa e juridica de acompanyarlos e entrevenir ab ells e ab los dits vostres missatgers reverents e altres a qui pertangues en tots hons tractaments e acorts pera venir a la regonaxença de la justicia segons lo deute de la feeltat del dit regne e nostra

e lo degut al dit regne de Mallorques per lo dit reverent parlament de Arago fo reteuguda deliberacio e accord sobre respondre a nos del dit article: e durant lur delliberacio continuadament los diputats per lo dit reverent parlament de Arago ab los vostres missatgers reverents entrevenint lo reverent mossen Francesch Daranda missatger de nostre sant pare han tractat e deliberat entre ells en certa manera sobrels preparatoris e antecedents a la regonaxença e examinacio de la justicia de nostre ver rey e senyor sens alguna sabuda consentiment ne entreveniment nostre. E lo dit reverent parlament de Arago nos ha trigat de respondre per spay de XV jorns ço es fins al dimecres que haguem X del mes present de febrer quant sens nos hagueren concordat sobrels dits preparatoris e antecedents dientsnos que havian e reputaven a nos per regne e que ensemps ab vostres reverents missatgers nos comunicarien lurs tractaments e acorts en los dits affers: e lo dit jorn hora de vespres present lo dit reverent missatger de nostre sant pare lo molt honorable en Berenguer de Bardaxi savi en dret present lo senyor bisbe Dosca diputats per lo parlament de Arago e los dits reverents missatgers del present reverent parlament seu publicacio e denunciacio a nosaltres dits missatgers dels acorts e managaments e conclusions e finaments dels preparatoris en certa manera tractats servats conclosos e acordats sens algun consentiment voluntat requesta ne entreveniment nostre. E con sobre aquells nos haguessem retengut acort lo dijous a vespres a XI del present mes present lo dit reverent missatger de nostre sant pare e los dits dos tractadors del parlament Darago e los dits vostres reverents

missatgers foren per nos offerits certs capitols e articles tocants diverses vies en part juridicas e en part flixants e condescendents a menys del degut al regne de Mallorques demanantlos consell segons Deu e lur consciencia sobre aquells e offerints segons lur consell sil nos daven de present anar o trametre al dit regne per haver pus ampla potestat si master la haguessem : tenor dels quals capitols vos offerim aci de present. Retengut per tots acord sobrels dits capitols e partits dissapte a vespres nons fo donat consell sobre aquells articles algu mes que haguessem altra potestat empero que per aquella havernos trigaria la prosecucio e continuacio dels affers : e con requerissem e pregassem quens fossen dadas almenys per cascuns letrats consolatorias al consell general del regne e certificatorias de lur intencio aquellas axi poch havem haudas. Per tant nos dits missatgers presumints en cert e indubítadament que axi com sens nostre entreveniment requesta ne sabuda consentiment ne acord ses tractat finat e conclos en los dits preparatoris contra lo degut segons forma de dret e de justicia al dit regne de Mallorques axi poch serem demanats ne admeses en entrevenir en nomenar ne elegir personas *activè* ne *passivè* jatsia en via de dret necessari per justicia sia nostre entreveniment qui som ja elets constituhits e aprovats per lo dit regne de Mallorques qui de dret e justicia no menor potestat e auctoritat ha e haber deu en los dits affers que cascun dels dits altres regnes e principat e que nostra aturada dequiavant es vana e sens algun fruyt per lo dit regne de Mallorques: en lo dit negoci a la prosecucio del qual segons lo deute de lealtat fealtat e justicia lo dit regne e nos aci per ell som e serem

tostemps prests de fer lo que degam ab los altres regnes e principat: car pera testimoniagar los actes quis faran si a Deu plaura be a la fi en tot sa enteniment no appar segons intencio e obres dessus ditas sia necessari nostra personal residencia o entreveniment com an als fins açi no haja servit nes sper a servir nostra venguda no per nostre defalliment ne de nostra potestat mas per no admissio del dit regne de Arago e del dit principat o dels dits reverents sos missatgers segons dessus es recitat: pregam e requerim lo present molt reverent molt noble e molt honorable parlament quens haja per escusats si perque no som admeses per ells ne lo dit parlament Darago en lo quens pertany ens es degut per justicia que axi com ab requesta e instancia vostra hic som venguts e hic havem fins açi envastat ultra VIII meses eus havem seguits e açi e Alcanis ab vostre beniplacit e grat nos ne retornem de present al regne de Mallorques: e queus placia fernos dar de present translat dels capitols en scrits concordats entre vostres reverents missatgers e lo dit reverent parlament Darago per refferir al general consell del dit regne lo dit proces los quals hi fassen per justicia lealtat e naturalesa innada lo que deuran fer en tota bona concordia e ben-avenir dels dits affers axi con continuadament han e havem fet fins açi e per ells ne per nos no ha stat ne stera. E de la present explicacio requerim per nostre descarrech essernos feta carta publica per lo notari present.

Núm. 206.

Tom. 19.
fol. 144v.

Primo: que sien eletes dotze personas ço es per lo parlament de Arago tres e per lo parlament de Valencia si concordar se poran altres tres e per lo parlament del principat de Cathalunya altres tres e nosaltres tres qui som elets per lo regne de Mallorques e que en aquests XII fos remes la vera conaxença e decisio a quis pertany los dits regnes e principat per si hagues esser la major part concordant.—*Item* attes que los valencians per elegir missatgeria per trametre açi en Alcanis nos son puguets concordar de que es opinio que en la eleccio del nombre de tres nos podrian concordar parria que en aquell cas que de la dita eleccio nos concordassen los de Vinaros ne elegissen un a lur voluntat e los de Trayguera altre e lo terç fos remes a nostre sant pare o a altre persona de qui ells se concordassen lo qual fos elet del dit regne menys sospitos a las ditas parts. Pero los dits missatgers aquest capitol e la substancia de aquell remetén a concordia e disposicio dels reverents missatgers del sant pare e parlament del regne de Arago e embaxadors del principat de Cathalunya.—*Item* que los demunt dits XII diputats elegissen a las mes veus quatre notables personas homens de bona vida e bona consciencia e de aquests no fos fet negun dubte si eren mes de un regne o principat que daltre e que aquests haguessen esser per tots e que fossen ensemps ab los XII e que hoissen los

competitors o allegacions de aquells e que presents los quatre dessus dits los dits XII diputats tractassen e menajassen es concordassen si fer se puria de la regonaxença dessus dita sens quels dits quatre no diguessen res: e en cas que nos poguessen concordar que de aquells competitors de que sera lo dabat fos comes als dits quatre e aquells en absencia dels XII hoides plenariament totas las rahons haguessen poder de veure regonexer e dicisir a qual per justicia pertany la successio.—*Item* en cas que la dita via o vies qui son juridicas no fossen plasents als parlaments de Arago e del principat que en aquell cas en lo nombre de las personas a qui fos remesa la regonaxensa de la justicia ne hagues haver alguns del regne de Mallorques de quin stat se volguessen los quals fossen anomenats per los tres missatgers del regne de Mallorques ara residents en Alcanis si plau als parlaments que fossen dells sino que fossen altres de la illa e regne de Mallorques e quels aprovassen los parlaments del dit acte e que fossen elegits per ells e que fossen en nombre tants com serien los qui entrevendrien del o per lo regne de Valencia en la dita regonaxença comuna de la justicia.—*Item* en cas que las ditas cosas qui son lexants del dret degut al regne de Mallorques segons lo qual deuen esser per aquell regne nombre par als altres regnes e principat cascun per si no fossen plasents al dit regne de Arago ne al principat que almenys en tal cas hi hagues entrevenir una persona per lo regne de Mallorques de aquell regne natural en la examinacio de la justicia qui hagues esser nomenada per los tres assi presents a lur consciencia e aprovada elegida per los altres parlaments fos dels tres qui son ara missatgers o daltres del

regne de Mallorques fora ells tres. Empero en cas que del regne de Valencia hi hagues major nombre que del regne de Mallorques ni hagues en semblant nombre.—*Item* que en cas que aço nols plagues sie provehit que la persona natural del regne de Mallorques enomenadora per los tres fos altre persona del dit regne natural e no puxe esser algun de ells tres qui son ara missatgers car per be avenir e concordia dels affers plaura als missatgers del dit regne quant es per ells salvadas tostemps totas prerogativas drets e preheminencias del dit regne en tots altres actes e en aquest matex si aquestas cosas no eren aprovadas per lo general consell del dit regne con de aquellas los dits missatgers no hajan potestat nes puxen plenir e aço sots la reservacio del regne de Valencia dita en la fi del precedent capitol.—Aquestes cosas se dien tan solament monent e no renunciant a dret degut perque vege lo reverent missatger de nostre sant pare e lo reverent parlament del regne de Arago e reverents missatgers del principat que los dits missatgers son de intencio de tota concordia e de tot benavenir dels affers de aquelles fehentsne jutges los dits reverents missatger tractadors e missatgers del principat segons Deu justicia dret e bona consciencia carragantlos que no perjudican en ço que no deuen fer al dit regne de Mallorques ne li tolguen ço que vegen que per justicia li es degut con de sos drets negu majorment universitat o regne no dege esser privat o despullat sens culpa o gran causa e majorment en acte semblant quis deu prosseguir per via de pura justicia.—*Item* fo aqui mateix offert de paraula per nos que si lo regne de Valencia dava loch que de las personas eletes no ni hagues alguna qui

fos de o per aquell regne que quant es per nosaltres quens plauria e dariem loch que del regne de Mallorques no ni hagues e creyem que plauria al general consell del regne e hi daria loch per bona concordia e ben avenir dels afers.—E ordonat per ells en comuna concordia segons justicia e bona consciencia quels appar degen fer los missatgers del regne aquells de present ne consultaran lo general parlament del dit regne per haver de present de aquell plenera e legitima potestat.

SESION DEL DIA 23.

Tratóse de proceder al nombramiento de los nueve compromisarios que debian verificar la eleccion de sucesor en el reino ; pero no recayó sobre esto ninguna resolucion. Fueron discutidos además algunos otros asuntos , aunque tambien sin resultado.

SESION DEL DIA 24.

Despues de haberse dado audiencia á un enviado del conde de Urgel (1) , fueron leidas las siguientes cartas:

(1) Muy á menudo , al extractar una sesion , nos vemos privados de detallar las materias de que en ella se trató , porque el escribano secretario se contenta con decir en el acta : *et explicavit nonnulla verbo , quæ idcirco hic inæri omittuntur.*

Núm. 307.

Tom. 19.
fol. 1432.

Al reverend pare en Christ mossen lo bisbe de Sogorb.
—Reverend pare en Christ: Com algunes notables persones havents poder de aquestes coses dejen esser daci a XXVIII de març primer vinent en la vila o castell de Casp ajustades per investigar instruir regonexer e publicar a qui los vassalls e sotsmeses de la real corona Darago deuen prestar lo deute de feultat e qui en lur ver rey e senyor per justicia segons Deu e lurs consciencies haver dejen e sien tenguts: per ço nosaltres exortam vostra reverend paternitat en custodia de la qual lo egregi don Frederich comte de Luna es o esta que lo pretes dret del dit don Frederich en la successio dels regnes e terres de la dita real corona Darago prosseguiscats e prosseguir fàcats per sufficients procuradors e advocats. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell secret del molt reverend arquebisbe de Tarragona a XXIII de febrer del any MCCCCXII.—Lo parlament general del principat de Catalunya apparellat a vostre honor.

Núm. 308.

Tom. 19.
fol. 1432.

Als reverends nobles et honorables senyors los deputats del general de Catalunya e sis persones a ells adjuntes.

—Reverends nobles et honorables senyors: Per ço com les coses de queus scrivim seran dins fort breus dies necessaries per informacio de aquells qui deuen fer la noscio e publicacio de nostre ver rey e senyor: volem eus pregam que façats fer trellats autentichs en bona forma per notaris dignes de se testificats e ab decret de jutge decretats de tots los testaments dels reys passats e de les unions dels regnes e principat e de totes altres cartes qui sien en larchiu real fahents per los drets de la successio e aximateix sien e stiguen amanides les croniques en manera autentica e que facen fe e que si meta ma decontinent de guisa que quant sera necessari qui sera fort prest pusque esser haut sens dilacio o difficultat alguna. Aximateix volem queus informets com despeses comunes se fan per tota la terra com se partexen o quina part ne paga Arago e quina Valencia e quina Catalunya e quina Mallorques e de ço que trobareu nos scriviui: e en les dites coses vos pregam sie donada gran cura com la disposicio dels affers no require dilacions ne grans termes. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell secret del molt reverent arquebisbe de Tarragona a XXIIII de febrer del any MCCCCXII.—Lo parlament general del principat de Catalunya apparellat a vostre honor.

SESION DEL DIA 29.

Fueron leídos varios papeles relativos á las disensiones que aun continuaban en el reino de Valencia.

SESION DEL DIA 1.º DE MARZO.

Leyóse otro largo proyecto presentado por los síndicos de Mallorca, relativo al modo con que debía procederse á la eleccion del soberano, y encaminado principalmente á dar á aquel reino la misma intervencion en dicho nombramiento, que á los demás de la corona.

SESION DEL DIA 2.

Fué leído un escrito de Dalmacio Çacirera, que versaba tambien sobre el mismo asunto de la eleccion.

SESION DEL DIA 3.

Se acordó prorogar los veinte dias, dentro de los cuales debía verificarse la eleccion de los nueve compromisarios, segun los capítulos concordados en Alcañiz.

SESION DEL DIA 4.

Los embajadores de Francia presentaron un escrito en que pedian que la eleccion hacedera de compromisarios recayese en personas que, á mas de estar dotadas de la debida sabiduria y probidad, no pudiesen ser sospechosas á ninguno de los pretendientes. Tratóse además de los asuntos de Valencia y de las pretensiones de los mallorquines.

SESION DEL DIA 5.

Dióse audiencia á Jorge de Caramany, enviado por el conde de Quirra para tratar de algunos negocios interesantes del reino de Cerdeña.

SESION DEL DIA 7.

Se presentó en esta sesion el siguiente escrito :

Núm. 300.

Los dits missatgers del regne de Mallorques ab deguda reverencia del dit molt reverent parlament del principat no curen fer oracions retoricas ne declamacions ni venir a compte de deu e deig ab lo dit molt reverent parlament del principat com no entenen finir ab ell de companyhia ans entenen aquella dege perseverar ab lo dit principat quant es per part del regne de Mallorques jatsia les obres fins aci als dits missatgers fetas no sien correspondents al degut al dit regne e a la honestat del dit principat e amor reverencia e bona companyhia quels dits missatgers los han feta e mostrada: e james ara estants en Alcaniç los missatgers del dit regne no han haud debat altercacio ne contra-

romo III.

6

Tom. 19.
fol. 1505.

diccio ab lo reverent parlament Darago e tractadors daquell ni de paraula ni de scrits que no deguessen esser admeses per regne ni per part del dit parlament ne tractadors lurs los ne fos james feta paraula car fora negar lo titol reyal e aquell minvar. Mes veritat clara dient lo primer jorn o segon quels dits missatgers del regne de Mallorques se veheren ab los dits missatgers reverents del dit principat en Alcanis los fon dit clarament per algun dells que los del parlament Darago no volien sofferir en manera del mon que regne de Mallorques fos admes en entreveniment de lur tractament ne en la regonaxença de la justicia de la reyal successio no allegants en aço alguna causa sino sola voluntat: e que si lo principat o sos missatgers volien sostenir o esforçar lo contrari que rompien de present ab Arago e que pus expedient era fermar ab lo parlament Darago resident en Alcaniç e leixar Mallorques que no fos en res ab ells que si lo principat admetent lo regne de Mallorques per aço havia a rompre ab los aragoneses: e com per los dits missatgers de Mallorques fos offerta collacio de dret ab savis solos respost per lo missatger del principat que nos daria loch a res e axi que hi prestassen paciència que pus expedient era leixar lo regne de Mallorques en banda del tot e finir lo principat ab lo parlament Darago que admetre lo regne de Mallorques e per aço sol rompre ab Arago: e semblant los fos dit del regne de Valencia que no seria admes pero que en la no admissio daquell se pendria escusa per lur divisio e aço sab Deu qui es veritat increada que axi sia. E la dita reverencia repetida fora pus tollerable a Deu e a dreta e pura moralitat e ab menys carrech del reverent

parlament del dit principat o de sos reverents missatgers fer tal clara resposta que ab esquisides colors e variacio de potestat dilatada als dits missatgers resposta concloure e finir lur admissio verbal e nominal e expulsio total reyal de tots actes axi com lo primer dia fon haud per finat: be que creem ques trigaba solament sobre trobar manera cuberta quels missatgers del dit regne haguessen bona resposta ab fets contraris e que fossen contents quen fossen admeses com a missatgers de regne nominalment sens entreveniment de algun exercici o potestat en los actes de la regonaxença de la justicia de la successio reyal e preparatoris e antecedents daquella axi com si de bisbes los haguessen tornats atras a abbats mitrats: ni james los dits missatgers del regne tractaren ab lo reverent parlament Darago de alguns singulars affers lurs sino quels faheren demanar resposta de lur propositio la qual los fon dilatada fins que presupposada axi com article de fe lur total exclusio entre lo dit parlament Darago e los dits reverents missatgers del principat foren finades e concloses certes convencions e acords sobrels preparatoris e convencio de certes persones de VIII en X publicades als dits missatgers del regne de Mallorques no expressantlos per qui devien esser nomenades ni que fossen partides en tres graus o termes primerament segon e terç ni que de quescuna terna hagues haver almenys una persona concordant en les dites parts que havien a concordar de la publicacio de la justicia de la successio reyal ni les altres compreses en XXIII o XXV capitols o plus convencionats e fermats entre lo reverent parlament Darago e los dits reverents missatgers del principat segons publicament han hoyt dir en Tortosa ço que

no saberen james Alcaniç sino tan solament lo loch e dos presidents no anomenats e lo nombre de les gentes darmes per seguretat de les persones nomenades. Veja la reverencia del molt reverent parlament del principat si los dits missatgers del dit regne son stats per menys que testimonis en lo dit acte e actes los quals ne la los foren ne plena ne semiplenament de paraula denunciats ne assi de aquells han poguda haver copia fins açi jatsia raquesta e de paraula e de scrits XV jorns ha passats. E ne parlant ab lur reverencia los dits missatgers del regne en Alcaniç loaren la dita concordia fos desviant de lur potestat e la dita concordia fos via voluntaria la qual lo principat el regne Darago sens concordia del dit regne de Mallorques no podia finir: e per ço los offeriren en scrits los capitols en la primera e segona cedula insertes: e james los fon respost a aquells segons eren raquests per los dits missatgers del regne sino tan solament quen consultassen lo general consell del regne de Mallorques mes que per aço nos tardaria un punct la prosseccio e expedicio de la via concordada: la veritat empero de lurs quereles les quals ab colors de paraules nos poria amagar sta en los següents punts. Lo primer com lo reverent parlament del principat o sos reverents missatgers sens expres consentiment dels dits missatgers del regne de Mallorques o consell general de aquell no podia finir ni concloure per lo regne de Mallorques en via de transaccio de potestat per nominacio o eleccio de certes persones ab lo reverent parlament com aquella sia via compromissaria la qual contradicció de un sol embargn segons es notori en dret. Lo segon article que concordats de nou persones de necessitat de dret devien admetre los

dits tres missatgers del dit regne de Mallorques havents bastant potestat per aquell regne ne aquells ne han poguts excloure de entrevenir ab los altres nou axi que fossen dotze ni aço es conclusio indubitada en dret. Lo terç article quar sens alguna mencio del dit regne han finat e procehit a intimacio e notificacio de terme als competitors als dits regne Darago e principat. Lo quart article que apres stants aci e jamenys lla en Alcanyhiç los es stada dada copia dels capitols convencionats ne feta alguna publicacio, daquells ne exhibicio ne notificacio perfeta o explicacio de lur continença o tenor. Lo quint que continuadament ses procehit aci per lo dit reverent parlament daquest principat e XXIII persones aquell representants a nominacio de les dites nou persones e ara eletes sis persones per aquells anomenar hauts del tot per exclosos ells tres. Lo sise article es lo expressat en la resposta ara novellament dada per lo reverent parlament de haver jurat de no dar copia dels capitols convencionats entre los reverents missatgers del dit principat e lo dit reverent parlament Darago sino als havents potestat de contractar ab ells : les quals paraules no freturen de gran e subtil glosa. Perquels dits missatgers sabents gracias a Deu que fins aci algun no ha causa justa de clamar o clossirse dells com que ells liagen moltes causes justes de entrenyorarse e clossir del present molt reverent parlament del dit principat e sos reverents missatgers segons es violent presumpcio ateses lurs reverents paternitats personas saviesas e consciencies de tantes solemnes persones en aquell entrevenients: advertints han procehit e anantat en los dits actes ab major benavendir que han poscut per venir ab aquella concordia quels es stada

possible e a relevacio de majors scandols a la justicia de la successio reyal e conexença daquela: jatsia de part de fora daço que poden los dits missatgers del regne de Mallorques e a ells es conagut e manifest los appareguen evidents greuges e notoris prejudicis del dit regne de Mallorques e del degut a aquell majorment com en rahons ne philosophia moral ne haja demostracio conclohent de necessitat en una de dues parts contradictorias: perseverants en lurs raquestes offertes e protestacions per lur descarrech e excusacio creen que al present sia pus expedient a lur honestat e benavenir e bona concordia del negoci lur anada personal al dit regne de Mallorques per asabentar de tot ço que sapien ne degen lo general consell del dit regne assi mijançan la gracia divinal puxen benavenir a tota bona concordia dels dits affers que si pus avant per esser tres e encara no del tot speraven comunicacio o publicacio de part de les coses concordades e finades axi com per spay de nou mesos o entorn han sperat en les parts deça o entrevenir en los tractaments sens raho affer effectual do lur anada si plaura a Deu se seguira segons crehem fermament bon fruyt ultra lur descarrech quils es mol necessari e al qual bonament no poden flixar. E seran molt aconsolats si de present los son liurades o trameses en Barçhiuona ans que passen en Mallorques bones letres e consolatorias del present molt reverent parlament per los dits affers. E la present resposta donen a les dues cedules donades a ells hir quatre hores apres mig jorn per lo discret en Simeon de Puiggros notari en loch de resposta per lo dit molt reverent parlament del principat la qual sia continuada en lo peu de les dites respostes e requeren esserlos feta carta esparça per lo notari present.

SESION DEL DIA 8.

Abrióse con la lectura de los siguientes documentos :

Núm. 310.

Tom. 19.
fol. 1810.

A los muyt reverendos egregios nobles e honorables señores el parlament general del principado de Cathalu-
nya.—Muyt reverendos egregios nobles e honorables señores : recebida vuestra letra e hoyda la creença en virtut daquela por el honorable en Ramon Batlle de part vostra a nosotros explicada vos respondemos que ya sia dilacion de tiempo en aquesta materia sia verinosa e total destruccion en aqueste regno considerados los innumerables dampnatges que a la cosa publica daquell de dia en dia subsiguen: mas por conservar entre nos o vos unidat e hermandat et que los otros de la dita succession mediant la gracia divinal per nos e vos vienguan en una e buena concordia : los dits dampnatges a part posados havemos el tiempo de los XX dias en los capitoles entre vuestros solemnes e notables embaxadores e nosotros concordado entro ell XIII dia de março primero vinent inclusive prorogando. Rogamosvos affectuosament e cordial quanto podemos

que los ditos negocios daqui adelant no reciban dilacion antes vos placia fazer que los ditos capitales sean deducidos a devida exequcion e conclusion. El sanct Sperit sea en vuestra guarda. Scripta en Alcaniç e seellada con el siello del reverend vispe de Huesca a cincho dias de março del any MCCCCXII.—El parlament del regno de Aragon aparellado a vuestra honra.

Núm. 311.

Tom. 19.
fol. 1511.

Als molt reverents nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya resident en Tortosa.—Molt reverents nobles e honorables senyors: vostra letra he rebuda dada en Tortosa a XXIX de febrer prop passat continent en acabament que posats e lexats los afers per que me havets aci trames en lo millor partit e apuntament que posques men degues partir e tenir ma via vers aqueixa ciutat: on com per altra mia letra a vostres reverencies noblesas e honorables saviesas per mi tramesa hage certifficat de ma partida scandels dans e inconvenients aci seguits la qual me appar la donchs no haguessets reebuda e apres se sia seguit que los honorables jurats e consell de nou fet o creat vehents los dits scandols e dans acordaren e volgueren expressament que entras en aquesta ciutat on no era entrat tro hir em pregaren en nom de aqueix parlament que en tot benavenir e concordia lur ab los forans daquest regne volgues per esguard vostre e ben-

avenir lur esser e entrevenir e parme que mijançant la gracia divinal que tota bona concordia sen seguira segons los sentiments a mi donats : perque molt reverents nobles e honorables senyors si a les vostres reverencies nobleses e honorables savieses sera vist yo deure romanir o jaquir aquests affers placies scriuremen car yo son prest complir vostres manaments als quals deig e son tengut obeyr de tot mon poder. E sia molt reverents nobles e honorables senyors la sancta Trinitat vostra guarda. Scrita en Valencia a IIII de Març. — A vostre servir e manament prest Francesch Darill missatger trames eu regne de Valencia.

Núm. 319.

A los reverendos padres en Chisto e a las otras nobles e honorables personas del parlament general del principado de Cathalunya.—Reverendos padres yn Christo: Yo el infante don Ferrando nieto del muy noble rey don Pedro Daragon que Dios perdone vos embio mucho saludar como aquellos que mucho amo e precio e pora quien querria que Dios diesse mucha honra e buena ventura. Fagovos saber que recebi la carta que me embiastes por la qual me embiastes dezir que me supplicades que mandase salir luego la gente de castellanos que estava en la plana de Burriana: e entendidas todas las otras cosas que por ella me scriviestes mis ambaxadores qui son en Alcaniz vos responderan de mi parte a lo contenido en vuestra carta com-

Tom. 19.
fol. 1404.

plidament e vos declararan mi buena entencion que yo siempre ove et tengo cerca deste negocio : de la qual respuesta los dese parlament vos deveades tenir por contentos. E si otras cosas algunas de aca vos plasen que yo buenament pueda fazer por honra de vosotros scrivitmelas car yo las fare de grado. Scripta en la ciudat de Cuencha a viente e sis dias de febrero.—Yo Diego Ferrandes de Vadiello escrivano de mi senyor la fis scrivir por su mandado.—El infante.

Finalmente, fué leído un largo escrito presentado por parte del abad de Bañolas, y relativo á las cuestiones que dicho prelado tenia con Bernardo Avellaneda.

SESION DEL DIA 9.

Levantóse la sesion sin haber tratado de ningun asunto, por no haberlos preparados para discusion.

SESION DEL DIA 10.

Fueron leidas las cartas que siguen:

Núm. 313.

Als molt nobles e molt honorables e savis senyors lo
 parlament general de Cathalunya. — Molt nobles e molt
 honorables e savis senyors : sapia la vostra gran noblesa e
 saviesa com los nostres missatgers los quals davant la vostra
 noblesa per vos eren tramesos per lo fet que fet vos havem
 saber son retornats davant de la nostra presencia e hannos
 apportat una letra la qual la noblesa de vosaltres nos tra-
 met resposta duna altra letra que per los dits missatgers
 tramesa vos haviem en les quals nos fets saber que vehent
 la nostra feultat que havem en la excellent e magnifica e
 virtuosa corona Darago la noblesa de vosaltres ensemps ab
 los nostres missatgers havets praticat tractat que tota ve-
 gada que nos vullam entendre ab la raho de lo fet de fer
 venir la gent darmes que fet vos haviem a saber es ne-
 cessari e mester trameta in aquestes parts de Cathalunya
 trenta milia florins dor Darago de bon pes e que deconti-
 neat que la dita moneda sia complida in les dites parts
 de Cathalunya farets que vendran en Sardenya CCC homens
 a cavall e seran ab los pages DC e CCC ballesters pagats
 de IIII mesos com moltes altres paraules in la vostra letra
 contengudes havem complidament entesa e aximatex la
 creença per la noblesa de vosaltres als dits nostres missat-
 gers donada: de la qual letra e creença havem haud singu-
 lar plaer vehent la vostra bona voluntat que in nostro ser-
 vey demostrats: a la qual vos responem que vehents la bona

Tom. IV.
fol. 1520.

intencio que vosaltres havets en seguir fer la honor de la reyal corona Darago e nostra : e per ço que pus megor aquests affers pusquem metre a exequcio havem determenat trametre la dita quantitat de XXX millia florins Darago per los honorables Nicholosso de la Balbo Phitigue Solines Francesco Spano e Galeaço Tribucatxo nostres missatgers: per la qual cosa vos supplicam e pregam affectuosament queus placia los dits missatgers haver per reccomanats a ells e ab la dita moneda la qual vos trametem davant de la vostra gran noblesa per fer primerament la honor de la dita corona reyal Darago e de sos vassalls e utilitat e profit nostro. Per la qual cosa vos supplicam et supplicam que los nostres fets vos sien recomanats car axo sera honor e excelsament de la casa real Darago e de tots los seus vassalls.—Nicholossu Doria apparillat a tota vostra honor.

Núm. 314.

Tom. 19.
fol. 1321.

Als molt reverents e molt nobles e honorables senyors lo parlament del principat de Cathalunya resident en la ciutat de Tortosa.—Molt reverents e molt nobles e honorables senyors : A la vostra molt gran saviesa notificam com nosaltres havem tant fet e treballat que noble mossen Nicholosso Doria ha provehit e de fet ha fet que los XXX milia florins Darago ha aci tramesos per trametre aqui en la ciutat de Barchinona e per convertir aquells en la paga fahedora aqui a la gent de queus es stat scrit

que ha mester aci per ferne la honor del senyor rey e de la casa Darago e per confondre los rebelles e traydors: los quals diners son tots en diners de Florença o ducats dor comptant quescun flori per XV solidos harchinonenses: e havem fet tant que per tal que la moneda vage aqui pus segura Deus volent que havem hauda la galea armada den Bernes a la qual ha donats lo dit micer Nicholosso D florins de Florença e nosaltres havem presa manera que dels dits XXX millia florins havem preses altres D florins de Florença que havem donats a la dita galea que per menys noy volia anar e somnos obligats al dit micer Nicholosso de tornarlos o que vosaltres senyors per vostra gran bonesa los pagarets aqui: e daço ha lo dit micer Nicholosso bona seguretat e fermança de nosaltres com ell vol que tots los dits XXX millia florins se distribuesquen en haver la gent e no en altra cosa. Perque molt honorahles senyors ne scrivim a la vostra reverencia e honorable saviesa suplicantvos humilment e cara que en les dites coses vullats eus placia treballar e fer treballar axi com be sots acostumatats per mantenir la honor de la casa Darago et de la nascio chatalana e per ferhi totes aquelles bones provisions que fer si pusquen e quels dits D florins que nosaltres havem presos e donats a la dita galea dels XXX millia florins sien per vosaltres aqui pagats e distribuïts en lo sou e paga de la gent que en altra manera nosaltres hauriem a pagar de ço del nostre propi e la gent qui mançaria que non vendria tanta com sa mester: e queus placia fer cuytar lo fet per manera que la gent hic sia mijant abril o al pus luny per tot lo mes dabril per tal que puscam tallar les labores de Sacer qui sta huy en mal partit per fam

que no han que menjar.—Senyors sia merce vostra que los dits diners no sien aci cambiats ans aquells dats a la gent en paga de lur sou car aqui los seran dats a raho de XV solidos barchinonenses e aci ne haurem XVI solidos barchinonenses e sera gran profit de la gent car flori Darago noych es axi corrible com lo ducat o flori de Florença. Aquí van ab la moneda Nicholosso de la Balbo Philique Solinis Francesco Spano e Galeaço Tribucatxo tots vessels e sostmesos del dit noble: sia merce vostra despatxarlos e de darlos endreça bona e presta que en lo dit temps sian aci car si triguen e Sacer pot recullir los blats seria molt major affany de haverlo que no sera si son tallats ara.—Daltra part senyors supplicam humilment a la vostra molt gran saviesa queus placia per vostra merce provehir envers nosaltres que hajam qualche sosteniment per aquests soldats qui guayten tots mesos lo mur per salvacio de la dita vila e stan en la dita vila en servey del dit senyor e dels castells e ciutat de Bossa e de Mutermi als quals havem a provehir a donar consell e recapte ques mantenguen per lo dit senyor: car si guerra es los dits castells nos poran sostenir si provehits no son de ço quels fa mester: som certs que la vostra gran saviesa ho enten mellor que nosaltres no sabem dir e hi fara aquella bona provisio ques pertany a honor de la casa Darago e de la nacio cathalana. E si a vosaltres plau res que nosaltres facam son aparellats fer vostre manament. Escrita en la vila de Alger a XXVIII del mes de febrer anno a nativitate Domini M'CCCC'XII'. — Los vostres humils servidors quis comanan molt en vostra gracia R. Çatrilla cavaller e governador e los consellers e prohomens de la vila del Alger.

Dióse además audiencia á un enviado de la villa de Alicante, que habia venido á instar al parlamento que se decidiese con prontitud el negocio de la sucesion, para evitar los muchos males que ocasionaba el retardo.

SESION DEL DIA 11.

Reunióse y volvió á separarse luego el parlamento, por no haber asuntos preparados para discusion.

SESION DEL DIA 12.

Comparecieron Vidal de Vilanova y Domínguez Masco enviados por el parlamento valenciano, reunido ya en Morella, para ponerse de acuerdo con los catalanes sobre la eleccion de los nueve compromisarios. Tambien se presentaron con igual objeto Miguel de Novals y Juan Mercader enviados por los jurados de Valencia. Por la tarde del mismo dia volvió á juntarse el parlamento para dar audiencia á los embajadores de Francia.

Reunida además la comision de los veinticuatro, adoptó el acuerdo que el acta esplica en estos términos :

Núm. 213.

Preterea ipsa eadem die post prandium congregatis in camera palatii seu pausate reverendissimi domini archiepiscopis-

Tom. 19.
fol. 1533.

copi Terrachone viginti quatuor personis puta reverendo dicto domino archiepiscopo Terrachone Galcerando Urgelli Raymundo Gerunde episcopis venerabilibus in Christo patribus fratre Marcho Montisserrati fratre Jacobo Sancti Cucuphatis monasteriorum abbatibus Narcisso Astrucii archidiacono Terracone Philippo de Medalia archidiacono Penitensis canonico et procuratore capituli sedis Barchinone et multum nobilibus Johanne comite Cardone Petro vicecomite de Insula et de Caneto Petro de Cervilione Francisco de Vilanova Raymundo de Bages Dalmacio Çacirera Mathia de Podio Galcerando de Rosanis militibus et honorabilibus Johanne de Plano Bernardo de Gualbis et Raymundo Fivallerii Barchinone Guillelmo Domenge Francisco Sant Seloni Gerunde Petro Grimau et Johanne de Ribes-Altes Perpiniani et Gondisalvo Garidelli Dertase sindicis et actoribus. Omnes prenominati tractantes de nominatione personarum que facere debent noscionem et publicationem veri regis et principis nemine discrepante concordarunt de honorabili domino Gnillelmo de Vallesicca legum doctore famoso de fratre Vincentio Ferrarii in Sacra Pagina professore et de Januario Rabaça ac Arnaldo de Conquis legum doctoribus. De ceteris autem dixit dictus multum nobilis vir dominus comes Cardone pro se et sibi adherentibus quod contentabatur de reverendissimo domino archiepiscopo Terrachone quod poneretur in numero dictarum personarum de residuis vero volebat deliberate contractare et praticare et obtulit se paratum concordare de melioribus qui possent reperiri vel etiam de cominals.—Et dicti multum nobiles Petrus viccomes de Insula et de Caneto et Petrus de Cervilione pro se et eis adherentibus dixe-

runt quod videbatur eis esse prejudiciale baronibus et militibus dominum archiepiscopum et Bernardum de Gualbis intervenire in hoc negotio ex eo quia unus est prelati et alter est syndicus : attamen salvo prejudicio videtur eis quod sint notabiles atque boni et remittunt ista duabus conditionibus in earum conscientiis videlicet ecclesiastice et regali civitatum et villarum regalium. Ulterius quod de terna Aragonum stabunt consilio et determinationi ac nominationi et electioni dictarum duarum conditionum de ipsis viginti quatuor et quod ista darent in scriptis die crastina et quod fieret instrumentum de benivolentia dictarum conditionum.—Dicte autem dñe condiciones ecclesiastica et regalia acceptarunt dictum onus et utique regravarent confidentiam quam ostenderunt de ipsis.—Testes Asbertus Catrilla domicellus et Berengarius de Montrava promothores Raymundus bajuli, Simeon de Podio-grosso et Berengarius Spigolerii notarii dicti parlamenti.

SESION DEL DIA 13.

Despues de haberse oído á un embajador de don Jaime de Urgel, que se presentó para instar que se procediese luego á la eleccion de los nueve compromisarios; se separó el parlamento, y quedando solamente reunida la comision de los veinticuatro, procedió á lo que espresa el acta con estas palabras :

Num. 316.

Tom. 19.
fol. 1537.

Eadem itaque hora discedentibus omnibus superius nominatis demptis XXIII^{or} personis infrascriptis super facto dictæ successionis regie electis que ibidem remanserunt et quia multum honorabilis Dalmacius Çacirera miles unus ex dictis XXIII^{or} personis erat per civitatem ut assertum extitit occupatus multum nobiles comes Cardone Franciscus de Vilanova ac Galcerandus de Rosanis vicecomes de Insula Petrus de Cervilione Mathias de Podio et Raymundus de Bagis milites durante absentia dicti honorabilis Dalmacii Çacirera posuerunt nominarunt et elegerunt multum nobilem virum Anthonium de Cardona: qui quidem multum nobilis Anthonius confestim juravit et fecit simile juramentum sibi lectum et preinsertum quod ceteri dicti XXIII^{or} jam prestiterant.—Et tandem habitis inter inferius nominatos variis colloquiis super modo eligendi dictas novem personas que facere debent examinationem notationem et publicationem per justitiam et secundum Deum et earum bonas conscientias illius qui est noster verus rex et princeps post aliquot horarum intervallum non discedendo de dicta domo capituli: multum nobiles viri Anthonius de Cardona Franciscus de Vilanova et dictus Dalmacius Çacirera qui affuit dixerunt verbo pro se et aliis qui eis adherere voluerint quod ipsi contentabantur de certa nominatione certo modo fienda de illis de Valentia et

de Cathalonia : de illis autem de Aragone dixerunt utique quod remittebant conscientiis sexdecim personarum de viginti quatuor videlicet illis conditionum ecclesiastice et regalis civitatum et villarum regalium offerentes ista dare distincte in scriptis et requisiverunt eis fieri et tradi unum et plura publicum et publica instrumentum et instrumenta.—Et immediate fuit ibidem ordinata et per prenominationes tradita et oblata quedam cedula quam pro eorum nominatione et electione ut dixerunt dederunt et obtulerunt tenoris sequentis.—*Larchabisbe de Terragona.*—*Micer Guillem de Vallseca.*—*Micer Bonanat Pere o micer Guillem Domenge.*—*Mestre Vicenç Ferrer.*—*Mossen Giner Rabaça.*—*Micer Arnau de Conques.*—*Dels aragonesos ço es del bisbe Doscha den Berenguer de Bardaxi e de mossen Francesch Daranda dien que ho remeten a les sis personas de les XXIII ço es a aquelles de les condicions ecclesiastica e de ciutats e viles reyls les quals precedent solemne jurament elegesquen segons lurs bones consciencias Deus e bona justicia.*—*Post cujus quidem cedule traditionem et lectionem discussis variis inter dictas et infrascriptas XXIII^{as} personas opinionibus super modo eligendi dictarum novem personarum fuit deliberatum et concordatum ibidem quod dicta electio fiat et efficiatur per exquisitionem votorum cujuslibet dictarum et infrascriptarum XXIII^{as} personarum et confestim votare incepit.*—*Reverendus in Christo pater dominus episcopus Galcerandus episcopus Urgelli pro terna Cathalonie elegit reverendissimum in Christo patrem dominum archiepiscopum Terrachone et honorabilem Guillelmum de Vallesica legum doctorem necnon illum doctorem de parlamento de quo major pars dictarum viginti quatuor perso-*

narum contentabitur.—*Item* pro terna Valentie elegit fratrem Vincentium Ferrerii magistrum in Sacra Pagina et Januarium Rabaça militem ac Arnaldum de Conquis legum doctores.—*Item* pro terna Aragonie dixit quod in sua conscientia dominus Franciscus Daranda donatus Porteceli ordinis cartusiensis est sufficiens quare ipsum eligebat: de residuis videlicet domino episcopo oscensi et Berengario de Bardaxin jurisperito dixit quod remittebat aliis de XXIII^{or} personis supra et infrascriptis: attamen quod si ipse reverendus dominus episcopus Urgelli habebat ipsos eligere quod non eligeret eos et quod non acceptabat de istis duobus ultimis unus per multum nobilem virum vicecomitem de Insula et alios milites sibi adherentes datum.—Reverendus in Christo pater dominus Franciscus episcopus Barchinone pro terna Cathalonie nominavit et elegit reverendissimum dominum archiepiscopum Terrachone Guillelmum de Vallesica et Bernardum de Gualbis utriusque juris doctores.—*Item* pro terna Valentie honorabiles viros fratrem Bonifacium Ferrarii donatum ordinis cartusiensis decretorum doctorem fratrem Vincentium Ferrarii magistrum in Sacra Pagina et Januarium Rabaça militem legum doctorem.—*Item* pro terna Aragonum reverendum in Christo patrem dominum oscensem episcopum et honorabilem Franciscum Daranda et Berengarium Bardaxi jurisperitum.—*Item* venerabilis in Christo pater frater Marchus abbas monasterii Montisserrati dixit quod erat opinionis reverendi domini episcopi Barchinone qui dedit votum suum in ejus camera in sequentibus videlicet reverendissimo domino archiepiscopo Terracone et honorabili Guillelmo de Vallesica legum et Bernardo de Gualbis

utriusque juris doctoribus.—*Item* pro terna Valentie ad idem elegit honorabiles fratrem Bonifacium Ferrarii donatum de Cartoxa decretorum doctorem fratrem Vincentium Ferrarii magistrum in Sacra Pagina et Januarium Rabaça militem legum doctorem.—*Item* pro terna Aragonum reverendum in Christo patrem dominum episcopum Oscensem et honorabilem Franciscum Daranda donatum Porteceli ordinis cartusiensis et Berengarium Bardaxini jurisperitum.—*Item* venerabilis in Christo pater dominus Jacobus abbas monasterii Sancti Cucuphatia dixit idem cum domino abbate Montiserrati.—*Item* honorabilis Narcissus Astrucii archidiaconus Terrachone dixit idem cum reverendo domino episcopo Barchinone et proxime dictis abbatibus.—*Item* honorabilis Philippus de Medalia magister in Sacra Pagina dixit idem cum honorabili Narcisso Astrucii.—*Item* multum nobilis vir dominus Johannes comes Cardone dixit quod est oppinionis juxta cedulam quam dederant superius honorabiles Dalmacius Çacirera et alii cum eo adherentes.—*Item* multum nobilis vir dominus Antonius de Cardona Franciscus de Vilanova et Dalmacius Çacirera milites dixerunt idem cum domino comite Cardone.—*Item* multum nobilis vir Petrus de Fonollete vicecomes de Insula et de Caneto dixit quod erat illius oppinionis de qua jam fuerat videlicet de reverendissimo domino archiepiscopo Terrachone et honorabilibus Guillelmo de Vallesica legum ac Bernardo de Gualbis utriusque juris doctoribus salvo tamen prejudicio si quod fuerit ratione dignitatis archiepiscopatus et officii siudicatus.—*Item* pro terna Valentie elegit et nominavit honorabilem fratrem Vincentium Ferrarii magistrum in Sacra Pagina Januarium Ra-

baça militem et Arnaldum de Conquis legum doctores: si tamen aragonenses volunt transire quod sic interveniat dictus honorabilis Arnaldus de Conquis: si vero noluerint transire cum eo loco ipsius elegit et nominavit honorabilem fratrem Bonifacium Ferrarii donatum Cartusie decretorum doctorem.—*Item* dixit quod ternam Aragonie remittebat nominationi et electioni sexdecim personarum ex viginti quatuor duarum conditionum videlicet ecclesiastice et regalis civitatum et villarum regaliū secundum quod superius jam obtulerunt et illam ternam habet pro nominata et electa.—*Item* nobilis Petrus de Cervilione dixit idem cum domino vicecomite Insule.—*Item* honorabilis Mathias de Podio dixit idem cum proximo.—*Item* honorabilis Raymundus de Bagis dixit idem cum proximo.—*Item* honorabilis Johannes de Plano legum doctor dixit quod erat penitus oppinionis reverendi domini episcopi Barchinone et similem electionem et nominationem faciebat.—*Item* honorabilis Raymundus Fivallerii dixit idem cum domino Johanne de Plano.—*Item* honorabilis Bernardus de Gualbis legum doctor dixit idem cum domino Johanne de Plano.—*Item* honorabilis Franciscus Sant Celoni nominavit et elegit reverendissimum dominum archiepiscopum Terrachone et honorabilem Guillelmum de Vallesica legum doctorem et fratrem Vincentium Ferrarii magistrum in Sacra Pagina.—*Item* pro terna Valentie honorabilem fratrem Bonifacium Ferrarii donatum Cartusie Januariū Rabaça et Arnaldum de Conques legum doctores.—*Item* pro terna Aragonum reverendum episcopum oscensem et honorabilem Berengarium de Bardaxi jurisperitum et Franciscum Daranda donatum Porteceli.—*Item*

honorabilis Guillelmus Domenge legum doctor dixit idem cum honorabili Francisco Sant Celoni.—*Item* honorabilis Johannes de Ribes—altes dixit quod est opinionis reverendi domini episcopi Barchinone.—*Item* honorabilis Petrus Grimau dixit idem cum dicto reverendo domino episcopo Barchinone.—*Item* honorabilis Gundisalvus Garidelli legum doctor nominavit et elegit reverendissimum dominum archiepiscopum Terrachone et honorabilem Guillelmum de Vallesica legum et Bernardum de Gualbis utriusque juris doctores.—*Item* pro terna Aragonum reverendum in Christo patrem dominum episcopum oscensem et honorabilem Berengarium de Bardaxi jurisperitum et Franciscum Daranda donatum Portaceli.—*Item* pro terna Valentie honorabilem fratrem Vincentium Ferrerii magistrum in Sacra Pagina Januarium Rabaça et Arnaldum de Conques legum doctores. Si tamen cum dicto Arnaldo de Conques aragonenses voluerint transire quod sic: si tamen noluerint concordare nec transire cum dicto Arnaldo de Conques loco ipsius elegit honorabilem Bonifacium Ferrarii donatum cartusiensem.—Reverendissimus dominus archiepiscopus Terrachone elegit et nominat honorabilem fratrem Vincentium Ferrarii magistrum in Theologia Januarium Rabaça militem et Arnaldum de Conques legum doctores fratrem Bonifacium Ferrarii donatum Cartusiensem decretorum Guillelmum de Vallesica legum doctores et Franciscum Daranda donatum Porteceli.—Et per viam permissionis seu concordie dixit quod sequebatur oppinionem honorabilium Francisci Sant Celoni et Guillelmi Domenge predictorum: propter tamen scandala et rupturam dixit quod sequebatur majorem oppinionem dictarum viginti qua-

tuor personarum si super proxima via concordare non possunt.—Omnes superius nominati jurarunt super quatuor Dei Evangelia dicta vota et oppiniones secundum Deum et eorum conscientias dedisse et fecisse.—Presentibus Berengario Spigoler Simeone de Podio-Grosso et Raymundo Bajuli notariis.—Quibus peractis nominati superius demptis dominis multum nobilibus comite Cardone Francisco de Vilanova et Dalmacio Çacirera elegerunt honorabilem magistrum Philippum de Medalia et nobilem Petrum de Cervilione ac honorabilem Johannem de Plano legum doctorem predictos dando eis potestatem tractandi cum nuntio Aragonum et aliis de quibus eis videbitur de nominatione predicta et concordandi de ipsa juxta majorem partem votorum superius datorum et expressorum et faciendi litteras ad parlamentum Aragonie et alibi et alia faciendi quicumque fuerint ad exequutionem predictorum necessaria seu opportuna.

Por la tarde del mismo día 13 reunióse otra vez el parlamento, pero no habiendo ningún asunto pendiente, se separó sin abrir discusión.

SESION DEL DIA 14.

El acta de este día principia por las siguientes palabras :

Núm 317.

Tom. 19.
fol. 1544.

Subsequentur die lune quartadecima mensis marcii anno millessimo CCCC^o XII° superius nominati magister Philippus de Medalia nobilis Petrus de Cervilione et honorabilis Johannes de Plano in domo capituli sedis Dertuse vocato me Berengario Spigoler notario et parlamenti generalis Cathalonie secretario per organum dicti nobilis Petri de Cervilione dixerunt et retulerunt michi notario quod vigore et auctoritate comissionis et auctoritatum predictarum viderant et recognoverant diligenter vota data et facta per dictas XXIII personas super nominatione et electione illarum novem personarum que facere debent nootionem et publicationem regis et quod facta de dictis votis vera computatione per ipsos constat et apparet manifeste per maiorem partem dictorum votorum fuisse electas et nominatas personas sequentes videlicet reverendissimum dominum Petrum Çagarriga archiepiscopum Terrachone et honorabilem Guillelmum de Vallesica et Bernardum de Gualbes reverendum Dominicum Ram episcopum oscensem et honorabilem Berengarium de Bardaxino et Franciscum Daranda Bonifacium Ferrarii Donatum Cartusie Januarium Rabaça et magistrum Vincentium Ferrarii: et quia per dictum vicecomitem de Insula et ipsum Petrum de Cervilione necnon Raymundum de Bagis et Mathiam de Podio milites et quosdam alios fuit nominatus et electus Arnaldus de Conquis

cum conditione si posset de ipso cum aragonensibus concordari alias eligerant dictum donatum Cartusie prout in votis ipsorum clarissime intuetur: ideo ipse magister Philippus de Medalia Petrus de Cervilione et Johannes de Plano tractaverant et habuerant diversa colloquia cum nuntio parlamenti regni Aragonum in ista civitate Dertuse presente et etiam cum aliis et temptaverant multum si posset de dicto Arnaldo de Conquis concordare cum eo: et quod tandem habitis diversis tractatibus et colloquiis super istis non potuerant neque poterant de dicto Arnaldo de Conquis modo aliquo concordare immo oportuit in dicto donato Cartusie concordare et dictum Arnaldum de Conquis excludere ad evitandum rupturam que alias non poterat evitari: quapropter dictus magister Philippus de Medalia Petrus de Cervilione et Johannes de Plano ad evitandam rupturam manifestissime iminentem concordabant et concordarunt de dictis novem personis superius expressatis videlicet de domino archiepiscopo Terrachone Guillelmo de Vallesica et Bernardo de Gualbis reverendo episcopo oscensi Berengario de Bardaxino et Francisco Daranda Bonifacio Ferrarii Januario Rabaça et magistro Vincentio Ferrarii et eas jam electas et nominatas elegerant et nominaverant illasque ad cautelam nominant et eligunt de presenti requirentes despoſcentes et ordinantes quatenus premissa in processu dicti parlamenti continuarem.

Reunida despues toda la comision, fuéles leída el acta que antecede, sobre cuyo contenido hubo alguna protesta. Presentó-

se tambien en este dia Juan Subirats, embajador del reino de Aragon, y declaró adherirse al nombramiento que se habia hecho de los nueve compromisarios. Acordó además la misma comision expedir la circular que sigue:

Núm. 318.

Als molt honorables e molt savis senyors los consellers Tom. 19
fol. 1547.
de la ciutat de Barchinona.—Molt honorables e molt savis senyors: a lahor e gloria de nostre senyor Deu e per gran consolacio vostra e de tots los sotsmesos a la gloriosa e alta corona Darago vos certificam per la present que jatsia per nostres peccats aquest parlament e principat continuament apres la dolorosa mort de nostre molt excellent savi e victorios rey e senyor de loabla recordacio derrerament defunct fins al temps present haja grans e singulars affanys treballs perplexitats desposes e haja encorreguts dubtes perills e fortunes fort urgents mes e majors que explicar no poriem; pero la veritat es que Deus per sa infinida clemencia e pietat e segons piadosament crehem per intercessio de la sua gloriosa Mare e de mossenyer sauct Jordi e per los merits de nostres leyals e famoses predecessors nos han preservats XXII meses han passats o entorn de tots los dits perills e dampnoses e grans adversitats e havem continuat aquest parlament esquivant e preservant no solament en lo principat dessus dit mas encare en altres regnes e terres de la dita corona diverses mals scandols e perills de tot nostre poder e havem procehit tant com es stat en nosaltres

continuadament en los affers de la discussio e conexença per vera e mera justicia fahedora de nostre vertader rey e senyor ab tota sinceritat e puritat de consciencia e de pensa. E jatsia que per la arduitat e magnitud del fet e per la indisposicio e divisio dels altres regnes e terres los dits affers hagen preses dilacions e turbacions algunes de queus dolem singularment : empero per gracia divinal e singular treball e cura de aquest parlament los dits affers son huy en bona e fort notabla disposicio car segons crehem siats ja informats en lo mes de janer prop passat nosaltres tramessem gran e solemne embaxada e de persones de gran auctoritat fama e consciencia al parlament Darago per apunclar concloure e finir tots los preparatoris e disposicions a la dita discusio e conexença necessaris expedients e profitosos la qual ambaxada appuncta concorda e fina ab lo dit parlament del regne Darago tots los dits preparatoris molt loablament e solempne a servey de Deus e gran benavenir dels affers e gran seguretat de la justicia e profit de tota la cosa publica : la qual concordia axi com a sancta e molt profitosa fon tantost premesa certa protestacio per los dits valencians e altres loda e aprovada. E per tant com segons la dita concordia per exequcio dels dits affers restava tan solament que los parlaments se concordassen es convengut de nomenar e elegir nou persones les quals o les dues parts daquelles ço es sis han plen bastant e general poder de hoyr tot ço que los competitors de la dita corona volran alegar o proposar per scrit o de paraula e de conexer e publicar segons Deu e justicia e lur bona consciencia qual devem haver per nostre vertader rey e senyor: e esse seguit que los parlaments entre si e uns ab altres

en diverses maneres e ab grans treballs han contractat e debatut de les dites nou persones: e jatsia que segons juhi humanal considerades les multitud e diversitat de oppinions fos reputat quaix imposible que tots los dits parlaments e los entrevenients en aquells poguessen james concordar e esser de un voler u oppinio de les dites nou persones: pero nostre Senyor Deu qui no vol que aquesta leyal e famosa nascio perescha usant de sa infinida potencia misericordiosament ab nosaltres ha units e concordats los dits parlaments en la manera següent: ço es que huy dada de la present aquest parlament en concordia e los missatgers del regne Darago e dels valencians en aquesta ciutat de Tortosa per aquest acte presents en nom e veu de lurs principals sabents la intencio e voler de aquells concordablement e tots ensemps segons Deu e bona consciencia havem concordades elegides e nomenades les dites nou persones les quals son les següents: los molt reverends pares en Christ e honorables senyors mossenyer P. de Çagarriga llicenciat en decrets arcbabisbe de Tarragona e micer Guillem de Vallseca en leys e micer Bernat de Gualbes en ques-eun dret doctors mossenyer Domingo Ram doctor en leys bisbe Doscha e en Berenguer de Bardaxi famos jurista e mossenyer Francesch Daranda donat de Portaceli del orde de Cartoxa mossenyer Bonilaci Ferrer donat del dit orde de Cartoxa en decrets mossenyer Giner Rabaça en leys doctors e frare Vicent Ferrer maestre en Theologia del orde dels prelicadors: e aquestes nou persones deuen esser en lo loch de Casp daci a XXVIII del present mes per fer dins cert breu e rahonable temps la dessus dita connexença e publicacio de nostre vertader rey e senyor: les quals

nou persones apres que hauran confessat e rebut lo sagrat cors de Jhesu-Christ e hoyda solemna missa e sermo façen publicament solemne vot e sacrament sobre la vera creu els sancts Evangelis de procehir e enantar en lo dit fet segons Deu e verdadera justicia. Veus aquests fets com han caminat e la bona e loabla disposicio en que son posats: vullats donchs molt honorables e molt savis senyors e quescun devot cristia e leyal sotsmes a la dita corona devotament considerar quantes e com singulars gracies nos ha Deu fetes no solament en los temps passats donant a aquesta nascio singulars prosperitats e victorias e prerogatives de singular famosa e immaculada leyaltat mes encara en lo present preservantnos de sinistres scandols adversitats e perills molt grans los quals encorren los regnes e terres viduats e orbats de lur rey e senyor per justicia elegint en concordia tals e tan singulars e tan notables persones per aquest acte. O quanta consolacio deu esser a quescun e com deu haver la sua leyaltat e animada quieta e assegurada e com deu esser fora de sa consciencia tots scrupols com pensa que tals e persones de tanta auctoritat vida sciencia e gran fama han segons Deu e justicia nostre vertader rey e senyor manifestar: considerant ab pença indifferent e devota la gran probitat leyaltat gran dignitat e sancts ordes virtuosa antiguitat vida e fama profunda e clara sciencia neta e immaculada consciencia experiencia daffers e gran e singular abtesa gran devocio e affeccio a Deus e a veritat gran consciencia e fermetat e altres molt grans e fort singulars virtuts e dons de natura que en les dites nou persones florexen e resplandexen maravellosament e son per tot lo mon de aquelles expendides publi-

rades e manifestades: e per conclusio e toltre tot scrupol de sospita pot quescun pensar e indubitadament creure que Deu e la sua justicia e veritat seran certament en lo fet en lo qual entrevinra aquella sancta persona maestre Vicenç Ferrer qui es norma exemplar e miral de tota religio justicia penitencia e veritat la predicacio vida e obres del qual no sabem si digam que son maravellores o miraculosos. Placicus pensar e imaginar les oracions e predicacions e exortacions del dit maestre Vicent quant aprofitaran continuadament entre semblants persones com sovint sia stat vist que a una sola sua predicacio inveterats peccadors se son convertits. Pensats donchs molt honorables senyors si aquest refermara en les dites persones molt constant e singularment fermes virtut e justicia: e alegratsvos en nostre Senyor e a ell de qui venen totes gracies retets benediccions e lahors donant orde cant a vosaltres se pertangue que solemnes professons misses e sermons e altres piadoses e devotes obres sien generalment fetes car semblant sera aci fet per nosaltres per fer dignes gracies del passat e per impetrar que en lesdevenidor vulle per sa merce illuminar les dites persones a gloria e laor sua e a exelçament de la gloriosa corona Darago e profit e honor de tota la cosa publica. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell secret del molt reverent archabisbe de Terragona a XIII dies de març del any mil CCCCXII.

SESION DEL DIA 15.

Compareció doña Juana de Prades, para suplicar al parlamento que procurase facilitar algunos socorros á la reina viuda doña Margarita, que se hallaba puesta en la mayor necesidad. Fué luego leida la siguiente carta :

Núm. 319.

Tom. 19.
fol. 1533.

Als molt reverents nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya ajustat en Tortosa.—Molt reverents nobles e honorables senyors: l'altra dia scrivi a vostres reverencies nobleses e honorables savieses del punt en que los affers de aquesta ciutat e regne eren e lo dia present dixi als honorables jurats quels plagues desempatxarme pus los dits affers son per gracia de Deu en bona disposicio: los quals me respongueren em pregaren en nom daquex parlament quem volgues aturar alguns dies per concordar e per portar a deguda e bona fi los dits affers ab ells ensemps pus fins açi hi havia tant treballat: de que seguons he entes deuen scriure a vostres reverencies nobleses e honorables saviesas. A la qual cosa respengui queu scriuria a vosaltres e faria e compliria ço que per vostres reverencies nobleses e honorables savieses me seria rescrit e no en altra manera. Perqueus placia

scriurem ço que placent vos ne sera quen faça cor de tot cert los dits affers seran fort prest en tals termens que Deu ne sera loat e vosaltres aconsolats e ab concordia de tot lo regne trametran lur missatgeria al loch dipputat a la general congregacio. E sia molt reverents nobles e honorables senyors lo sanct Sperit vostra guarda. Scrita en Valencia a VIII de març.—A vostre servey e manament prest Francesch Darill missatger vostre trames en regne de Valencia.

Dióse cuenta tambien de un largo escrito presentado por los embajadores de Francia, y en el que recusaban á la mayor parte de los nueve compromisarios elegidos.

SESION DEL DIA 16.

Despues de haberse nombrado una comision para que viese de qué modo debería socorrerse á la reina viuda doña Margarita, fué leida la siguiente contestacion que daba al parlamento á las recusaciones alegadas por los embajadores de Francia.

Núm. 320.

Parlamentum generale principatus Cathalonie visis requisitionibus et protestationibus per reverendum in Christo patrem dominum episcopum Sancti Flori aliosque multum

Tom. 19.
fol. 1365.

TOMO III.

8

honorabiles dominos ambassintores illustrissimi domini regis Francie aliorumque dominorum de Francia aliisque nominibus in ipso parlamento in tribus cedulis oblatis et lectis visaque et considerata serie earundem: attento quod persone que examinare perscrutari noscere et publicare debent veri regis justitiam per ipsum et alia parlamenta cum multis expensis et laboribus ac longo spatio temporis nominate et invente per Dei gratiam cum infinitis difficultatibus concordate sint persone probate vite fame notabilis conscientie pure et multiplici idoneitate et maxima honestate dotate ut ipsum parlamentum per fidedignas personas fuit et est veridice informatum: pensatisque natura et qualitate actus de quo agendum est et effectu ad quem faciende sunt principaliter et proprius examinatio nostio investigatio et publicatio jam predictae: habens coram oculis universale bonum quatenus reipublice regnorum et principatus corone regie subjectorum que ob longas dilationes et moras cognitionis veri regis et domini usque nunc fuit satis periclitatum et paratum ad suscipiendum scandala infinita nisi ab his fuisset divina clementia preservatum: consideratis itaque et attentis aliis et pluribus bonum statum regnorum et principatus jam dictorum tangentibus si compendiosa celeritate fieri possint examinatio discussio investigatio nostio et publicatio veri regis: exquisito super jamdictis et habito consilio a pluribus in jure canonico et civili doctoribus residentibus in eodem: sequens dictum consilium ordinat personas nominatas per ipsum et alia parlamenta et invicem concordatas ad faciendum examinationem nostionem et publicationem jamdictas debere e vestigio publicari non obstantibus requisitionibus et protestationibus antedictis.

Publicáronse, pues, solemnemente en esta sesion los nombres de los nueve compromisarios elegidos, y se leyó una carta con que la reina doña Violante acusaba el recibo de la del parlamento en que se le notificaba dicha eleccion.

Reunióse despues por la tarde del mismo día la comision de los veinticuatro, á fin de acordar varios de los preparativos que debian ordenarse para la reunion de los compromisarios en Caspe (1).

SESION DEL DIA 18.

Acordadas algunas providencias para apaciguar los diversos bandos y parcialidades que habia en Cataluña, fueron leídas las cartas que siguen:

Núm. 391.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors los del parlament general del principat de Cathalunya ajustat en la ciutat de Tortosa.—Molt reverents egregis nobles honorables e savis senyors: De vostres grans reverencies nobleses e honorables savieses havem reebuda una letra de

Tom. 19.
fol. 1579.

(1) Con el mismo objeto se reunió tambien la comision en el día 17, acordándose entre otras cosas el sueldo que debia satisfacerse á Alberto Cetrilla, nombrado capitan de la villa de Caspe por parte del Principado.

XV del present mes de febrer ab la qual senyors molt reverents egregis nobles e honorables affectualment nos pregats vullam scriure als honorables sindichs e missatgers de aquesta ciutat aqui presents que en veure e discutir los apuntaments que per mossenyer Berenguer Dolms nos mostrats e per los deputats del general de Cathalunya posats en scrit vullen esser e entrevenir com en altra manera los dits nostres sindichs nou vullen fer segons que aquestes coses en la dita vostra letra son molt pus largament enarrades. E responemvos senyors molt reverents egregis nobles e honorables que quant mes pensam en la conservacio del dit general de la qual aquesta ciutat entre les altres del principat de Cathalunya tostemps han volgut pendre principal carrech e cura special e consideram encara don lo dit general en major part ha pres e pren son nodriment e ha son stable fundament: tant molt mes entrenyoram que los fets utils e profitosos al dit general toquants conservacio defensio e augmentacio daquell per aquesta ciutat sola moguts prosseguits e deduhits en acte molt honorable e de gran renom al dit princepat no sien per vosaltres senyors escoltats admesos e favorejats axi be com alguns altres per quis vulle imaginats: ans lo quens es pus eru sien stats e son de dia en dia sots color de prejudici e en altra manera repellits de tracte e de conclusio e de remetrels en termens de justicia: e aquesta raho sola senyors molt reverents egregis nobles nos ha induhits a manar als dits nostres sindichs o missatgers sera dat loch que per ells los dits apuntaments sien vists e regoneguts ne nosaltres los veurem ne regonexerem a tant que aquesta ciutat sia per vosaltres senyors tractada seguons deu: e ladonchs senyors

jatsia aquesta ciutat de qualsevol augmentacio fahedora al dit general es per aportar major earech que altra nosaltres darem tot loch que rahonablament puxam dar als dits apuntaments e altres coses qui sien utils e expedients al dit general. E placies senyors nos perdonets com a present no defferim als prechs qui per vos ab la dita vostra letra nos son stats fets segons dit es. E tingueus molt reverents egregis nobles e honorables senyors en sa guarda la sancta Trinitat. Scripta en Barchinona a XXVI dies de febrer del any mil CCCCXII. — Los consellers de Barchinona a vostres plahers e honors apparellats.

Núm. 333.

Als tres molts reverents nobles e molt honorables senyors Tom. 19.
fol. 1380.
los senyors tenents lo molt honrat parlament del regne Darago en la ciutat de Tortosa.—Humiel e tres redubtabla recomendacio davant mesa tres reverents molt nobles e molt honorables senyors placia a saber a las vostras tres redubtables reverencias nobleses e honorafficancias que nos de mandament del molt noble magnifich senyor mossenyer lo jutge Darborea e vezcomte de Narbona desirant a tot son poder de complir les causes per ell promeses e de procehir anant en lo compromis feyt entre los oficials del senyor rey Darago e luy anavam delliberats devers lo vostre molt honorable parlament: e quant em stats en la ciutat de Barchinona emnos presentats a mossenyer Roger de

Moncada e al senyor en Loys de Gualbes aysi presents davant los quals lo dit compromís ha estat principiat davant los altres consellers de la dita ciutat dels quals encara non havem pogut haver deguna expedició jatsia hi hajam feyta tota diligencia. E per ço que lo dit negoci principiat puescha haver bona e breu expedició a la honor de Deu e breu e be e utilitat de la causa publica e de conservació del drieig de quescuna partida e saiguent lo dit negoci em siats informat que lo bastard Doria ha requis la dita ciutat de fer armada contra lo dit senyor donants a entendre grans res de causes contra veritat e sus ayço los missatgers del dit Doria son anats a las vostras magnificencias. E per ço molt reverents nobles e honorables senyors a fi que vos appara manifestament que lo dit mossenyor lo jutge Darborea e vezcomte de Narbona no han en res passat les causes per ell promeses e que vulle e entenda am e feig complir e seguir les causes tractades e estar del tot a la ordinació arbitral dels senyors arbitres ausiclo en sas rayzos e haja observat e guardat la treua duna part e daultra jurada e per consegüent ço que los dits missatgers han dit ni proposat non staran en veritat ni dejen esser irasits a las causas per ells requisides: tan humilment quant podem supplicam a las vostras altas magnificencias que vos placia de benignament voler ausir e entendre las nostras rasons e detenir los dits missatgers de supersesir en la dita armada per ells requisida entro a tant que nos hajam enformat lo vostre molt honorable parlament del contrari de ço quels dits missatgers vos han proposat: la qual informació si tost com siam per los dits senyors arbitres e consellers despatxats e ayso farem speram en Diens que per la migana vostra molt re-

verents nobles e honorables senyors la causa principal haurà bona fi a la honor del senyor rey e utilitat de quescuna partida. Nostre Senyor Dieus conserva les vostres reverencies nobleses e honorificancias am creysament de bens e de honors. Scrita en la ciutat de Barchinona a XV de març.—Los ambaysadors de mossenyor lo Jutge Dalborea e vezcomte de Narbona tots vostres a vostra honor apparellats.

Núm. 333.

Als molt reverents egregis nobles e honorables senyors Tom. 19.
fol. 158r.
lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: a las vostras reverencias noblesas e saviesas honorables significam que tots los dels staments ecclesiastich militar e reyal daquest regne obrant la providencia divinal son duna concordia un proposit e voler a cercar ensems ab vosaltres senyors e ab lo parlament general del regne Darago rey princep e senyor per justicia e trametre prestament una missatgeria lunyadas e toltes totes difficultats. Perqueus pregam cordialment queus placia sostenir un poch e sperar la dita missatgeria e missatgers destinadors los quals prestament partiran ab poder bastant per la dita raho e daço senyors se retra gloria a Den es fara servey de la corona reyal es seguira be inextimable e aquest regne farets plaer molt singular. E de las vostras reverencias noblesas e sa-

viesas honorables sia lum direccio e proteccio lo sanct Spirit. Scrita sots lo segell del reverent bisbe de Valencia a XIII de març lany MCCCCXII.—Los dels staments ecclesiastich e militar e los jurats de la ciutat de Valencia a vostra honor apparellats.

SESION DEL DIA 19.

Se acordó que de los fondos del general fuesen prestados a doña Margarita tres mil florines, para que pudiese atender á sus necesidades. Tratóse despues del socorro que debia enviarse á Cerdeña, y se levantó la sesion.

SESION DEL DIA 20.

Túvola en este día la comision de los veinticuatro, para ordenar algunos preparativos conducentes á la reunion de los com-promisarios; acordando entre otras cosas llamar á Fr. Vicente Ferrer, que se hallaba en Castilla.

SESION DEL DIA 22.

Tratóse en esta sesion de los negocios de Cerdeña, leyéndose un largo escrito presentado por los embajadores de Nicolo so Doria y una carta del juez de Arborea, vizconde de Narbona. Fué leida tambien la siguiente carta:

Núm. 394.

Als molt reverents egregis nobles e honorables senyors Tom. 19.
fol. 154.
lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt
reverents egregis nobles e honorables senyors: Segons le-
tres que havem baut de vers les parts de Valencia a gran be
dels fets que tenim entre mans conve que nosaltres proro-
guem e mudem aquest parlament prop la ciutat de Va-
lencia: perque nosaltres ab lo nom de Deu e la sua gra-
cia entenem decontinent fer la dita prorogacio e muda-
ment e esser prop la dita ciutat a pus prest que porem. Per-
que de les dites coses certifficam les vostres reverencies
noblesas e honorables saviesas. E sia lo sanct Sperit vos-
tra guarda. Scrita en la vila de Morella e segellada ab lo
segell del braç militar a XVIII de març del any M.CCCC.
dotze.—Lo parlament general del regne de Valencia a vos-
tra honor.

Acordóse por último en esta sesion el pago de varias canti-
dades.

En este mismo día se reunió tambien la comision de los vein-
ticuatro, ocupándose en los mismos asuntos que en las anterio-
res sesiones.

SESION DEL DIA 23

Fueron leídas en ella las cartas que siguen:

Núm. 275.

Tom. 19.
fol. 1602.

Als molt reverents egregis nobles e honorables senyors lo parlament general de Cathalunya.—Molt reverents egregis nobles e honorables senyors: Jatsia nosaltres entenam e treballem continuament ab aquella major diligencia que a nosaltres es possible en encerquar e fer transladar los testaments dels reys passats de gloriosa memoria e totes cartes scriptures qui façen per lo reyal successio translats dels quals testaments vos trametrem dins breu Deus volent en forma e manera que hi deura esser dada plena fe axi com per vosaltres senyors nos es demanat per vostres letres: empero senyors nosaltres no havem poscut trobar lo testament del rey en Johan en larchiu del palau major car noy es ni en negun altre loch on hajam cerquat e hannos dit que fon liurat en sa forma clos e segellat ab segell pendent a la senyora reyna dona Yolant per mosseuier Pere de Benviure qui fo scriva del dit testament: a la qual senyora reyna nosaltres havem dubtat demanar lo dit testament e translat daquell crehents no ho deguessem fer

sens consultacio vostra. Perque senyors certificamvos daquestes coses a fi que hi provehiscats segons millor vos semblara fahedor. Part aço senyors ab nosaltres es stat lo honorable Nasbert Çatrilla complanyentse com no podia complir e satisfer al carrech que vosaltres senyors li havets donat sobre lo soldajament de L. ballesters als quals havets ordonat que per quescon sien donats per dia III solidos e dient que era molt necessari que aquesta gent fos lestada attes lacte a que havien a servir e que gent lestada ell no podia haver al dit sou : e nosaltres havemli respot que seria molt bo que daço ell consultas a vosaltres senyors axi com que de fet vos en deu scriure. Perque si vosaltres senyors ordonarets quel dit sou sia mes dels dits III solidos volemvos avisar queus placia ho façats en manera que per avant no puxa esser tret a consequencia en sou quel general haja a donar. Mes avant nos ha dit lo dit Nasbert Çatrilla li deguessem liurar dels arneses armes e artellaries qui son en la botiga del general: e nosaltres responentsli havemli dit axi com diem a vosaltres senyors que en la dita botiga ha fort poch daço que demana e que si vosaltres senyors volets que li sia liurat ço quey es del que demana e li sia comprat lals quey falra de les peccunies del dit general quen havem mester cautela de vosaltres senyors segons ordinacio de la qual nosaltres nos arreglarem en la compra o desliurança de les dites coses. En aço crehem vosaltres senyors provehirets degudament per descarrech de nostres compres. Apres tot aço vos diem senyors que havem haut gran plaer goig e consolacio de la eleccio feta de les nou persones ordonades a declarar qual es nostre ver rey princep e senyor : e

pregam humilment la Majestat divina que per sa infinita clemencia vulla sobre aquelles influir la sua gracia en tal manera que mijançant lur declaracio aquest regne qui per tant temps ha stat viduat de son determenat rey princep e senyor vingue en la breu conaxença daquell e a salut e conservacio dels pobles qui en lo dit regne habiten. No-resmenys senyors havem resbuda la provisio que havets feta sobre la reparacio de les sis persones: e podemvos dir ab veritat que havets fet mes que per ventura no imaginats car los assers del dit general qui per falta de aquesta provisio son stats en algunes coses embassats tro açi seran Deus mijançant nostro treball al qual no entenem a perdonar en gran reparacio a tota utilitat daquell. E sia molt reverents egregis nobles e honorables senyors lo Spirit sant en vostra guarda. Scripta en Barchinona a XXI dias de març del any M.CCCC.XII.—Los diputats del general de Cathalunya e les VI persones a ells adjunctes a vostre servey e honor apparellats.

Núm. 226.

Tom. 19.
fol. 1604.

Als molt reverents nobles e honorables senyors los del parlament general de Cathalunya residents en la ciutat de Tortosa.—Molt reverents nobles e molt honorables e savis senyors: Placia saber a vostres grans savieses com yo he haguts per conestables dels L de peu en Joban Boyl e en Bernat Cardona per haver los dits L ballesters e homens

de peu e aquells han haguts los pus aventajosos que trobar se son poguts e qui en tota plaça se poden presentar : empero ells no luirien al sou quels es stat taxat car tostemps es acostumat que homens aventajosos han evantatge. Jo mossenyors he presentats aquests dos als diputats e an aquells quych son per les VI persones : perque yo he feta ma diligencia de haver la gent aquella que devia e no sta per mi car ells no volen anar sino segons han acostumat de haver e al darrer punt volen X florins per mes e que hom lus port arneses vullés per aygua o per terra anant o vinent. Si van per aygua es incert si van per terra es de major cost: e per ço mossenyors vos supplich que en aço vullau dispensar que per via que no paga de sou vullats fer dar en aquesta gent ultra lo sou levant fins a compliment dels X florins e lo port de les armes vullatsvos per aygua vullats per terra segons ordonarets. Empero mos senyors yo nous presentaria ni menaria sino gent aventajosa: e per ço com lo temps es curt e yo no entenc a treballar en obra mijana ni de metzem yo fas spatxar aquesta gent car confiança he en vosaltres que no volrets que yo ho pach de la mia bossa ço que de mes hi sera: pus que jous he la gent que deig e siamen feta vergonya si lo contrari trobats. E si negunes coses vos plahen que yo puxa fer manatsme. E sia lo sanct Spirit vostra guarda eus conserva en la sua gracia. Deço vos supplich que haja decontinent resposta. Scrita en Barchinona una bora ans de mig jorn a XVI de març.

—A vostre servey e manament humilment apparellat Esbert Çatrilla.

SESION DEL DIA 24.

Por parte del embajador del conde de Urgel fueron leidas varias cartas que probaban la parcialidad y manejos del gobernador de Aragon á favor del infante de Castilla. Recibióse despues el juramento de portarse bien y fielmente á los compromisarios Bernardo de Gualbes y arzobispo de Tarragona, quienes se despidieron del parlamento para ir á desempeñar su misión en Caspe.

SESION DEL DIA 26.

Dióse audiencia á Romeo Palau, quien presentó y pidió que fuese leida la siguiente carta :

Núm. 227.

Tom. 20.
fol. 1616.

Als molt reverents egregis nobles honorables e cars amichs lo parlament general de Cathalunya.—Molt reverents pares molt egregis nobles honorables e cars amichs: Dues letres he reabudes dels tenors següents.—Egregio domino Frederico comiti de Luna parlamentum generale regni Aragonum et ambassiatores parlamenti generalis Ca-

thalonie principatus ipsum parlamentum representantes et ab eodem habentes plenariam potestatem in istis honorem debitum cum salute. Vobis qui in successione regnorum et terrarum regie corone Aragonum subditorum jus habere asseritis et pretenditis parlamentum et ambaxiatores pro se et dictis parlamentis adherentibus notificant intimant seu denunciant per presentes quod certe notabiles persone ab eisdem parlamentis super his plenum posse habentes in villa de Casp prope flumen Iberi in Aragone constituta pro investigando se et informando noscendo et publicando cui predicta parlamenta et subditi ac vassalli dicte corone fidelitatis debitum prestare et quem eorum verum regem et dominum per justitiam secundum Deum et eorum conscientias habere debeant et teneantur hinc ad vicissimam nonam diem marcii proxime futuri conveniant et erunt personaliter congregate processure ab inde ad investigationem instructionem informationem notionem et publicationem predictas. Data in villa Alcanyhicii sub sigillo reverendi in Christo patris domini episcopi oscensis quo dictum parlamentum Aragonum et reverendissimi in Christo patris domini archiepiscopi Terrachone quo dicti ambassiatores utuntur hic appositis impendenti XV^a die februarii anno a nativitate Domini millesimo CCCCXII.—

Egregie domine : casu quo vos causis et rationibus in aliis nostris patentibus litteris vobis per latorem presentium exhibitis latius expressatis contingat vestros ambassiatores et vel procuratores mittere ad villam de Casp in dictis litteris patentibus expressatam in statu decenti et honestis habitu atque modo eisdem placeat destinare cum simili modo ceteris corone regie Aragonum competitoribus scribatur. Al-

tissimus vos conservare et prosperare dignetur feliciter in longevum. Data ut supra.—Parlamentum generale regni Aragonum et ambassiatores parlamenti Cathalonie principatus honoribus vestris prompti.—A les quals coses contengudes en aquelles vos responch e dic que he gran desig e haure tant plaer que mes no poria quels drets que yo he e a mi pertanyen en la successio e regnes e terres de la reyal corona Darago sien mostrats dits declarats e allegats en e per totes les parts de la reyal corona e singularment en la dita vila de Casp on dels dits drets segons continencia de les dites letres se deu fer investigacio instruccio e publicacio: e mouenmi principalment dues coses: la primera que yo crech fermament esser ver e cert que en los dits regnes e terres es una la successio e a mis pertanyen car son net del molt alt e poderos senyor don Marti rey Darago de Valencia de Mallorques de Sardenya e de Corsegua e comte de Barchinona de Rossello e de Cerdanya dalta recordacio e son fill del molt illustre e victorios senyor don Marti rey de Sicilia e duch de Athenas e de Neopatria fill del dit senyor rey Darago e primogenit de gloriosa memoria e per ço son e deig esser segons Deu e vera justicia lur universal successor en tots los regnes e terras dels dits senyors. La segona que he tan indubitada confiança en los prelats barons nobles cavallers gentils homens ciutadans e tots altres vessalls e naturals dels regnes e terres de la dita real corona que per lur innada fe e naturalesa la qual ab molt gran labor han tots temps inviolablament observada a la dita reyal corona e als reys e successors daquella dels quals yo devall per dreta linea e de la lur carn e sanch he immediada e dreta

naxença que en la dita successio e en los drets que yo he en pertanyen en aquella observaran conservaran e deffendran a mi sens lesio la dita mia justicia. Es empero ver molt reverents pares egregis nobles e honorables amichs e sabets esser notori que apres mort del dit senyor rey don Martí avi e senyor meu yo son romas e son menor fill e orfe perseguit en la persona perseguit en ma privada heretat e perseguit e molt perjudicat en los drets que yo he en la dita successio de la reyal corona e en lo exercici daquells: de la mia persona non cal pus declarar car manifest es e sabets de cert com hagui exir de Cathalunya e que es stat tractat en altres parts contra mi qui james no fiu ni pensí mal a algun e en manera o ferdat son stat perseguit fins a metre a un castell on son enclos stich e visch freturos desemparat per tots e poch regonegut per aquells tants qui en vida dels senyors reys mon avi e mon pare se studiaven complaurem. La sola divinal ajuda es stada ma consolacio e mha guardat de tots perills e mals per sa misericordia infinida. En ma privada heretat que sia perseguit vejats los castells viles e lochs meus com me son preses ocupats e detenguts violentment e per força destrouits e mal tractats axi en lo regne Darago com en lo regne de Valencie. En los meus drets e en lo exercici daquells com son perseguit sabenho vostres reverencies noblesas e honorables savieses: no es degu qui los dits meus drets gosa advocar procurar rahonar o proseguir: ans com vos es manifest a la ciutat de Calatayu on los regnes e terras de la dita reyal corona eren ajustats e congregats per tractar dels preparatoris observadors en lo regoneximent de la justicia de la dita successio com per quiscun dels altres quis

dien haver dret en aquella hinc fossen trameses grans ambaxades e persones de gran auctoritat per part mia qui als no podia ferhi son trames en Johan Aguilar notari qui en vida del senyor rey mon avi e per sa ordinacio era stat fet mon procurador perque tractas e donas manera que yo hagues advocats e procuradors e altres persones cartes e scriptures e altres coses necessaries convinents e profitoses a la demostracio dels dits mos drets e perque fornit e instruit de les dites coses anas ensems ab los altres qui per ma part hic serien rahonas tractas e prosseguis en la dita ciutat de Calatayu e en la general congregacio on de la justicia de la dita successio se devia fer regoneximent mos drets e ma justicia : e puyx quel dit en Johan Aguilar en la dita ciutat de Calatahiu hac començat e continuat prosseguir los dits meus affers per torbar e empatxar a mi en los dits drets e per torbar empatxar e retraure lo dit Johan de la prosseguicio ab exaques de crims que li allevaren fon e es stat perseguit en persona fins a la mort e hanli tolts e levats tots sos bens e encara los de sa muller ell stant en Calatayu: e sentint la dita prosseguicio e la dita causa per que li venia ne recorrech a la dita congregacio dels preparatoris resident en Calatayu la qual informada de les dites coses e per les orgents causes de aquelles ne scrivi dues vegades al noble Narnau Guillem de Bellera governador del regne de Valencie qui los dits procehiments fehia contra lo dit Johan Aguilar. Aximatex lin feu fer justicia per missatgeria pregant e encarregantlo ques tolgues dels dits procehiments e tot ço que anantat hi fos reduhis al primer stament volgues encara abstenirse de semblants procehiments quis fessen es poguessen fer per

semblants rahons car no devia a algun dels competidors ne a lurs advocats o procuradors directament o indirecta esser prohibida vedada o empatxada la prosecucio de son dret ans devia haver libera facultad de aquell proseguir per quis volgues a fi que pogues quescun liberament anar e esser en la dita congregacio e vici algun noy pogues esser allegat: e noresmenys lo parlament general de Cathalunya per letra sua e apres per son missatger ne ha pregat e encarregat al dit governador e lin ha feta instancia: pero james lo dit Johan no ha pogut trobar o haver remey en la dita persecucio e per ço no ha pogut treballar e entendre desliurament axi com se requeria en los dits mos afers e tot hom se es retret e retrau per temor de esser axi perseguit de advocar procurar e rahonar mi e mos drets. Mes avant lo dit Johan Aguilar ana a la vila Dalcanyç on lo parlament Darago e los missatgers del parlament de Cathalunya eren per tractar e cloure del dits preparatoris: e de paraula e per scrits recitant les dites coses los prega e reques quels plagues provehir et donar loch e manera que yo qui non he nin pusch haver hagues advocats procuradors e altres qui liberalment rahonen tracten e proseguesquen los dits meus drets cessants los dits impediments embarchs e torbs e tots altres: e sens que remey algu no he haut ne he en les dites coses soume stades trameses e presentades les letres dessus insertes. Molt reverents pares e molt egregis nobles e honorables amichs mi e ma heretat e mos drets perseguits e prejudicats com dit he coman primerament e principal a Deu tot poderos pregant e reclamantlo devotament e de tota ma pensa que per sa clemencia infinida se vulla emparar de mi desemparat e ell

rey dels reys prene e jutge la causa de mi fill e net de sos servidors reys Darago e de Sicilia : sia ell ajuda e proteccio mia qui dels pubills e orfens es eternal tudor e pare. En apres me recoman cordialment e tant com pusch a la congregacio dels leylals e faels vassalls de la reyal corona Darago als quals prech caramente requir e obstrec per nostre Salvador Jesu-Christ per lo deute que a justicia deuen et per la fe e naturalesa que son tenguts a la reyal corona Darago per los grans beneficcis dels gloriosos reys Darago senyaladament del senyor rey mon avi qui per augmentacio de la dita corona per tulicio de sos vassalls e per prosperitat de aquells conqueri e hague lo regne de Sicilia e per los merits del senyor rey mon pare lo qual per exaltacio de la reyal corona Darago fonc tant victorios en cobrar e reduhir a la dita corona lo regne de Sardenya per la molt major part de aquell tirannicament retengut e rebelle a la dita reyal corona gran temps havia en la recuperacio del qual entre la ardor del cobrar e lo treball e suor de les armes fini gloriosament sos dies : dels quals regnes los dits senyors reys mon avi e mon pare lo sol titol e nom de senyoria desijaren per a si e a la lur casa Darago e les prosperitats profits e tot lals pera lurs vassalls e sotsmeses : que a mi privat de tan excellents senyors reys avi e pare sia la dita congregacio avi e pare en voler entendre e guardar a la dita mia justicia sia tudor en defendre aquella e protector en dar manera que sens conculcacio sia plenerament demostrada. Poch son en esdat com vects et no puch ma justicia rahonar ne he de que puga dar ne he facultat de prometre a altres qui lam rahonen e quem sien favorables en aquella : tota ma heretat

privada e trobada en les rendes e emoliments alienada e per major via calamitat esme en gran part per força e violencia presa ocupada e destrouida: son stats perseguits aquells pochs qui en ma justícia han treballat fins avuy: no he qui gos o vulla mos drets mostrar ne rahonar ma justícia. Molt reverents pares egregis nobles e honorables amichs la una de les dites letres conten quels embaxadors o procuradors que yo trametre a la vila de Casp per allegar e mostrar ma justícia vulla yo trametre en estat decent e honests abit e manera car axi nes stat als altres competidors: vosaltres veets en clar e beu sent yo daci hon son que cascu dels altres competidors es aparellat per trametrehi graus enbaxadors ab companyes e esforç de moltes gents ab molts e sollempnes doctors fornits de gran temps en les allegacions quey preten cascu hi ha procurades favors e çerquades vies per avançar aquells: yo fill de vostre senyor e net de vostre rey son e romanch sol que no he ne puch trobar qui per mi gos oy vulla anar no he ne puch trobar qui vulla rahonar ma justícia en lo regne e terres de mon avi e en la senyoria de mon pare. O claredat de prelats o virtut de cavallers o amor e naturalesa de ciutadans o faeltat o naturalesa de tots los vassalls de la reyal corona Darago recordvos la gran e ardent amor quels gloriosos senyors reys Darago han hauda e mostrada tots temps a vostres antecessors e a vosaltres: ans son stats per obres virtuosas mes freres e germans que senyors e per deffendre a vosaltres: e avançar vostres cases no han dupatat metres a mort e sostenir en lurs persones quals se vulla perills. Miren los vostres ulls los actes maravellosos quius son davant e renomenats per tot lo mon que los senyors

reys mon avi e mon pare han fets: pensen attesament vostres coratges lalt proposit en que era lo senyor rey mon pare quant axi victorios sedejant la gloria e honor de la reyal corona Darago lo repos de sos vassalls e la prosperitat daquells fini gloriosament sos dies: vulla considerar vostra fervent devocio e amable naturalesa la qual sens ruha o macula havets tots temps leyalment demostrada als dits senyors reys e de la rael daquells yo procehesch sens miga que en la persona mia es dretament dirivada lur posteritat. Placia donchs a vosaltres molt reverents pares egregis nobles honorables e cars amichs que la justicia que yo he en la dita successio no perescha en les vostres mans ne davant los ulls de vosaltres: a tots los qui non han singularment a pubills e orfens es atorgat beniffici per justicia quels sien aministrats advocats procuradors e altres qui mostren rahonen e alleguen lurs drets: daquest beniffici usen totes les grans corts e totes les grans ciutats e tenen de publich grans e notables advocats per aquells qui haver non poden: ministratsne per Deu ne per justicia a mi qui non he nin pusch haver e del beniffici de justicia atorgat a tots e per totes parts fetsne misericordia a mi pubill menor e orphe net del vostre rey e fill del vostre senyor en los regnes e terres de la lur senyoria: e per quantes favors men son degudes e haver deitg rahonablament trob yo en vosaltres ço que vol agual e ordonada justicia car en altra manera yo no pusch ni pore axi com en passat no he poscut per occasio dels impediments embarchs e torbs sobredits e altres mos drets e ma justicia mostrar o rahonar en la dita vila de Casp ne en altres parts ans romanch sens ma culpa o negligencia destituhit de tot humanal auxili. E nostre senyor Deu per

sa gran misericordia endreç e illumin vostres coratges en tal manera que per misteri de vosaltres en les dites coses trobe yo e aconseguescha ço que es dret meu e per justicia me pertany. E placies molt reverents pares egregis nobles honorables e cars amichs que de les dites coses cobre yo vostra bona resposta per lo portador de la present. Scripta en Sogorb sots mon sagell secret a XVII dies del mes de març del any MCCCCXII.—Frederich Darago a vostra honor.

Leído despues un largo escrito que presentaron los promovedores de negocios del parlamento, para rebatir las protestas que algunos habian hecho contra la eleccion de los nueve compromisarios ; publicáronse tambien las siguientes cartas :

Núm. 224.

A los muyt reverentes padres en Dios muy nobles et nuestros caros et speciales amigos los del parlament del principado de Cathalunya.—Muy reverentes en Dios muy nobles caros e speciales amigos ; nos havemos recebido dos vuestras letras en una mesma forma de las quales no ha gayres nos scrivestes una con nuestro ben amado e fiel camerlench mossenyer Bertran de la Saga e agora lotra com este portador de las presentes contenentes en sustancia co-

Tom. 20.
fol. 1629.

mo nos por nuestras letras vos haviessemos ante *dagora* rogado que por amor de nos fitzessedes desliurar el dito mossenyer Bertran qui viniendo devers nos de nuestra muy cara e muy amada figa la reyna de Sicilia havia seyido ajustado e detenido en Ostalrich e vos per honor de nos luego que haviedes sopido su arestament haviades trevallado en manera que el dixo mossenyer Bertran ha seyido desliurado etc. Dont de lo que feyto havedes en esto por honor e contemplacion de nos vos regraciamos tant como podemos. Otrosi muy reverentes padres en Dios muy nobles caros e speciales amigos per vostras ditas letras nos havedes scricto e feyto a saber que en los memoriales que ell dito mossenyer Bertran traya vos haviades visto que se contenian cosas de que vos havedes seydos mutxo maravillados e fort turbados car toca a vosotros e a toda vuestra tierra pero que confiavedes en nos que seyendo aquellos memoriales en vuestre poder que non se procedira mas avant en las cosas en aquells contenidas antes de todo mon poder las feremos cessar etc. E por quanto en los ditos memoriales se contienen de mutxas materias e diversos articulos e non podemos buenament concebir clarament quales son aquellas cosas que a nos toquan non nos aviedes aquellas por vuestras ditas literas notificado vos rogamos que extinsivament et a largo nos querades scririr et certificar aquellas car en todas cosas que por honor de vos et de todo el principado de Cathalunya pudessemos satzer nos emplegariamos de buen grado como aquell qui nos reputamos tenido por muchas honnores e servicios que de vos el dito principado havemos recebido ataquí. Bien es verdat que Bernat de Cruylles qui como e *arego* et arresto el

dito mossenyer Bertran vos scrivio algunas cosas qui cran contenidas en el XII capitulo de los ditos memoriales que fablan de la requisicion fazedora de partes de la reyna e barones de Sicilia al infante don Ferrando de Castiella como a natural sucesor en el dito regno etc. E porque non sabemos ni nos declarades si es por aquello que en ell dito XII articulo fabla que vos tenides por agreviados o no o per algunas cosas de los otros articulos: vos rogamos que a vos placia declarar sobre aquesto extensivament et a llargo vuestra intencion car aquella sopida nos faremos per honor de vos en lo nos notificado totdo lo que buenament podremos fazer: e si otras cosas algunas vos plazen que nos fazer podamos fazetlasnos fiablament saber e nos las acompliremos de muy buen grado. Muy reverentes padres en Dios muy nobles e caros e speciales amigos el sant Sperit vos haja siempre en su guardia. Scripta Puente de la Reyna XIII° de março.—El rey de Navarra.—CHARLES.

Núm. 349.

Venerabilibus fratribus archiepiscopo et episcopis ac dilectis filiis abbatibus ceterisque viris ecclesiasticis baronibus nobilibus militibus sindicis et procuratoribus civitatum villarum et locorum principatus Cathalonie in parlamentum Dertuse congregatis.—Benedictus episcopus servus servorum Dei. Venerabiles fratres filiique dilecti: ad audientiam vestram preces nostras libenter afferimus illas videlicet que

Tom. 20.
fol. 163r.

honestatem sapiant et ab humane pietatis tramite non discordent. Cum itaque dilecta in Christo filia Johanna de Prades carissime in Christo filie Margarite Aragonum illustris regine mater pro eadem ejus vaca regina vobiscum habeat ardua nonnulla tractare: vos precamur attente quatenus consideratis casu et necessitatibus dicte regine in expeditione favorabili eandem et ejus negotia nostre interventionis intuitu velitis suscipere propensius comendata superinde nobis plurimum placituri. Data in nostro Castro Paniscole die XXII^a sub nostro signeto secreto.

SESION DEL DIA 28.

Abrióse con la lectura de los documentos que siguen:

Núm. 330.

Tom. 20.
fol. 1630.

Als molt reverents nobles e honorables senyors lo parlament general del regne Darago en Alcanyç—Molt reverents nobles et honorables senyors: del molt egregi senyor don Frederich Darago compte de Luna havem reebuda una letra de gran seria en la qual es inserta la letra intimatoria que per los parlaments Darago e del principat de Cathalunya li es stada tramesa sobre lo dret que preten haver en la successio de la corona reyal Darago ab quens pregun

exorta e requer que havent sguard a la sua pupillar edat e com es orfe pobre e deseretat per deute de justicia o per altres sguards en la dita letra semblants expressats li deguessen subvenir de advocats procuradors e rahanadors de la sua justicia que asserma haver en la dita reyal successio: e jatsia molt reverents nobles e honorables senyors la magnitud de tan gran alt ponderos e carregos negoci requira ab subirana vigilancia provisio ab plenitut de equitat e justicia a cascu del competidors e vejam atesa la edat e cas en que lo dit don Frederich es vny que si per nos e per aquells qui han la dita justicia exhaminar e manifestar no es provehit als deffalliments qui occorren en domostrar lo dret quel dit don Frederich preten haver en la dita successio poria esser occultat de que romandria massa gran carrech a tots los vassalls e sotsmeses a la dita corona o almenys aquells qui han pres carrech de fer veure la dita justicia deguessen provehir a la dita necessitat. Empero nos altres sols provehir e subvenir en aquelles nons par just ni degut car del dit don Frederich o de qualsevol altre competidor de lur justicia carrech singular no volriem pendre ne acceptar per ço que en favor daquell no fossem vists haver singular affeccio mas ab vosaltres e tots los altres sotsmesos a la dita reyal corona zelar justicia en lo dit fet et que dret de algun quil puxa haver no sia ocultat ni en alguna manera cubert: e per ço senyors molt reverents nobles e honorables com som infformats que lo dit don Frederich ha tramesa a vosaltres semblant letra ab vosaltres ensemps et ab lo parlament de Valencia al qual per semblant ne scrivim vos offerim comunicar participar e exquir totes coses degudes e necessaries a la prosecucio del dret pretes

per lo dit don Frederich en la reyal successio dessus dita: pregantvos affectuosament que de tot ço quen haurets deliberat siam prestament certificats e sens dilacio per tal que per vosaltres e nosaltres sobre lo dit fet sia en temps covinent provchit axi com se pertany e es necessari. E tingaus senyors molt reverents nobles et honorables Lesperit sant en sa guardia. Scrita en Tortosa e sagellada ab lo sagell del reverent bisbe Durgell a XXVIII dies del mes de març del any MCCCCXII.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

Núm. 331.

Tom. 20.
fol. 1638.

Al molt egregi senyor don Frederich Darago comte de Luna.—Molt egregi senyor: vostra letra havem reebuda scrita en Sogorb a XVII dies del mes de març dejus scrit e enteses les rahons distintament e specificada en aquella contengudes: a la qual vos responem que nosaltres considerants la pupillar edat qualitat e condicio vostres e dolentsnos molt en tota vexacio e molestia que a vostra heretat e bens vostres sien per alguns fetes: havem cordial affeccio que lo dret que pretenets haver en la successio de la reyal corona Darago vos e cascun altre competidor en la dita successio se demostre clarament tota equitat de justicia observada. Pero com no sia propri a nosaltres sols la justicia de la I dels competidors de la successio de la corona reyal emparar per no mostrarnos affectionats a

aquell que singularment empararem: no podem sols a vostra petició satisfer segons agudament affectam mas havem scrit daquest fet assats larch nostra intencio als parlaments Darago e de Valencia de guisa que tots ensemps hi façam prestament provisio deguda e necessaria e tal que si plaura a Deu no sera abcegat algun dret que vos hi hajats. E tingaus etc.

Núm. 337.

Als molt reverent pare en Christ mossenyor Pere de Cagarriga senyor archabisbe de Tarragona e honorable micer Bernat de Gualbes doctor en cascun dret.—Molt reverent senyor e pare en Christ e honorable: desigants que en lo conclavi benaventuradament tenidor en aquex castell de Casp sobre la exhaminacio noscio e publicacio daquell qui migençant justicia es nostre ver rey princep e senyor per tenir e guardar aquell haja persones notables no sospitoses abtes e expertes en tals: pregamvos eus encarregam axi affectuosament com sabem e podem que en tant com a vosaltres se pertanyera per aquest principat vullats avertir tota affectio a part posada que en la custodia del dit conclavi sia elegida e posada tal persona segons dit es axi ydonea e experta en tals fets que raxonablement no puxa esser per alguns viciada o improvada guardant singularment la honor de aquest principat segons de vostres molt gran reverencia e honorable saviesa confiam. Mes avant vos pre-

Tom. 20.
fol. 1638.

gam heus encarregam que façats ab los altres dels nou companys vostres que en tot cas en los affers que havets a fer aqui de la examinacio noscio e declaracio de aquell qui es nostre vertader rey e senyor entrevenguan per aquest principat III notaris car tal es lo acte que com per mes sera certificat e auctorizat de major auctoritat se mostrara: e aquesta es la intencio decisoria del parlament. E daçous pregam hajam prestament vostra resposta. E tingaus molt reverent senyor et honorable Lesperit sont en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo segell secret del reverent bisbe Durgell de ordinacio del dit parlament a XXVIII dies de març del any MCCCCXII.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor,

SESION DEL DIA 29.

Despues de haberse leído una carta con la que los diputados de Cataluña enviaban al parlamento copia auténtica de varios testamentos y otros papeles conducentes para ilustrar el negocio de la sucesion, leyóse la que sigue:

Núm. 333.

Tom. 20.
fol. 1643.

Als molt reverends senyors et pare en Christ mossenyer
Pere archabisbe de Terragona et honorable micer Bernat

de Gualbes en cascun dret doctor.—Molt reverends senyors et pare en Christ et honorable: per seria del translat duna letra que havem rehebuda dels dipputats del general de Cathalunya et sis persones a ells adjunctes lo qual vos trametem dins la present interclus poran veure vostres reverencia et honorable saviesa los translat autentichs canòniques et altres scriptures que han haudes del archiu reyal: les quals scriptures per lo portador matex qui a vosaltres les ha aci portades les vos trametem: e si per ventura vos occorreran altres cartes o scriptures que hajats necessaries per lo dit portador nos en scrivits et donarhi hem la pus presta expedicio en tremetrelevos quens sera possible. Mes avant vos pregam nos vullats certificar quals son aqui dels nou companyons vostres et de totes altres coses engrunadament queus occoreran toquants aquests affers sovinjantnos de vostres letres. E tingaus molt reverend senyor et honorable Lesperit sant en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo sagell secret del reverend bisbe Durgell a XXIX dies de març del any MCCCCXII.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

Por último, se trató también en este día de la pacificación del reino de Cerdeña; pero nada quedó resuelto.

SESION DEL DIA 30.

Autorizóse á una comision, que ya habia sido elegida con este objeto, para que resolviese por sí todo lo concerniente á la pacificación de Cerdeña.

SESION DEL DIA 31.

Se dió cuenta de una carta dirigida al parlamento por el arzobispo de Tarragona y Bernardo de Gualbes, en la que daban noticia de su llegada á Caspe.

SESION DEL DIA 6 DE ABRIL.

Fueron leídas en esta sesion, entre otras, las siguientes cartas:

Num 334.

Tom. 20.
fol. 1635.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors lo parlament general de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles et honorables senyors: lo dia pus prop passat

havem rehebudes quatre letres de Sicilia et de Sardenya quis dresen a vosaltres senyors les quals vos trametem incluses dins la present. Aximatex ne havem rehebudes nosaltres dels vostres missatgers trameses en Sicilia quins scriuen de diverses noves et de la mort del abbat de Sanctes Creus a qui Deus perdo de qui es stada tala: crehem quels dits missatgers scriuen de tot a vosaltres senyors e per aquesta raho no curam de scriureushen : mas tremetem-vos una letra que en Guillem Oliver ha rehebuda que par sia scruta darrerament et qui fa mencio de algunes noves qui son de Caller a aquest regne et principat segons en aquella porets veure. E sia molt reverents egregis nobles et honorables senyors la sancta Divinitat en vostra guarda. Scruta en Barchinona a XXX de març del any MCCCCXII.

—Los dipputats del general de Cathalunya et les VI persones a ells adjunctes a vostro servey et honor apparellats.

Núm. 335.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors
los del parlament general dels regnes de Cathalunya.—
Molt reverends egregis nobles et honorables senyors : sapia la vostra molt nobla et gran saviesa que a VIII dies del present mes de febrer nos havem rehebuda letra del noble mossenyer Leonardo Cupello marques Doristany e daltre part ne havem ardit cert com lo vezcomte de Narbona ab consell dels rebelles de Sacer es vengut ab gran esforç

Tom. 20.
fol. 1635.

a la vila de Macomer per enfortir aquella et per tenir aqui frontera axi contra Horistany com contra nos ab tot son poder de Sacer et de tot lo cap del Lugudor et per usurpar a si et a llur part de totes les viles et lochs de part Valença de part de Montos et de Marmilla et es la dita vila de Macomer a XX milles de Oristany et a XXX milles de Santlluri hon se ten per nos. E les gents darmes del senyor rey frontera ja que siam huy de poch sforç com entre totes les gents darmes no sian en quantitat pus de C rocins ne podem accorrer ab tot nostre poder a resistir a la potencia del dit vezcomte et rebelles com sien en gran quantitat molt pus poderosos que nos et son bastants los dits rebelles si Deus et lo vostre soccors n'ons accorre a conquerir et strenyernos fins a les portes de Caller. Perqueus placia per naturalesa de la corona reyal en virtud de la qual vos requerim que prest et ivarços succors hajam vostre de gents et de monedes per sosteniment de aquelles et dels castells et fortalezes ab les quals tenim frontera et forçam les terres ja conquestes en tal manera que a nos sia salvacio et alegria et als enamichs et rebelles sia terror et perdiments. Certificants a vosaltres senyors que si ivarços soccors et ajuda presta no havem vostra nos et tot aquest regne som en punt de dampnatge irreparable et de greu extrem et final perdicio. Accorrega donchs a nos lo vostre subsidi et presta ajuda en altre manera perduts som. Scripta en Caller a IX dies de febrer lany M quatrecentis XII.—Lo comte de Quirra rector capita et defensor etc. et consellers et prohomens de Caller apparellats a vostre servey et honor.

Al molt reverends nobles et honorables senyors del consell residint en Tortosa.—Molt reverends nobles et honorables senyors: certificam vostra saviesa com ara novellament ses seguit quel vizcomte de Narbona no curant de la treua que ha fermada et jurada ha fet correr en una vila reyal et ha fet rescatar certa quantitat de moneda que ultra axo li han fet prou dampnatge et fan continuament tant com poden donant entendre a la gent que vosaltres sots aquí en gran tribulacio et affany et que noy podrets enviar soccors per la qual raho la nascio sardescha pren gran audacia et es gran dubte que no assagen qualche novitat et fer rebellar quant hi yo comte y capita davall scrit haguera ja cavalcat en aquella encontrada mas es fort luny et apres de les encontrades quis tenen per lo dit vezcomte et la gent darmes qui es aci no son ne basten a CL de cavall et noy poria cavalcar sens gran perill: mas tinch mon aleujament a Sentlluri per delfendre et guarciar les viles et encontrades qui son prop les quals ab pocha descusa sino per dubte que han de vosaltres pendre la volta contraria. Lo dit vezcomte es guast en la persona et aco per una cayguda que feu dun cavall. Perque molt reverends nobles et honorables senyors vos placia enviar hinc gent de cavall et ballesters et caxes de viratons car no ninch ha et son hinc fort necessaries et lo fet daquesta illa

qui sta en fort poch vindra prestament a la conclusio ques pertany: et nou vullats metre si a vosaltres senyors plaura en dilacio ne en tarda car la gent darmes qui es aci de fet han deliberat partir sinch et no hinc volen pus aturar: et en veritat han hinc servit fort altament et sonne fort mal remunerats et no sinch trobara manera de esser soc-correguts ne de haver algun sosteniment: et si la dita gent darmes sinch parteix en aquella hora totes les terres re-yals seran rebelles. Scripta en castell de Caller a III dies de març del any MCCCCXII.—Lo comte de Quirra rector et capita et consellers de castell de Caller apparellats a vos-tra honor.

Núm. 337.

Tom. 20.
fol. 164B.

Als molt egregis reverends nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya ajustats en la ciutat de Tortosa.—Molt egregis reverends nobles et honorables senyors: ja ab altres vos havem scrit com dimarts a XII del mes de janer prop passat arribam et ab bon salvament prenguem terra en la vila de Trapena. En apres senyors devets saver que per falta de cavalcadures no poguem fer nostre cami vers la ciutat de Palerm fins dimecres que comptavem XX del present mes lo qual dia partim de la dita vila et anam dormir a Alcamo et alli ha-guem nova certa que lo egregi baro mossenyer Bernat de Cabrera ab certa gent darmes de nit per via descalament

et en altra manera era entrat dins la ciutat de Palerm e que la senyora reyna sera recollida en una galera de mossenyer Ramon Torrelles que era en lo port de la dita ciutat. En laltre jorn que fench dijous continuam nostre cami et anam dormir al monestir de Sant Marti prop la dita ciutat : e lo divendres seguent per lo mati abans que partissem del dit monestir haguem nova certa que la dita senyora sabent que nosaltres erem arribats en lo monestir nos sperava ab la dita galea prop la dita ciutat co es en la mar davant Sent Jordi: perquè decontinent cavalcam et entram en la ciutat et anam descavalcar al monestir de frares menors et haud cert parlament et consell entre nosaltres tornam cavalcar et anam al loch hon era la dita galera davant Sant Jordi et entram en aquella et fem reverencia a la dita senyora complanyentnos molt del cas inopinat et esser en que era: e com la dita senyora stant alli indegudament et a sa gran minua sen volgues anar nosaltres soplicam et requerim la sua senyoria axi de paraula com en scrits que nos volgues lunyar daquelles partides et que li plagues declinar et devallar a qualque vila o castell maritim prop la dita ciutat per dar manera que poguessem parlar et tractar ab la sua senyoria de una part et ab lo dit mossenyer Bernat de la altre los negocis et fets per que erem tremesos : la qual cosa la dita senyora nos atorga graciosament et de fet. A tracte de nosaltres es exida et entrada dins lo castell de Solento lo qual lo castella del dit castell ab certes seguretats que nosaltres li havem fetes ha mes en poder nostre et tenim aquell be guardat per tuicio de la persona et servidors de la dita senyora. E noresmenys per major guarda salvetat e tuicio

de la dita senyora havem fet que lo dit mossenyer Ramon Torrelles ab la dita sua galera stara davant lo dit castell per cert temps durant los tractes damunt dits et ab nosaltres ensemps ha pres carrech de la custodia del dit castell a fi que si alguna novitat se assajava fer per terra contra la dita senyora que ella sen puga anar lla hon li placia ab la dita gualea. E essent la dita senyora dins lo dit castell dissapte a XXX del dit mes premeses condignes recomendacions foren donades les letres de crehença per vosaltres senyors et per la ciutat de Barchinona a la sua senyoria trameses les quals vistes et legides per la dita senyora fonch respost queus regraciava molt lo sentiment que haviets dels divis et debats que eren entre ella et lo dit mossenyer Bernat e la tramesa de la vostra missatgeria. E mes avant lo dia fonch feta una proposicio et collacio en comuna audiencia davant la dita senyora et tots quants esser volgueren presents en aquella : e feta la collacio damunt dita per spatxament splicada et alli matex presents alguns de son consell la dita crehença fonch a la sua senyoria largament explicada: et feta fi a aquella recitats a nosaltres alguns greuges que segons dix per lo dit mossenyer Bernat li eren stats fets fonchnos respost que ella dita senyora era aparellada de metre en poder nostre tots los fets et debats que havia ab mossenyer Bernat et fer tot ço que nosaltres coneguessem esser just et rahonable et aço per honor de la corona Darago et principat de Catalunya et per lo beneffici et conservacio daquest regne de que nosaltres senyors li haguem moltes gracies. Esse seguit que apres havem treballat et treballam continuament en pacifficar et concordar la dita senyora ab lo dit mosse-

nyer Bernat ab aquella major diligencia que havem pogut ni podem: encara senyors no som en alguns termens certs de concordia de que bonament vos pugam scriure empero tenimnos per dit que si plaura a nostre Senyor los fets vindran a bona conclusio cor los barons qui mantenen la part de la dita senyora et guarrejan ab lo dit mossenyer Bernat ço es lo comte Anthoni de Munchada lo comte Rigoroso lo comte Matheu de Munchada lo comte Matheu de Vintimillia mossenyer Sanxo Roiç de Lihori almirall mossenyer Galçeran de Santa-Pau mossenyer Johan de Munchada mossenyer Johan Voloto de la Valba mossenyer Pedro de Munchada et molts altres cavallers et gentils homens en nombre de DCC rocins dissabte prop passat foren davant aquest catell de Solento et los dits comtes Anthoni et mossenyer Galçeran aturaren dins lo castell dessus dit et parlaren ab la dita senyora et ab nosaltres et axi ells com alguns altres dels dits barons han-nos offert que dels debats que han ab lo dit mossenyer Bernat faran tot ço que a nosaltres sera vist esser just et rasonable et sen arreglaran a consell nostre et faran tant com en ells sia ques faça la concordia entre la dita senyora et lo dit mossenyer Bernat. Mes avant senyors havem noves que en la ciutat de Mecina es arribat un bisbe legat quis diu del papa Johan darrerament elegit e crehat ah tres galeas et que la dita ciutat lo ha be acollit: lo qual davant tot lo poble ha proposat et feta gran arenga et sermo demanant la possessio daquest regne en nom del dit papa Johan et sgleya de Roma dihent que per ço com los reys passats daquest regne qui tenen aquell a cert temps en feu de la dita sgleya no han pagat lo dit cens lo regne

es caygut en comís de la dita esgleya: porque la dita ciutat et tot lestreeticat daquella lo obeix exceptat lo castell de la ciutat et hanlo mes en possessio de Milloso quis tenia per la dita ciutat. Mes avant se diu que lo dit legat ha portada gran quantitat de moneda et acorda et dona sou a molta gent et la dita ciutat fa grans empraments per cavalcar la illa et havem gran dubte que no sia contra la nostra nacio: e per aquestes coses la dita senyora et lo dit mossenyer Bernat et los dits barons crehem se acordaran abans que no farien car posat cas sien una cosa et una defensio hauran prou fer sinch puixen sostenir et conservar simateixs et lo dit regne. Deus per sa merce hi provehescha per forma que sia be de nostra nació et benefíci et conservacio del dit regne a la casa Darago. Darrerament senyors ab gran desplaer vos certificam quel dia prop passat a V hores de la nit lo reverend abbat de Sanctes Creus passa daquela vida et rete la anima a Deu per accident de malaltia de febre continua que li ha durat XI jorns de quens dolem molt et no sens raho. Part aço senyors lo dia present mossenyer Archimban de Foix et lo comte Artal de Luna ab la galea del dit mossenyer Ramon Torrelles son vinguts aci per parlar et tractar ab la dita senyora reyna quels divis et debats que son entre ella et lo dit mossenyer Bernat se leven de carrera. Als a present senyors nous scrivim: mas per avant Deus volent scriuremvos de tot ço quis seguira dels fets de nostra ambaxada. E tingaus molt egrejis reverents nobles et honorables senyors la gracia del Spirit sant en sa guarda. Scrita en lo castell de Solento a XV dies de febrer del any MCCCCXII.—Los missatgers del principat de Cathalunya a vostre servey et plaer aparellats.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya ajustat en la ciutat de Tortosa.—Molt reverends egregis nobles et honorables senyors : apres queus haguem scrit ses seguit quel dia passat que comptavem XVIII del present mes hora de tercia tornaren aci davant aquest castell tots los comtes barons nobles cavallers et gentils homens qui son en aquest regne parcials et de obediencia de la senyora reyna ab aquella gent darmes en nombre de que en nostres letres vos havem feta mencio et mossenyer Sanxo Roig de Lihori almirall lo comte Anthoni de Munchada lo comte Rigoroso mossenyer Johan de Munchada mossenyer Galceran de Santa Pau et alguns altres homens de cap vengueren al peu de la torre sta: la *senyora reyna* a una finestra fereuli reverencia et diguerenli algunes paraules publicament davant tot hom que no eren de gran effecte perque no les curam recitar: e a instancia et prechs de nosaltres anaren decontinent et feren la via de... E apres que foren partits no triga una hora que lo noble baro mossenyer Bernat de Cabrera sabent quels dits barons hinc eren venguts fonch aci ab lo comte Artal de Luna mossenyer Archiambau de Foix et altres nobles barons cavallers et gentils homens de sa partida en nombre de DCC a caval batalla arrenglada ab intencio de combatres ab ells

e posas davant lo dit castell et no presumia hom que fossen XXX de una part o altre mes o menys. E aximatex lo dit mossenyer Bernat lo comte Artal mossenyer Archiambau et alguns altres pochs en nombre vingueren al peu de la dita torre et feta reverencia a la dita senyora qui stava a la dita finestra tornarense a Palerm: et Deus per sa merce ha volgut que nos son encontrats ne vists car si vists se fossen james no hac tan mala jornada en aquest regne. E per lunyarlos de occasio et que scandol et dan no sen seguissen entre ells vehents que aci nos pot finir axi prest com volriem los actes de la concordia que menejam: havem consellat a la dita senyora ques partescha del dit castell ab la gualca de mossenyer Ramon Torrelles sen vaja al castell de Cathania com siam certs que los dits barons faran aquella via matexa: e tenimnos per dit que partida de nosaltres la acompanyarem per be avenir dels negocis que tractam los quals sou en bon apuntament et confiam que finaran en breu. Dema que sera diumenge la dita senyora de tot cert partira daci: si temps hi ha si plaura a nostre Senyor los fets vindran a bona conclusio segons combejam et scriuremvos ço quen sera per avant. E tingaus molt reverends egregis nobles et honorables senyors en sa guarda la Divinitat sancta. Scrita en lo castell de Solento a XX dies de febrer del any MCCCCXII.—Los missagers del principat de Cathalunya a vostre servey et plaer apparellats.

Núm. 339.

A los muyt reverendes egregios nobles et honorables señores el parlament general del principado de Cathalunya. —Muyt reverendes egregios nobles et honorables señores: Como por razon de la utilidad publica de aquesti regno el parlament presente bayamos prorogado a la ciudat de Çaragoça: por aquesto a las vuestras reverencias noblezas et honorables saviesas las cosas anteditas notificamos: las quales nostre Señor quera de bien en millor prosperar. Scripta en Alcanyç a XXVI dias de março del anyo mil quatre-cientos dotze.—El parlament general del regno de Aragon apparallado a vuestra honor.

Tom. 20.
fol. 1664.

Núm. 340.

A los reverendes padres en Christo et a las otras nobles et honorables personas del parlamento del principado de Cathalunya.—Reverendes padres en Christo: Yo el infante don Ferrando nieto del muy noble rey don Pedro Daragon que Dios perdone vos envio mucho saludar e asomesmo a las otras nobles et honorables personas del parlamento del principado de Cathalunya ayuntadas en el par-

Tom. 20
fol. 1664.

lamento de Tortosa como aquellos que mucho amo et precio pora quien querria que Dios desse mucha honra et buena ventura. Bien creo que sabedes como fasta aqui la cibdad de Valencia ha stado contraria de la oppinion de la justicia por causa den Bellera guovernador de la dita ciudat que agora morio et de otros sus adherentes que eren parciales del comde de Urgell et contrarios de la justicia et enbargadores et perturbadores de la terminacion dela teniendo enduzidos los pobles con falsas maneras et informaciones en danyo de la republica de la qual han seguido muertes de muchos que eran inocientes: et pues a nuestro Senyor ha plazido que los tales de mala intencion non hoviessen lugar de enbargar mas la justicia et com su ajuda la dita cibdat es resudita a la oppinion de la justicia e porque sus regnos por la tardança de la declaracion han padescut et padescen de cada dia muchos danyos et males que les se de grand clamor por los pueblos: por ende vos ruego que acatando los danyos et males que se han seguido e speran seguirse por la tardança de la declaracion por los tales de mala intencion que han tenido et tienen enduzidos et enganyados los pueblos por enbargar que pacifficamente non se pueda fazer la dita declaracion: vos plega por ben publico dessos regnos de traballar con grande diligencia por tal manera que la declaracion se faga lo mas en breve que seyer pueda dando grande acyezina en ellos porque non se tarde mas en lo quel serviredes a Dios et faredes lo que deviedes e yo grade-cervoshe mucho. E si algunas cosas de aci vos plazieren que yo buenamente pueda fazer por onra de vosotros scrivimelas et yo fazerlas he de grado. Scripta en la cibdat

de Cuenca a XIII dies de março.—Yo el infante.—Yo Diego Ferrandez de Vadillo escribano de mi senyor el infante la fiz scrivir por su mandado.

Núm. 341.

Tom. 20.
fol. 1666.

Als molt reverends nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends nobles et honorables senyors: nosaltres tremetem una letra patent al honorable micer Guillem de Vallsecca ab la qual lo pregam et requerim que dins VIII jorns apres que li sera presentada sia aci en la vila de Casp hon nosaltres som segons en la dita letra es contengud. Pregamvos axi affectuosament com podem que sobre la partida del dit micer Guillem vos placia fer gran et sobirana instancia de guisa que dins lo dit temps et encara pus prest si fer se pora ell sia aci car de la triga se porien seguir turbacions et dans qui deuen esser ab tota diligencia squivats: et en aquesta forma scrivim als altres absents dels nou. E sia molt reverends nobles et honorables senyors lo sant Spirit vostra guarda. Dada en lo castell de Casp et sagellada de ordinacio dels dejus scrits ab lo sagell del reverend bisbe Doscha a XXVIII dies de març del any MCCCCXII.—Pere archabisbe de Tarragona Domingo bisbe Doscha Francesch Daranda Berenguer de Bardaxi et Bernat de Gualbes dels nou deputats a investigar e publicar nostre rey et senyor per justicia apparellats a vostra honor.

Núm. 349.

Tom. 20.
fol. 1000.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya resident en la ciutat de Tortosa.—Molt reverends egregis nobles et honorables senyors: De vostres reverencies magnituds et honorables savieses havem resehebuda una letra portan a nosaltres sobirana consolacio alegre dolçor et bon repos denteniment com per aquella som stats certificats de la eleccio feta ab bona concordia de tots los parlaments de tals et tan virtuosos persones per conexer et maniffestar qui per mera et pura justicia deu esser nostre vertader rey et senyor: la qual cosa crehem fermament esser procehida de sola inspiracio del sant Sperit: de que molt reverends egregis nobles et honorables senyors seguints vostre loable consell lo dia de la sancta Anunciacio de la gloriosa Verge Maria havem aci feta solempna et devota processio general per la vila ab solempna missa et sermo retents gracias et lahors a nostre Senyor Deu de la dita benaventurada eleccio et orant a ell et pregant que per sa infinida clemencia li placia los coratges de les dites nou persones en lo dit acte illuminar: les quals oracions et pregaries entenem ab lo adjutori divinal continuament frequentar no oblidant star recelosos et ben avisats en la custodia guarda et bon stament daquesta vila juxta vostre notable et bon consell. E ab tant molt reverends egregis nobles et honorables senyors sia la

omnipotencia divinal endrèç et proteccio vostra. Scripta en Perpenya a XXVIII de març del any MCCCCXII.—A tota vostra honor et servir prests los consols de la vila de Perpenya.

Núm. 343.

Tom. 20.
fol. 1672.

Als molt reverends nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cahtalunya.—Molt reverends nobles et honorables senyors: Vostra letra havem rehebuda ab les croniques et trellats de testaments que per los deputats et sis persones vos son stats tremesos: de que havem haut plaher. A present nos ocorre que havem mester lo testament del senyor rey en Johan lo qual porrets haver de la senyora reyna dona Yolant o den Pere de Benviure o trellat autentic de aquell. Item lo testament del senyor rey en Marti lo qual rehebe en Ramon Çescomes et la carta que fench feta de la disposicio de la successio remesa a justicia rehebuda per lo dit en Comes de la qual devets haver aqui trellat autentic. Item mes los originals de les allegacions de Butrigal de Rayner et de Paulo de Leatzeris les quals deu haver micer Johan Dezpla. Item les allegacions den Çahera sobre la dita successio les quals ha micer Francesch Çasala. Pregamvos molt affectuosament que donets orde et manera que al pus prest que fer se püscha nosaltres hajam aci les dites coses: si altres coses nos occorran que hajam mester decontinent vos scriu-

rem. Nosaltres molt reverends nobles et honorables senyors tantost que fom aci vos scrivim com erem arribats et de les persones que trobades hinc haviem: et a XXIX del present messe presenta a aquells que hinc erem un procurador del duch de Guandia et dona una cedula quis mencionava com lo dit duch tremet certa ambaxada sobre la prosseccio de son pretes dret. Aquell jorn matex fonch deslberat scrinre a vostres reverencies nobleses et honorables savieses et a micer Guillem de Valsecca et als altres absents dels non en la manera que en les letres a vosaltres et al dit micer Guillem dreçades porets haver vist. Fraderich nos ha presentada una letra la qual o effecte de aquella crehem ja esser presentat a vosaltres. Altres coses nos sinch son seguides mas axi com succehiran los affers scriurem de aquells a vostres reverencies nobleses et honorables savieses les quals nostre Senyor Dens conserve et endreg en llurs affers. Scrita en lo castell de Casp a XXXI de març del any mil CCCCXII.—Larchabisbe de Terragona et Bernat de Gualbes apparellats a vostra honor.

Núm. 344.

Tom. 20.
fol. 1673.

Als molts reverends nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends nobles et honorables senyors: vostra letra havem hauda ab la qual nos pregats que sobre la custodia et regiment daquest castell metam persona bona et notable et

tal que sia experta en semblants affers guardant la honor
daqueix principat: a la qual vos responem que tots los qui
som aci presents nos som marvellats perque no havets scrit
a tots axi com a nosaltres car tots hinc som per tots comu-
nament: perque daci avant nos sembla puscats dreçar a tots
les letres queus plaura tremetrens sobre affers dels quals
sia comu lo carrech. Al fet de la dita persona considerat
que es acte ques deu fer ab beneplacit de tots los nou dels
quals hinc fallen alguns qui speram dins breus dies deuen
esser aci Deus volent crehem que com tots serem justats
hi sera provehit en tal manera que si plaura a Deu sera
beu satisfet al acte et al be avenir daquell. E semblant-
ment vos placia creure que sera disposat dels notaris com
siam justats en aquella manera queus semblara esser pus
expedient et pus util als affers. E sia molt reverends no-
bles et honorables senyors lo sant Sperit vostra guarda.
Scripta en lo castell de Casp lo primer dia dabril del any
mil quatrecents dotze.—Larchabisbe de Tarragona et Ber-
nat de Gualbes apparellats a vostra honor.

Núm. 345.

Als molts reverends nobles et molt honorables senyors
les XXIIIH persones del parlament general de Cathalunya
resident en Tortosa.—Molt reverends nobles et honorables
senyors: en una letra queus havia feta sobre lo fet dels
ballesters ço es que nols podia haver si donchs no era

Tom. 20.
fol. 1674.

matzem mas domens avantatjosos yo nols he pogut trobar sens X florins lo mes et ab port del arnes a Casp: e no contrastant que no haja haguda resposta los ne tramet huy que comptam a XXVIII del mes de març car no pens vullats que yo ho pach de la mia bossa car homens son que en tot loch los porets presentar per bons ballesters. En lo fet mos senyors dels L baçinets ma dat gran destrich et dona que hajen a dur los baçinets en corn de sarria perque yo noy puch haver aquella gent que volguera: mas faç mon poder almenys quels hi men cominals e per ço ab consell dels dipputats et sis persones qui axi ho han consellat yo he a sobreseure per alguns petits dies per ço que men gent sufficient si avantajosa no la pùix trobar. Alguns daquells que havia perpreses volien menar macips qui no eren de nascio cathalana et per ço mapar quen romanguen alguns car yo nols daria loch que menassen algu qui no fos cathala: perqueus suplich majats per scusat. Si a Deu plaura yo haure recapte ho et prest et men en la vila de Casp: mas per les rahons dessus dites ha convengut a mi laguiar. E si nengunes coses plaben a vostres reverencies nobleses et savieses manaume ço que placent vos sera. E sia lo sant Sperit en vostra custodia. Scripta en Barchinona a XXVIII de març.—A vostre servey et manament apparellat Esbert Çatrilla.

Núm. 346.

Tom. 20.
fol. 1678.

Als molt reverends nobles et honorables senyors del parlament general de Cathalunya ajustat a Tortosa.—Molt reverends et honorables senyors : uy qui es diluns a XXI del present mes de març de la vostra molt gran providencia he rescuda una letra la qual del tot legida et acabada per sobiran goig et consolacio inflammat envides he poscut parlar mas ab gran devocio lo meu coratge a nostre Senyor Deu endreçat en la pensa ha cridat gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bone voluntatis retentli gracias lahors et benediccions com per la sua sobirana et infinita bonesa et misericordia li ha plagut illuminar instruhir et endreçar vostres coratges a tanta concordia et benavenir no solament daquest principat regnes et terres a la corona reyal sotsmeses mas eucara de tot lo mon universal per lo qual aquest fet molt loable et digne de gran memoria no sens raho resplandira et illuminara. Don supplich vostres grans reverencies noblesas et honorables saviesas vullats envers la conclusio tan fructuosa daquest acte axi altament et ab tan gran providencia constancia sinceritat et prohesa per vosaltres comensat et continuat fins al dia de vuy esser animoses sollicitis diligents et curoses en donar bon acabament : aquella obra mereix esser dita perfecta quant es ledeymament acabada. Rescrivint a la vostra molt gran providencia innumerables gracias et merces com

vos ha plagut tan altament et graciòsa donar a mi per vostres letres consolacio de la gran angosa tristicia et dolor les quals mon coratge continuament sofferia imaginant los grans mals perills scandols ruines et aturbaments en que aquest regne stava apparellat si per gracia de Deu migancant vostres gracies et singulars affanys e treballs non fossem stats preservats: offerintme apparellat fer prestament donar orde aytant com en mi sera que sien fetes solempnes proffesous misses et sermons et altres obres piadoses a honor lahor et gloria de nostre Senyor Deu et de la gloriosa madona santa Maria et de tota la cort cclestial segons prechs et exortacio de les dites vostres letres et totes altres coses fer et complir qui a vosaltres sien plasers et agradables. Scripta en Paralada lo dia damunt dit.—A vostre servey honor et manament prest vezcomte de Rochaberti.

Núm. 247.

Tom. 20.
fol. 1676.

Als molt reverends honorables senyors los del parlament general del principat de Cathalunya en Tortosa.—Molt reverends nobles et honorables senyors: yo son stat per manament et ordinacio vostra ab lo senyor don Jayme Darrago per lo fet de mossenyer Francesch de Vilamari: et feta proposicio sobre lo dit fet segons Deus m'ha administrat et retenguda per lo dit senyor delliberacio fins al present dia: esse seguit quel ha soltat de la preso del castell de Ager

hon lo tenia pres en una cambra et ara va per tota la vila et confiu que dins fort breus dies se millorara lo fet en tal forma que les reverencies nobleses et savieses de vosaltres honorablement sen poran contentar o no romanra per res que yo fer hi puga: pero be confiu que ira be Deus volent car sobre deliurarlo soltament se ha tenguda lo dit senyor don Jayme deslberacio et fiu que sera bona. E per tant com velia que a present no podia mes obrar et sobres de cuytar del moure a vegades he per deslberat que ates que ha grans dies que no fuy a ma muller et per tants dies que basten a VIII mesos o pus de allongarme fins a Gualada hon es no pas a vostres despescs sino a les mies axi com es raho: pero al pus prest que pore qui sera fort prest donantme a conguxa et ansia de recabar ço perque so tremes per les reverencies nobleses et savieses de vosaltres yo seere a Balaguer et fare strem de poder en los affers en tal forma que conexeran les dites reverencies nobleses et savieses de vosaltres que guany de salari nom tirara com sia ma intencio de haverne sino ço que vosaltres volrets ni manarets: car si per mos affers prenh alguna tarda no es ma intencio ques pach de vosaltres et Deus volent no sera tal que los fets ne valguen res menys. E man la vostra reverencia noblesa et saviesa de vosaltres ço quels sia placent. Scrita lo dissabte de Pascha en Balaguer a 11 de abril. No he trobat correu que hi sia volgut anar fins lo dilluns de Pascha.—Lo quis recomana a les reverencies nobleses et savieses de vosaltres Damnau Çacirera missatger vostre.

Núm. 348.

Tom. 20.
fol. 167r.

Als molt reverends et honorables senyors los dipputats del general de Cathalunya et sis persones adjunctes.—Molt reverends nobles et honorables senyors : vostra letra havem rehebuda per en Johan Prats ensemps ab les croniques et translats de testaments quens havets tremesos les quals decontinent deslberam sens descloure et sagellar aquells per lo dit Johan Prats trametre al senyor archabisbe de Tarragona et a micer Bernat de Gualbes qui aquelles segons per lur letra som stats certificats han rehebudes e aquelles regonegudes. Dihen quels occorra a present que haurien mester lo testament del senyor rey en Johan lo qual porets haver de la senyora regina Yolant o den Pere de Beviure translat autentic de aquell e lo testament del senyor rey en Marti lo qual rehebe en Ramon Çescomes. Mes avant les allegacions den Çahera sobre la dita successio les quals ha micer Francesch Çasala. Pregamvos molt affectuosament que donets orde et manera al pus prest que fer se puixa nosaltres havem aci les dites coses. E tingaus senyors en sa proteccio la Deitat sancta. Dada en Tortosa sots lo sagell del reverend bisbe de Urgell a VI dies de abril del any mil quatre cents et dotze.—Lo parlament del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

SESION DEL DIA 7.

Dióse principio con la lectura de la carta que sigue :

Núm. 349.

Molt reverends nobles et honorables senyors : ara pochs dies ha los qui aci som dels nou rehebem una letra del molt egregi senyor don Fraderich Darago comte de Luna al qual decontinent fonch feta per tots resposta de la qual vos havem tramesa copia remetent a vosaltres la provisio sobre les coses en la dita letra centengudes fahedora. Apres havem hauda vostra letra ab trellat de una letra a vosaltres tremesa per lo dit don Fraderich la qual conte affectualment ço que contenia aquella que a nosaltres es stada tramesa : e parnos que lo parlament Darago haja hauda semblant letra del dit don Fraderich car ells han scrit a aquests senyors Darago companys nostros qui son aci com han haguda letra sua et hanlos demanat de consell que faran : e per aquests senyors los es stat consellat et respost que per molts de sguards ells deuen provehir sobrels fets del dit don Fraderich en aquesta manera que lexen un hom Alcanyic ab diners et manament de despendre per prosequicio dels fets del dit don Fraderich tant com to-

Tom. 20.
fol. 1680.

quen la successio : e que si per vosaltres senyors ne sera elegit altra ab semblant manament e que en aquell cas ell despenga et bestraga en la manera que abduys se concordaran ço es cascu prorata. E mes encara los han consellat que responguen al dit don Fadrich que si ell ha advocats en Arago o hi ha persones les quals ell vulla per advocats quen rescriba decontinent car ells servaran maneres que per lo guovernador et altres officials a quis pertanyera seran forçats de advocar procurar e prosseguirli sos fets et ells quils pagaran volenterosament prorata en la manera dessus dita animant et excitantlos a obrar en aquest fet ab gran liberalitat et sens res planyer car en altra manera no venhen que a llur descarrech fos ben satisfet. Perque molt reverends nobles et honorables senyors notificantvos aquestes coses som de oppinio et consell que semblantment deja esser scrit et respost per vosaltres al dit don Fraderich que si advocats o procuradors ha o vol en Cathalunya sobre lo fet de la successio queus scriva qui son ni quals e que aquells sien compellits advocar aquell et sos fets: e que sobre les despeses deu esser elegit un altre per vosaltres ab diners e manament de despendre en la manera ques concordara ab aquell Darago. E encara som de oppinio dejats fer altres majors et millors provisions sius occorreran et que sien prestes et sens dilacio de guisa que tant com en lo mon fer se puscha sia satisfet a vostre descarrech sens planta de treballs ni de despeses: car si alcu dels altres competitors era posat en semblant cas et necessitat que lo dit don Fraderich es som de oppinio que aximatex li deuriem donar advocats et procuradors e sopplir a despeses de guisa que culpa o carrech alcu jantes no puscha es-

ser impingit a nosaltres. Crehem be que lo parlament Darago vos scriura de sa intencio si ja non ha e que per vostres reverencies nobleses et honorables savieses hi sera ben provehit e satisfet a lur honor et descarrech: e placiaus accelerar la venguda de micer Guillem de Valsecca la absencia del qual es carregosa a aqueix parlament et dampnosa als affers. Mes avant molt reverends nobles et honorables senyors vos certificam que per los guovernador e justicia Darago son stats descorreguts tots los lochs Darago et han posat cascun loch en orde et taxa de haver encas que fos mester de cascun loch certa gent per socorrer aci o en altre loch Darago hon fos necessari: et han trohat que poden haver XII o XV millia homens entre ballesters et scudats et altre gent de peu. Item mes han ordonat CCCC rocins que stan en Alcanyis: et aço ses fet principalment per tal que si en res vos es vijares dejats provehir sapiats de ça que sinch es fet. En apres senyors nosaltres pensam continuament en les coses que havem mester et havem ja scrit com havem haudes les croniques et los testaments e com havem mester los testaments dels senyors reys en Johan et del senyor rey en Marti et algunes allegacions. Apres nos es occorregut que havem mester la diffinicio que la mare del infant de Castella feu en lacte de son matrimoni la qual deu esser en larchiu e la diffinicio que feu la senyora reyna de Napolis en lacte del seu de la qual deu donar ensenya en Bernat Çaplana notari e lo contracte que vivent lo senyor rey en Pere fonch entre lo senyor rey en Johan et lo senyor rey en Marti lo qual deu esser trohat per aquells qui huy han carrech del regiment del archiu o per aquells qui tenen scriptures del senyor rey en Mar-

ti. Pregamvos molt affectuosament que de aquestes coses vos placia scriure als dipputats et darlos correch de haverho et quens ho trameten axi prest com fer se puscha. Letra hinc ha certa que mestre Vicent Ferrer fonch lo dijous sant a Terol a que sespera esser aci de dia en dia. Altres coses senyors molt reverends nobles et honorables nous scrivim ab la present mas que sia lo sant Sperit vostra guarda. Scripta en lo castell de Casp a V dabrill del any MCCCC dotze.—Larchabisbe de Tarragona et Bernat de Gualbes apparellats a vostra honor.

Núm. 350.

Tom. 20.
fol. 168b.

Als molt reverends nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends et honorables senyors: a XXXI del mes de març prop passat nos es stada presentada una letra del molt egregi senyor don Fraderich comte de Luna seta en Sogorb a XVII del dit mes la qual conte effectualment com ell es perseguit en bens et en persona et destituhit de tota ajuda et favor exceptada divinal com es pobre et freturos et que li sien donats advocats et procuradors e que hajam per recomanats la sua justicia. Per nosaltres senyors molt reverends nobles et honorables es stat al dit don Fraderich ab letra nostra patent rescrit et respost en la manera que conte la cedula dins la present inclusa: perque molt reverends nobles et honorables senyors nosaltres per vostra avisacio

vos scrivim de les dites coses eus notificam aquelles per tal que per vosaltres puscha esser provehit en aquelles en aquella manera queus plaura deslberar et acordar eus sera ben vist esser sahedor a descarrech et honor vostres: car nosaltres totalment remetem la provisio et satisfaccio de les dites coses a vosaltres et als altres parlaments als quals scrivim de aquelles en semblant forma. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en lo castell de Casp et sagellada de ordinacio dels dejus scrits ab lo sagell del molt reverend archabisbe de Terragona lo primer dia dabril del any mil quatrecents dotze.—Pere archabisbe de Tarragona Domingo bisbe Doscha Francesch Daranda Berenguer de Bardaxi et Bernat de Gualbes dels nou deputats a investigar et publicar nostre rey et senyor per justicia apparellats a vostra honor.

Núm. 251.

Egregio domino Frederico comiti de Luna necnon tu-
toribus et curatoribus advocatisque et procuratoribus suis
ceterisque universis et singulis persone et bonorum ipsius
domini regimen custodiam et curam habentibus: Petrus mi-
seratione divina archiepiscopus Terracone Dominicus ea-
dem gratia et miseratione episcopus oscensis Franciscus Da-
randa donatus Portaceli ordinis cartusiensis Berengarius de
Bardaxino et Bernardus de Gualbis utriusque juris doctor
ex novem personis deputatis ad investigandum et publi-

Tom. 20.
fol. 1696.

candum in regnis et terris regie corone Aragonum subjectis regem et dominum per justitiam honorem debitum. Litteras vestras egregie domine et papireas clausas scripturas Sugurbi XVIIⁱ mensis septembris hodie date presentis recepimus persone et bonorum vestrorum prosequutionem paupertatis et inopie ostensionem juris et justitie pretensorum per vos in successione dicte corone recomendationem inter cetera affectualiter continentes: quibus egregie domine respondemus quod de prosequutione et paupertate pretensis et aliis adversitatibus vestris compasciscentes vobis plurimum condolemus: de quibus necnon de procuratorum et advocatorum postulatione scribimus generalibus parlamentis. Scimus attamen ipsa parlamenta de dictis advocatis et procuratoribus plures sunt dies elapsi reverendo patri domino episcopo sogobricensi qui vestre persone gerit custodiam scripsisse et ipsum vobis et eisdem credimus debite providisse: quem et alios precontentos quibus presentes littere diriguntur necnon subditos et vassallos vestros quoscumque hortamur et deprecamur atente quatenus vos procurent et advocent seu vobis de procuratoribus et advocatis provideant vobisque non deficiant in hoc casu: requirentes tenore presentis et hortantes ad uberiores cautelam gubernatores et officiales quoscumque ad quos pertineat quatenus cum requisiti fuerint advocatos et procuratores predictos ad prestandum patrocinium et jura vestra pretensa prosequendum remediis debitis forcient et compellant nam super securitate et tuitione quorumcumque qui sunt in hac villa vel erunt datus est ordo securus et certus. Ad recomendationem autem juris et justitie pretensorum per vos in successione predicta respondemus quod firmiter et simpliciter

vos et competitors ceteri debetis perducí et potestis quod circa investigationem informationem instructionem noscionem et publicationem justitiæ dicte successionis juxta potestatem nobis traditam secundum Deum et justitiam et bonam conscientiam procedemus prout vobis dicto egregio domino ex parte parlamentorum XXV^a die februarii proxime lapsi extitit intimatum: de presentatione vero presentium stabimus relationi portitoris earum qui juravit in posse nostro relationem veridicam facere de eadem. Data in Castro de Casp sub sigillo dicti reverendi in Christo patris domini episcopi oscensis de ordinatione omnium predictorum XXXI^a die marcii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo duodecimo.

Compareció despues Pedro Pomayrols, embajador del vizconde de Narbona, y á nombre de su principal presentó un escrito, en el que, manifestándose dispuesto á transigir sobre sus pretensiones, protestaba de todas las medidas hostiles que contra él querian adoptarse.

SESION DEL DIA 8.

Leyéronse varias cartas en que se trataba de los abogados y procuradores que debian facilitarse al pretendiente don Fadrique, y una del parlamento á los compromisarios de Caspe, dándoles aviso de que iba á reunirseles luego Guillermo de Vallseca.

SESION DEL DIA 9.

Despues de publicada la contestacion que daba el parlamento a la protesta presentada el dia 7 por el procurador del vizconde de Narbona, se trató de las demandas que hacia don Fadrique.

SESION DEL DIA 11.

Se recibió en el parlamento la siguiente carta del castellano de Amposta.

Núm. 337.

Tom. 20.
fol. 170B.

Al muyt reverend noble et honorable parlament del principat de Cathalunya: el parlament general Daragon de present ajustado en la vila de Mequinença salut con acrescentamiento de honor. Notificamosvos por las presentes que nos assi como a parlament Daragon por dar breu expedicion de haver clara conexença de nuestro verdadero rey et senyor el qual con sobirana affeccion deseamos e por tal que mas breu sia obviado a los scandalos e danyos irreparables que se siguen et creixen de cadaldia en los regnos e tierras de la corona reyal Daragon en comun e en

singular havemos acordado ordenado e deliberado que por dar breu et priesta conclusion al negocio de la dita succession esliamos ciertas personas comunes de grant consciencia savieza et buena fama e sinos de sospeyta alguna por encercar veyer et reconocer qui hi es nuestro verdadero rey e senyor por verdadera dreyta et pura justicia e fazer ad aquell la obediencia ques pertanye fazer assi como a leales e naturales vassallos. Por aquesto intimandovos nuestra intencion e desliberacion vos pregamos exortamos e requerimos que querades esleyr vuestros missatgeros e enviarnos aquellos con poder bastant en la vila de Miquinença scituada dentro en Aragon e ribera Debro daqui a XX dies del mes dabril primero venient per concordarse con nosotros de la eleccion de las ditas personas et de lugar en do se fara la dita examinacion de la justicia de la dita succession e de todos otros preparatorios sobrel dito acto necessariament e razonable fazederos por expedicion del dito acto: notificandovos que si dentro spacio de los ditos XX dies las ditas cosas no compliredes lo que no creemos que nos dalli avant por nuestro scargo en fadiga vuestra procehiremos a la nominacion de las ditas personas e del lugar e otros preparatorios desuso ditos e en fazer todas otras cosas com todos aquellos qui a nosotros querran adherir daqui a publicacion e nominacion de nuestro verdadero rey e senyor inclusivament no consencientes nos parlament Daragon dessus dito en algunas nominaciones de personas ni de lugar ni otros preparatorios ni actos en otra manera feytos e fazederos per vosotros muyt reverend noble e honorable parlament de Cathalunya dessus dito ni con adherencia de qualesquiera otras personas

como sien notoriament parciales et no hayan algun poder
antes protestamos de la nullidad de aquellos et de todo
nuestro dreyto. Dada en Mequinença dius el siello del re-
verent mossenyer el castellan Damposta a XXVI de março
del anyo de la natividat mil CCCC e dotze.

SESION DEL DIA 12.

Ocupóse toda en leer algunas cartas , relativas á las súplicas
que dirigia don Fadrique á todos los parlamentos y concejos
para que le suministrasen abogados que defendiesen su derecho
ante los compromisarios de Caspe.

SESION DEL DIA 13.

Fué leído en primer lugar el escrito que sigue :

Núm. 343.

Tom. 20.
fol. 1712.

A la letra de la molt reverent noble e honorable congre-
gacio resident et ajustada en la vila de Miquinença quis af-
ferme parlament general del regne de Arago ajustat en la

dita vila presentada al parlament general del principat de Catalunya a present resident en la ciutat de Tortosa per lo hourat en Johan Dorta savi en dret assermantse procurador del dit assert parlament de Arago e a les coses en la dita letra contengudes respon lo dit general parlament del dit principat: que ell tots temps continuament per certes veres et justes rahons ha reputat e tengut reputa e le encare de present per ver legitim e indubitat parlament del dit regne Darago lo quis aplegua primerament en la ciutat de Calatayu en lo qual foren presents la major part de aquells qui ares dien parlament de Mequinença e aquell aprovaren et en la prorogacio del dit parlament feta en la vila de Alcaniç consentiren et apres se muda e prorroga e ses tengut e celebrat a e en la vila de Alcaniç e ara novellament se diu esser mudat e prorogat a la ciutat de Ceragoça: e es cert e ver e indubitat que en lo dit regne no pot ni deu ni acostuma haver sino un parlament general e ab lo dit general parlament de Arago qui ses tengut e celebrat derrerament en la dita vila de Alcaniç lo dit parlament general de Cathalunya ha continuament tractat convengut conclos et finat prosperament rahonable necessaria e expedient de e sobre tots los preparatoris et antecedents necessaris covenients decents et expedients a pervenir a e en la discussio examinacio conexença noscio e manifestacio de la vera pura incorrupta et intemerada justicia de aquell qualques sie qui per e segons aquella dita justicia deje esser nostre ver e indubitat rey princep e senyor e a quis dejen pertanyer lo ceptre corona e senyoria reysals o a la dita reyal corona pertanyents per legitima vera e natural successio: los quals tractats covenientes conclusions

e finament rites rectes valits justs e solemnes e segurs de tota justa impugnacio son venguts la gracia divinal mijauçant a tant e a tals termens e stat segons no ignoren o ignorar no deuen los molt reverends nobles e honorables senyors principals del dit assert procurador que propiciant la divinal gracia sperar se deu e confiar que en bren tots los regnes principat e terres subjectes a la dita corona reyal conexeran et sabran lur ver legittim just natural et indubitat rey princep e senyor. No ha donchs de necessitat de raho e justicia lo dit general parlament de Catalunya ni li es expedient ni convenient trametre sos missatgers en lo loch ne per les rahons e actes en la dita letra contenguts e specificats ni de regonexer tenir ni reputar altre per parlament general del dit regne Darago sino lo dessus dit parlament Dalcaniç tansolament: e perço sta et persevera fermament en tot ço e quant ha tractat conclos et finat en los dits affers ab lo prop dit general parlament Darago: confiant noresmenys per ço lo dit general parlament de Catalunya de la reverencia noblea circunspeccio prudencia e gran saviesa dels principals del dit assert procurador que considerades et atseses per ells les coses atenedores e consideradores ells acordaran faran et seguiran ço ques pertanya e sera ben condecant a la lur fealtat e naturalesa innade e a lurs grans reverencias nobles matnritat e honorables savieses. E no consentint ans expressament dissentint lo dit general parlament de Catalunya en lo no consentiment o dissentiment tacit o expres assercio et protestacio contenguts en la dita letra si en quant sien vistes o poguessen en alguna manera perjudicar o derogar als actes fets e fahedors per lo dit general parla-

ment de Catalunya ab lo dit general parlament de Arago celebrat en Alcaniç et ab los altres regnes e terres de la dita corona qui a ells han adherit et consentit et adherir et consentir volran daci avant. Dissent encare lo dit parlament general de Catalunya a totes altres coses en la dita letra per lo dit assert procurador presentada contengudes en quant sien contraries o puixen en alguna manera perjudicar als actes concordats per lo dit general parlament de Catalunya ab lo dit general parlament Darago ajustat a Alcaniç: e singularment dissent e contradiu a tota nominacio e eleccio de persones que la dita congregacio faça o entena a fer per examinar veure e declarar qui es nostre rey e senyor com aço ja concordablement sie comenat a certes nobles savies e virtuoses persones per lo dit general parlament del principat de Catalunya e per los dits parlaments generals Darago e de regne de Valencia e encare per tots los altres regnes e terres subjectes a la corona reyal Darago qui adherir volen a les coses dessus dites: les quals persones son de tan gran sciencia consciencia e fama que rahonablement los principals del dit assert procurador hi deuen reposar lurs coratges e voluntats que declararan la justicia de la dita successio vertaderament e incorruptament e per ço no han raho de nomenar ni elegir-ne altres: requirent la present resposta esser continuada en lo instrument per lo dit assert procurador request etc.

Tratósé despues del pago de algunas cantidades que se estaban debiendo , y por último fué leída una carta que dice así :

Núm. 354.

Tom. 20.
fol. 1714.

Als molt reverends e honorables senyors les nou persones ajustades en lo castell de Casp per fer la examinacio noscio e publicacio de aquell qui es nostre vertader rey princep e senyor.—Molt reverends e honorables senyors: Nosaltres ab gran vigilancia pensants en aquest temps tribulat on tants grans e poderosos homens pretenen haver dret en la successio de la reyal corona Darago la qual per cascuns ab gran calor e sforç es demanada pretenent cascun dels dits competitors haver per clar que la successio de la dita corona reyal se pertany a ell e sie impossible que quescun dells la dita successio puxe obtenir ans convendra que obtinent la I aquell si plaura a Deu a qui per justicia sera deguda que tots los altres romanguen frustats de lur proposit e sie versemblant segons los preparatoris que hom veu ço es que cascuns o almenys la major partida façen grans menaços e aplechs de moltes gents darmes de que pot hom ben duptar que si la misericordia de Deu noy ocorre e los regnes e terres sotsmeses a la dita corona no si preparan ab diligencia e esforç fahents aquelles provisions que loablement fer si puixen los dits regnes e terres sotsmeses a la dita corona reyal porien pervenir a greu extermini: considerants encara com per nostres peccats Deus nos ha

privats de successio reyal dreta devallant de pare a fill o de germa a germa axi com en los temps passats per la bonesa de Deu ne som stats privilegiats: daques seguia que los succehidors prenent spil de lurs predecessors en quina forma paternal et benigna regien los pobles a ells sots-meses tro al dia de la mort del senyor rey en Marti dalta recordacio som stats tractats regits e governats benignament caritativa et molt amigable: e per la novella manera de successio que per nostres peccats speram se puixe causar dubte si aquell qui per justicia sera declarat nostre rey princep e senyor sera a tal manera de regiment inclinat: cogitants com en les dites coses se porie e deuria bonament provehir primerament sentint e ajustant vostre acord e deliberacio si sera en aquesta oppinio mateixa nos es semblant que fos necessari que certes persones notables de cascuns dels parlaments se ajustassen prestament en aqueix loch de Casp e que tractassen ab los procuradors dels competitors e encare si necessari ere ab lurs principals talls e maneres aquelles que pus possibles e pus facilis poguessen trobar ab les quals fos hom en segur que declarat a quis pertanga la dita successio aquell romanent rey pacificament los altres cascuns romanguessen en tal manera contents que los regnes e terres demont dites visquessen en tranquillitat e repos. E par a nosaltres senyors que aços degues fort cuytar a fi que ans que vosaltres fossets a punt de manifestar aquell qui es nostre ver rey e senyor lo dit acte e les coses e seguretats pertanyents a aquell fossen pervengudes a deguda conclusio: et axi mateix porien les dites persones haver carrech de tractar ab los dits competitors que qual que fos dels per qui la justicia fahes se tengues

per dit regirnos ab aquelles franqueses privilegis e libertats e ab aquell dolç regiment que los altres reys passats nos han acostumat de regir e que en aço et en altres coses utils e necessaries al ben publich dels dits regnes e terres e de cascuns dells los strenguessen ab les pus sabies e fortes maneras que poguessen. On senyors molt reverends e molt honorables nosaltres cobejants haver vostra intencio e consell sobre aço vos pregam affectuosament que per vostres letres breument et saviesas parra aço esser util e necessari par a nosaltres fort covinent que los parlaments dels regnes Darago e de Valencia deguessets ab vostres lletres consellar e induhir a elegir les dites persones promptament e aquelles fer venir aqui e nosaltres per semblant elegiremne de aquest parlament les quals decontinent hi trametrem: e som de intencio si a vosaltres aquests actes paren bons et expedients scriure o trametre a cascu dels dits parlaments per ferlos semblants induccions. E sia molt reverends e honorables senyors en vostra proteccio la Deitat sancta. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent bisbe Durgell a XIII dies de abril del any MCCCCXII.— Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostra honor.

SESION DEL DIA 14.

Propúsose nombrar una comision especial que cuidase: primeramente, de poner en paz á todos los pretendientes, de mo-

(183)

do que, verificada la eleccion, quedasen en buena amistad entre si y tranquilo el reino; y luego, de asegurarse de que aquel de los pretendientes que fuese elegido juraria cumplir y guardar los privilegios, constituciones, usos y costumbres del pais, y seguiria en su gobierno y en el arreglo de su casa las huellas de sus antecesores.

SESION DEL DIA 15.

Se dió audiencia á un embajador del conde de Prades, y se trató del pago de cierta cantidad que reclamaba Francisco de Erill.

SESION DEL DIA 16.

Despues de haberse tratado de la reparacion del castillo de *Forparial*, en el Rosellon, fueron leidas dos cartas que versaban nuevamente sobre las demandas de don Fadrique.

SESION DEL DIA 18.

Fué leida en esta sesion la siguiente carta :

Núm. 355.

Tom. 20.
fol. 1723.

Als molt reverents egregis nobles e honorables senyors lo parlament general de Cathalunya justat en Tortosa.— Molt reverends egregis nobles e honorables senyors: ab aquella major diligencia e instancia que podem trebayllam entenem e havem entes en trametre les scriptures que dererament nos havets demanades e de fet havem ja translat autentic del original que te la reyna Volant del testament del senyor rey en Johan. Lo testament del senyor rey en Marti es en poder den Ramon Çescomes pero diu que james non es stat satisfet: forenlin tatxats per los marmessors X millia solidos: ab linventari apparia que als marmessors se pertangue fer la dita satisfaccio o paga e axi plaieus hi provehir ho scriurens de vostra intencio. Tant com toqua les renunciacions e desfinicions havem cerquat ab aquelles persones queus havets nomenades e ab altres e finalment havem trobat en poder den Anthoni Oliver tots los contractes cartes e capitols quis feren en lo matrimoni de la infanta dona Elionor ab linfant de Castella les quals cartes contractes e capitols son fundats e formats principalment sobre concordia e pau observadora entre la casa Darago e de Castella: noy havem trobat res que fassa ne tocli renunciacio o diffinicio alguna: ans diu expressament en Bernat de Montpalau qui ana en Castella ab mossenyer en Ramon Alamany sobre lo dit matrimoni que de la dita re-

nunciacio e diffinicio si hague mencio mas que nos feu nis poch obtenir.—La renunciacio e diffinicio feta per la reyna de Napolis muller del rey Loys havem trobada assats plena e encara ratificacio e laudacio fetes per lo dit rey Loys marit seu. En totes aquestes coses se trehaylla sens perdonar a trebaylls: al pus prest que porem les haurets. De les allegacions den Saera que demanats havem trobat que com inventariaven scriptures de un coffre del rey hi foren trobats alguns cartells auctentichs dels quals ordona lo parlament que fossen mesos en poder dels consellers de Barchinona: en los quals cartells son les dites allegacions e segons som stats informats los dits cartells e allegacions son en poder de micer Johan Dezpla e ell ho te aqui hon es. Micer Francesch Casala es absent e no les havem pogudes haver de ell segons nos havets scrit nin havem hagut cura pus ja les havets aqui. Les covinençes fetes entre los senyors rey en Johan e lo rey Marti vivent lo rey en Pere ja son insertes en lo libre queus tremettem e maravellamnos que no les hagen vistes aquells senyors qui son a Casp. —Mossenyer Berenguer Dolms nos havia scrit de certes coses que vosaltres senyors haviets mester sobrel fet de la justicia e nosaltres havemlesli trameses segons creem que ell vos ha ja informats. Part aço senyors per rao de algunes coses que oim e sentim del loch de Martorell som de intencio que per entrament de gent o encara per tracte lo dit loch poria passar gran perill specialment car es tot divisit en dues parts e semblants coses porian axi venir de cuyta que no bastaria temps de consultar: don veents quena seria carrech callarvos tals affers havem deliberat queus en scrivam demanants que si alguna cosa cuytada

si sdevenia que si deura fer per nosaltres. Mes avant sabets senyors que de vostra ordinacio havem feta tallar fusta ja a compliment de III galees e queus havem rescrit diverses vegades de quin galip voliets faessem fer les dites galees e no veem curets de respondren. Placius senyors nos en responats car sens vostra resposta nosaltres noy guosam toquar e la fusta sta per los camps a pudrir e guastar faent nosa als conreadors e ultra aço que los senyors dels dits camps demanen esmena per la occupacio e destrich quen han en llur conrear. Placius encara nos trametats la executoria dels emoluments dels oficials la qual segons nos ha dit en Johan Pujol era ja en forma e presta per haverla. E sia molt reverents egregis nobles e honorables senyors L'espirit sant en vostra guarda. Scrita en Barchinona a XIII dies de abril lany de nostre senyor MCCCC dotze.—Los deputats del general de Cathalunya e les VI persones a ells adjunctes a vostre servey e honor aprellats.

SESION DEL DIA 19.

Leyéronse los siguientes documentos :

Molt reverents nobles et honorables senyors : sobre les coses quens havets scrit del loch de Martorell e de la fusta que per ordinacio nostra havets feta tallar a compliment de tres galeres loants vostra providencia vos responem: que en lo fet de Martorell nosaltres fem scriure a mossenyer lo governador de Cathalunya an P. de Sentmenat procurador de la baronia de Martorell que ab gran sollicitud vigilancia e cura entena en la custodia del dit loch e si per lo gran divis ques diu esser en aquell se dubta de alguns qui sien dins que aquells prenga e meta en loch segur de guisa que tota oportunitat los sia tolt de fer ni tractar dan ni malesa en lo dit loch e daltre part nosaltres ne scrivim per semblant al dit procurador. Creem que ell es tal quey guardara la honor e profit del senyor rey e del dit loch e la sua propria. Tant com toque lo fet de la fusta que havets feta tallar per les dites tres galeres per ço que nos pordescha nis guast o faça nosa als conreadors dels camps on sta volem eus pregam que al pus prest que porets façats tirar la dita fusta aqui e ferla metra a sepluig en loch segur e decontinent fer posar les estepes de les dites galeres de galip que sien trocelleres de trenta banchis : e puy sien posades les dites estepes no façats procéhir en fer aquelles tro sus per nostres letres vos ne hajam scrit pus ostesament nostra intencio e voler. Dada en Tortosa sots lo segell del

reverent bisbe Durgell a XX dies de abril del any M quatrecent dotze.—Lo parlament general del principat de Catalunya.

Núm. 357.

Tom. 20.
fol. 172a.

Honorable: per ço com per la gracia divinal lo fet de la justicia de aquell qui es nostre ver rey princep e senyor esta en bons termens e speram que dins breu nos sera publicat es molt necessari occorrer a tots perills e inconvenients ques puxen seguir en la terra e hajam alguns sentiments que la vila de Martorell a vos comanada per entrament de gent o encara per tracte la dita vila encorreria perill specialment car se diu que es tot divis en dues parts: pregamvos eus encarregam que ab sobirana vigilancia e cura avertiscats en metre en bon orde la seguretat e guarda del dit loch. Per ço entenem eus aconsellam que si per lo dit divis hi trobarets algunes persones esser sospitoses en aquest temps de ques pogues seguir perill a la dita vila que aquelles prengats et metats en tal loch que de fer ni procurar inconvenients ni perills los sia oportunitat tolt. Daço mateix vos scriu mossenyer lo governador de Catalunya. Confiam que vos sots tal e volrets axi semblar als vostres passats que de la dita vila e de vostra procuracio retrets aquell degut e loable compte ques pertany a aquell qui es nostre rey e senyor mijançant justicia declarador. E tingueus Lesperit sant en sa guar-

da. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent bisbe Dur-
gell a XX dies de abril del any MCCCCXII.—Lo parlament
general del principat de Cathalunya.

Núm. 334.

Als molt reverents egregis nobles et honorables se-
nyors lo parlament general de Cathalunya.—Molt reve-
rents egregis nobles e honorables senyors: los honora-
bles consellers de la ciutat et consols de la mar de
Barchinona e en Johan Tallant mercader trames açi per
la vila de Perpenya sobre los affers dejus scrits son stats
ab nosaltres e hannos narrat que ells saben que en Jenova
se armen VIII naus e dues galees per invasir les nostres
naus qui passaren los vostres missatgers en Sicilia les quals
VIII naus e dues galees devien partir fort prestament et
que lo solda de Babilonia ha preses los consol et mercaders
de nostra nacio qui eren en Suria e totes lurs mercaderies
et aquells te et agreuge de aspres e dures presons et que
les dites nostres naus per paor daquesta nova han haudes
a posar en Rodes totes les mercaderies et robes que apor-
taven: per les quals raons et per que es vist que si no si
provehia prestament lo principat de Cathalunya poria pen-
dre gran dan axi per la invasio que les nostres naus et al-
tres navilis de esta nacio qui faents llurs viatges sou en
aquelles mars ne porien sostenir com perque los dits con-
sol mercaders e mercaderies qui son en poder del dit sol-

Tom. 20.
fol. 1725.

da se porien totalment perdre o almenys pendre tan gran dan que seria irreparable com encara perque si aquesta provisio nos fa tota mercaderia es perduda car no calra dir que merceders cathalans ne llurs navilis hagen gosar de navegar: los dits honorables consellers et consols et la dita vila de Perpenya concordantment han ordonat que per ells prestament et a gran cuyta sien armades IIII galees en les quals pujara una notabla persona per missatger et que sera dat carrech al capita daquelles et al dit missatger es a saber al dit capita de subvenir et ajudar ab les dites IIII galees a les dites nostres naus et a tots navilis de nostra nacio et al dit missatger de pujar al dit solda et de demanarli que restituescha los dits consols mercaders et mercaderies: affermantse los dits honorables consellers et consols que armades les dites IIII galees et trames lo dit missatger los dits consol e mercaders ab lurs mercaderies seran delliu- res del dit solda et de les aspres et greus presons que huy sostenen et les dites nostres naus et altres navilis se- rau preservats de tota hostile invasio: e que com la dita ciu- tat no haja sino una galea qui sia bona pera fer semblant viatge car de dues quen ha noves la una hi es molt sotil: que ells pregaven a nosaltres quels deguessem prestar III corsos de galees de les del general adobades apparellades e exerciades complidament et meses en mar ab totes co- ses a aquelles necessaries les quals ells puxen ensemps ab la dita una galea llur armar segons que damunt: subjun- gents los dits honorables consellers et consols et lo dit en Johan Tallant que aço deviem nosaltres fer ab gran promp- titud car ultra tots los bens damunt dits es vist clarament quen seguira gran profit a la mercaderia et subseguent-

ment a les generalitats singularment en lo temps present que devem vendre aquelles qui seran mes preades et qui trobaran mes compradors molt raonablement per aquesta provisio et encara que les mars ne seran mes segures: hoc et que no prestants nosaltres les dites III galees la dita armada hauria a cessar. E jassia nosaltres hajam oida llur bona et raonable proposicio et induccions damunt dites et hajam vist que per aquest armament son prestes de subseguir grans utilitats al dit general car no es dubte que les mars ne seran pus segures et que les mercaderies se faran pus abundantment e poderosa et que los compradors de les dites generalitats seran pus affectats en darhi majors preus et encara que si les dites mercaderies qui ara son en poder del dit solda en punt de perdre tornen en estes parts pagaran los drets de les generalitats acostumats les quals coses totes redunden en profit et utilitat del dit general: empero nosaltres los havem respost que no podem satisfer a llur peticio sens vostra ordinacio et voler precedents. Perque senyors nosaltres vos volem scriure et certificar daquests affers et placies nos rescrivats que volrets e ordonarets ne dejam fer car nosaltres ho complirem decontinent molt liberalment et volenterosa. E sia molt reverents egregis nobles et honorables senyors Lesperit sant en vostra guarda. Scrita en Barcinona a XVII dies dabril del any MCCCCXII.—Los deputats del general de Cathalunya e les VI persones a ella adjunctes a vostro servey e honor apparellats.

Núm. 359.

Tom. 20.
fol. 172b.

Molt reverents nobles e honorables senyors. Informats de les urgents necessitats en que per sustentar sa vida la molt alta senyora dona Elienor regina de Xipre es miserablement constituïda et dolentsnos de sos affanys com pensam la magnifica casa Darago don proceheix sa notable e virtuosa vida que entre nosaltres longament ha feta e la sua reverencial antiga edat e altres deguts sguards: a gran instancia e pregaries per part de la dita senyora regina sobre aço a nos fetes havem deliberat e ordonat ateses les`rasons dessus toquades e altres que en aço nos han moguts en special com en lo temps present no pot recorrer a sos parents e amichs segons deuria que dels diners del general de Cathalunya sien^{re} per vosaltres prestats reyalment a la dita senyora mil florins dor Darago de just pes los quals la dita senyora abans de deliurar aquells haja obligar e fer carta bastant de cessio de semblant quantitat primerament al dit general pagadora o a vosaltres en nom de aquell de en e sobre les rendes o assignacions a la dita senyora degudes e devedores de tot ço que reeb o ha acostumat e deu reebre sobre les decimes e encara sobre les rendes drets e emoluments de la ciutat de Xativa e metre aquelles rendes degudament en poder de vosaltres per la quantitat dels dits mil florins: e aximatex sia tenguda la dita senyora fer procurador aquell que vosaltres volrets per intimar a ses pro-

pries despeses al batlle e a altres a quis pertanga de la ciutat de Xativa les obligacio e cessio dessus dites. Perqueus pregam e monam que feta segons dit es la dita obligacio e cessio per la dita senyora regina los dits mil florins dels diners del dit general liurets e paguets a la dita senyora reyalment e de fet. E sia de vosaltres molt reverents nobles et honorables senyors vostra continua proteccio la Deïtat sancta. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent bisbe Durgell a XX dies de abril del any MCCCCXII.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

Terminada la lectura de todas las cartas que anteceden , fué publicado el acuerdo que sigue :

Núm. 860.

Lo parlament general del principat de Catalunya ajustat ^{Tom. 20.} en la ciutat de Tortosa per los negocis tocants la successio ^{fol. 172b.} dels regnes e terres de la corona reyal Darago sabent d'aço acte solemne de parlament en plena concordia nemine discrepante elegeix e nomena als actes e negocis dejus scrits dotze persones en nombre ço es los reverends nobles e honorables en Galceran Durgell—Francesch de Barchinona—Ramon de Girona—bisbes.—Arcis Struc ardiacha de Terra-

gona—Johan comte de Cardona—Guillem Ramon de Monchada—Ramon de Bages—Berenguer Dolms—cavallers.—Micer Johan Dezpla doctor en leys e ciuteda de Barchinona—Pere Grimau de la vila de Perpinya—Francesch Sent-Seloni ciuteda de Gerona—micer Gonsalvo Garidell doctor en leys e ciuteda de Tortosa. De les quals dotze persones lo dit parlament elegeix e nomena les sis ço es en Galceran bisbe Durgell Francesch bisbe de Barcinona Johan comte de Cardona Ramon de Bages micer Johan Dezpla e Pere Grimau a boyr en nom del dit parlament e principat de Catalunya la publicacio fahedora de nostre ver-tader rey princep e senyor per les nou persones deputades e eletes en fer aquella les quals sis persones bi vajan tota hora que per les dites nou persones seran requestes en e segons la forma del capitol sobre aço fet concordat finat e fermat per lo parlament general del regne de Arago e los ambaxadors del dit parlament del principat de Catalunya.—Les altres sis persones restants de les dites dotze ço es en Ramon bisbe de Gerona Arcis Struc ardia-cha de Terragona Guillem Ramon de Monchada Berenguer Dolms Francesch Sent-Seloni e micer Gosalvo Guaridell elegeix e nomena lo dit parlament ço es que hajan carrech et poder de tractar apuntar e concordar la manera com se faran bons pactes e avinençes entre los competitors de la dita corona reyal Darago ab ells o lurs missatgers durant la conexença de la reyal successio e que no puixe esser procebit contra algu qui haje mostrada affeccio a alguns dels competitors crehent que hagues bona justicia. —*Item* a tractar e concordar la forma de la universal jus-ticia e les coses pertanyents o dependents de aquella.—

Item a tractar e concordar per aquest principat e ab los regnes Darago e de Valencia e terres a la dita corona reyal subjectes ab quals e quines seguretats sera provehit quel rey sdevenidor haje a tenir e observar les libertats e privilegis de tot lo principat e condicions e singulars de aquell e axi mateix del arreglament de la sua casa e de la forma de la provisio de tots e qualsevol officials axi de jurisdiccio com daltres que sien comenats als subdits e originals de la dita corona Darago; e apuntats e concordats per les predites sis persones los dits actes o part de aquells quels comuniquen a les dites sis persones demont eletes per hoyr la publicacio de nostre vertader rey e senyor esdevenidor e ab altres del parlament del demont dit principat segons los semblara fahedor e apres que ho refferen en lo dit parlament en lo qual los dits actes prenguen conclusio segons que en aquell dit parlament sera concordat.

SESION ORI. DIA 20.

Procedióse al nombramiento de Pedro de Galliners y Pedro Prats para promovedores de negocios, en reemplazo de otros dos que habian tenido que ausentarse; y se acordó de nuevo conceder en préstamo la cantidad de mil florines á la reina de Chipre, que habla pedido se le suministrase algun socorro. Por último se trató tambien del pago de algunas cantidades que diversas personas reclamaban del parlamento.

SESION DEL DIA 21.

Al principiarse esta sesion fué leida la carta que sigue:

Núm. 361.

Tom. 20.
fol. 4735.

Als molt reverends nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Catalunya.—Molt reverends nobles e honorables: vostra letra feta en Tortosa a XIII del present mes havem hauda a la qual vos responem: que sobre lo punt qui toca conservacio de libertats e privilegis es donat carrech expressament a les nou persones segons tenor de un dels capitols en Alcaniç concordats lo qual es aytal: — *Item quod prefate persone cum consilio illorum de quibus eis videbitur vel sine provideant debito modo et tempore cum competitoribus vel eorum procuratoribus potestatem habentibus circa securitatem et conservationem libertatum et privilegiorum ac jurium regnorum et principatus et conservationem patrimonii regii et bonum reipublice quanto securius et honestius fieri poterit.*—Perque molt reverends nobles e honorables senyors les nou persones en son cars e loch hi provehiran en la millor manera que sabran et poran Deus mijançant. Al fet de la concordia tractadora entre los competitors o lurs procuradors

si scriurets als altres parlaments que trametan per la dita raho certes persones be crehem que les coses comunes nos poden deliberar sens voler e concordia de tots los parlaments o daquells qui daquells haguessen poder pero si es util e necessari al present lescriure crehem que vostres molt reverends parternitats nobleses e honorables saviesas ne deliberaran totes coses considerades ço qui sera lo millor. E sie lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en lo castell de Casp e sagellada ab lo sagell del molt reverend senyor archabisbe de Terragona de ordinacio dels dejus scrits a XVIII dies dabril del any MCCCCXII.—Les persones deputades a investigar e publicar nostre rey e senyor per justicia apparellades a vostra honor.

Núm. 267.

Als molt reverends nobles e honorables XXIII persones a certs actes per lo parlament del principat de Cathalunya eletes.—Molt reverends nobles e honorables senyors: Com per nosaltres ab consentiment de micer Guillem de Vallsecca per sa letra estesament aci intimat sien stats elegits per castellans daquest castell de Casp e guarda de aquell los honorables en Ramon Fivaller e micer Domingo de la Naja ciutada de Ceragoça e I altre que crehem hic sera trames de Valencia e lo dit Domingo de la Naja sia ja aci present : per çous pregam axi affectuosament com podem que decontinent vullats lo dit en Ramon Fivaller aci tra-

Tom. 20.
fol. 17.30.

(198)

metre e provehir en les coses que mester haura per son desempatxament. E placiens ferlo cuytar de guisa que axi prest com fer se puscha ell sia aci. E sie molt reverends nobles e honorables senyors lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en lo castell de Casp e segellada ab lo segell del molt reverend senyor archabisbe de Terragona de ordinacio dels dejus scrits a XVIII dabril del any MCCCCXII.

Leyóse además otra carta con que los compromisarios de Caspe llamaban á Bonanato Pere , á quien necesitaban para el despacho de algunos asuntos ; y se trató finalmente de trasladar á Montblanc la residencia del parlamento.

SESION DEL DIA 22.

Quedó reducida á la lectura de una insignificante protesta presentada por los síndicos de Gerona , y relativa á la eleccion de los compromisarios.

SESION DEL DIA 26.

Se dió lectura de la siguiente carta :

Núm. 363.

Tom. 20.
fol. 1740.

Als molt reverends nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends nobles e honorables senyors: si nous havem respost pus prest al fet que per vostres letres nos havets scrit sobre la admissio dels scrivans que volets entrevinguen aci placies no haverho a maravella car Deus sap que no es romas per no fer instancia que no fos complagut a vostre voler. E per tal que sapiats la intencio e oppinio que de dret comu e encara per tenor dels capitols en Alcaniç concordats aquest fet dels scrivans es comes e remes de tot en tot a les nou persones e elles han sobre aço e altres coses plen poder en tal guisa que a vosaltres senyors molt reverents nobles et honorables segons tenor dels capitols dret e raho nous ne calrie a nostre semblant entrametre car com altra raho noy bastas la on vos ha plagut confiar del fet principal poriets sius plahia confiar del fet dels scrivans del qual algu dels altres parlaments no ses curat ne entremes axi com aquells que vehen e conexen ques pertany a les nou persones. Encare mes som de oppinio e intencio que en cars que aquesta admissio de scrivans axi com per vosaltres es demanada se deje fer ques ha a fer ab consultacio e voluntat dels altres parlaments als quals ells ne volen scriure e en aquest cars haurem aci deu scrivans a nou persones la qual cosa es per tots reputada desonesta e ab-

surda. E sobre cascuna daquestes coses nosaltres som de semblant oppinio mateixa ab ells axi com aquells que vehem que ço que dien ha gran egualtat e raho. Mas no contrastants les dites coses nosaltres havem molt instat que per complaure a vosaltres fos donat loch a les coses per vosaltres sobre lo fet dels dits scrivans scrites e bauts sobre aço diverses rahonaments e colloquis bavem appuntat lo fet en aquesta manera: ço es que ultra aquells tres scrivans que ja hic son sien hauts e admesos altres tres scrivans los quals tots los nou elegirem un Darago altre de Cathalunya e altre de Valencia e seran ladonchs sis: e altre partit sobre aço no havem pogut ni poriem obtenir per res el mon. Perque molt reverends nobles e honorables senyors certificantsvos de aquestes coses vos pregam queus vullats concordar de un bon scriva qui ab aquests tres qui hic son e dos altres que ells ne elegiran sien e entervinguem per part e en nom de tots en aquests affers e pus concordés ne siats scriviunosne aci qui sera car per complaure e satisfer a vosaltres non havem volgut elegir algu ans servarcem manera ab aquests altres senyors que sera elegit acceptat et admes aquell daquens scriurets. Quant es a nosaltres molt nos es greu com nous podem complaure segons vostre voler mas noy podem altre fer: e axi placiens haver paciencia en aquest cars. E sie molt reverends nobles e honorables senyors lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en lo castell de Casp a XXIII d'abril del any mil CCCCXII.—Larquebisbe de Terragona Guillem de Vall-secca e Bernat de Gualbes apparellats a vostre honor.

SESION DEL DIA 27.

Fueron leídos en esta sesión los documentos que siguen:

Núm. 364.

Als molt reverends egregis nobles honorables e cars
amichs lo parlament general del principat de Catalunya.
—Molt reverends pares egregis nobles honorables e cars
amichs : sabut he que vosaltres havets sguard a Deu e a
la justicia per deute de aquella havets ordenat en concor-
dia dels altres parlaments dels regnes et erres a la reyal co-
rona Darago subjectes que a mi qui non he nin pusch ha-
ver sien ministrats rahonadors advocats e procuradors qui
rahonon diguen alleguen e demostren mos bons drets los
quals yo he em pertanyen en la successio de la reyal coro-
na Darago e dich e crech fermament la justicia de aquella
en propria regalia esser mia : e com per justicia en les di-
tes coses per vosaltres degudament hi sic feta provisio yo
fas e fare lahors e gracies a nostre senyor Deu del qual tots
bens proceheixen e a vosaltres totes aquelles gracies e mer-
ces que puch ne se. Donchs placieus metre en exequcio
de fer vostra provisio justa e haje yo mos rahonadors ad-
vocats e procuradors prestament car los fets axiu requeren:
vajen sens trigua a la vila de Casp on segons me es stat

Tom. 20.
fol. 1742.

dit son ja les nou persones ordenades per hojr los drets dels competitors sino los meus per ço com encare non he degut: mas confiu e crech que metents en obra vostra provisio sobredita triarets e designarets los rahonadors advocats e procuradors quils dits mos drets rahonen alleguen demostren e aquells vullats eus placie prestament spatxar car tota cuyta si mostra laguiosa. En cars que a vostres reverencies nobleses et honorables savieses a la ordinacio de les quals ho remet fos vist que per part mia sien o degen esser nomenats a vosaltres you fas de bon grat e voler. Es cert e notori e a vosaltres manifest que per cascun dels altres competitors se rahonen lurs drets per grans prelatos comtes barons cavallers e doctors en multitut copiosa: cove donchs que en la demostracio de mos drets hic haja per ma part e si en tot no ni ha en tan gran nombre sino almenys en qualche part de la condicio de les dites persones e per ço vos deman prech e requer que per part mia e per rahonar mos drets hic fagats daqueix principat anar entrevenir e esser lo noble mossenyer Pere de Cervello e los honorables micer Bonanat Pere micer Pere Basset e micer Francesch Çamenla e per procurador et instigador meu ab aquells en Romeu Palau. E axi placieu molt reverends pares egregis nobles honorables e cars amichs que aquells per remey de justicia fagats prestament venir a la dita vila de Casp car axiu requer la qualitat del negoci. E sie tots temps vostre director lo Sperit sant. Scrita en lo castell de Segorb a XXIIII del mes de abril del any MCCCCXII.—

Frederich Darago a vostre honor.

Núm. 263.

Als molt reverends nobles e honorables senyors los de-
 putats del general de Cathalunya e sis persones a ells ad-
 junctes.—Molt reverends nobles e honorables: be creem
 siats informats com lo egregi senyor don Frederich Dara-
 go comte de Lana ha per ses letres scrit e notificat als
 parlaments dels regnes Darago e de Valencia e de aquest
 principat que com ell pretena haver dret en la successio
 de la real corona Darago e sie constituït en pupillar edat
 pobre destituit de mantenidors et rahonadors de son dret
 per ço que la sua justícia sie vista li degues esser occor-
 regut e sovengut de advocats procuradors e rahonadors los
 quals devant les non persones ajustades en lo castell de la
 vila de Casp per examinar conèixer e publicar per justícia
 aquell qui es nostre ver rey princep e senyor pnxien advo-
 car procnrar e rahonar lo dret pretes per lo dit don Fre-
 derich: sobre les quals letres los dits parlaments concor-
 dablement han deliberat que atseses les rahons per lo dit
 don Frederich allegades e per tal que la justícia de la dita
 reyal successio sie solemnament e deguda vista que no so-
 lament al dit don Frederich mas encara a tot altre com-
 petitor qui en semblant edat qualitat e disposicio fos posat
 sien donats e administrats advocats e procuradors necessa-
 ris per advocar e rahonar son dret davant les dites nou per-
 sones a comunes despeses dels dits regnes e principat cas-

Tom. 20.
fol. 1743.

cun tant com tocara a sa part: e de aquesta deliberacio han scrit al dit don Frederich oferintli los dits parlaments Darago e Valencia que si en los dits regnes havié algun o alguns advocats et procuradors que nomenas e volgues per advocar e rahonar son dret e per semblant lo present parlament dins lo principat que los dits parlaments aquells necessaris li donariem e pagariem e fariem instancia deguda e esforcada als oficials als quals pertanyeria la on fos necessari de forçar e constrenyer cascun dels parlaments en sa provincia los dits advocats e procuradors de pendre carrech de advocar rahonar et procurar lo dret e justicia que preten haver lo dit don Frederich en la dita successio de la corona reyal Darago. E com de part del dit don Frederich nos sie stada vuy data de la present presentada uoa letra escrita en lo castell de Segorb a XXIII del mes e any deus scrits ab la qual regraciantnos la dita proferta nos pregue encarrega e requer que li dejam trametre al dit castell de Casp los honorables micer Bonanat Pere en decrets micer Pere Basset e micer Francesch Amenla en leys licenciats ciutadans daqueixa ciutat: volents les coses que per nosaltres son stades deliberades e promeses complir: som de acord e voler quels dits micer Pere Basset e micer Francesch Amenla demanats segons dit es sien donats per advocats al dit don Frederich dels quals taot com toque aquest principat ell deu esser content majorment car lo dit micer Bonanat Pere es stat prevengut et appellat per les nou persones per aconsellar aquelles. Perqueus pregam affectuosament e encarregam que ab aquelles pus savies maneres que sabrets e porets donets orde e manera que prestament los dits micer Pere Basset e micer Francesch

Amenla partesquen daqueixa ciutat e vagen al dit castell de Casp per advocar e rahonar lo pretes dret del dit don Frederich e sobre lur accorrimment e salari vos avingats ab ells lo millor que fer porets e a menys carrech e messions del general segons de vostras reverencias nobleses e honorables savieses indubitadament confiam e de present com hajam vostra resposta haurets cautela de ço quels sera per vosaltres accorregut: e si per ventura ço que no crehem los dits micer Pere e micer Francesch o la I dells cessant just e ben justificat impediment per qualsevol raho se volien os volie scusar e recusar de pendre carrech de la dita advocacio: pregamvos eus encarregam que axi ab lo veguer e consellers de Barchinona com en altra manera los façats constrenyer e forçar de pendre lo dit carrech e venir presentament al dit castell de Casp com tota triga hi sie impertinent e carregosa attes que dels altres competitors hi son ja los advocats e per les dites nou persones son ja comensats de hojr sobre aquestes coses. Nosaltres scrivim als dits micer Pere Basset e micer Francesch Amenla sengles letres de creença explicadora per vosaltres les quals vos tramatem ensemps ab la present: creem fermament que vostres reverencies e savieses si hauran en tal manera que de aço aquest principat non reportara nota ni carrech. E sie Lesperit sant vostra guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del reverend bisbe Durgell a XXVII dies dabril del any MCCCCXII.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

Núm. 266.

Tom. 20.
fol. 1743.

Al molt egregi senyor don Frederich Darago comte de Luna. —Molt egregi senyor: vostra letra havem reebuda escrita en lo castell de Segorb a XXIII del mes e any dejus scrits recitativa de la offerta per nosaltres a vos feta dels advocats e procuradors necessaris per rahonar advocar e procurar la justicia que pretenets haver en la successio de la reyal corona Darago: e ab aquella nos demanavets per advocats micer Bonanat Pere micer Pere Basset e micer Francesch Amenla ciutedans de Barchinona e per rahonador lo molt noble mossenyer Pere de Cervello e per procurador en Romeu Palau segons aquestes coses son este-sament en la dita vostra letra expressades. A la qual senyor vos responem que nosaltres havents singular affeccio e voler que la justicia que pretenets haver en la dita reyal successio e de qualsevol altre competitor sie vista clarament e ben regoneguda segons creem fermament que sera per les nou persones ajustades en lo castell de Casp per examinar e regonexer aquella e publicar aquell qui es nostre ver rey princep e senyor: decontinent havem provehit tant com es possible que dels dits tres advocats que demanats dotats de gran probitat e profunditat de sciencia vos sien donats e hajats micer Pere Basset e micer Francesch Amenla: com lo dit micer Bonanat Pere sie stat prevengut e demanat per les dites nou persones a prestar consell a

aquelles nous podem atorgar: e appar a nos que vos havent sis solempnes doctors a rahonar vostre dret ço es aquests dos de Cathalunya altres dos per lo regne Darago e altres dos per lo regne de Valencia siats be provehit de advocats. Tant com toca la demanda de mossenyer Pere de Cerve- llo jatsie ell sie notable cavaller e de gran seny dotat em- pero com la dita justicia de la reyal successio se haje a examinar e definir per justicia e devets confiar que les di- tes nou persones son de tanta auctoritat prohomenia e sciencia que sens nobles e cavallers regonexeran et publi- caran la dita justicia per aquell qui es nostre ver rey prin- cep et senyor vos responem que nons par sia necessari. Item sobre lo procurador demanat es nostra intencio e acord complaureusen. E aço havem deliberat molt egregi senyor sobre les coses contengudes en la dita vostra letra. E tin- gueus en sa continua proteccio la Deitat sancta. Scrita en Tortosa e segellada ab lo segell del reverend bisbe Dur- gell a XXVII dies dabril del any MCCCCXII.—Lo parla- ment general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

SESION DEL DIA 28.

Se adoptaron varios acuerdos , relativos casi todos a pago de sueldos e indemnizaciones y otros asuntos de poco interés.

SESION DEL DIA 29.

Reuníóse el parlamento; pero no hubo discusion, ni se resolvió ningun asunto.

SESION DEL DIA 30.

Fué leida en ella la siguiente carta:

Núm. 367.

Tom. 20.
fol. 1730.

Als molt reverends e honorables senyors les nou persones ajustades en lo castell de Casp per fer la examinacio noscio e publicacio de aquell qui es nostre vertader rey princep e senyor.—Molt reverends pares en Christ e honorables senyors: per ordinacio e voler de vostres molt grans reverencies e honorables savieses vos trametem los honorables en Ramon Fivaller per esser aqui un dels castellans o guardes del conclavi o castell de Casp e micer Bonanat Pere que haviets demanats per vostres letres instantment: los quals sobre la eleccio que havem feta de les sis persones qui deuen aqui anar quant per vosaltres seran

demanades per hoyr la publicacio fahedora de aquell qui es nostre rey princep e senyor justicia mijançant ço es ques informen ab vosaltres de la forma e manera com hi deuen anar les dites sis persones et de lur seguretat et altres coses en aço pertinents considerant per qui son trameses e lurs grans dignitats e auctoritats havem de nostra intencio plenament informats. Perqueus pregam affectuosament que donants fe e creença a les coses queus en diran de part nostra daço quen haurets deliberat al pus prest que porets segons la qualitat dels affers requer nos vullats per vostres letres clarament informar. E tingueus senyors molt reverents e honorables Lesperit sant en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent bisbe Durgell a XXX dies de abril del any mil CCCCXII.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparellat a vostre honor.

SESION DEL DIA 2 DE MAYO.

Dióse principio con la lectura de los dos escritos que siguen :

Núm. 366.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors del parlament general de Cathalunya.—Molt reverends

Tom. 20.
fol. 1732.

egregis nobles e honorables senyors : decontinent que hauguem rebuda vostra letra contenenent lo pagament de les gents darmes de cavall et de peu qui deuen passar en lo regne de Cerdanya entenguem ab tota diligencia en expedicio de aquests affers arreglantsnos ab la dita vostra letra ab los capitols quens ha mostrats en Johan Puyol vostre scriva trames aci per aquesta raho: et per cessar salaris et messions hi ordenat de nosaltres matexs en Guillem Oliver per scriva de racio et en Ramon Dezpla per distribuydor los quals ne han volgut pendre carrech sens haverne del general alguna satisfaccio et salari. E conte senyors la dita vostra letra que si los procuradors o missatgers de micer Nicholoso Doria nons complien tots los XXX milia forins que fos abatut prorata del nombre dels CCCC homens a cavall et CCC ballesters et de cascuns segons nos semblaria millor et pus expedient: e sapiats senyors que dels dits XXX milia florins nosaltres ne havem rebuts ni los dits missatgers nons han donats sino XXVI milia CLXXXX florins Darago X solidos barchinonenses en moneda de florins de Florença ducats et jenovins et altres monedes los quals ab los XIII milia florins que manats esser prestats per raho daquests affers als marmessors del senyor rey muntan XXXX milia CXC florins Darago X solidos barchinonenses e havem comptat que munta lo sou de CCCC rocins et CCC ballesters pagats a IIII meses XXXIII milia DCCCXVIII florins Darago II solidos barchinonenses axi que restaven pera les messions VI milia CCCLXXII florins VIII solidos et aquesta quantitat es tan poca que no ve a res a les messions que si han ha fer per aquests affers: e per aquesta raho et per ordinacio de la vostra letra se-

gons que damunt havem defalcat del nombre de la dita gent a caval et de peu ca non havem dat sou o acorriment sino a cent homens darmes et a docents L homens a cavall lança en puny et a C ballesters: et posat aquest nombre sia stat tan disminuït empero encara nos fallen ab les messions que sen han a fer MD florins Darago segons tot aço porets veure stesament et destinta en un llevament quin es stat fet queus trametem inclus dins la present: et sta en veritat que per tant com nos fallen los dits MD florins nos havem retengut que no havem volgut dar lo sou o acorriment de XIII homens darmes qui son compreses en los dits cent tro hajam de vosaltres senyors resposta a la present nostra consultacio. Perque placies senyors nos rescrivats com volrets nos hajam en aquests affers es a saber si defalcarem ultra aço que defalcat havem de la dita gent tant com mnnten los dits MD florins et de qual gent ho volrets ne façam: car axi com vosaltres senyors ordonarets sera complit per nosaltres prestament: no volem empero ometre que les monedes del dit general sestrenyen molt et son minuades de grans quantitats. E daço senyors nos rescriurets com pus prest porets car ja veets que aquests affers son de tal qualer que no soferrien dilacio. E sia molt reverents egregis nobles et honorables senyors la sancta Divinitat en vostra guarda. Scrita en Barchinona a XXVIII dabril del any MCCCCXII.—Los deputats del general de Cathalunya e les sis persones a ells adjuncates a vostra honor appellats.

Núm. 869.

Tom. 20.
fol. 1753.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general de Catalunya.—Molt reverends egregis nobles et honorables senyors: lo die pus prop passat havem reebuda una letra dels consols de Perpenya la qual menciona diverses novitats quis son seguides en aquelles partides e qui son de assats gran caler. Perque com sie necessari que de tals novitats vosaltres senyors siats certificats: tramatemvos translat de la dita letra inclus en la present a fi que certificats puixats si necessari sera sobre les dites novitats esser avisats. E sia molt reverends egregis nobles e honorables senyors la sancta Divinitat en vostra guarda. Scrita en Barchinona a XXVII dies de abril del any MCCCC dotze.—Los deputats del general de Catalunya e les VI persones a ells adjunctes a vostra honor apparellats.

La carta de que se hace mérito en la anterior contenia en substancia, segun el acta:

Núm. 210.

Quod in maribus de Leucata pervenerat quedam navis Tom. 20.
fol. 1726.
de viscagins onerata per homines de Narbona de quatuor
mille cesteriis frumenti et octo botes vini et ultra hoc erant
in ea sexaginta tres ballistarii et hoc totum portat Sardinie
ad vicecomitem Narbone. Item quod in quadam galiota
et uno tampino que tendit ad regnum Sardinie in conser-
va cum dicta nave ascenderunt circa octuaginta ballistarii.
Item quod quidam Bucicaut nomine acceperat Avinione
solidum pro DCCC hominibus armorum de peccuniis illus-
trissimi regis Ludovici Neapolis.

Por último fueron leídas en esta sesion varias otras cartas ,
cuyo contenido no esplica el acta.

SESION DEL DIA 3.

Invirtiöse en la lectura de una carta del parlamento aragonés
que dice así:

Tom. 20.
fol. 1731.

A los muyt reverendos egregios nobles et honorables senyors el parlament general del principado de Cathalunya. —Muyt reverendos egregios nobles e honorables senyors : bien creyemos sie cierto a vuestras reverencias noblesas e honorables saviezas como por no haber conocido rey e senyor en los regnos e tierras a la corona reyal sotsimesos son seydos suscitados diversos escandalos perpetrados homicidios e otros enormes delictos e robados ganados e diverses otros bienes en diversas partidas a los quales suscitar perpetrar e fazer se son acertados con gentes assi de aqueste regno de Aragon como de Gascunya algunos del principado de Cathalunya los quales sabemos los ganados et otros bienes robados en gran partida han levado a lugares e castiellos del dito principado e dentro aquell se han recullido et receptado. E ya sia nos paresca seyer necessario provehir a la sedacion e squivamiento de los ditos scandalos e inconvenientes e entre otros remedios pudiesse e deviesse de justicia seyer feyta reintegracion a los dampnificados de los bienes de algunos del principado qui en aqueste regno encontrados son : empero nos aquesta via de remedio ommetemos per conservar buena fraternidad e amigança entre los de aqueste regno e del dito principado e provehimos por otras vias quanto possible nos es a la indemnidad et segurança de la tierra. Mas esnos cier-

to que todos remedios a present son insuficientes sino breu haver rey e senyor qui cerqua aquesto provida mediant la gracia de Dios segunt necessario sera: e por aquesto continuadament instamos los muyt reverendes e honorables senyores qui en Casp son deputados a la investigacion de la justicia de la succession reyal et publicacion et nominacion de la persona que por rey e senyor haver devamos que cerque aquello diligentment entienda e breu quanto la qualidat e grandesa del negocio lo consiente den a aquello devida conclusion a la qual fazer havemos por firme las instancias de vuestras reverencias noblezas et honorables saviesas muyto los moveran. Porque vos rogamos que en todas aquellas maneras que vistas vos seran los querades sollicitar exortar e rogar a dar breu e buena conclusion al negocio de que la carga et sollicitut les es acomendada de guisa que por conocimiento de rey et senyor qui a la evitacion e sedamiento de los ditos inconvenientes et scandalos pueda provehir devidamente la cosa publica de los regnos e tierras a la reyal corona sostmesos sie puesta en estamento de paz et tranquilidad. E sie muyt reverendes e gregios nobles et honorables senyores la sancta Trinidad en vuestra guarda et proteccion. Scripta en Ceragoça e sellada con el siello del comendador mayor de Alcaniç a XXVI dias de abril del anyo de MCCCCXII.—El parlament general del regno de Aragon perellado a vuestra honor.

SESION DEL DIA 4.

Se abrió con la lectura de la carta que sigue :

Núm. 878.

Tom. 20.
fol. 1757.

Als molt reverends nobles e honorables senyors lo parlament general del regne Darago.—Molt reverends nobles e honorables senyors : vostra letra havem reebuda escrita en Ceragoça a XXVI del mes dabril prop passat recitativa dels scandols homeys diverses e enormes crims perpetrats robaments de bestiar e altres bens fets en les partides daqueix regne axi per gent strangera de Gascunya e encara del regne Darago e alguns de aquest principat: perque fahiets continua instancia als molt reverends e honorables senyors ajustats en lo castell de Casp e deputats a fer la examinacio noscio et publicacio de aquell qui es nostre ver rey e senyor que donen breu e bona conclusio a la justicia mijançant la qual la perpetracio de tants scandols e mals cessarien; pregants a nosaltres que semblant instancia hi dejam sollicitar e fer segons aquestes coses en la dita vostra letra son stesament expressades. A la qual senyors molt reverends nobles et honorables vos responem quens dolem molt dels dits scandols homeys delictes e robaments seguits

en aqueix regne e fraternalment e cordial participam en totes vostres tribulacions et affanys prenants a importable anuig que de aquest principat alguns sien complices et sequaces de malefactors et perpetradors de crims tant detestables la correccio punible dels quals en son loch e cars nons oblidara: e som molt aconsolats de la dita continua instancia que havets feta e fets a la examinacio de la justicia de aquell qui es nostre rey e senyor car proceheix de intencio virtuosa: certificants vostras revcrencias noblesas e honorables saviesas que nosaltres hi havem feta e farem deguda e urgent instancia vehents per clara experiencia quants sinistres et perills importa la dilacio et que la salut et repos de la cosa publica e dels subjectes a la corona reyal Darago es que prestament sia publicat qui es nostre rey e senyor per justicia la qual confiam ques fara per aquells a qui es comesa: pero es molt necessari ques maneig ab tal orde forma e manera que impertinencia non puixe sortir ni justa materia de querela a alguns dels dits competitors segons la arduitat e ponderositat de tan alt misteri requeren. E creem senyors molt reverents nobles e honorables que vosaltres et nosaltres som de una mateixa intencio en desijar e saber prestament qui es nostre ver rey e senyor per justicia la qual placia a la clemencia divinal nos vulla fer publicar saludablement ab tranquillitat tota equitat observada. E tingueus senyors molt reverends nobles e honorables Lesperit sant en sa guarda. Scrita en Tortosa sots lo segell del reverend bisbe Durgell a quatre dies de maig del any mil CCCCXII.—Lo parlament general del principat de Catalunya apparellat a vostra honor.

Acordóse , además , entre otras cosas , que para mayor defensa del Principado se armasen y botasen al agua desde luego tres galeras , que el General habia concedido prestadas á la ciudad de Barcelona.

SESION DEL DIA 5.

Dióse cuenta en primer lugar de una carta de los de Caspe , en que se trataba del nombramiento de escribanos para dichos compromisarios; y luego se trató de los bandos que habia en Ampurdan.

SESION DEL DIA 6.

Se acordó el escribir diferentes cartas , encaminadas todas á apaciguar las disensiones que existían entre varios magnates de Cataluña.

SESION DEL DIA 9.

Fueron leidos en esta sesion los documentos que siguen:

Núm. 373.

Tom. 20.
fol. 1764.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors lo parlament general de Catalunya.—Molt reverends egregis nobles et honorables senyors : be creem havets a memoria ab quanta instancia et assiduitat et com sovín vos havem scrit queus plagues deliberar et a nosaltres rescriture en lo fet de les vendes de les generalitats es a saber si les vendriem o si les fariem cullir e si les veniem a quant temps e si serien aquells drets mateixs o si los crexeriem segons certs capitols quen haviem formats los quals vos havem tramesos: e no par senyors que encara hajats deliberat en aquests affers o nons en havets rescrit: e segons podets veure aço no soffer pus dilacio car en lo present mes de maig fenexen tots los arrendaments et tantost lo primer die de juny subsegüent es necessari et be necessari que les dites generalitats se cullen o per arrendadors o per cullidors sens altre intermedi de temps: et avisamvos senyors per nostre descarrech que si vosaltres ordonats que aquestes generalitats se cullen per cullidors que nosaltres hi posem que haurem parer sera dampnos al general car jan es stada experiencia en temps passat en altres cullidors que deputats hi posaven dels quals se diu que furtaven la meytat daço que cullien e que per ço serie millor que les dites generalitats fossen venudes e que per la breutat del temps e per lo temps que vuy nos ocorre fossen venudes

solament a l any car no si pora tant perdre com si les venien a III anys: e no sperets quels compradors del present trienni nos donassen prorata del temps que les cullirien responentsnos en segons quels han costat car tots se clamen dients que perden grossament hoc e creem que dins I any Deus volent haurem rey cert e determenat e lo temps sera millorat e los volents comprar posats en millor disposicio e lo creximent dels drets de les dites generalitats se poran fer ab deliberacio pns spaciosa: perque placieus senyors nos rescrivats e prest com volrets nos hajam en aquests affers et no soffrats que per vosaltres sia mes pus temps en deliberar car ja veets quel genral ne poria sostenir dampnatge. Part aço senyors nos havets derrerament scrit que fahessem tirar aci la fusta de III galees que havem feta boscar e que tirada posem stepes pera III galees trocelleres de XXX banchs: e segons vosaltres senyors sabets primerament nos haviets scrit que fahessem boschar fusta pera VI galees et axi ho haviem fet e aquella fem continuar de boschar e tirar et metre en cubert que no sen perda una stella: es ver que pus axi nosen havets scrit derrerament no posarem stepes sino pera III galeas e aquellas entenem a posar en la manera que per vosaltres senyors es stat ordenat. E sie molt reverends egregis nobles e honorables senyors la saucta Divinitat en vostra guarda. Scrita en Barchinona a cinch dies de maig del any mil CCCC dotze.—Los deputats del general de Cathalu-nya et les sis persones a ells adjunctes a vostre servey e honor apparellats.

Núm. 374.

Tom. 20.
fol. 1705.

Als molt reverends egregis nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles e honorables senyors : axi com per vosaltres es stat ordonat ens havets scrit nosaltres havem acmprat micer Francesch Amella et micer Pere Basset que advocassen lo egregi don Frederich Darago en lo fet de la real successio pregantslos ab gran instancia que decontinent deguessen partir per anar a Casp car nosaltres los offerim que tantost los spatxarem en llur salari: e jatsia hajam trobat en ells gran voler et affeccio de servir a vosaltres senyors en la cosa publica pero lo dit micer Francesch nos ha dit que james en aquesta manera ell no ha entes ni studiat no pensant que hi hagues entrevenir et que atesa la brevitat del temps que dubtava que en aço ell pogues fer sa honor et ço quis pertany a la ponderositat dels afers: es ver que apres moltes paraules ell se offeri de servir per sa possibilitat a vosaltres senyors et de fet fa son pertret es te per dit de veure et streuysse ab lestudi ab confiança que li sera dat temps que ell haura pogut veure en los dits affers car en altra manera no pendria lo dit carrech. E lo dit micer Pere dix volentnos parlar clar que dubtava que ell posques entrevenir en aquests affers sens carrech de sa fama per tant com a requesta de algunes persones ell havia fetes allegacions sobre alguns punts to-

cants la dita successio en les quals per aventura havia posat axi per lo dit egregi don Frederich com contra ell: et daço lo dit micer Pere scriu a vosaltres senyors seriósament ab sa letra. Perque placies senyors nos rescrivats com volrets sia provehit en aquests affers car sens falla los dits micer Francesch et micer Pere ne compliran vostra ordinacio et voler. Part aço sabets senyors quens havets dat carrech de cercar totes cartes et scriptures qui facen per la dita reyal successio et per aquesta rahó alguns de nosaltres a qui singularment ho havem comanat han treballat et treballen continuament et ab tota diligencia en cercar de les dites scriptures de les quals han trobades algunes qui a parer nostre fan per lo dit fet: et per ço que millor puxats veure quines et quals son les dites scriptures et hon sou stades trobades havemho posat en un full de paper queus trametem inclus dins la present. E mes avant havem sabut ab micer Francesch Çasala que micer Bernat Dezpont te les allegacions den Çuera et de fet ne som stats ab lo dit micer Bernat de Gualbes: perque vejats senyors si volrets transllats de algunes daquestes scriptures et de quals et rescrivitsnos en car axi com vosaltres ho ordonarets sera per nosaltres prestament complit. Mes encara sapiats senyors que tot jorn hic continuan exir gran colp de gent qui van en França et en Sicilia et a parer nostre haut sguart al temps present deuriasi provehir et de fet nosaltres havem ja scrit al governador de Rossello quens sembla ell no hic dege lezar exir arneses ni besties cavallines. Be creem que vosaltres senyors hi provehirets pus ue sots avisats. E sia molt reverents egregis nobles et honorables senyors en vostra guarda la sancta Trinitat. Scrita

en Barchinona a V dies de maig del any MCCCCXII.—
 Los deputats del general de Cathalunya e les sis persones
 a ells adjunctes a vostre servey et honor apparellats.

Núm. 375.

Tom. 20.
 fol. 1767.

Als molt honorables et savis senyors los consellers de
 la ciutat de Barchinona.—Molt honorables et savis senyors:
 certificamvos que la senyora reyna de Napsols induhida se-
 gons crehem per alguns fills de iniquitat e enemichs de
 veritat ha tramesa novellament als honorables procuradors
 de aquesta ciutat de Tortosa una sua letra assats verinosa
 punyent et enginyosament procurada tocant grantment la
 immaculada fama directament e indirecta de aquest princi-
 pat ab excogitades et fabuloses persuasions inductives a
 semblar divis entre les ciutats e viles del dit principat lo
 qual per gracia divinal singularment en aquest temps res-
 plandeix de virtuosa unitat per la qual es stat preservat
 de tribulacions e inconvenients en altres parts per divisions
 seguides: la qual letra en efecte conte: que es clar e ma-
 nifest e a tot lo mon notori que la justicia de la successio
 de la corona reyal Darago se pertany a la dita regina o a
 son primogenit e que maxinosament e fraudulosa nou per-
 sones son stades eletes et donat poder a les sis de aque-
 llas que facen la declaracio et publicacio qual es lo verta-
 der rey: de les quals nou ja de certa sciencia e per frau hi
 son stades meses et posades V persones a la part de la di-

ta senyora notoriament et publica sospitoses. Perque los ambaxadors del rey de França et los de la dita senyora vehents clarament e uberta la ficcio et engan que en la dita eleccio de persones et altres intermedis ses observat axi fraudulosa e descuberta desesperats de tota speranza de justicia e veritat se son partits de juhi recusantlo per fraudulos e ple de tirania e manifest engan la qual cosa segons scriu la dita senyora e sos parents no poden passar sens condigne reparacio: perque requer los dits honorables procuradors desta ciutat que tanta offensa no vullen sostenir per restauracio de molts et infinits mals los quals per aço stan apparellats. E tot aço es narrat en la sobredita letra: on molt honorables et savis senyors com segons dit es la dita letra e les paraules de aquella per art diabolical contra tota veritat fabricades sien molt desonestes sembradoras de zitzania e divisio en aquest principat de Catalunya et molt carregoses a ell en persones de nosaltres qui aquell representam e denigrants la fama que tro ara havem hauda en procehir virtuosament e sens declinar de la semita de justicia en la dita successio e perque crehem que la dita regina haura trames semblants letres a vosaltres e a les altres ciutats e viles reynals de aquest principat per metre divis en aquell com dit es e entenem que la resposta de vosaltres deya esser concordable e uniforme ab totes les altres ciutats e viles reynals sobredites a les quals sobre aço scrivim mostrants lo sentiment ques pertany en aquest negoci: deliberam per ço de avisarvosne pregantsvos tant affectuosament com podem e sabem quens vullats certificar si tal letra havets de la dita regina hauda e en quina deliberacio sots de la resposta que deu haver la qual nos par que dejats deferir

tro queus ne hajam scrit altra vegada a fi que la vostra resposta sie concordable et uniforme a les respostes que sobre aços faran. E placies de aço per lo present correu respondressen plenament e tingueus en sa comanda la Trinitat sancta. Dada en Tortosa sots lo segell del reverend bisbe Durgell de ordinacio del parlament a nou dies de maig del any MCCCC dotze.—Lo parlament general del principat de Catalunya apparellat a vostra honor.

En los mismos términos fué escrito tambien á otras varias ciudades.

SESION DEL DIA 11.

Entre varias otras cartas de ningun interés, fueron leidas en este dia las que siguen:

Núm. 376.

Als molt reverends egregis nobles honorables et cars amichs lo parlament del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles honorables e cars amichs: La mia anima de tantes tribulacions congoxada havie presa algu—

Tom. 20.
fol. 176v.

na consólaçio pensant quels meus infortunis haurien trobat aleujament e les durs adversitats qui han tant multiplicadament combatut lo meu cors haurien hagut terme o almenys feyt algun entervall: som trobat de ma speranza frustrat e veig quem revenen les persecucions em son huy pus aspres e mes les sent. Havia yo molt reverends egregis nobles honorables e cars amichs sentit que vos e los altres parlaments dels regues e terres a la reyal corona Darago subjectes cascun per si e apres tots ensemps haviets acordada per justicia a mi qui non he nen pusch haver subvencio de rahonadors advocats e procuradors qui devant les nou persones per los dits parlaments a investigar decidir determenar e publicar lo dret de la successio de la dita reyal corona Darago elegides rahonassen allegassen e mostrassen los drets e la justicia que a mi pertanyen en la dita successio et haviets offert que fariets instancies a compellir los que yo nomenaria a pendre lo carrech de les dites coses: et quant es vengut al strenyer en lo parlament de aquest regne nom son atorgats ab effecte los que yo los he nomenats e designats ans micer Joban Mercader advocat ordinari meu e de la mia casa gran temps ha e qui en mos feyts sab e ha vist mils que algun altre mes tolt e ab exquisides maneras torbat e empatxat perque no haja facultat de rahonar allegar e mostrar mos drets et ma justicia devant los dits elets: ni mi valen demostracio de les letres vostres ni del parlament Darago ni dels dits elets sobre aço a ells trameses per les quals es stat exortat et request ne la oferta per vosaltres e ell feta ni mi han valgut ni valen prechs requestes exortacions et protestacions tantes que es anuig per part mia fetes al dit parlament: et

per be que molts e los demes del dit parlament hi hajen haguda et de present hi hajen intencio sana justa e dre-
ta per ço noy han salgut niy fallen qui la exequeio de les
dites coses ja per ells atorgades et promeses hajen dificul-
tada enrigada et tornada del tot a no res ni han volgut
forçar los altres per mi nomenats qui son micer Arnau
Conques e micer Guillem Strader ab aquell effecte ques
pertany jatsie he hagut sentiment que es exida secreta-
ment et per manera insolita una letra del regent loffici de
la governacio daquest regne als dits nou elets endreçada per
la qual los certifica que ell ha compellits e forçats los ra-
honadors advocats et procuradors que yo he designats a
pendre lo carrech e anar per rahonar mos drets et ma jus-
ticia. Perque molt reverends pares egregis nobles honora-
bles e cars amichs com ço que yo dich sta veritat eus ho
mostrare ab actes autentichs e ab cartes publiques acitats
et fetes en lo parlament daquest regne los quals axi pres-
tament no he poguts haver mas nos laguiara molt quels
veurets si plau a Deu ni veig que pusque mes fer: vos prech
affectuosament com pusch ne se e en deute de justicia re-
quir que per vosaltres me sia provehit degudament e sien
compellits ab total effecte aquells que devant vosaltres ab
mes letres son stats nomenats per rahonadors et advocats
en tal manera que dins lo temps assignat pusquen mos-
trar rahonar et allegar los dits meus drets devant los dits
elets segons se pertany: en altra forma yo sens alguna cul-
pa mia romandre no hoit ni defes et la proferta a mi fe-
ta sera del tot infructuosa. E sie lo sant Sperit molt reve-
rends pares egregis nobles honorables e cars amichs en
vostra guarda. Scruta en lo castell de Segorb a VIII dies

de maig del any MCCCCXII.—Frederich Darago a vostra honor.

Núm. 277.

Tom. 20.
fol. 1773.

Als molt honorables e savis senyors los consols de la vila de Perpenya.—Molt honorables e savis senyors: demostrants vostra diligencia virtuosa que havets en conservacio et tuicio daquexa terra et del principat de Cathalunya havem reebudes vostres continuades letres sobre alguns ardots toquants lo fet de Cerdunya e altres avisaments que havets de gran nombre de gent darmes ajustades en la ciutat de Tolosa e del gatge o sou que ha pres Bociquant del rey Luys per DCCC bacinets: e ara derrerament havem reebuda vostra letra escrita en Perpenya a IIII del present mes ab les copies de les letres e scriptures que de la regina de Napols e dels ambaxadors del rey et altres senyors de França residents en Barchinona novament havets reebudes per les quals letres los dits ardots de la dita gent darmes pus stretament e scalfada se continuen. A la qual vostra letra responem que per ço com a nosaltres era stada açi comunicada una letra tramesa per la dita regina de Napols als procuradors de aquesta ciutat dun mateix effecte et tenor que es la a vosaltres tramesa: nosaltres dubtantsnos que tals letres a vosaltres et a les altres ciutats e viles reials fossen stades trameses haviem deliberat de scriureus segons scrivem a les altres ciutats et viles del

principat que a tals lctres verinoses iniques e fabuloses per introduhir et persuasir divisions et mals et subvertir lo sant et just procehiment ques fa a examinar la justicia de aquell qui es nostre rey princep e senyor justicia migançant vosaltres no fessets resposta sens nostra consultacio a fi que totes les respostes de les ciutats et viles hon han scrit sien uniformes: e segons havem vist vostres grans saviesas eren ja de aquest acord. Perque senyors vos pregam que axi com saviament et be havets acordat vullats sobreseure en fer la dita resposta car Deus volent per tots sera tal ordonada e feta segons la qualitat del negoci requer. E senyors molt honorables considerants com per machinosa art contraria de veritat los inventors de tals lctres en tan sancta eleccio de personcs et en llur just vertader et maravellos procehiment que fan en examinar qui es nostron ver rey et senyor gosen posar carrochs dapnats et a Deu et al mon abhominables: certament per vostra consolacio et repos vos certificam que ab la direccio divinal dins breu nos sera publicat segons Deu et pura justicia nostre ver rey et senyor ab qui haurem pau equitat et justicia. Sobre la defensio senyors que instats et socors en aquexa terra per los dits ardits es veritat que continuament praticam e tractam de aquella e fort prest sen seguira obra executiva: perqueus placia entretant star ben avisats et apercebuts segons la disposicio de tal temps requer et merex e de vostres grans savieses nosaltres indubítadament confiam no innovant algunes coses en lo general ans cancellets de fet la empara que havets feta en aquell com sia cosa de mal exempli et perdicio total del dit principat per moltes rahons e special que cascu prenent exempli de vosaltres los

volra squinçar et pendre sa part segons vosaltres començats et no hauria durada ans volent cascu ajudar a si mateix confondria tot lo principat et seria empatxament de la dita defensio general. E tingaus Lesperit sant en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent bisbe Durgell a XI dies de maig del any mil CCCCXII.—Lo parlament general del principat de Cathalunya apparallat a vostra honor.

SESION DEL DIA 13.

Empezóse por la lectura de las cartas que siguen :

Núm. 378.

Tom. 20.
fol. 177b.

Als molt reverends nobles e honorables senyors lo parlament general del principat de Catalunya.—Molt reverends nobles e honorables senyors: vostra letra havem hauda ab una altra que los deputats vos han tramesa e per lo portador de aquella havem haut un quern en que ha traslat autentic del testament del senyor rey en Johan e de la renunciacio absolucio e difinicio que la senyora reina de Napsls feu en temps de son matrimoni ab la confirmacio del rey son marit. Encara mes havem haudes les

allegacions de Butriral de Paulo de Leazaris et de Rayner et den Çuera quens ha portades lo dit portador: mas fall-nos la renunciacio de la reyna de Castella e lo traslat de la ordinacio que lo senyor rey en Marti feu que succehis a qui per justicia se pertanyerie. Pregamvos quens ho vullats fer trametre lo testament del senyor rey en Marti e ço que te en Bernat Çaplana pus nos pot haver sens gran cost e dificultat flixarnosne: si gran mester ho haviem scriuremvosne. Mes avant senyors molt reverends nobles et honorables vos pregam quens façats trametre les coses següents ço es sis ballestas de torn et dos torns per parar aquelles. *Item* dues caixes de passadors de leva. *Item* sis caixes de passadors punta fort. *Item* tres caixes de passadors de matzem. *Item* XII pavesos de posta. *Item* L pavesos de braç: e que aço sie trames decontinent ab bisties car en Verdaguer ho pendra aci ab inventari eus ne donara raho. E sie molt reverends nobles et honorables senyors lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en lo castell de Casp a VIII dies de maig del any MCCCCXII. —Larchabisbe de Terragona G. de Vallsecca et Bernat de Gualbes apparellats a vostre honor.

Núm. 379.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors
lo parlament general de Cathalunya.—Molt reverends egre-
gis nobles e honorables senyors: Los honorables consols

Tom. 20.
fol. 177b.

de Perpenya nos han scrit ara derrerament ab lur letra mencionant diverses rahons per les quals stan en recel que gent darmes stranyes no entren en aquelles parts e que per aquestes rahons e perque dubten que la subvençio a ells fahedora no tardas massa han request lo governador dels comdats de Rossello e de Cerdanya que faga retenir les monedes de les generalitats quis cullen en lo bisbat de Elna perque puixen daquelles subvenir a gent darmes en la deffensio daquela terra com vehessen fos necessari. E ab veritat senyors com nosaltres hoym quels dits consols havien feta aquesta requesta fom moguts a tan gran admiracio e a tan gran greuge que nous ho poriem explicar vehents que es stada cosa tan aspre que despuys que som en esta deputacio no la hoym semblant ni axi sonant la destruccio del be publich. E de fet ne havem rescrit et respost de nostra intencio als dits governador et consols ab altres nostres letres: e per ço que vosaltres senyors vejats pus seriosament e mes stesa en qual manera los dits consols nos han scrit et nosaltres a ells respost et scrit al dit governador trametemvos translat de les dites III letres. Perque placies senyors que de les coses contengudes en les dites letres vos vullats sentir axi com devets et sobre aquelles per obviar a tants inconvenients provehir degudament et presta. Haviem pensat senyors saul vostre notable consell ja si ultra altres provisions scriuriets daço a mossenyer de Terragona instantlo que ell degues scriure a son frare governador demunt dit que ell se haje en aquests affers axi com deu e es stret a conservacio de la cosa publica del general. Part aço vos avisam senyors quel general es tant empobrehit de monedes que nous ho

pensariem e si haguessem hauda la provisio dels emoluments dels officials et fossen stades adjudjades les penyores que tenim foremnos de molt ajudats quel dit general no fora vengut a tan gran pobresa: perqueus placia senyors que sobre aço et sobre totes les altres coses de queus havem scrit toquants quel dit general sie guardat que no stigua axi flach de monedes vullats prestament provehir car be vehets que molt es necessari. E sie molt reverends egregis nobles et honorables senyors Lesperit sant en vostra guarda. Scrita en Barchinona a nou dies de maig del any MCCCC dotze.—Los deputats del general de Cathalunya e les sis persones a ells adjunctes a vostro servey et honor apparellats.

Núm. 240.

Als molt reverends pares egregis nobles honorables e cars amichs lo parlament general del principat de Catalunya. — Molt reverends pares egregis nobles honorables e cars amichs: Huy dada de la present he rebuda vostra letra scrita en Tortosa a XXVII dies dabril prop passat continent en sustancia que vosaltres havents singular affeccio que la justicia que pretench haver en la successio de la reyal corona Darago et dels altres competitors sia ben reconeguda et clarament vista havets provehit que dels tres advocats queus havia demanat ne hagues los dos com laltre ço es micer Bonanat Pere fos stat pre-

Tom. 20.
fol. 177B.

vengut et demanat per les nou persones eletes a prestar consell a aquelles e queus paria que havent sis advocats dos Darago dos de Catalunya et dos de regne de Valencia quen seria ben provehit segons les dites coses et altres son en la dita vostra letra largament expressades. A la qual molt reverents parcs egregis nobles et honorables et cars amichs vos responch regraciantvos la bona sana et justa intencio que havets a la justicia et volets que aquella sia per ma part ben vista et examinada : mas com se mostrara clarament per part mia que no hage sino aqueixos dos advocats car daquest regne non puisch aver nengu nil parlament los vol constrenyer a anarhi segons ja per altra letra vos he scrit e Darago jatsia ni haja nomenats nom se encara que ni haja algu : donch plascia a vosaltres zelados de la bona et vera justicia que de Barchinona men sien almenys altres dos ministrats com a vosaltres sia cert que per cascun dels altres competitors ni ha no solament sis mas X o XV de gran temps a ença prevists en les allegacions et drets que cascun preten haver e los meus per molts que fossen venen tots novellament en la causa et atesa la brevitat del temps no poden axi veure e encercar llargament mos drets et ma justicia com haurien fet si de tant de temps ença com los altres hi haguessen treballat. Perqueus prech axi affectuosament com puch ni se que en defalliment dels altres com segons dit he ateses les maneres no crech quen haja algu daquest regne ni del de Arago me vullats ministrar e donar ensemps ab micer Pere Basset et micer Francesch Ametla micer Bernat Miquel et micer Jacme Caliz a fi que almenys sien quatre si dels dits regnes Darago et de Valencia non hi ha : e aço sera cosa queus

haure a singular gracia. Dels altres rasonadors axi com son nobles et cavallers pus a vosaltres es vist fahedor que no ni haja quen sia complit vostre parer et voler. E sia en vostra guarda la sancta Trinitat. Scrita en lo castell de Sogorb a VIII dies de maig del any MCCCCXII.—Frederich Darago a vostre honor.

Leidas las antecedentes cartas, se separó luego el parlamento para volver á reunirse por la tarde; pero en su segunda junta no se trató mas que de algunas providencias que debian adoptarse sobre la administracion del Principado.

SESION DEL DIA 14.

Se acordó escribir varias cartas, relativas todas á la buena custodia del castillo de Caspe.

SESION DEL DIA 16.

Tratóse de las cantidades que debian enviarse á Caspe para pagar á los ballesteros y demás gente de guerra que tenia allí el Principado.

SESION DEL DIA 17.

Versó la discusion sobre los mismos asuntos que la anterior, y sobre los abogados y procuradores que reclamaba don Fadrique.

SESION DEL DIA 18.

Fué invertida toda en la lectura de una larga carta del parlamento de Valencia, en la que manifestaba el estado de aquel reino, y sus esperanzas de conseguir luego la deseada concordia.

SESION DEL DIA 19.

Se acordaron varias medidas conducentes á la concordia y pacificacion del reino.

SESION DEL DIA 20.

Fueron leidas dos cartas con que los diputados de Cataluña comunicaban al parlamento algunas noticias que lenian de Cerdeña.

SESION DEL DIA 24.

El parlamento acordó escribir á las autoridades de Cerdeña, sobre algunos negocios de aquella isla.

SESION DEL DIA 25.

Sobre los mismos negocios de Cerdeña se acordó tambien escribir á los diputados de Cataluña y consellers de Barcelona; y luego se trató nuevamente de la demanda de abogados que reiteraba don Fadrique.

SESION DEL DIA 26.

Se continuó tratando de las demandas de don Fadrique, y se procedió en seguida al nombramiento de varios individuos para las vacantes que habian resultado en algunas comisiones.

SESION DEL DIA 27.

Se acordó escribir á los diputados de Cataluña y á los abogados que habia escogido don Fadrique, para que estos apresurasen su ida á Caspe á desempeñar su comision.

SESION DEL DIA 28.

Fué leída una carta de los abogados valencianos que don Fadrique tenía ya en Caspe, en la que manifestaban estar esperando á los de Cataluña para principiar la defensa.

SESION DEL DIA 30.

Abrióse con la lectura de la siguiente carta:

Núm. 281.

Tom. 21.
fol. 1808.

Als molt reverends nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya. — Molt reverends nobles et honorables senyors: certificam vostres grans reverencies noblesas et honorables saviesas que nosaltres tots en comuna concordia per algunes justes e necessaries rahons huy data de la present havem prorogat lo terme de XXVIII del present mes de maig a nosaltres prefigit segons forma dels capitols en Alcaniz concordats daci a XXIX del prop sdevenidor mes de juny inclusivament que sera la festa de San Pere: placia a nostre Senyor Deu quens faça

obrar segons la sua voluntat: pregantvos que en lendemig vullats donar tal orde en les persones qui deuen esser aci trameses per hoyr la benaventurada publicacio de nostre vertader rey e senyor que quant per nosaltres vos sera intimat sie ja lo fet dispost en tal manera que sens altra tri-
ga pusquen decontinent aci venir. E sie molt reverends nobles et honorables senyors lo sant Sperit vostra guarda. Dada en lo castell de Casp sots lo segell del molt reverend senyor archabisbe de Terragona de ordinacio dels dejus scrits a XXVIII dies de maig del any mil CCCCXII. —Les nou persones deputades a fer la investigacio e publicacio de nostre rey e senyor per justicia apparellades a vostre honor.

Se leyeron además algunas otras cartas sobre asuntos peculiares de Cataluña; y últimamente, se acordó escribir al gobernador de Rosellon y á otros varios sobre la invasion con que amenazaba al Principado el capitan francés Boucicaut.

SESION DEL DIA 31.

Fueron leidas algunas cartas de poco interés.

SESION DEL DIA 1.º DE JUNIO.

Quedó acordado escribir varias cartas, que no se hallan en el acta; y luego se trató de los asuntos de Cerdeña.

SESION DEL DIA 4.

Tratóse de los asuntos del conde Urgel, con motivo de ciertas cartas y embajada que había enviado al parlamento, y cuya substancia no explica el acta.

SESION DEL DIA 6.

Fué leída en ella la carta del tenor siguiente :

Num. 347.

Tom. 21.
fol. 1866.

Molt reverends nobles e honorables senyors: Vostra le-
tra havem hauda sobre la limitacio del stat dels embaxa-
dors o missatgers qui deuen aci venir per hoir la bena-

venturada publicacio de nostre vertader rey e senyor : a la qual vos responem que nostra intencio e deliberacio sobre aço es que cascu dels ambaxadors puscha venir en aquell stat que li plaura a honor de aquells per qui hic seran tramesos. Mas com seran a quatre o tres legues daquesta vila lexaran de lurs companyes per los lochs vehins e vindran aci tan solament ab XXXX cavalcadures e cinquanta persones per cascuna embaxada compartidores entre ells axi com a vosaltres plaura ordinar o los embaxadors se concordaran. Perque senyors molt reverends nobles et honorables placieus fer estar los que venir hic deuen apparellats de guisa que a la primera letra que sobre lur venguda vos sera tramesa pusquen decontinent o sens dilacio aci venir : e sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en lo castell de Casp sots lo segell del molt reverend senyor arquebisbe de Terragona a dos dies de juny del any MCCCCXII. —Les nou persones deputades a investigar e publicar nostre rey e senyor per justicia apparellades a vostre honor.

Discutiéronse luego otros varios asuntos; pero sobre ninguno recayó resolucion definitiva.

SESION DEL DIA 9.

Luego de abierta, se dió cuenta de la carta que sigue :

Tom. 21.
fol. 1883.

Molt reverends nobles e honorables senyors : Aci es lo honorable en Ramon Fivaller castella daquest castell de Casp lo qual notablament e be exerceix e fa son offici e satisfa a la honor daqueix principat de son poder. Per raho del offici e carrech de castella a ell comanat e donat li ha convengut fer algunes extraordinaries messions e despeses de les quals informara vostres grans reverencies nobleses e honorables savieses lo honorable micer Johan Dezpla: placies senyors molt reverends nobles e honorables que en aquelles vullats haver sguard e haver lo dit en Ramon Fivaller favorablement per recomanat. E sia molt reverends nobles e honorables lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en lo castell de Casp a X dies de juny del any MCCCCXII. —Larquebisbe de Terragona Guillem de Vallsecca e Bernat de Gualbes apparellats a vostre honor.

Fueron además leídas en esta sesion otras varias cartas , que versaban en la mayor parte sobre negocios pertenecientes al gobierno particular del Principado.

SESION DEL DIA 12.

Dióse cuenta de algunos documentos que se hallan apuntados en el acta , pero sin explicarse su objeto ni contenido.

SESION DEL DIA 13.

Se acordó escribir á los compromisarios de Caspe , que el parlamento procuraria con toda diligencia que concurriesen allí luego las seis personas que habian sido llamadas.

SESION DEL DIA 14.

Empezóse por la lectura de la carta que sigue :

Núm. 394.

Als molt reverents molt nobles et molt honorables et
savis senyors del parlament general del principat de Ca-

Tom. 20.
fol. 1783.

thalunya en Tortosa.—Molt reverents molt nobles et molt honorables senyors: les nou persones per la gracia de nostre Senyor Deus procehexen et van avant continuamente a no perdre jornada et pens que lo temps no passara sens fruyt et no presumesch que altra prorogacio si faça entre ells. Per gracia de Deus ha bona unitat et concordia: ohen tots matins la missa et sermo de mestre Vicent et apres se apleguen demati et apres dinar per semblant: ab tot axo jo no stich de congoxarlos tot jorn que spaxen et per lur humilitat prenenho ab paciencia. Mes avant los prech que pus han oits tots los advocats et haudes allegades que volguessen assignar jornada a les XVIII persones. Pens que si los advocats de don Frederieh per Valencia et per aquex principat trametedors eren aci los quals sich speren tot jorn com los de Arago ja hi sien que la jornada sera assignada. Yo molt reverents molt nobles et molt honorables senyors faç e complesch et treball en tot ço qui es per ells ordenat et manat sens cançar apparellat tots temps a servir vostres grans revrencies noblessas et savicasas a les quals me recoman. Scrita en la vila de Casp a X de juny.—A vostres manament et ordinacio tot prest Bonanat Pere missatger vostre.

Leida la carta que precede, fué aprobada la siguiente contestacion á un escrito que habían presentado los de Cerdeña, pidiendo que el Principado les socorriese.

Num. 345.

Lo parlament general del principat de Cathalunya res-
ponent a la cedula preinserta continent requesta et pro-
test de part del molt noble mossenyer Berenguer Carroc
compte de Quirra et dels honorables cavallers scuders gen-
tils homens et altres de sa companyia qui son en lo regne
de Sardenya diu: que be saben los dits offerens la dita ce-
dula et lurs nobles et honorables principals quel principat
de Cathalunya no es tengut ni stret en manera alguna o
raho de socorrer al regne de Sardenya perque daco en que
es tengut inutilment et impertinent de sola mra voluntat
li es protestat et demanat lo dit subsidi axi eom si lo dit
principat hi fos tengut com lo senyor rey qui es rey prin-
cep et senyor de tots james en semblant forma demana
socors per Serdenya al principat de Cathalunya pretenent
quel dit principat hi fos tengut ans diverses vegades quels
na pregats que graciosament lin volguessen donar per la dita
raho li han expressament denegat : pero no contrastant
quel dit parlament no sia tengut subvenir al dit noble
compte et altres honorables cavallers et gentils homens et
altres qui son en lo dit regne de Sardenya attes lo bon
servey et loables actes que fets han en lo dit regne apres
la mort del senyor rey en Marti de alta recordacio ultima-
ment deffunt de et per los quals son dignes de grans laors
premis et remuneracions envers lo senyor rey sdevenidor

ROMO III.

Tomo. 2o
fol. 176r

hauria de bon grat voler complaure als dits noble comte et altres honorables cavallers et gentils homens dessus dits sens perjudici empero de ses libertats si ses facultats a present hi eren bastants: mas los grans carrechs quel dit principat ha haguts a supportar apres la mort del dit senyor rey et li cove et covendra necessariament sostenir tro que hajam rey indubitat lan axi apres que no han manera al present complaure al dit comte et altres damunt dits. Esta pero en veritat que ab grans treballs et despeses del dit principat la declaracio et publicacio daquell qui es nostre verdader rey et senyor se fara fort prestament la gracia divinal propiciant: et aquell qui sera declarat nostre verdader rey et senyor qui aura carrech de complir les coses dessus demanades sens falla hi satisfara liberalment axi com los altres reys passats notablament han fet en los temps passats. E lo present parlament apres la dita declaracio se te per dit et acor de informar nostre verdader rey prestament per justicia declarador dels assenyalats serveys quels dits noble compte et altres notables cavallers et gentils homens han fets a la corona reyal Darago en lo dit regne de Cerdenya: et fara lo dit parlament gran instancia ab lo dit senyor quels remuner altament los serveys passats et provehesca als sdevenidors en tal manera que aquell regue acabadament sia reduhit a obediencia sua que tofs los poblats en aquell visquen en pau et repos perpetual de que los principals dels dits missatgers reportaran meritament gran renom et gloriosa memoria perpetualment: et per ço lo dit parlament ha et haver deu versemblantment plenera confiança de la noblesa strenuitat et haver prudencia dels dits principals que per tant poch de temps

dins lo qual haurem et hauran rey qui condignament los remunerara et ampleament premiara no desseriran ço que tant loablement et virtuosa han començat et proseguit ans ho continuaran et tolleraran animosament: e dissentint rahnablament et necessaria lo dit parlament a la protestacio feta per los dits missatgers indegudament volents en quant en ells es imputar injustament et sens causa al dit parlament et a quiscun singular de aquell lo cas sinistre si algu o perdicio del dit regne sen seguia etc. com tal imputacio sia impropria injusta et indeguda et en null cas ne en alguna manera nos puxa ni porie justament per tal protesta causa esser feta ni fer al dit parlament ni a algun singular de aquell: et la present resposta requir etc.

SESION DEL DIA 14.

Empezóse con la lectura de la carta que sigue:

Núm. 346.

Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors:
a la vostra molt gran saviesa notifich com per lo patro del
laut armat quels honorables consellers de Caller hic han
trames he rebut un plech de letres de vosaltres senyors.

Tom. 20.
fol. 1792.

trameses ensemps ab los capitols que la senyora reyna trametia per mossenyer Bertran de la Saga lo qual plech yo he reebut et he vista la sustancia de les dites letres. E de present per correu ho tramis tot a mos companys en Cathania dels quals he haguda resposta feta a vint et set de abril com han reebut lo dit plech et dada la letra a la dita senyora et als barons de son consell et han explicat de paraula et satisfet segons lo carrech que en la vostra letra per vosaltres senyors nos era donat. De la resposta de la dita senyora et dels barons de son consell sereu plenariament informats per lo honrat en Montholiu lo qual dies ha sta en Mecina sperant les galeas dels venicians ab les quals vol muntar: et si a Deus plaura que passen per sta ciutat yo hi muntare et men ire en sa companyia per ço car me sembla que la concordia de la dita senyora et dels barons de sa part no es en termens ques faça guardant les maneres que per la dita senyora et per son consell son tengudes: ço es quels capitols de la concordia feta et tractada per los navarresos et loats et fermats per la dita senyora et signats de la sua ma et segellats de son segell en neguna manera no ha volguts aquells tenir ne servir: et per nos missatgers vostres fon tractat stant la dita senyora en lo castell de Solento que la dita senyora passa als dits capitols anedinthi algunes altres coses que demanava: et treballam tant quel noble baro mossenyer Bernat de Cabrera mestre justicier passa et loha les addicions que la dita senyora volia: pero ella retengut que nou juraria neu loaria tro tant queu hagues demanat alguns barons en que ho havia promes et jurat que concordia alguna no faria ab lo dit mestre justicier tro los ne hagues demanats.

Et ab aquest pacte parti de Solento per anar al castell de Cathania hon devia tenir son dret cami et no exir en ne-
guna ciutat ne vila que alguns poguessen esser pus pode-
rosos que ella ne al dit castell de Cathania no permetria
intrar barons que li poguessen tolre sa libertat: e sots aquests
pactes mos companyons sen anaren ab ella tres: en quant
foren a Cathania la dita senyora volch exir a la ciutat et
per los dits companyons meus fo requesta que li plagues
no isques de la galea ne prengues terra sino al castell axi
com havia promes: e nostante per com que ells li digues-
sen ella isque a la dita ciutat els dits companyons meus
romangueren en la galea que non volguereu exir tro tant
que la dita senyora fon al castell en poder de mossenyer
Gabriel de Fano. E stant aqui la dita senyora ha haut di-
versos consells et acorts ab los barons et ab aquells que li
ha plagut et ha respost que no passaria en les coses con-
cordades a Solento que couenia que dels quinze milia flo-
rins que devia reebre ans de sa anada que fossen vint mi-
lia florins et quel mestre justicier perdonas a tots los fora-
exits de les terres del domay en manera que segurament
poguessen star quiscuns en lurs cases et que fes treus ge-
neral ab tots los barons et altres parcials seus: e ab aques-
ta concordia et conclusio fon trames aci en Macia Just
scriva nostre: e yo presenti los dits capitols al dit mestre
justicier ab una letra quels dits companyons meus li tra-
meteren de la qual havia gran malaltia et ab grau difi-
cultat se podia hom rasonar ab ell: pero ab la gracia del
Sperit sant et ab ajuda del noble mossenyer Archimbau
de Foix treballi tant et tengui les millos maneres que a
mi foren possibles. Lo dit noble baro mossenyer Bernat just-

ticièr loha et ferma de fet en poder de notari ço que la dita senyora demanave dels vint milia florins et de la treua dels barons et de la remissio dels foraexits e tot aço havia per loat et fermat ab carta publica tota hora que la dita senyora hagues loats et jurats et fermats los dits capitols ço es en sustancia que totes les terres del domay et les terres et castells de la cambra de la dita senyora fossen meses en mans et obediencia del dit mestre justicièr per part de aquel qui per justicia sera elet rey de Arago et de Sicilia: la qual cosa me appar que la dita senyora no hage volgut loar ne fermar jatsia moltes de vegades ho haja atorgat et dit de paraula la qual cosa apparria ara nou volgues fer ne metre en obra per ço car en Mecia Just parti daci a deu de abril ab los dits capitols los quals havia carrech de dir a mos companyons que de present com la dita senyora hagues lobats et fermats los dits capitols per correu propri scrivissen notificancho al dit mestre justicièr et a mi e fins vuy non havem haut certificacio. Perquel mestre justicièr et tot hom generalment se te per dit que la dita senyora no ha cor ne voluntat de fer la dita concordia et aquells per qui ella se governa no li ho consellen: e par be versemblant que apres que la dita senyora es en Cathania ha fet liurar lo castell de Sent Felip a mossenyer Golota de que la gent de la vila se son molt sentits et han haut gran desplaer en tant ques diu certament quel dit mossenyer Golota ha presos et feta justicia de alguns dels millors de la vila per ço com resistien a la sua senyoria: apres ses seguit quel comte Johan de Vintimilla sa ocupada la ciutat de Xifalo dihent al poble que per nom et per part de la dita senyora ho ha fet mostrant

letra sua quel ha fet capita de guerra : pero lo castell que te Johan Aragones nol ha volgut obesir ans ha scrit al dit mestre justicier requirintlo de socorrerli: jalsia tota hora haja stat en obediencia de la dita senyora ara empero no ha acceptada la dita letra la qual li es stada presentada per lo dit comte Johan o per son procurador: porque lo dit mestre justicier hi ha trameses dues galiotes per socorrerlo de ço que haja necessari. Perque mos senyors tot hom hic fa comte que es necessari quel mestre justicier sia poderos et favorit en tal manera que puga conservar aquest regne per la casa de Arago que sens falla si ell fos mort de aquesta malaltia tota la nacio cathalana fore sterpada de aquest regne : hoc encara los barons cathalans qui no son de sa obediencia ab los quals lo dit mestre justicier vol fer pau segons ha dit et atorgat a nos missatgers tota hora que parlat havem ab ell de aquesta materia: pero ab los barons sicilians quel senyor rey que Deus haja havia condemnats no ha atorgada pau ninguna sino la treua dessus expressada. Al present noych ha altres coses necessaries scriure a la vostra molt gran saviesa la qual man a mi tot ço quem sia possible. E sia la Trinitat sancta guarda de tots. Scrita en Palerm a cinch del mes de maig del any de mil et quatrecentos et dotze.—Après la data de la present sich es sabut per letra qui es venguda del Matzari que mossenyer Johan de Munchada ses ensenyorit del castell et de la vila de Plosa et que lo castellan quil tenia se te molt per enganat de la manera que li han tenguda perques diu que lo dit mossenyer Johan te vuy la vila et lo castell. Closa en lo dit loch a sis dels dits mes et any.—Lo vostre missatger en lo regne de Sicilia qui hu-

milment se recomana en gracia de tots vosaltres senyors Guillem Gavella.

Fueron leídas despues algunas otras cartas en que se trataba de las demandas de abogados que hacia don Fadrique, y de las comunicaciones que habia dirigido á las universidades doña Violante.

SESION DEL DIA 18.

Fué leída en esta sesion la siguiente carta de los valencianos.

Núm. 387.

Tom. 20.
fol. 1840.

Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents egregis nobles et honorables senyors: entesa una letra vostra a nosaltres liurada per lo discret en Pasqual Pellicer notari et hoit algun rahonament per aquell feyt en virtut de la crehença per vosaltres a aquell acomanada considerants los motius tocants en la dita letra vostra et sobre aquells haut assats rahonament copios havem a be gran grat dels avisaments et motius per vosaltres moguts et assats

largament rahonats en la dita vostra letra com conegam aquells procehir de zel verdader desijants lo pacifich repos de totes les terres subjectes a la corona reyal les quals coses no deuen passar ab ulls entelats ans deuen esser be abraçades en cas loch et temps congruents. Pero senyors molt reverents egregis nobles et honorables qui pensa degudament quant benefici es stat la concordia de les nou persones et tals eletes per la investigacio et declaracio de nostre rey princep et senyor per justicia et la manera molt sancta loable et digna de memoria tenguda et servada per aquells tro aci en los procehiments ja feyts et com ab la ajuda de nostre Senyor Deu speram de prop la publicacio tan desijada: es be rohonable de reduptar de fer novitat tal que pogues o fos vista arguir a llarch de temps algu a la dita investigacio e publicacio mas es nostre parer et conexem esser molt necessari sperar ans de totes coses la dita declaracio: cor qui considera lo temps prefinit a la dita declaracio et lo temps necessari a fer concordia entre tots los competitors et qui atten a la distancia dels uns als altres et les persones et alguns per causa de llur edat qui son et com tals causes se merexen tractar es mes que impossible dins lo temps restant a la dita declaracio poder enclore los dits affers. No dehim empero aço per tant que en les coses toquades et per vosaltres mogudes ab sobberga vigilancia no si dega entendre. Perque senyors molt reverents nobles et honorables appar a nosaltres et es nostra clara intencio que feta primerament la publicacio de nostre rey princep et senyor les dites nou persones qui son ydonees et molt congrues et abtes per fer concordia et procurar pau et bona amistat entre los competitors ab lo dit

senyor declarat per justicia et entre si deuen haver a singular carrech de entendre ab soberga cura en la dita concordia et pau et en altres beneficis dels regnes et principat del dit senyor; et que de aço en son cas et temps los deu esser donat a singular carrech per los qui seran per los parlaments dels regnes et principat a la dita declaracio destinats. Quant es la concordia en virtut de la creença a nosaltres explicada de algunes poques persones qui son en Algezira ab nostre parlament general de aquest regne no sabem tro açí causa alguna de debat com tota hora que ells o altres volran esser o entrevenir en aquest general parlament seran abraçats et acceptats e hoits molt liberalment et benigna. Et sia ab vosaltres senyors molt reverents nobles et honorables la sancta Trinitat Amen. Scrita en Valencia et sagellada ab lo sagell del reverent senyor bisbe de Valencia a XIII de juny del any MCCCC XII.—Lo parlament general del regne de Valencia prest a vostra honor.

Se leyeron además algunas otras comunicaciones sobre la discordia que habia entre los valencianos; y por último se trató del pago de algunas cantidades.

SESION DEL DIA 20.

Fué empleada en la lectura de los documentos que siguen:

Núm. 888.

Als molt reverents nobles et honorables senyors del par-
lament del principat de Cathalunya ajustat en Tortosa.—
Molt reverents molt nobles et molt honorables et savis se-
nyors: Sobre lo punt mogut et exquisit per vostres grans
reverents nobleses et savieses en la letra per aquelles a mi
tramesa yo he parlat ab lo senyor archabisbe et altres axi
dels nou com altres doctors solemnes als quals rahonabla-
ment et honesta semblant dupte se devia comunicar et tots
son de oppinio et parer et yo menor et pus flach ab ells
que moure tal dupte par mes voluntari et curios que ne-
cessari ne profitos parlant ab les reverencies et honor ques
pertany com la sola declaracio de nostre rey et princep
no par deje esser causa sufficient de fer cessar lo parla-
ment si doncs noy succehia prohibicio per alguna justa ra-
ho o la congregacio se desajustava per si com aquests son
dos casos per si et per los quals se disol es separa la
congregacio o parlament: e ajudan a aço los motius es-
plicats en la letra de la convocacio ço es per les urgents
necessitats de la terra maxime com no hajam rey etc.
Aquestes necessitats encara feta la declaracio o donat lo
consell sobre lo cas de la successio no cessen totes les ne-
cessitats de la terra ne de aço es hom en segur ne es axi
clar que cessant la necessitat qui dona raho a la convoca-
cio que per axo cessas lo parlament com lo dit parlament
crega que apparellat o convocat per lo princep ell puxa

Tom. 21.
fol. 1613.

tractar de ses necessitats a son plaer axí que la causa principiant durant los mitjans ço es necessitats de la terra segons deguda orde bona rao et justícia no ha del tot libertat de disgregar la congregacio la qual es feta en favor de aquells qui encara no han a totes lurs necessitats provehit. Perque parria a aquests senyors ab los quals yo ne parlat que axí los altres parlaments staran et nos meten a romiar ni disputer punts qui poden fer mes dan que profit que axí dege star ferm aqueix regne sens moura ne fer longua prorogacio: com encara que fos cert que ipso jure cessas lo parlament en lo cas ço que no es ans es pus clar del contrari tal punt nos deu mourre ni disputer. E veus açí molt reverents nobles et honorables senyors ço que he pogut sentir sobre lo dit punt sens allegacions de dret per la cuyta. Mes avant molt reverents nobles et honorables senyors parria al senyor archabisbe et a micer Bernat de Gualbes com ab micer Guillem no pogues parlar que staran be a aqueix parlament que les sis persones hi sien sens tot fallir per tota la setmana qui ve com almenys lo sent dema de sent Johan tot cert ab la ajuda de Deu les sis persones de Arago hic seran la nit de sent Johan. E tenitsvos per dit que segons yo puix conexas de fet a la jornada ab la gracia de nostre Senyor Deus se publicara la deliberacio del consell sobre lo cas de la successio sens pus prorogar: perque no estaria be al principat que fos dels pus derrers: vostres grans reverencies noblesas et saviesas ho enteuven mils que yo no sabria dir ni pensar. E manen a mi tots lurs plaers. Escrita en Casp a XVIII de juny. — Quis recomana en vostres grans reverencies noblesas et saviesas Bonanat Pere missatger vostre.

Núm. 349.

Tom. 21.

fol. 1819.

Als molt reverents egregis nobles honorables et molt savis senyors lo parlament general del principat de Catalunya resident en la ciutat de Tortosa. — Molt reverents egregis nobles honorables et molt savis senyors: per diverses et moltes letres havem a vostres rverencies paternitats nobleses honorables et grans saviesas scrits e notificats los ardots certs que havem de gents darmes qui en gran nombre son ajustades en les partides de la frontera de França circumvehines an aquesta terra et assenyalandament de mossen Boucichaut qui es ja dies ha passats en la ciutat de Narbona ab molta gent darmes ab proposit et intencio de intrar an aquesta terra: supplicant et requirintvos ab ardent affeccio per restauracio de aquesta terrà de frontera qui es clau et mur de tot lo principat de Cathalunya vos plagues donar orde et manera que açi fos trames algun seccors de gents darmes per les quals lo dit mossen Boucichaut et tots altres volents intrarhi duptassen et majorment ara an aquests temps que tenim les meses entre les mans les quals sins eren toltes o destrobides ço que no haja Deu ordinat seria no solament dan an aquesta terra mas encara de tot lo principat hauda consideracio a les flaques meses qui sesperen en Arago et en Urgell ne fo ja mes tant de mal vist en aquesta terra com seria aquest com les hajam per gracia divinal molt bones et abundoses:

et daltra part havem vostres molt reverents paternitats nobles honorables et grans savieses consultades de les menasses a nosaltres trameses literalment tant per la senyora reyna dona Yolant quant per los embaxadors de França residents en Barchinona induhintnos rasonablement a mes duptar la intrada de la dita gent darmes: de la qual consultoria havem cobrada vostra resposta la qual decontinent havem executada segons que per vostres reverencies nobles honorables et grans savieses nos es stat scrit: et encara vos havem intimad la cresença a nosaltres explicada per mossen Guillemes de Seynet per part de la senyora reyna dona Yolant sobre la intrada del dit Boucichaut: sobre que axi mateix havem cobrada vostra resposta contentiva en acabament que nosaltres per res no donem assentiment ne encara prestem paciencia a la intrada del dit Boucichaut: la qual cosa molt reverents egregis nobles et honorables senyors et totes altres procehins de vostra ordinacio et bon conseyll entenem servir et no en res desviar ne torsir de aquelles tant com hi bast nostra possibilitat. E per aquesta raho et per satisfer a vostra dita ordinacio veyents nosaltres que tenim le dit Boucichaut a la porta et que de vosaltres no havem alguna provisio de deffensio segons lo cas requer jatsia de aquella hajam continuament clamat tant per orga de nostres missatgers quant per diverses et multiplicades letres que sobre aço vos havem trameses no volentsnos axi leixar pendre ne perir per salvacio et restauracio de les dites mesos en que no va poch no solament a benefici nostre mas encara de tot lo principat havem de fet a gran instancia et requesta de mossen lo governador feta alguna bestreta de moneda per asoldadar

et pagar alguna gent darmes que lo dit mossen lo guovernador ab son conseyll ha ordinat esser feta an aquesta terra per la fama de la qual en veritat som be et clarament informats que lo dit mossen Boucicault ha duptat et dupta encara de intrar. Donchs molt reverents egregis nobles et honorables senyors placiaus per deute de gran justicia et raho ordinar provehir et manar que de continent hauram et cobrem dels bens dels general tot ço et quant hauram bestret per la dita raho et mes avant que sia aci trames tal soccors de gents darmes que ensemps ab aquelles qui ja hic son puxen varonivolmenz resistir al dit Boucicault et a tot altre qui hostilment hic vullen intrar. Lo dit Boucicault ara novellament ha scrit al dit mossen lo guovernador et a mossen lo vescomte Dylla et a nosaltres ab sa letra trellat de la qual vos trametem per tal que vostres reverents paternitats nobleses honorables et grans savieses vejen per la tenor de aquella de sa intencio ey provehaquen segons requer la gran et tant evident necessitat en tal manera que aquest principat no sia carregat destroyt ni dampnifficat per gents stranyes: sobre la continencia de la qual letra et en tot cas entenem a servir a la ungla vostra dita ordinacio. E la Divinitat santa molt reverents egregis nobles et honorables senyors sia tots temps endreç et proteccio vostra. Scrite a Perpenya a XV de juny del any MCCCCXII.—A tota vostra honor et servir prests los consols de la vila de Perpenya.

Núm. 390.

Tom. 21.
fol. 1822.

A moult nobles honorables et sages sires et grans amiz le vezcomte Dille et de Canet lo gouverneur de Rossillon et les consols de la vila de Perpinen.—Molt nobles honorables et sages sires et grans amiz : plaise vous assaver que comme par le comandement du roy mon souverain seigneur ja piessa a moy fait dentrer en icelui royaume et seigneurie Daragon pour garder aidier et soustenir la pure et vraye justicie sur le fait de la succession du dit royaume et garder que par force impression ne autre maniere illícite icelle seigneurie ne soit occupee et soumise a tirennie et que la tres haulte et tres puissant princesse la royne de Jerusalem et de Sicile fille du fen roy Johan Daragon de gloriense memoire ou moseigneur mossen Loys son ayme filz ne soient injurieusement ne par fraude on impression forgites de la succession de son dit pere ou ayeul et soit ainsi que le roy mon souverain seigneur lays signifie a la tres haulte et puissant princesse la royne Yoland Daragon sa cousine et a ses ambaxadeurs estants pour lours a Barcelone et le dite dame par un des ditz ambaxadeurs vous a fait prier et requerir que vous me voulissés recullir et les gens darmes qui vendroient en ma compaignee pour la cause dessus dite et non pour porter ne fere vilennie ne oultrage a nulli qui soit des dites seigneuries Daragon ainsi comme amiz bien vuallans et celux qui venant

pour garder maintenir servir et honnorer ses dites seigneuries et non aututrement offandre et ainsi comme lounneur et la haultesse et excellence du seigneur qui menvoye le requeroit et que vous qui estes et avez este jusques ici au dit seigneur voisins et bon amis monstressiez exemple d' amour e toute donceur a toz les autres: sur la quelle requeste selon que je suy informe fut par vous moult noble gouverneur respondu avec deliberacion de voz hounourables et sages consolz et conseillers que vous en rescripriez au parlement de Cathaloigne et que selon que le dit parlement vous en respondroit vous en series et men respondriez: de la quelle responce la dite royne ma tres redubtee dame la quelle vous a tous diz amez garde et honnourer et pour bouneur d'elle avez reccuz tant de bienz et de hounours et prenez encorez de jour en jour a et doit aver este bien petittement: et quant a moy je men merueille moult et encores plus que non obstant les dites gracieuses offers et parolles et autres les quelles continuellement vous ent este dites en vostre ville vous ne voulez prandre aucune confiance en dit roy mon souveran seigneur ainç avez fait et fetes gens darmes pour moy resister ce que nous ne autres des dites seigneuries navez encores entreprius ne essaye contre nul des autres competeurs ja soit ce quilz ayent miz et metent encores gens darmes en les dites seigneuries et y ayent fait et porte grans et irreparables dommages et non obstant que plusere foiz que vous et les autres tant aux parlemens comme per les notables cites et villes ayez este sommes et requis a grant instance encores derrierement par le ault et puissant seigneur monsieur le comte de Vendosme de par le dit seigneur que vous

voulissiez fere et garder equalite en la poursuite de la dite justice et que toutes gens darmes buidassent et que si vous voulieu aide a les de bouter que vous lauriez prontement aux despens du dit seigneur ou au plus fort que vous souffrisiez que de la part du dit seigneur en fust mis pareilli nombre comme les autres competeurs desquelz ni a celui qui de cler droit aultesse puissance ne juste poursuite aye ne doye surmonter le dit seigneur pour quoy vous les devez plus favoriser que le dit seigneur ne moy et les autres qui venons par son commandement: pour quoy moult nobles hounourables et sages sires eucore je vous signifie que mon entencion nest ne na este ne aussi je nay commandement de fere ne porter dommage a nulli subgite ne habitant des dites seigneuries ains vueli et entens avec toute ma compaignee passer en paient mon escot raisonnablement a la fin dessus dite davoir obtenir declaracion de justice et reparacion sur aucune inique et injuste nomination et eleccion daucunes personnes du dit seigneur et a sa dicte cousine tres suspectes par causes justes vrayes notories et tres rasounables. Et pour tant moult nobles hounourables et sages sires de par le dit seigneur et aussi de par les tres haultz et puissans princes et dames le roy et royne de Jcrusalem et de Sicilie les duc de Guienne et de Bourgoingne et autres seigneurs de son sanch je vous prie et requier tant que je puis que en ma dite entree vous donnez et fetez donner a moy et a ma compaignee viurez logis et autres choses a moy et a ma dite compaignee necesseres conduit conseilli confort et nidi ainsi que pour le bien de la besoigne verrez et cognoisceres estre expedient et necessere a la fin et intencion dessus dites et ainsi

comme les diz seigneurs et dame et moy jusques a ceste foiz en avons eu perfectie confiance et tellement quilz doivent demourer contens de vous. 'Et sur ce moy fere responce de vostre bonne et clere intencion: et si riens voulez que le puisse signiffies le moy quar ainsi comme jusques ici ne vous aye escondit de riens que par nul de celle ville maye este requis je metray poyne de lacomplir. Moult nobles hounourables et sages sires et grans amiz je pri au benoist filz de Dieu que pour sa sancta grace vous doine bonne vie et longue. Script a Nerbonne le Xe jour de juny.—Bouciquaut mareschal de France.

Núm. 391.

Als molt reverents nobles et honorables senyors lo parlament general de Cathalunya ajustat en Tortosa.—Molt reverents nobles et honorables senyors: aquests jorns passats scrivi a vostres molt grans reverencies nobleses et honorables savieses de tot ço que havia poscut saber ab spies et en altra manera de mossen Bocicaut et de ses jens et de lur intrada en aquesta terra. Despuis lo dit Bocicaut segons son certament informat ño es crescut de alguna gent qui sien en nombre de que cala scriure ni fer mencio: be es gran fama a Narbona on ell es et ha stat tot hora despuis queus scrivi que fort prestament deuen eser ab ell gran colp de gent darmes per intrar en esta terra et un dia de la setmana pasada ell si feu venir los consols de Narbona

Tom. 21.
fol. 182b

et gran colp de mercaders et botiguers et dixlos que ell sabia certament que en Cathalunya et specialment a la vila de Perpenya sabien de jorn tót quant ell et ses gens fahien de que era maravellat et convenia que aço fos per obra dells en que fahien ço que no devien perque los ne havia volguts avisar per ço que daquiavant ignorancia ni seusa no poguessen allegar alguna: certificantlos que si daquiavant ell los trobava meyns fahents en les dites coses quen faria tal punicio que seria castich a ells et a altres eximpli. Mes avant ses seguit que lo dit mossen Bocicaut ha scrit al governador de Rossello et als consols de aquesta vila et encara a mossen lo vescomte Dilla que li volguessen donar et aministrar viures en son passatge pagant ell aquels ab son argent segons largament porets veure en lo traslat de la dita letra lo qual los dits consols vos trameten: en aquestes coses me par que lo dit governador et consols se entenen a regir et reglar segons lo consell e ordinacio de que pochs dies ha los havets scrits. Lo vescomte de Castellbo qui ara es comte de Foix et de Bearn es capita general de la gent darmes tota qui eren ab lo senyor de Sent Jordi e dissapte primer passat ell el dit senyor de Sent Jordi partiren de Tolosa per anar contra lo comte Darmayach tenien segons relacio de una spia que es venguda lo cami de Aug: son molta gent car aquells que ell a vists segons diu eren mes de M et CCC facinets e segons lo dit hom conta lo comte de Foix avia trames mossen Girau de Maller al comte Darmanyach per desafiarlo lo qual pres los desafis alegrement et en manera que mostrava quels pressava tots segons aquest alla oyc dir fort poch. Los senyors de França segons letres que hic ha de alguns mercaders

son en gran brogit et tabustol et essich ara novellament dit per als guns qui tot dret venien de Paris que lo rey ab gran colp de gent darmes es estat davant Borges en Berri et que lo duch de Berri lies exit al encontre ab les claus en la ma et ses mes en son poder: per la qual raho se tracta gran avinença entre lo duch de Borgunya et Darliens et lurs adherents: si asos verificara o no ni si vindra a conclusio tost sen hic sabra la veritat et de aço que saber ne pore vos scriure Deu mijançant: e per lo present molt reverents nobles et honorables senyors no scriu altres coses a vostres grans reverencies nobleses et honorables savieses sino que aquelles me manen tot so quels sera agradable. Scrite a Perpenya dijous a XVI de juny.—Apparellat a vostre manament et servir qui humilment se comana en vostra gracia. —Johan de Ribesaltes.

Núm. 393.

Als molt reverents nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverents nobles et honorables senyors: sus ara en aquesta hora havem hauda una letra del governador et justicia Darago de la qual per tal que vostres reverencies nobleses et honorables savieses sien avisades de ço que han a fer vos trametem translat dins la present inclus: pregantsvos que vullats cuytar la venguda dels embaxadors de aqueix prin-

Tom. 21.
fol. 182v

cipat que deuen aci venir per hoir la publicacio de guisa que per tota la present setmana sien aci car sentiment havem que dins lo dit temps hi seran los altres qui venir hic deuen per la dita raho. E sia lo sant Sperit vostra guarda. Dada en lo castell de Casp sots lo segell del molt reverend senyor arquebisbe de Terragona de ordinacio dels dejus scrits a XVIII de juny del any mil quatrecents et dotze.—Les nou persones deputades a fer la investigacio et publicacio de nostre rey et senyor per justicia apparellades a vostre honor.

Núm. 308.

Tom. 21.
161. 1808.

A los muyt reverentes et muyt honorables senyores las nueve personas diputadas a investigar et publicar nuestro verdadero rey et senyor.—Muyt reverentes et muyt honorables senyores: A las vuestras reverencias et muyt honorables saviezas notificamos que nos en concordia havientes en aquesto poder del general parlament de aquesti regno havemos sleido las sis personas qui deuen ir ha hoir la publicacion segund por vuestras letras es sehido intimado adaquesti parlament: las quales personas son don fray Enyego del Faro comendador de Riela los nobles don Pedro Durrea don Johan de Luna et mossen Johan de Bardaxi en Johan Dovelfa et Johan Sanchez de Sadornil: la qual eleccion havemos publicado huy dia sabbado en aquesti parlament. Las dichas sis personas mediant la gracia di-

vinal seran en la vila de Casp prestament et dentro el tiempo por vosotros senyores intimado adaqueste parlament. Semblantment senyores muy reverentes et muyt honorables vos significamos que nostra intencion es de dar poder a las ditas sis personas sleidas a hoyr la publicacion que ensemble com los tres aragoneses de vosotros fagan eleccion de personas dellos mismos o de otros segunt bien visto les sera por ir a fazer la reverencia et intimar la publicacion o declaracion adaquell qui sera nuestro rey et senyor: e como siamos certificados que de aquesto no sean en concordia en el parlament de Cathalunya de que havemos singular desplazer supplicamosvos que por vuestras letres intimatedes al dito honorable parlament de Cathalunya la eleccion por nosotros fecha et el poder que entendemos dar a los sis sleidos com los tres aragoneses sollicitandolos que por la breu et bona conclusion de los negocios sea dado semblant poder a las sis personas sleidas a hoyr la publicacion por el parlament de Cathalunya ensemble com los tres catalanes de vosotros senyores por tal que las ditas sis personas sean prestament en la vila de Casp segunt seran las VI personas sleidas por aqueste regno. Muyt reverentes et honorables senyores el sant Spirit sia vuestra guarda. Scrita en Çaragoça a XVIII de junyo. —A servicio vuestro et honor prestos.—El governador et el justicia Daragon.

SESION DEL DIA 21.

Se reunió el parlamento por mañana y tarde para tratar del poder que debía otorgarse á los embajadores que pasasen á Caspe para asistir á la proclamacion del futuro rey , y á los encargados de ir á poner en paz á los competidores que quedasen desairados; pero nada pudo resolverse.

SESION DEL DIA 22.

Tomó desde luego la palabra el obispo de Gerona , y dijo en substancia lo que manifiesta el acta con estas palabras:

Núm. 294.

Tom. 21.
fol. 183v.

Hujusmodi parlamentum fuit mutatum in hac civitate Dertuse eo quia parlamenta regnorum Aragonum et Valentie debebant mutari prout mutata fuerunt in confinibus regnorum juxta dictam civitatem erat enim necessarium tunc quod dicta parlamenta essent ex quo comode in uno loco congregari non poterant saltem congregata in locis seu civitatibus convicinis nam tunc habebant concordare de

omnibus preparatoriis necessariis ad cognitionem declarationem illius qui per justitiam est noster verus rex et dominus : et quia per Dei gratiam omnia predicta fuerunt feliciter concordata et expedita et negotium diete successionis est commissum novem personis que jam erunt diu est congregata in castro ville de Casp secundum quod apparet in proeessu et per Dei gratiam sunt in puncto breviter publicandi nostrum verum regem et principem justitia mediante et parlamenta predictorum regnorum Aragonum et Valentie supradictis expeditis transmutata fuerunt a dictis locis convicinis diete civitatis Dertuse ad alia loca interiora dictorum regnorum et per consequens cessant cause propter quas hujusmodi parlamentum fuit mutatum ad hanc civitatem Dertuse: attendens etiam quod necessario dictum parlamentum habet providere multis necessitatibus imminetibus principatui Cathalonie quibus non ita de contra provideri potest existendo in dicta civitate Dertuse que sita est in extremis dicti principatus: ideo dictum parlamentum per actum solemnem parlamenti prorogabat et continuabat idem parlamentum ad diem crastinam et nunc pro tune sic continue de die in diem usque ad diem martis intermissive proxime venientis qua computabitur quinta mensis julii proxime instantis: et illud utique parlamentum a dicta die martis se mutabat continuabat et prorogabat ad vicessimam diem dicti mensis julii in villa Montisalbi que satis est in medio vel circa dicti principatus constituta.

Sobre la mencionada prorogacion se adoptó tambien por el parlamento el siguiente acuerdo:

Núm. 395.

Tom. 21.
fol. 1837.

Primo que cascu del dit parlament ans que entre en la dita vila jur et ferm la treua voluntaria o seguritat per lo parlament stant en Barchinona ordonada segons forma de aquella duradora en tota la dita vila et quatre leguas entorn de aquella duradora en tant com lo dit parlament se tendra et XV dies apres que sera final o mudat.—Item ordona per cumuna seguritat lo dit parlament que tot hom de qualsevol condicio o stament sia qui volra entrar en la dita vila ab armes offensives en special lances et spases que aquelles hagen a depositar en poder de les guardes dels portals : e apres quant los portadors de les dites armes seran en las posades quels sien lliurades per ço que les tinguen en lurs posades sens portar aquelles per la dita vila sino en cas que deguen partir per anar en altra part : empero atinent que moltes notables persones del dit parlament son per partir de la present ciutat et la dita treua sta en sa força et valor ordona lo dit parlament que sien restituides les armes qui son en poder de les persones a aço ordonades a cascu qui recobrar les volra.

Por último , en esta sesion se leyó la carta y fueron adoptados los acuerdos que dicen como sigue :

Núm. 206.

Als molt reverents pares en Crist et honorables senyors les nou persones deputades a fer la investigacio publicacio et manifestacio daquel qui justicia mijançant es nostre ver rey princep et senyor residents en lo castell de Casp.—Molt reverents pares en Christ et honorables senyors: nosaltres instats pregats et requests per vosaltres que segons forma dels capitols dels preparatoris de la justicia de la successio de la corona reyal Darago concordats fermats et jurats en la vila de Alcanyis trametessem tota triga foragitada les persones trametedores per aquest parlament en aqueixa vila de Casp per hoyr la benaventurada publicacio de nostre verdader rey et senyor per vosaltres justicia mijançant faedora: per vostra consolacio et plaer vos certificam que per hoyr la dita benaventurada publicacio vos trametem los reverents pares en Christ mossen Galceran Durgell et mossen de Barchinona bisbes lo molt noble et gran baro don Johan comte de Cardona et los honorables mossen de Bages cavaller mossen Johan Dezpla doctor en leys de Barchinona et en Pere Grimau de la vila de Perpenya sindichs. Placia a nostre Senyor Deus en la infinida clemencia del qual reposen nostres penses daquest tan alt misteri que axi com havem singular confiancia nos sia manifestat publicat

Tom. 21.
fol. 1838.

per vosòltres aquel qui es per justícia nostre verdader rey princep et senyor per lo qual tots los regnes et terres al ceptre real subjectes reporten tranquil·tat et repos. E tingaus molt reverents pares en Christ et honorables senyors Lesperit sant en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent bisbe de Gerona a vint y dos de juny del any mil CCCC et dotze.—Lo parlament general del principat de Cathalunya a vostra honor apparellat.

Núm. 297.

Tom. 21.
fol. 1813.

Primo que los reverents pares en Christ en Galceran de Urgell en Franceesch de Barchinona bisbes lo molt gran baron Johan comte de Cardona et los molt honorables mossen Ramon de Bages cavaller mossen Johan Dezpla de Barchinona e en Pere Grimau de Perpenya sindichs elets en oir la publicacio daquel qui es nostre verdader rey et senyor fahedora per justícia en lo castell o vila de Casp per les reverents et molt honorables nou persones a la dita investigacio noscio et publicacio eletes en nenguna forma prestament dels capitols dels preparatoris fermats et jurats en la vila de Aleayc pertesquen per anar al dit castell o vila de Casp per hoir la dita publicacio si plaura a nostre Senyor Deus benaventuradament fahedora la qual publicacio feta hajan per letra et persona certa intimar de continent al dit parlament.—Ordonen encara lo dit parlament fahentue ara per lavors acte solemne de parlament

les dites sis persones et lo reverent pare en Christ.... Ramon Batle de Gerona mossen Narcis Astruc ardiacha major de Saragoça lo molt noble mossen Guillem de Moncada et honorable mossen Berenguer Dolms cavallers en Francesch Sent Celoni de Gerona et misser Gondissalbo Garidell de Tortosa sindichs ensemps ab els vajan al pus prest que poran intimar la dita publicacio et fer reverencia en nom del dit parlament a aquel qui sera declarat per justicia esser nostre verdader rey et senyor recomanantli lo principat et lo dit parlament et los singulars de aquell ab aquelles pus propres et pertinents paraules que a ells sera vist fahedor no entremetentse de altres affers si donchs per part del parlament nols ere manat o donat carrech : leixats tots altres poders donats a les dues sisenes continuades en lo proces del parlament en poder del dit parlament. —Los quals tots embaxadors solament puxen aturar deu jorns ab lo dit senyor rey: si mes hi aturaven que stiguen a lur despens fahentlos comte de la tornada al parlament hon que sebre.

Núm. 398.

Sobre la dicepcio moguda en lo parlament sobre lo XIII capitol o tots altres capitols tocants interrogants de privilegi et libertats si les nou persones en virtut de alguns capitols en Alcaniz volrien procehir apres la declaracio et publicacio daquell qui es nostre rey et senyor es stat con-

Tom. 21.
fol. 194b.

cordat per lo dit parlament que en cas que les dites nou persones no volguessen cessar de procehir en los dits actes per los prechs et instancia del parlament que ara per la-vors sia comes et donat poder que vistes les fermes poders et juraments per lo dit parlament et per les XXIIII per-sones fets o donats facen en nom del dit parlament aque-lles requestes desentiments et protestacions a les dites nou persones que ells conexeran et acordaran que mijançant justicia se dejen fer sens tota dilacio o excepcio: e aci fer consellar e complir encarrega lo dit parlament la concien-cia dels dits reverents abbats e daço fa lo dit parlament acte solemne de parlament en plena concordia.

SESION DEL DIA 23.

Se abrió con la lectura de la carta que sigue:

Núm. 399.

Fom. 21.
fol. 1864.

Als molt reverents egregis nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya justat en Tortosa.—Molt reverents egregis nobles et honorables senyors lo honorable en Guillem Oliver ciutada de Bar-chinona un dels missatgers trameses per nosaltres senyors en

lo regne de Sicilia et en Macia Just qui passa per scriba ab los dits missatgers son ara retornats de la dita missatgeria et ha aportades lo dit en Guillem Oliver letres quis drecen a vosaltres: senyors et altres letres quis drecen a nosaltres les quals legides et hoides havem vist quo en aquelles son contengudes diverses coses del dit regne qui son de molt gran qualer et qui toquen molt.... de la real corona Darago: per les quals coses lo dit Guillem ha carrech de anar a vosaltres senyors ab lo dit scriba per explicarvos les dites coses axi com nos par esser be necessari: et lo dit en Guillem Oliver resposnos que jatsia lo temps dins lo qual se deija fer la dita ambaxada sia passat et expirat empero encara per la honor et be avenir del principat de Cathalunya ell era prest de anar aqui ab lo dit scriba et complir ço que ha pres carrech: mas que era ver que ara en sa tornada ell et lo dit scriba eren venguts ab las galeres dels venicians de la ciutat de Macina tro en Mallorques et que li havia costat de nolit cent et vint ducats dels quals pres cambi pagador per ell en Barchinona: et mes avant li costa lo nolit de la nau ab que es passat de Mallorques tro aci XXX florins Darago: et axi que nosaltres li deguessem pagar aquestes quantitats et mes avant deguessem pagar a ell et al dit scriba de tot lo temps que han servit tro a huy ultra los sis mesos de la missatgeria et axi mateix los haguessem acorrer per la anada que fan a vosaltres senyors car no entenia que ell ne lo dit scriba deguessen treballar en aquestos affers a lur cost et messio. Sobre les quals coses responguem que nosaltres no haviam poder de fer aquestes pagues car aço era cosa qui se sguardave fer a vosaltres senyors et que per aço no stigues de

anar ab lo dit scriba car sens falla vosaltres hi auriets degut sguart et que aquesta ne era nostra intencio com de cosa justa et rahonable. Perque senyors per tal que siats avisats en qual manera lo dit en Guillem Oliver va aqui a vosaltres ab lo dit scriba et sapiats nostra intencio de tots aquestos affers vos havem volgut scriure la present remement tots los dits affers a relacio del dit en Guillem Oliver. Esia molt reverents egregis nobles et honorables senyors Lesperit sant en vostra guarda. Scrite en Barchinona a vint et cinch dies de juny del any mil quatrecents et dotze.— Los deputats del general de Cathalunya et les sis persones a ells adjunetes a vostre servey et honor apparellats.

Se trató despues de los honorarios que debían satisfacerse á dichos embajadores, Oliver y Just.

SESION DEL DIA 25.

Fué leida en ella la siguiente carta:

Núm. 400.

Tom. 21.
fol. 183b.

Als reverents nobles honorables et molt cars amichs los del parlament de Cathalunya.—Reverents nobles et hono-

rables et molt cars amichs: de vostra gran saviesa havem reebuda una letra contenent en aquella alguna favor de mossen Francesch de Vilamari: a queus responem que per amor et contemplacio de les vostres grans savieses nos havem alleujat aquell segons vos deu haver recitat lonrat et amat mossen Dalmau Çacirera e que ha aconseguít assats gran favor: perqueus pregam que dels als quens fets a saber en la dita vostra letra nos hajats a present per scusat. E confíats de nos perque nosaltres hi farem mes que persones qui visquen: pregantsvos molt affectuosament que nostra justícia quins es stada tant retardada migançant vostra diligencia prestament sia divulgada. Dada en Balaguer sots nostre segell secret a vint de juny del any mil et quatre cents et dotze.—Jacme Darago.—Jayme.

Tratóse además de algunos bandos de Cataluña, de ciertas cantidades que se reclamaban al parlamento, y de los negocios de Sicilia.

SESION DEL DIA 27.

Reunióse el parlamento; pero el acta de este dia está mutilada en el proceso, y no puede saberse en qué se ocupó la sesión.

SESION DEL DIA 28.

Despues de haberse dado audiencia á Guillermo Gavelle, embajador que habia llegado de Sicilla, y de haberse presentado el gobernador de Cataluña para protestar contra la traslacion del parlamento á la villa de Montblanch; se dió cuenta de la carta que sigue:

Núm. 401.

Tom. 21.
fol. 1896.

Als molt reverends egregis nobles et honorables senyors lo parlament general del principat de Cathalunya.—Molt reverends egregis nobles et honorables senyors: per vostra gran alegria et consolacio vos certificam que huy per lo mati en aquesta hora per gracia de nostre Senyor Deu et a lahor sua havem per justicia publicat et manifestat ab gran solemnitat lo molt alt excellent princep et senyor lo senyor don Ferrando infant de Castella esser verdader rey Darago et a ell axi com a verdader rey et senyor deure esser fet et prestat per tots los sotsmesos a la real corona Darago lo deute de fealtat. E placiaus senyors ab professons oracions et altres devotes et piadoses obres retre gracies a nostre Senyor Deu de la gran et inextimable gracie que ha feta et fa a tots los regnes et terres sotsmesos a la dita real corona: al qual placia conservar et pros-

perar lo dit molt alt senyor rey benaventuradament per molts anys a servey seu et a profit et a bon stament de la cosa publica de tots sos regnes et terres. Scrita en lo castell de Casp sots lo segell del molt reverent senyor archabisbe de Terragona hora de tercia a XXVIII de juny lany mil quatrecents et dotze.—Les nou persones deputades a investigar et publicar nostre rey et senyor per justicia apparellades a vostra honor.—Per aquesta raho molt reverents egregis nobles et honorables senyors enviam a vosaltres lo honorable mossen Melchior de Gualbes qui açous dira pus stes.

Sobre el contenido de cuya carta se expresa luego el acta en estos términos:

Núm. 409.

Qua quidem litera lecta et audita nedum semel immo Tom. 21.
fol. 186r.
etiam bis fuit vocata magna letitia inter omnes ibidem presentes de tanta gratia in dicta litera contenta reddentes unusquisque inhibi presens laudes uberrimas altissimo Creatori cui placuit sua infinita clementia plebem suam benignissime visitare.—Et incontinenti reverendus episcopus Gerunde de ordinatione dicti parlamenti super modo publicandi dominum regem et au fuerit publicatum per omnes novem personas in concordia vel ne verbo interrogavit dic-

tum honorabilem Melchiorem de Gualbes.—Quiquidem honorabilis Melchior de Gualbis verbo fecit relationem de ceremoniis factis per dictas novem personas valde honorifice ornate et ordinate in publicatione dicti domini regis premissis missa sermone et aliis verbis dicto negotio publicationis decentibus et habilibus. Et quod omnes dicte novem persone in magna et jocunda concordia publicarunt primo ad partem die sabbati proxime preterita dictum dominum regem et de illa publicatione fecerant fieri publicum instrumentum vocato ipso et quibusdam aliis pro testibus: quam publicationem mandarunt et medio juramento dictos testes astrinxerunt quod nemini publicarent donec per ipsos novem ceremoniose juxta eorum ordinationem notificaretur omnibus regnis et terris patule et coram omni populo prout fuit notificatum et intimatum die presenti cum tanta jocunditate fraternitate et letitia quibus dici posset.—Et tunc dictus reverendus dominus episcopus Gerunde ordinatione parlamenti illis melioribus verbis quo potuit dixit dicto honorabili Melchiori de Gualbis quod bene venisset cum tanta bona nova sive novella tante gratie die presenti divulgate. Et quod contemplatione laborum per eum sustentorum in portando dictam magne jocunditatis et letitie novam seu domini regis publicationem haberet se taliter versus ipsum quod haberetur respectus debitus pro satisfaciendo suos labores quod contentabitur rationabiliter consideratis omnibus supradictis.—Et continuo jussit ipsam literam in processu parlamenti inseri et continuari de traditione et presentatione ejusdem per dictum honorabilem Melchiorem de Gualbis facta si opus fuerit et inde per dictum parlamentum seu quemcumque singularem ipsius aut

alium quemlibet fuerit requisitum fieri et tradi unum et plura publicum seu publica instrumenta.—Et nichilominus dictum parlamentum mandavit omnes literas fieri et expediri intimatorias predictorum prelati capitulis universitatibus collegiis et personis infrascriptis.—Et hiis peractis recedentes a dicta domo capituli magnam letitiam demonstrando et reddentes gratias altissimo Creatori decantando Te Deum laudamus quasi omnes de dicto parlamento accesserunt ad ecclesiam et inibi porrexerunt et profunderunt plurimas orationes ad dominum nostrum Jesum Christum qui sua infinita clementia nobis usque nunc aequalis caput imponere est dignatus quo corpus mysticum regnorum et terrarum suarum regatur et gubernetur servitio suo sancto per tempora longiora.

Fuè despues leida en la misma sesion la otra carta que sigue:

Núm. 403.

Al molt reverend pare en Christ lo bisbe de Vich.—
Molt reverent pare en Christ: a Deus tot poderos qui per sa infinida clemencia lo temps en que erem posats tempestuos et obscur ha reposat et eonduit en claredat manifesta donam gracies et bendicions. Ja sabets com apres la dolorosa mort del molt excellent senyor en Marti rey Da-

romo III.

21

Tom. 21.
fol. 1901.

rago de gloriosa memoria los regnes et terres subjectes a la corona real Darago destituhits de indubitat rey et senyor ab quantes perplexitats inconvenients sinistres et perills han treballat en saber et conexer aquell qui es justicia mijançant de tots rey princep et senyor: e creem no ignorets la miraculosa concordia de la eleccio de les nou persones de gran dignitat profunditat de sciencia auctoritat et devocio singular en que per operacio divinal som venguts les quals per justicia segons Deus et lurs bones consciencies coneguessen et publicassen nostre verdader rey princep et senyor: don ses seguit que oits per aquelles a ple tots los competidors de la dita real corona ab gran auctoritat justicia et puritat en tots lurs drets segons la arduitat de tan alt misteri requiria per loor et gloria del sobiran Rey dels reys font de veritat et justicia les dites nou persones vuy set hores passat mig jorn nos han intimada per lur letra escrita en lo castell de Casp lo dia present hora de tercia la benaventurada publicacio que han feta per justicia del molt excellent princep et senyor don Ferrando infant de Castella qui es nostre verdader rey et senyor. O publicacio de gran fidelitat longament desijada: o intimacio de transcendent alegria et consolacio: o repos singular de la cosa publica: o salut de fedelitat et naturalesa: lengues ni scriptura no basten a manifestar tanta gracia reebuda: la qual molt reverend pare en Christ axi com a membre natural de la dita cosa publica vos intimam et nottifficam pregantvos cordialment que decontinent com la present letra de inextimable jocunditat vos sera presentada recorrent per devotes oracions al sobiran Rey del cel façats celebrar per aqueixa ciutat festa per tres dies continuus ab grans

et solempnes professons et de nits graus alimares etc. to-
caments de senys et altres coses denotants plenitut de gran
alegria. E tingaus molt reverent pare en Christ Lesperit sant
en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent
bisbe de Gerona a XXVIII dies de juny del any mil et qua-
trecent et dotze.—Lo parlament general del principat de
Cathalunya a vostra honor apparellat.

En los mismos términos se escribió también á los demás pre-
lados , nobles y universidades de Cataluña.

SESION DEL DIA 29.

Se recibió y se dió cuenta de la siguiente carta :

Núm. 404.

Als molt reverents nobles et honorables senyors los del ^{Tom. 21}
parlament general del principat de Catalunya ajustat en ^{fol. 1911.}
Tortosa.—Molt reverents nobles et honorables senyors : a
vostres paternitats nobleses et honorables saviesas notiffi-
cam com apres partim de vosaltres continuant nostre cami
ab petites jornades per ço quel senyor comte de Cardona
fos attes et que ab ell ensemps tots entrassem en aquesta

vila de Casp ses seguit que disabte per lo mati prop passat fom en la vila de Maella ab intencio que aqui sperassem lo dit senyor comte tro fos vengut o fossem certificats dell que no podia venir: mas informats certament que la publicacio de aquell qui es nostre rey et senyor se faria huy dimarts et pensant quel temps era tant curt que si mes laguiassem no haguierem temps a exequir les coses en les instruccions et memorials per vosaltres a nos liurats contingudes: deliberam·quel digmenge per lo mati entrassem en esta vila. Et apres lo depres dinar fom ab les nou persones et presentantlos la letra de creença et per nosaltres premeses degudes salutacions et scusada la tarda del senyor comte de Cardona los explicam com aqueix parlament trametia nosaltres per hoir la declaracio ab la ajuda de Deu per ells per justicia et concordablement fehedora e que tal era vostra speranza atesa lur gran saviesa sciencia et consciencia et gran fama: e per ço com vosaltres voliets saber si ells havien haguda alguna impressio ne temor e si franchament quiscuns podien dir lur oppinio de part vostra los pregarem que daço nos volguessen certificar si ells tots serien concordants en una oppinio sobre la dita publicacio. E feta la dita proposicio et explicacio apparrantse un poch nos respongueren que ells havien gran plaer de nostra venguda car ells entenien a publicar huy que es dimars et axi que nostra venguda era stada ben necessaria et que stava en veritat que ells tots temps eren stats quitis et sens tota por de impressio en lurs franchs et deliures coratges et que segons Den et justicia ells publicarien qui es verdader rey et senyor e tots serien en una oppinio. Nols era licit explicarne mes tro a la jornada ques

faria la dita publicacio et que lavors ho poriem veure et saber: et que speraven en nostre Senyor que iria en tal manera que seria plaent a Deu et profitosa a tots los pobles sotsmesos a la corona real Darago et tots ne serien ben contents. E apres hauda aquesta resposta appartamnos ab los tres de Cathalunya et donamlos la letra de crehença que vosaltres senyors los trametiets: et explicamlos com en lo tretze capitol dels capitols fermats en Alcaniç se contenie que ells haguessen carrech de fer jurar privilegis libertats et altres coses expedients al ben de la cosa publica e com aquel acte fos comu de tota la condicio militar et en les nou persones noy hagues algun de lur condicio: per ço paria a nosaltres fos rahonablement que ells plagues no sentrametessen daço et si entremetre sen volien que era intencio vostra que alguns de la dita condicio militar fossen elets qui ab ells ensemps hi entenguessen. La lur resposta molt reverents nobles et honorables senyors son que durant lo temps de la conexença daquell qui es nostre vertader rey et senyor ells stats eran ocupats per aquella que no havien pogut entendre en altre et per conseguent en les coses contengudes en lo dit XIII capitol no havien res procehit ni entenien daci avant procehir ne entendre car feta aquesta benaventurada publicacio tot lur poder era extinct. Perque veents lur clara intencio et resposta no curam presentar la letra qui sobre aço se dreçava a tots los nou ne parlar ab los restants dels dits nou. Apres senyors nobles et honorables ses seguit que huy dada de la present bon mati les dites nou persones acompanyades de molts portes et molta gent darmes ab grans cerimonies et fort honorablement sen devallaren del castell et muntaren en un gran

cadafal quells hagueren parat be et solemnement empa-
 liat et aqui hagueren parat un solemne altar en lo qual
 lo senyor bisbe Doscha revestit solemnement et pontiffical
 dix missa cantada et apres sermona lo honorable religios
 mestre Vicent Ferrer et en lo dit sermo publica per nostre
 verdader rey et senyor lo molt alt senyor infant de Castel-
 la e legi una carta la qual es subsignada de la ma propria
 de cascuna de les dites nou persones et segellada ab lurs
 segells pendents et subscripta de ma de VI notaris qui son
 entrevenguts en lurs afers la qual contenia la dita publi-
 cacio: et decontinent fon cantat alta veu Te Deum lauda-
 mus et dites moltes et diverses oracions apropiades al dit
 fet tocades campanes sonades trompes et altres diverses ins-
 truments et fon alsada una gran bandera real et apres mol-
 tes altres et muntades ab gran solemnitat en la sumitat
 del castell et sobre la sglesia et torres del mur foren des-
 parades bombardes et fetes moltes et diverses altres so-
 lempnitats: e durant los dits actes los capitans staven en la
 plaça ben amarinats ab tota lur gent e los murs be stablits.
 Ab totes aquestes solempnitats et moltes altres les quals
 vostres paternitats nobles et honorables savieses sabran pus
 especificadament per avant fon publicat quel dit senyor es
 nostre verdader rey et senyor et que aquell erem tenguts
 de nostra feeltat et respondreli de tots drets et subjeccions
 de que som tenguts a nostre verdader rey et senyor: placia
 a aquell qui viu et regne eternalment lo faça regir et go-
 vernar en tal guisa que per son benaventurat regiment me-
 rescha viure et regnar longament a creximent et honor et
 alxalçament de la corona real Darago et a profit et augmen-
 tacio dels pobles que comenats li son. Et per tal molt re-

verents nobles et honorables senyors com aquest acte es *conventional* et de tan gran auctoritat e majorment com a vosaltres ha plagut de donar carrech a nosaltres ambaxadors vostres que la present letra fos sotsignada de nostres propries mans perque li puxa eser dada la fe deguda: havem deliberat de no comanar la present a correu aus per auctoritat del negoci quiu requer havem comanada la letra present a mossen Esquerrer per lo qual vós sera liurada et no en menor espay et temps que fora per un correu. Placia a vostres reverencies nobleses et honorables savieses ço que plaent los sia. Scrita en la vila de Casp dimarts la novena hora a XXVIII de juny sotscrita de nostres propries mans et sagellada ab lo segell del reverent bisbe Durgell.—Vench lo senyor comte de Cardona huy hora de prima ans que començassen loffici.—Ego Galcerandus episcopus Urgellensis.—Ego Franciscus episcopus Barchinone.—Johan comte de Cardona.—Ego Johannes Dezpla.—Johan de Lopia senyor de Bages.—Pere Grimau.

SESION DEL DIA 30.

Se acordó dar una gratificación de seiscientos florines á Melchor de Gualbes, y otra de cuatrocientos á Berenguer Esquerrer, por haber sido los que trajeron de Caspe la noticia de la elección de don Fernando.

SESION DEL DIA 1.º DE JULIO.

Habiendo comparecido Bonanato Pere , recién llegado de Caspe , presentó para que fuese leída copia de la sentencia con que los nueve compromisarios habían adjudicado la corona de Aragón á don Fernando de Antequera. Tratóse despues y fué acordado el pago de algunos sueldos y de otras cantidades que se habían gastado por cuenta del parlamento.

SESION DEL DIA 2.

Despacháronse primeramente las credenciales para los embajadores que debían ir á felicitar á don Fernando; y luego se dió cuenta de las cartas que siguen :

Núm. 405.

Tom. 21.
fol. 1935.

Als molt reverents nobles et honorables senyors los del parlament general del principat de Cathalunya ajustat en Tortosa.—Molt reverents nobles et honorables senyors: jaus havem certificats de la gloriosa declaracio la qual dimarts prop passat fon feta de nostre verdader rey et senyor: e araus certifficam que ab consell et deliberacio de les nou

persones et encara de alguns embaxadors del dit senyor nos apparellam de partir daci per anar a la ciutat de Darocha la qual es pus avinent per sperar nostres companys et anar fer reverencia al dit senyor rey lo qual segons sentiment que havem dels seus missatgers qui son a Ixar se acosta la frontera Darago vers aquelles partides. Perqueus placia senyors deliurar et fer al pus prest que puxen. Esia la sancta Trinitat molt reverents nobles et honorables senyors bona guarda de vosaltres. Scrita en la vila de Casp a XXX de juny.—E placies molt reverents nobles et honorables senyors de fer liurar adaqueixs senyors qui deuen venir diners per bestraure e a correus et altres coses necessaries et axi mateix aço quins es degut de nostre salari en guisa que siam agualats ab aqueixs senyors del temps que havem stat ans de lur partida.—Los vostres ambaxadors a oir la publicacio del senyor rey et fer reverencia a aquell prests a vostra honor.

Núm. 406.

Als molt reverents noble et gran baro et honorables senyors los embaxadors del principat de Cathalunya.—Molt reverents noble et gran baro et honorables senyors : vostra letra havem reebuda scrita en Casp a XXX de juny prop passat continent que ab consell et declaracio de les nou persones et encara de alguns ambaxadors del senyor rey vos apparellats de partir per anar a Darocha per ço com

Tom. 21.
fol. 1936.

es pus avinent a continuar vostre cami al dit senyor lo qual segons avets sentiment se acostà a la froutera Darago: perque deguessem desempachar vostres coambaxadors: part açò queus deguessem trametre diners de vostre salari segons lo temps queus havem egullats ab los dits vostres coambaxadors. A la qual letra vos responem que mijançant la direccio divinal vostres coambaxadors partiran daquesta ciutat diluns prop vinent et faran la via Dalcayç: hauriem per propri et aquesta es uostra intencio que considerada la solemnitat de la ambaxada et altres deguts sguarts majorment que hauriets millor spay de praticar dels afers que eu la dita vila de Alcaç vos trobassets ensemps et daqui per petites jornades compartir vostres aleujaments per haver millor dreça de posades de manera que tots plegats entrassets et daqui continuassets vostre cami vers la bon sabrets sera lo dit senyor rey. Tant com toque lo eguallament de vostre salari et els diners que demanats per correus haurets bon recapte. Et tengaus molt reverents nobles et honorables senyors Lesperit sant en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent mossenyer labat de Muntserrat a dos dies de juliol del any mil quatrecents et dotze. —Lo parlament general del principat de Cathalunya aparellat a vostra honor.

Por la tarde del mismo día volvió á reunirse el parlamento, y en dicha junta se despidieron el obispo de Gerona y Francisco de Sanceloni, que eran otros de los embajadores destinados para ir á felicitar al nuevo rey.

SESION DEL DIA 4.

Despues de haberse acordado el pago de varias cantidades, algunas de ellas en recompensa de los buenos servicios prestados por diversas personas durante el Interregno, se dió cuenta de la carta que sigue :

Núm. 407.

Als molt reverents nobles e honorables senyors los diputats del general de Cathalunya et sis persones a ells adjunctes.—Molt reverents nobles et honorables senyors : be crehem havets a memoria que entre los altres motius et sguarts perque fou feta la adjunccio de vosaltres sis foren que vosaltres tots ensemps fahent un cor et sforç ab currosa vigilancia entenessets en haver et recobrar grans quantitats de monedes degudes al dit general per raho de les compres dels arrendaments de aquell o per qualsevol altra raho et manera et que ab deguda e pertinent informacio treballassets et metessets les mans en moltes inmoderades scuses et gracioses et altres coses tocant interes del dit general que indegudament se eren fetes en temps passat segons se diu per los deputats et que per millor introduccio et exequio de les dites coses faessets ab gran diligencia

Tom. 21.
fol. 1042.

regonexer tots los temps de la dita deputacio: e jatsia cregats saber les dites et altres coses conservades a utilitat del dit general hajats fet vostre dever empero veents aquestes coses axi necessaries et profitoses al dit general en les patxament de les quals tota dilacio es nociva e aço hauran molt a cor per sguart de les grans et excessives despeses que enguany se son fetes segons sabets : pregamvos eus encarregam que ab gran solemnitat continuant vostra bona diligencia entenets et entendre farets en recobrar los dits deutes et regoneiximents de comptes et informarnos dels abusos et frivols gracies axi per processos et altres coses segons dit es afers com encara fahedors fetes dels bens del dit general ponits et castigats et punir et castigar fahents tots aquells que culpables trobarets segons justicia et raho en tals coses ordenen et volen. Part aço senyors havem deliberat et ordonat que per vosaltres en nom de aquest parlament de la benaventurada publicacio de nostre rey et senyor sien fetes moltes letres segellades ab lo segell de la diputacio quis dreçen als governador et jurats de la ciutat de Malorques governador et jurats de Menorques governador et consellers de Eviça fahentslos en aquelles letres mencio que ells intimen la dita publicacio de transcendent jocunditat et repos a les altres viles et lochs de lurs governacio: et axi mateix als veguer et consellers de castell de Caller et als governador et consellers de la vila del Alguer et daltra part algunes letres singulars axi com als molt nobles lo comte de Quirra lo marques Doristany et mossenyer Nicholoso Doria et adaltres senyors memorials quens trametem dins la present interclusos paraules consolatories et de gran edificacio de la sobirana

gracia que nostre Senyor Deus ha per sa clemencia demostrada a tots los subjectes de la molt excellent corona Darago dotada de tan glorios poderos et victorios senyor: e semblants letres en saber ben et notablament ordonades en lati segons facets se fal se a la senyora rcyna et a mossenyer Bernat de Cabrera prelats barons et ciutats et viles reals del regne de Sicilia les quals farets dreçar als embaxadors daquest principat qui son en lo dit regne faentslos saber que prestament sen tornen car puyt havem rey et senyor ell provehira en affers del dit regne ab lo adjutori divinal loablament segons se pertany. Per donar bona dreça a totes les letres dessus mencionades havem ordonat et deliberat que per vosaltres sia noliejat un bon laut ben armat lo patro del qual haja carrech de presentar et donar segons orde li vendra en la sa via les dites letres aquells a quis dreçen: pregants et encarregants ço es que en totes les coses dessus expressades segons havem ordonat et deliberat donets bo et prest spatxament car axi ho requer la qualitat dels affers. E tingaus molt reverents nobles et honorables senyors Lesperit sant en sa guarda. Dada en Tortosa sots lo segell del reverent mossenyer labat de Monserrat de ordinacio del dit parlament a quatre dies de juliol del any mil quatrecents et dotze.—Lo parlament general del principat de Cathalunya, aparellat a vostra honor.

Acordóse además comisionar á Galceran de Rosanes para que pasase á ver al conde de Urgel y procurase consolarle por haber sido desatendidas sus pretensiones.

Reunido otra vez el parlamento por la tarde de este mismo día, se acordó el pago de algunos sueldos y otras cantidades que se debían, y fueron, por último, aprobadas las siguientes :

Núm. 404.

Tom. 21.
fol. 1935.

Instruccions dels ambaxadors del principat de Catalunya al senyor rey Darago novellament publicat destinadors. —*Primerament* los sis embaxadors qui son en la ciutat de Tortosa per los altres daval scrits elets se ajustaran ab aquells sis qui son anats a Casp en algun loch cert per ells elegidor lo pus breu que poran et daqui avant segons la capacitat dels lochs per hon han a passar tots ensemps iran lo pus breu que poran via dreta en lo loch hon sera lo senyor rey : e si tots ensemps no poran anar per la lur multitut et incapacitat dels lochs ajustarse han tots en algun loch prop hon sera lo dit senyor. E premeses alguns de lurs familiars per pendre posades tots ensemps hora decent en lo dit loch entraran honestament et ordonada segons pertany de tan grans et tan solemptes ambaxadors et abans que vagen a lur posades iran fer reverencia al senyor rey. E feta per tots la dita reverencia premeses humils recomendacions del principat de Catalunya lo suplicaran que li placia de assignarlos certa hora per explicar lur embaxada. —*Item* lo dia que los sera assignat a pro-

posar presentaran la letra del principat al dit senyor pre-mesa per ells alguna notabla collacio segons semblant embaxada requer e conclouran en lur propositio tres coses ab les pus propries et pertinents paraules que poran.— Primerament com mort lo molt alt senyor rey en Marti de gloriosa memoria los regnes et terres de la corona real Darago romangueren per disposicio divinal sens cert hereter com lo dit senyor non hagues disposat en altra guisa sino que dix en la sua fi que succehis aquel qui millor dret hi hagues attes que ja en vida sua sen era altercat entre diversos: e per ço ques pogues investigar et saber clarament qui era lo verdader rey Darago et senyor lur lo principat de Cathalunya per sa innada feeltat et naturalesa no perdonant a grans despeses et treballs, sollicitant tots los sots-mesos del sceptre real ab los altres regnes de la dita corona apres grans treballs et despeses innumerables sostenguts et fetes per lo dit principat tostems per venir a vera conexença de son ver rey princep et senyor per justicia e retre aquell deguda subvencio et per moltes..... del public del dit principat et encara dels altres regnes et terres a la real corona sotsmeses elegi nou pcrsones molt notables et de gran auctoritat sciencia consciencia et providencia les quals veessen investigassen et examinassen qui era lur rey princep et senyor verdader per justicia: et les dites nou persones hoyts plenariament tots los competitors et tot ço et quant dir proposar et allegar han volgut axi de paraula com en scrits et collit tot lo proces amplemant et complida ab gran solemnitat han concordablement publicat segons justicia per verdader rey Darago et senyor lur lo molt alt et poderos senyor lo senyor infant don Fer-

rando de Castella perque lo dit principat de Cathalunya los ha trameses al dit senyor per ferli aquella humil et subjecta reverencia ques pertany a la sua sacra real majestat.—Segonament per offerirli tot lo principat de Cathalunya a servey et honor de sa excellent senyoria et explicarli que lo dit principat ab sobirana alegria spera sa benaventurada venguda.—Terçament per suplicar al dit senyor que lo dit principat et singulars daquell li placia vulla haver favorablement per recomanats: et visitaran lo dit senyor en los jorns que staran en lo loch bon ell sera aquelles hores quels pora esser fahedor.—*Item* mes certificaran en general lo dit senyor de la gran et molt notable ordinacio de casa et regiment de sos predecessors de loabla memoria suplicant aquell de part del dit principat que apres que sera en aquell li placia voler veure aquella et haver consell de la terra ans que proveesqua de alguns officis dins sa casa: et per semblant partida de aver consell de la terra placia al dit senyor observar en la provisio dels officis jurisdictionals qualsque sien provehits de notables oficials et segons ley de la terra hon va gran part del benavenir del dit principat.—*Item* mes suplicaran lo dit senyor que com apres mort del molt alt senyor lo senyor rey en Marti de bona memoria los competitors en los regnes et principat hagen hauts diverses affeccionats et a ells favorables com ab consell de grans et solempnes doctors cuydassen los dits competitors haver bona justicia: quen placia al dit senyor les dites affeccions et favors haver del tot per oblidades et per occasio de aquelles no soferir algun enantament esser fet contra los dessus dits que son stats affectats et honorables actes que decontinent que es stada conegu-

da e publicada la justieia per lo dit senyor les dites affec-
cions et favors per lur innada fidelitat sien del tot eessa-
des: empero los dits embaxadors habiliten les dites parau-
les lo millor que poran no mudada sustancia.—*Item mes*
preservades totes les condicions de tot prejudici certifica-
ran en general lo dit senyor com en sa benaventurada en-
trada del principat seguint lo bo et loabla costum de sos
molt illustres predecessors de recordable memoria haura a
jurar servir les leys generals del dit principat privilegis et
libertats de aquell: suplicantlo que en son cas vulla la pra-
tica dels dits magnífichs feyts passats observar et entretant
no fer eontra aquelles.—*Item* apres parlaran ab los mis-
satgers de regne de Valencia qui seran en la cort del se-
nyor rey del fet de la vila de Castello et procuraran tots
remeys ab ells que la gent que es en la dita vila deliur-
rament ne pusan exir sens algun scandol et que la vila
romanga en lo bo e pacífich stament e sens tota vexacio:
que tots los presones axi de la dita vila com de la ciutat
de Valencia com de Cathalunya los quals sien en poder dels
nobles mossenyer Bernat Sentelles o de mossenyer Johan
Ferrandez o de algun cavaller o gentillhom del regne de
Castella o de qualsevol altre sien deliurats: e la hon los
dits missatgers noy volguessen o no poguessen provehir que
ab bones et pertinents paraules ne supliquen lo dit senyor
rey axi honestament com podran en fassen effectualment pro-
vehir.—*Item* mostren al senyor rey totes les letres qui son
vengudes de Sicilia per en Guillem Oliver et per en Grau-
lla et largament lo informen del stament de la illa et aque-
lla de Cerdunya et quel supliquen prestament hi vulla pro-
vehir segons parra esser util et expedient a la sua senyoria

ab tals et tan pertinents paraules que lo dit senyor rey entena clarament axi com es veritat que lo principat roman descarregat daqui avant et roman de carrech del dit senyor: suplicantlo que en la dita illa no vulla provehir de alguns officis sens consell de la terra et que li placia haver per recomanats tots aquells qui en la conquesta de la dita illa han loablament treballat.—*Item* apres alguns dies recomanen los dits embaxadors al senyor rey la senyora reyna dona Margarita que aquella benignament li placia tractar.—*Item* apres informen lo dit senyor dels merits et loables fets del noble governador de Cathalunya et com ses ben regit en lo temps que no havem haut rey et princep indubitat per justicia: suplicantlo quel vulla haver per recomanat.—*Item* mes ab aquelles paraules pus honestes que poran et sens denotar alguna particular affeccio tant com puxen recomanaran lo comte Durgell al senyor rey: suplicantlo que atesses les grans despeses que lo dit comte Durgell ha sostengudes per la questio de la successio ab consell de grans doctors et lo gran deute de sanch que ha etc. ell lo vulla haver per recomanat.—*Item* los dits embaxadors explicada lur embaxada tornensen lo pus prest que poran lla hon sera lo parlament: car intencio es del dit parlament que los dits ambaxadors no aturen ab lo dit senyor ultra deu dies ni curen de neguns altres fets sino tan solament de les coses damunt expressades: e si mes de deu dies hi aturen lo parlament nols faria negun comte de lurs salaris del temps que ultra los dits deu dies aturaran ab lo senyor rey.

SESION DEL DIA 5.

Se leyó un escrito presentado por los estamentos eclesiástico y real, con el cual manifestaban desistir de que se continuase el parlamento en Montblanch, y declaraban que este debía dar por terminada su misión, por haber sido ya elegido el soberano. Fueron además aprobadas las siguientes instrucciones para Galceran de Rosanes.

Núm. 400.

En nom de nostre Senyor Deus et de la sua beneyta
 mare la homil Verge Maria. Memorial et instruccio del
 molt honorable mossenyer Galceran de Rosanes cavaller
 missatger destinat per lo parlament del principat de Ca-
 thalunya al molt egregi lo senyor don Jacme comte de
 Urgell.—*E primerament* lo dit molt honorable missatger
 recitara molt gracioses saluts al dit senyor de part del dit
 parlament.—*Segonament* empresa hora ab lo dit don Jayme
 li dara la letra de crehença la qual lo dit parlament li
 tramet.—*Tercerament* legida la letra en virtut de la creen-
 ça li dira de part del dit parlament les coses següents:—
 Primerament que pus als regnes principat et terres de la
 corona real en concordia es stat publicat lur rey princep
 et senyor per justicia que li placia portarho pacientment
 et regirse ab gran saviesa segons sos molt egregis passats

Tom. 21.
fol. 1971.

han acostumat et de la sua senyoria se pertany et algun camí desviant del comu acort dels dits regnes principat et terres no sia per ell elegit o per algun cas acceptat ans se vulla ab nostre Senyor Deus empero et ab lo deute de justicia consolar.—Segonament li dira com lo dit principat per major consolacio del dit senyor comte ha donat special carrech als missatgers los quals ha tramesos al senyor rey que de part del dit principat specialment lo recomanen al dit senyor et li digua aquelles paraules millors que pora per aconsolar aquell et retraulo de tot regla et partit scandolos a ell et a la terra dampnos sustancia no mudada: certificantlo que si altre camí prenia la terra nol auria axi per recomanat.—*Item* li dira que li placia per sguart et contemplacio de aquest principat relaxar del tot mossenyer Francesch de Vilamari et sos....

En otra reunion que tuvo el parlamento por la tarde se dió cuenta de otro escrito presentado por el brazo militar, rebatiendo la declaracion que habian hecho por la mañana los estamentos eclesiástico y real, que eran los que no querian que el parlamento se continuase en Montblanc (1).

FIN DEL PARLAMENTO DE CATALUÑA.

(1) Aqui terminan en el proceso las sesiones del parlamento catalán: y si bien se conoce que falta la conclusion en el manuscrito que tenemos á la vista, por haberse quizás estraviado algunas hojas antes de su encuadernacion; no podia ser su contenido de grande importancia, porque es sabido que el parlamento se disolvió á poco de haber tenido noticia de la eleccion de don Fernando, quedando revocado por el voto de la mayoría el anterior acuerdo, y desestimadas las pretensiones del brazo militar que se empeñaba en la continuacion.

ACTAS DEL COMPROMISO DE CASPE, EN EL QUE
FUE ELEGIDO REY DE ARAGON EL INFANTE
DE CASTILLA DON FERNANDO.

INTRODUCCION. (1)

Núm. 410.

Jesuchristi nomine devote et humiliter invocato cunctis
et singulis per universos orbis terminos constitutis presen-
tibus et futuris pateat evidenter: Quod dudum in mense
madii anno a nativitate Domini millesimo quadringentes-
simo decimo illustrissimo et excellentissimo principe et do-
mino domino Martino Dei gratia rege Aragonum Sicilie
Valentie Majoricarum Sardinie et Corsice comite Barchi-
none duce Athenarum et Neopatrie ac etiam comite Ros-
silionis et Ceritanie sub cujus predecessorum recordationis
eximie ac stirpis gloriose sceptro atque dominio virtuoso

Tom. 22.
fol. 2070.

(1) Damos principio á esta parte del proceso con las mismas palabras con
que lo comenzó el notario, insertando á continuacion la concordia firmada
en Alcañiz entre los comisionados de los varios parlamentos, y que fué la
norma á que hubieron de atenerse los nueve compromisarios elegidos en
virtud de ella hasta llegar á la proclamacion del soberano.

amplissima regna et terre ipsa in pacis quiete et tranquillitatis dulcedine fuerant feliciter gubernata in monasterio de Valldonzella juxta civitatem Barchinone constructo personaliter residente prout humanis corporibus solet accidere idem dominus gravi fuit infirmitate percussus que velut mortis nuntia sic truculenter deseivit in eum quod ut verus tamen et orthodoxus christianus sicut Altissimo placuit die ultima ipsorum mensis et anni spiritum reddidit Creatori : ob cujus obitum ipsius regna principatus et terre amaritudinis calicem degustarunt gravisque doloris in eorum precordiis sentire pressuras cum per subtractionem sue virtuose presentie qua ipsa regna principatus et terras fulgore prudentie rigore justitie limpiditate temperantie ac fervore fortitudinis et virtutis dono Dei inter ceteros mundi principes insignitus stupentius illustrabat se cernebant desolationis caligine obfuscatos. Sed graviori et amarissima subditorum dicti gloriosissimi principis viscera fuerunt commotione turbata et aciori doloris acerbitate commota quia nullum certum reliquit pro dolor successorem. Oh delira fortune cecitas inimica nature gratiarum noverca : quid tibi profuit duo illa illuminaria magna extinguere videlicet serenissimum et triumphatorem invincibilem dominum Martinum regem Trianche in dictis regnis et terris ut primogenitum successurum et ejus postea gloriosissimum genitorem nullo sidere ut prefertur relicto et turbionem densum in predictis regnis et terris aspergere ubi lux exaltationis et letitie radiabat. Certe nihil : sed solita statera dolosa thesauros tuos distribuens gaudium in luctum liram in planctum et omne jocunditatis solatium in desolationis calamitatem et miseriam convertisti. Que cum sic ut acci-

dit excellentissimus dominus rex predictus tamquam princeps sapiens eleganti spiritu et profunda circumspectione munitus jam ante sui obitum quodammodo presagiret querens suis regnis principatui et terris pacis commoda et quietis solatia ejus dimittere post decessum magna et sollicita cura studuit perscrutari cui post decessum ipsius suum diadema regium spectaret cuique successio regnorum principatus et terrarum ipsius per justitiam pertineret : sed ingluvie mortis ut prefertur preventus ad perscrutationis hujusmodi terminum non valuit pervenire. Cumque dierum vite sue constitutus in fine suscitatus ad quem suorum regnorum et terrarum successio pertinere arcana sue mentis dilucidans sic respondit: *quod dicta successio illi post ipsius obitum perveniret cui per justitiam deberetur*. Regna igitur et principatus terre predicta pro conservanda legalitate et fidelitate eorum preciosissima nullo pretio comparanda que inter alios preciosos lapides ipsius regie corone Aragonum clarioribus facibus reluceat tam propria consideratione quam regia ammonitione commota ad notitiam veritatis tanti negotii pervenire pre ceteris cupientes eorum parlamenta generalia mora et quacumque somnolenta lenticitate repulsis debite congregarunt prout de presenti sunt etiam congregata in quibus prosperitatibus et sollicitis studiis exquisitum exitit et tractatum qualiter et quomodo ad veritatem tam ardui negotii possent celcritur pervenire prout per processus et acta cujuslibet parlamenti potest diffusius intueri. Tandem parlamenta predicta pluribus et solemnibus ambaxiatis et tractatibus hinc inde secutis ad concordiam quorundam capitulorum inferius insertorum per Spiritus sancti gratiam devenire : post quorum capitulorum con-

cordiam atque firmam Deus scientiarum dominus volens in subditos dicte precellentissime corone Aragonum mira magnalia et magna mirabilia misericorditer operari sic dictorum parlamentorum velle unanimatis compagine solidavit in unum sicque in idem affectum et effectum fecit eorum dilabili concurrere voluntates quod de novem personis que juxta formam et modum dictorum capitulorum inferius insertorum in regnis principatu et terris predictis verum regem et dominum publicarent sine discrepantia concordarunt easque ad executanda et perfecta complenda predicta concorditer nominant et unanimiter eligent : prout hec et plura alia sub presentis processus compendio clarissime demonstrantur. Ne igitur ea que de et super premissis fuerunt executioni deducta oblivionis valeant defectui subjacere imo potius eternis temporibus clareant et ut digna vinciti memoria longum conserventur in evum presens processus extitit compositus et formatus in quo primo capitula supradicta a quibus tota fere virtus et effectus prenarrati negotii derivatur et deinde omnia et singula que ipsorum vigore et alias super dicto negotio acta et secuta fuere serialim et per ordinem subjunguntur.

Núm. 411.

Tom. 22.
fol. 2071.

In Christi nomini : noverint universi : quod die lune intitulata quintadecima mensis febrearii anno a nativitate

Domini millesimo CCCC^o XII° in presentia mei Raimundi Bajuli notarii ambaxiatorum parlamenti generalis Cathalonie principatus necnon venerabilis Bartholomei Vicentii et Pauli Nicholai notariorum parlamenti generalis regni Aragonum et testium subscriptorum ad hec specialiter vocatorum et assumptorum : personis et partibus infrascriptis nominibus et pro parte inferius designatis de quorum potestatibus inferius mentio specialis habetur in ecclesia majori ville Alcanicii intus videlicet capitulum ecclesie ipsius personaliter congregatis : eedem persone et partes concordarunt firmarunt et jurarunt capitula infrascripta eisdem seu in eorum presentia de verbo ad verbum ipsorum ordinatione perfecta quorum tenores per ordinem subsequuntur.—Capitula tractata et concordata facta et firmata super factis vel negotiis tangentibus successionem regnorum et terrarum regie corone Aragonum subditorum inter reverendum in Christo patrem dominum Dominicum episcopum oscensem ac multum honorabiles circumspectos et providos viros dominos fratrem Guillelmum Raimundum Alamanni de Cervilione comendatorem majorem Alcanicii ordinis Calatrave Johannem del Archipestre magistrum in Sacra Pagina canonicum et cantorem ecclesie Cesarauguste in personam archiepiscopi Cesarauguste Anthonium de Castellot procuratorem nobilis Petri Eximini de Urrea domini vicecomitatus de Rueda Alfonso de Luna procuratorem nobilium Johannis Ferdinandi de Ixar et Johannis de Luna Egidium Roderici de Lihori militem Johannem Eximini Cerdan militem Berengarium de Bardaxino dominum de Çaydi Johannem de Funes legum doctorem Arnaldum de Bardaxino Bernardum Durgell scutiferos Dominicum de

La Naja jurisperitum civitatis Cesarauguste Johannem Primeran jurisperitum comunitatis aldearum Calatajubi et Johannem Sancii de Orihuela jurisperitum comunitatis aldearum Albarracini deputatos syndicos et procuratores parlamenti generalis regni Aragonum in villa Alcaniciei congregati nomine et pro parte ipsius parlamenti : et reverendissimum in Christo patrem dominum Petrum miseratione divina sancte terraconensis ecclesie archiepiscopum ac multum honorabiles viros dominos Filipum de Medalia in artibus et in theologia magistrum archidiaconum Penitensis in ecclesia Barchinone nobilem Berengarium Arnaldum de Cervilione Asbertum Çatrilla domicellum Johannem de Plano legum doctorem civitatis Barchinone et Johannem de Ribesaltes ville Perpiniani syndicos procuratores et ambaxiatores parlamenti generalis Cathalonie principatus in civitate Dertuse congregati nomine et pro parte ipsius parlamenti: de quorum omnium predictorum potestatibus inferius mentio specialis habetur pro se et omnibus eis adherentibus et adherere volentibus in futurum.—*In primis* siquidem dicti deputati syndici et procuratores representantes parlamentum generale regni Aragonum et ab ipso parlamento posse habentes et pro ipso in subscriptis partem facientes et dicti ambaxiatores syndici et procuratores representantes parlamentum generale Cathalonie principatus et ab ipso parlamento posse habentes et pro ipso in subscriptis partem facientes ipse ambe partes et unaqueque earum et earum quolibet conjunctim et divisim ac simul et in solidum protestantur salvant et retinent expresse etiam consentiunt atque volunt quod per firmam promissionem et obligationem infrascriptorum capitulorum seu

alicujus eorum aut per subscripta vel aliqua ex eis et per quaecumque vigore infrascriptorum seu alicujus eorum aut alias per eas vel alteram procedenda abinde fienda vel enautanda non intendunt prejudicare aut in aliquo derogare quibusvis foris constitutionibus usibus consuetudinibus observantiis usaticis privilegiis libertatibus ac aliis quibuscumque juribus competentibus aut competere valentibus ipsi regno Aragonum brachiis statibus sive conditionibus aut personis eorundem per se et in solidum universaliter ac particulariter ac dicto principatui brachiis statibus sive conditionibus aut personis eorundem per se et in solidum universaliter aut singulariter aut cuilibet parlamento dictorum regni et principatus per se et in solidum aut dictis regno et principatui sive parlamenti eorum ac ipsorum personis insimul nec viis quibuscumque eisdem et cuique vel alicui ex eis simul aut in solidum conjunctim seu divisim qualitercumque pertinentibus et competentibus a quibus discedere non intendunt per quoscumque actus quantumcumque etiam contrarios nec eis nec ipsorum alicui in aliquo derogare. Et volunt ac consentiunt dicte partes et earum quelibet quod per infrascripta aut aliqua ex eis aut per quaecumque que ipsorum vigore nunc vel in futurum fiunt aut fient non adquiratur aliquid juris alicui dictarum partium in prejudicium alterius sive econtra nunc aut in posterum: sed quod unaqueque dictarum partium et illi quos representant remaneant plenissime in eis foris constitutionibus usibus consuetudinibus observantiis usaticis privilegiis libertatibus et aliis juribus quibus erant ante firmam infrascriptorum capitulorum: et sint salve eis et unicuique ex eis vic quaecumque ante firmam hujusmodi ca-

pitulorum quomodolibet pertinentes : et voluerunt quod per electionem unius vie alteri non renuncient nec censeatur renunciatum imo ad aliam vel alias vias libere redire valeant quandocumque. Volunt tamen nichilominus et expresse consentiunt quod capitula infrascripta et contenta in eisdem observentur et executioni mandentur infra et non ultra tempus sive tempora in quinto presentium capitulorum contenta et prout in eo continetur.—*Item* cum finis seu terminus ad quem tendunt omnes superius nominati sit habere citius quo fieri rationabiliter poterit regem et dominum per justitiam prout inferius latius declaratur : est tractatum et concordatum quod temporis dispositione et negotiorum celeritate et qualitate pensatis non est nunc pro predictis insistendum circa regnorum et principatus generalem ac communem in unum locum conventionem : sed quod ad dilationem tollendum et malis periculis ac scandalis dispositis obviandum totum negotium investigationis instructionis informationis noscionis recognitionis et publicationis cui predicta parlamenta et subditi ac vassalli regie corone Aragonum fidelitatis debitum prestare et quem in eorum verum regem et dominum per justitiam secundum Deum et eorum conscientias habere debeant et teneantur simpliciter et absolute ac plenissime comittatur et remittatur aliquibus personis pure conscientie bone fame et idoneis ad tantum et tale negotium peragendum in quas omnis potestas dictorum parlamentorum quoad predicta transferratur hac vice cum dependentibus emergentibus et incidentibus ex eisdem ac eis quoquomodo connexis.—*Item* quod ad evitandum confusionem divisionem vitium et infectionem que in multitudine reperiantur faciliter et ad inveniendum

facilius sufficientiam scientiam concordiam et virtutem que in paucis inveniuntur promptius quam in multis et consideratis pluribus que malitia temporis exhibet dicte persone sint novem que in premissis et infrascriptis per viam noscionalem ac bone conscientie informationis procedant: et quod prefate persone postquam nominate fuerint seu electe cujuscunque status gradus vel conditionis extiterint onus assumere et in loco et termino assignandis interesse personaliter teneantur: et quod nullus ipsas personas fraudulentè aut maliciose retrahere vel impedire audent a premissis.—*Item* quod dicte novem persone que isto modo graduentur videlicet quod ponantur tres in primo gradu et alie tres in secundo gradu et alie tres in tertio gradu in villam seu locum inferius designatos convenire teneantur et habeant: infra quam villam non intrent in statu excedente videlicet tres prime ipsarum inter omnes tres triginta equitaturas et quadraginta personas inter ipsas tres eorum arbitrio dividendas et alie tres ultra totidem et restantes tres ultra totidem cum armis vel sine prout ipsis videbitur.—*Item* omnes superius nominati videlicet deputati et ambaxiatores siodici et procuratores parlamentorum regni Aragonum et principatus Cathalonie predictorum vigore et auctoritate potestatum per predicta parlamenta ipsis attributarum et vice et nomine dictorum parlamentorum et cujuslibet eorum et omnium eis coherentium et adherere volentium in futurum dant conferunt tribuunt transferunt atque concedunt dictis novem personis de quibus dicta parlamenta concordabunt infra viginti dies a die firma presentium capitulorum in antea computandos onus et plenariam ac plenissimam et generalem ac generalissimam auctoritatem facultatem et

potestatem investigandi instruendi informandi noscendi recognoscendi et publicandi cui predicta parlamenta et subditi ac vassalli dicte corone Aragonum fidelitatis debitum prestare et quem in eorum verum regem et dominum per justitiam secundum Deum et eorum conscientias habere debeant et teneantur et procedendi in omnibus aliis supra et infrascriptis cum dependentibus emergentibus et incidentibus ex eisdem ac eis quoquomodo connexis : ita quod illud quod dicte novem persone in concordia sive sex ex ipsis in quibus sex seu inter quas sint unus de dictis tribus primis et alter de dictis tribus secundis et alter de dictis tribus ultimis publicaverint vel alias pro executione presentium capitulorum fecerint aut executaverint quovis modo habeatur pro facto justo constanti valido atque firmo : quam quidem publicationem dicte persone facere teneantur infra duos menses a die vicesima nona martii proxime futuri in antea continue numerandos qui finient et terminabuntur vicesima nona die madii proxime tunc sequentis inclusive : quem quidem terminum dicte persone in una vice vel pluribus possint et valeant prorogare ita tamen quod earum prorogatio sive prorogationes inter omnes terminum duorum mensium a dicta vicesima nona die madii in antea continue computandorum et immediate sequentium qui terminabuntur et finient vicesima nona die julii proxime tunc sequentis inclusive non excedat. Volunt inquam dicte partes quod contra predictas novem personas nulla possit opponi exceptio.—*Item* quod prefate novem persone postquam confesse fuerint et comunicaverint audita missa et sermone solemniter et publice roveant Deo et beate Marie et curie celesti et jurent super ligno crucis Christi et

sancta quatuor Evangelia quod in dicto negotio successio-
nis procedent et verum regem et dominum quam citius
rationabiliter poterunt secundum Deum et justitiam et bo-
nam eorum conscientiam juxta eorum scire et posse pu-
blicabunt omnibus amore odio favore et timore prece pre-
tio dono gratia seu munere aut eorum quavis spe et alia
sinistra voluntate quacumque postpositis et rejectis. Item
dicte persone et alii qui in dicto negotio intererunt jurent
ut supra quod ante publicationem regis per predictas per-
sonas fiendam nemini voluntatem intentionem seu men-
tem dictarum personarum circa predicta ipse persone nec
alii supradicti suam vel aliarum personarum predictarum
manifestabunt publicabunt vel aperient publice vel occulte
directe seu indirecte verbo scriptis aut signis vel alio quo-
vis ingenio sive modo.—*Item* quod si durante tempore in-
formationis seu investigationis per predictas personas reci-
piende aliqui pro parte competitorum vel alicujus ipsorum
voluerint ipsas personas verbo scriptis vel alias de aliquo
informare persone ipse informationes audiant seu recipiant
supradictas : hunc ordinem observando quod primo infor-
mationem illius audiant sive recipiant qui se ipsis personis
presentaverit primitus paratus dictam informationem dicere
seu offerre et successive aliorum prout quisque eorum pri-
mo venerit modo superius expressato. Et si omnes vel aliquos
ipsorum insimul venire contigerit sit in electione dictarum
personarum audiendi seu recipiendi informationes predic-
tas illo quo voluerint ordine in preferendo vel postponen-
do servato : et quandocumque ante publicationem predic-
tam dicte persone cum aliquo vel aliquibus ex illis qui pro
parte competitorum ipsos informaverint ut prefertur vel

alias quovis modo se super aliquibus voluerint informare hoc sit ipsis personis licitum et permissum.—*Item* quod si prelate persone aliquem vel aliquos pro se informando ad se accedere requisiverint vel venire quilibet requisitus ad eas infra terminum dandum et assignandum per ipsas et in statu quem ipse persone duxerint limitandum teneatur venire expensis inferius designatis et ad id remediis et penis debitis compellantur.—*Item* quod si aliqua vel aliquae de dictis novem personis infra terminum ipsis dandum ad locum villam seu castrum non venerint infrascriptum eo quia noluerint aut non potuerint morte vel alias impeditae aut postquam in eo fuerint aliquam vel aliquas mori vel tali impedimento detineri contigerit quod secundum iudicium aliarum personarum electarum non possent intendere in premissis : utroque capite sive casu dicte persone loci talis vel talium per se ipsas aliam vel alias pure conscientie bone fame et idoneam vel idoneas eligant citius quo poterint que habeant similem potestatem quam habebant illa vel ille in cujus seu quarum loco fuerit vel fuerint electa seu electe et teneatur ac teneantur simile iuramentum prestare ut alie persone prius electe.—*Item* quod cum dicte novem persone fuerint in puncto ea que recognoverint et de quibus se informaverint et deliberaverint publicandi mittant intimant et denuncient parliamentis quod mittant in termino prefigendo per ipsas aliquas personas notabiles cujuslibet parliamenti que tamen numerum de sex pro quolibet parlamento non excedant mittant etiam pro personis de quibus eis videbitur ut veniant ad audiendam publicationem regis faciendam per eas : et omnes ingrediantur locum in statu per dictas novem personas limitan-

do : quibus in dicto termino venientibus vel non venientibus ad publicationem procedant supradictam.—*Item* quod de noscione manifestatione et publicatione predictis fiant per verba et clausulas congruentia necessaria utilia et opportuna aliqua publica instrumenta in forma autentica et solemnī prout dictis personis videbitur esse fiendum.—*Item* quod die ad dictam publicationem ut predicatur assignata dicte novem persone missam et sermonem solemniter audiant: quibus auditis publicationem et manifestationem publice et solemniter prout eis videbitur veri regis faciant in nomine Jhesuchristi aliqua verba devota et pertinentia premitendo et unum ex dictis instrumentis in posterum per alteram ipsarum legi publice faciendo : post quam quidem publicationem sic factam Te Deum laudamus campanis pulsantibus solemniter et altitōne decantetur devote insuper orationes dicantur et demum gloria laus et honor exhibeantur Altissimo Regi regum : preterea clangor tubarum et aliorum instrumentorum ibi resonet et major quo fieri poterit letitia ostendatur : de qua publicatione etiam recipiantur et fiant plura publica instrumenta.—*Item* quod prefate persone cum consilio illorum de quibus eis videbitur vel sine provideant debito modo et tempore cum competitoribus vel eorum procuratoribus potestatem habentibus circa securitatem et conservationem libertatum et privilegiorum ac jurium regnorum et principatus et conservationem patrimonii regii et bonum reipublice quanto securius et honestius fieri poterit.—*Item* quod locus conventionis et congregationis dictarum novem personarum sit villa de Casp in regno Aragonum prope flumen Iberi situata : quam facta ceterorum comparatione castrorum et

locorum et super eisdem subjiendo rem oculis informatione diligenti recepta et consideratis omnibus que in hujusmodi actu considerari secundum qualitatem et dispositionem temporis debuerunt omnes deputati ambaxiatores syndici et procuratores superius nominati tanquam aptam et idoneam eligunt et nominant cum presenti.—*Item* quod dictus locus dimittatur et per illum vel illos qui super hoc potestatem habebunt simpliciter et absolute ponatur in manibus dictarum personarum dominio atque posse cum omnimoda jurisdictione et juramento fidelitatis hominum alias prestari solito dominis dicti loci seu ville dictis personis vel deputando seu deputandis ab eis prestando quamdiu dicte persone seu aliqua earum pro predictis morabuntur erunt seu remanebunt in eo et per octo dies ultra: ita quod durante tempore supradicto prefate persone sint domine solum et simpliciter castri et loci seu ville predictorum et omnium in eis et eorum terminis habitantium ut prefertur: lapso vero termino supradicto castrum et villa seu locus predicta in jus dominium atque posse illius seu illorum qui per prius habebant et possidebant eadem ipso facto quacumque solemnitate cessante transferantur et penitus revertantur et nunc pro tunc habeantur totaliter pro translatis: et quia prefatus locus est ecclesie supplicetur domino nostro pape quod supradicta concedere et etiam illi vel illis ex dictis novem personis cui vel quibus sanctitati sue placuerit jurisdictionem spirituales clericorum et personarum ecclesiasticarum in dicto loco et ejus terminis committere de apostolica beniginitate dignetur.—*Item* omnes superius nominati eligunt nominant constituunt et de presenti faciunt atque creant

duos capitaneos generales videlicet Petrum Martinez de Marziella filium Garcie Martinez de Marziella et Azbertum Çatrilla filium Azberti Çatrilla milites domicellos qui presint nomine dictarum novem personarum ville et terminis ejus et omnibus habitantibus in eisdem seu ibi forum quomodolibet sortientibus et omnem jurisdictionem exercean in eisdem: et isti tales facient solemne juramentum et homagium dictis personis de custodiendo ipsas personas et eorum familiares ac quoscumque ambaxiatores et alios in dicta villa admitendos et eorum bona et locum seu villam fideliter et bene juxta eorum scire et posse et de obediendo dictis personis simpliciter et absolute: et idem juramentum et homagium facient gentes armorum ballistarii et familiares dictarum personarum principalium et omnes alii ad eorum deffensionem vel servitium deputati: capitaneis autem predictis onus et sollicitudo operum excubiarum murorum et custodiarum portarum loci seu ville predictæ et omnium aliorum ad custodiam facientium seu pertinentium supradictam pertineant et incumbant: istos attamen et omnes alios dicte novem persone possint deponere et amovere et eosdem vel alios iterum ponere si et quando et totiens quotiens ipsis videbitur faciendum.—*Item* quod uterque dictorum capitaneorum habeat quinquaginta homines armorum cum singulis equis et quinquaginta ballistarios pedites ita quod sint inter omnes centum homines armorum equites et centum ballistarii fideles et bone fame arbitrio eorundem capitaneorum. — *Item* quod castrum et locus seu villa predicta muniantur et provideantur debite de victualibus atque armis.—*Item* quod in castro predicto vel domibus ubi

dicte novem persone fuerint vel se receptaverint pro premissis nullus absque ipsarum voluntate licentia et permissu valeat introire: in locum autem seu villam quicumque sine armis et cum illo numero de quo dictis capitaneis videbitur et non alias ingrediatur: et super hoc fiant custodie diligenter hec et similia dictorum capitaneorum ordinationi et arbitrio relinquendo.—*Item* quod nullus cuiuscumque auctoritatis status gradus prehemiuentie aut conditionis extiterit qui secum vel in ejus societate habeat ultra viginti homines armatos de quatuor leucis audeat se appropinquare ad dictum castrum seu villam de Casp exceptis ambaxiatoribus qui ultra quadraginta equitaturas et quinquaginta personas pro qualibet ambaxiata et sine armis in villa introducere non possint: et si plures pro eorum societate duxerint illos statim ultra dictas quatuor leucas remittere teneantur. Et quod quicumque officiales quantumcumque magni non valeant ad villam prefatam de Casp venire nec in eadem intrare permittantur nisi de licentia aut ad requisitionem dictarum novem personarum.—*Item* quod pro parte parlamentorum conjunctim quorum auctoritate superius nominati funguntur mittatur celeriter et per personas autenticas presentetur cuilibet ex competitoribus littera que contineat in effectu quod parlamenta generalia regni Aragonum et Cathalonie principatus pro se et eis adherentibus notificant intimant seu denunciant eidem quod certe notabiles persone ab eisdem parlamentis super his plenum posse habentes in villa de Casp prope flumen Iberi in Aragone constituta pro investigando instruendo se et informando noscendo et publicando cui predicta parlamenta et subditi ac vassalli dicte corone fidelitatis debi-

tum prestare et quem in eorum verum regem et dominum per justitiam secundum Deum et eorum conscientias habere debeant et teneantur hinc ad vicessimam nonam diem martii proxime futuri convenient et erunt personaliter congregate processure abinde ad investigationem instructionem informationem noscionem et publicationem predictas. — *Item* quod dicta parlamenta continuentur et durent donec facta fuerit regis publicatio supradicta et deinde quamdiu ipsis parlamentis fuerit bene visum. — *Item* omnes dicti deputati et ambaxiatores syndici et procuratores nominibus ante dietis jurant et se obligant quod parlamenta predicta aut ipsi potestatem dietis novem personis eligendis attributam non revocabunt non impediunt nec aliququaliter impugnabunt etiam inito et firmato pacto inter predictos nominibus quibus supra mediante legitima stipulatione vallato nomine et vice uniuscujusque dictorum parlamentorum et singularum personarum eorundem ac etiam pro interesse regnorum et principatus predictorum et reipublice eorundem et veri regis in posterum publicandi et quorumvis dictorum competitorum et aliorum quorumcumque quorum intersit aut interesse poterit in futurum: imo pro toto eorum posse dabunt consilium auxilium et favorem quod presentia capitula executioni demandentur et quod ordinetur latissime cum omnibus securitatibus et clausulis necessariis et oportunis. — *Item* dicti deputati ambaxiatores syndici et procuratores procuratorio nomine ac in animam suorum principum promittunt et se obligant atque jurant habere et nunc pro tunc et e converso habent in verum regem et dominum illum qui per predictas personas in concordia vel modo superius expressato pro rege fuerit pu-

blicatus: et quod contra publicationem regis sic factam per ipsas personas ac contra ea que per eas in et super predictis processa et enantata fuerint aut contra personas publicantium vel publicati vel contra formam aut ordinem eorum que acta et publicata fuerint non possint verbo scriptis facto aut alias quidquam dicere petere proponere obijcere excipere aut alias quovismodo impugnare seu etiam allegare.—*Item* quod littera intimatoria de qua supra fit mentio presentetur domino Frederico ut uni de competitoribus et hortetur per parlamenta episcopus segorbicensis in cujus custodia dictus dominus Fredericus existit ut pretensum jus dicti domini Frederici in successione regnorum et terrarum corone regie Aragonum prossequatur seu prossequi faciat per sufficientes procuratores et advocatos.—*Item* cum illi de regno Valentie fuerint per magna tempora spectati fuerintque super hac materia ut modo debito mitterent requisiti et eis protestatum propter moram et materia presens ulterius dilationem non patiatur: est concordatum quod procedatur in hoc tam urgenti negotio: eorum absentia non obstante. Si tamen suos ambaxiatores et nuntios in concordia misserint taliter quod regnum Valentie representent admittantur super hiis que nondum erunt exequutata de preparatoriis in eo statu in quo tunc erunt negotia sine discussione vel impugnatione quacunque eorum que facta fuerint seu etiam concordata.—*Item* quod expense que pro premissis et sequentibus fient dividantur in hunc modum: videlicet quod expense que personis et ministris aragonensibus fient per aragonenses et cathalanis per cathalanos solvantur: communes vero prout est alias fieri assuetum.—*Item* quod capitula predicta et in

eis et quolibet eorum contenta solum pro forma substantiali et necessario observanda habeantur quoad tempora numerum novem personarum voces publicationem modos substitutionis vel electionis fiende in casibus supra in nono capitulo expressatis vel altero eorundem: in ceteris vero possit forma et ordo in dictis capitulis et in eorum quolibet contenti preposterari vel omitti.—Que fuerunt acta die loco mense et anno prefixis presentibus testibus ad predicta multum honorabilibus Francisco Daranda donato Porteceli Jaufredo de Ortiguis licentiatos in decretis et Dominico Caverro canonico ecclesie ville Alcanicij. Et idem testes fuerunt presentes firme multum honorabilis Johannis de Plano doctoris et ambaxiatoris predicti qui infirmitate podagre detentus firmavit in domibus Guillermi Claver ubi idem ambaxiator hospitabatur et etiam firme Anthonii de Castellet jamdicti qui utique detentus simili infirmitate firmavit in domibus suis.

Se hallan segnidamente copiados en el proceso los poderes de algunos diputados, el acta de la eleccion de los nueve compromisarios, y las correspondientes notificaciones á los pretendientes; empezando luego las actas de las sesiones que dichos compromisarios celebraron en el castillo de Caspe, hasta llegar á la proclamacion de don Fernando, con la

SESION DEL DIA 29 DE MARZO DE 1412.

Principia el acta con estas palabras :

Núm. 412.

Tom. 22.
fol. 2100.

Adveniente autem die vicessima nona mensis martii hora completorii vel quasi anno a nativitate Domini millesimo quadringentissimo duodecimo de qua quidem die in quinto capitulorum insertorum superius mentio specialis habetur apud villam de Casp in regno Aragonum constructam in castro videlicet ipsius ville fuerunt personaliter constituti reverendissimi in Christo patres et domini Petrus archiepiscopus Terrachone Dominicus episcopus oscensis ac multum honorabiles et religiosus Franciscus Daranda donatus Porteceli Berengarius de Bardaxino et Bernardus de Gualbis utriusque juris doctor ex novem personis per parlamenta regni Aragonum et Cathalonie principatus electis ad investigandum noscendum et publicandum cui subditi et vassalli dicte corone regie Aragonum fidelitatis debitum prestare et quem in eorum verum regem et dominum per justitiam secundum Deum et eorum conscientias habere debeant et taneantur deputatis et electis: de quarum deputatione nominatione et electione ac potestate constat per

acta et capitula desuper jam inserta : qui per organum dicti reverendissimi domini archiepiscopi Terracone jamdicti dixerunt et se obtulerunt presentibus me Raimundo Bajuli notario et Paulo Nicholai connotario meo ac testibus infrascriptis paratos procedere in predictis juxta potestatem eis atributam et formam capitulorum superius expressorum: requirentes me et dictum connotarium meum ut de predictis conficeremus acta publica ac etiam instrumenta.

Constituida , pues , así la junta de Caspe, compareció en seguida Bernardo Costeja , procurador de don Alfonso, duque de Gandia , y entregó el siguiente escrito :

Núm. 413.

Coram vobis reverendo domino episcopo oscensi et egregiis nobilibus et honorabilibus dominis parlamento regni Aragonum ac reverendissimo patre et domino domino archiepiscopo Terracone ac egregiis nobilibus et honorabilibus dominis ambassiatoribus parlamenti Cathalonie constitutus personaliter Bernardus Costeya notarius procurator substitutus ad infrascripta per honorabilem dominum Bernardum de Vilatig militem procuratorem incliti domini Alfonsi ducis Gandie ceterosque ambassiatores electos et deputatos ad infrascripta per inclitum dominum antedictum proponit : quod cum inclito domino Alfonso patri dicti in-

Tom. 22.
fol. 2100.

cliti principalis sui fuerit per vos scriptum intimatum notificatum et denunciatum quatenus certas personas deberet mittere apud locum de Casp XXIX presentis mensis martii ad informandum vos et parlamenta ac supradictos embassiatores de jure corone regie quod pretendit esse suum: super quo habito consilio maturo elegit certos nuntios suos ad informandum regnum et vestras reverentias de jure quod ipse reputat se habere in corona regni Aragonis antedicti cui dictum jus de jure debetur: et dictus dominus Alfonsus filius succedat juridice in dicto jure corone: ideo dictos ambassiatores elegit ad predicta vestris reverentiis destinandos. Cumque dicti ambassiatores essent deliberati et parati accedere ad dictum locum de Casp in tempore per vestras reverentias assignato contingerunt impedimenta in via per quam oportebat eos necessario ad dictum locum superius memoratum transire: que impedimenta sunt homines armorum Castelle et Gasconie qui fere totam viam occupant per quam ipsi transitum facere oportebat: ea propter mittentes pro salvoconductu responsionem adhuc recipere non valuerunt. Ideo deliberatum extitit ut unus de ambassiatoribus antedictis precederet magister in sacra theologia Johannes de Montesono et dictus Bernardus dicto nomine una cum eo per mare usque Dertusiam transitum facerent et deinde dictus procurator accederet ad vestras reverentias per predicta omnia denunciare. Idcirco dictus substitutus procurator vestris reverentiis denuntiat presentiam dicti reverendi magistri Johannis accedentis pro causa superius memorata et dominos ambassiatores alios scilicet dominum Bernardum de Vilalig militem dominum Franciscum Blanch in legibus licentia-

tum et dominum Petrum de Falcho in decretis licentiatum de proximo venturos eo facto quo saluum conductum haberint supradictum. Et nichilominus predictus magister Johannes de Monço et dominicus Johannes Navarro legum doctor sunt parati accedere ad declarandum et informandum vestras reverentias de juribus incliti domini ducis antedicti. Ideo dictus procurator substitutus vice dicti incliti domini ducis et aliorum ambassiatorum predictorum offert se paratum de jure dicti incliti domini ducis allegare: protestando quod interim aliquod prejudicium dicto inclito domino principali suo non fiat nec generari possit: requirendo de predictis sibi fieri publicum instrumentum ad habendum rei memoriam in eternum.

Leyéronse tambien y fueron aprobadas las cartas que debian dirigirse á los cuatro compromisarios que no se hallaban aun en Caspe, instándoles para que compareciesen luego.

SESION DEL DIA 30.

Se dió á Pascasio Albert y á Juan Albiol el encargo de llevar á su destino las cartas para los compromisarios ausentes, acordadas en la sesion anterior.

SESION DEL DIA 31.

Fué leída una carta de don Fadrique , en la que , despues de algunas lijeras indicaciones sobre su derecho á la corona , manifestaba su abandono y la necesidad que tenia de que se le proveyese de abogados ; y se acordó en seguida su contestacion.

SESION DEL DIA 3 DE ABRIL.

Presentóse Juan Albiol, y dió cuenta de haber entregado ya á Guillermo de Valiseca la carta que le habian encargado los demás compromisarios que se hallaban en Caspe.

SESION DEL DIA 9.

Comparecieron los enviados del duque de Gandía , pidiendo que se les señalase día y hora para alegar y probar el derecho de su representado.

SESION DEL DIA 11.

Pascasio Albert hizo relacion de haber entregado á Bonifacio Ferrer y á Ginés Rabasa las cartas que para ellos se le habian dado en la sesion del día 30 de mayo anterior.

SESION DEL DIA 12.

Asistieron ya á la sesion de este dia Fr. Vicente Ferrer y Bonifacio Ferrer , otros de los compromisarios que hasta entonces no se habian aun presentado.

SESION DEL DIA 14. (1)

Se señaló el día 18 y demás sucesivos para oír á los enviados del duque de Gandía.

•

SESION DEL DIA 15.

Despacháronse algunas cartas relativas á las demandas de don Fadrique.

(1) Los compromisarios se reunieron tambien el dia 13; pero omitimos el extractar todas aquellas sesiones en que el escribano secretario se limitó á levantar auto de que dichos árbitros se habian reunido, dispuestos á oír en justicia á cualquiera de los pretendientes ó sus procuradores que quisiese demostrar su derecho.

SESION DEL DIA 17.

Señalado este dia para que los compromisarios presentes pres-
tasen el debido juramento, procedióse á este acto segun mani-
fiesta el secretario en estos términos :

Núm. 414.

Tom. 22.
fol. 2111.

Et incontinenti predicti domini deputati ibidem in dic-
ta ecclesia existentes per organum reverendissimi domini
archiepiscopi Terracone presentibus honorabilibus Narciso
Astrucii archidiacono Terracone et Dominico Ram priore
ecclesie Alcanicii testibus ad hec vocatis et assumptis di-
xerunt quod cum ipsi descendissent de castro predicto et
vellent accedere ad fores ipsius ecclesie ubi paratum erat
altare et alia necessaria pro audiendo solemniter missam
et sermonem comunicando jurando et alia nonnulla acta
peragendo juxta tenorem sexti capitulorum superius in-
sertorum : requisiverunt me dictum Raimundum Bajuli et
alios connotarios meos ibidem presentes ut de omnibus et
singulis actis que ibi fierent conficerem et conficerentur
acta atque publica instrumenta.—Et statim presentibus me
Raimundo Bajuli et dictis Paulo Nicholai et Jacobo de
Monteforti connotariis meis et testibus infrascriptis et pre-
sentibus multum honorabilibus Gondisalvo Roderici de
Neyra archidiacono Dalmaçan et Petro Sancii legum doc-

tore ambassiatoribus assertis illustrissimi domini regis Castellæ ac Bernardo de Villarig milite et aliis ambassiatoribus dicti incliti domini ducis Gaudie superius jam contentis prenarratus reverendissimus dominus archiepiscopus Terracone ibidem aliis suis condeputatis jamdictis personaliter existentibus et audientibus indutus vestibus pontificalibus ut est moris ante fores ecclesie predictæ ad hec ut populus melius et spatiosius staret in platea celebravit missam solemniter : et fuit diaconus dictus Narcisus Astrucii archidiaconus Terracone et subdiaconus venerabilis Bernardus Olzina prepositus ilerdensis et minister venerabilis prior dicte ecclesie de Casp. Et postquam dictus dominus archiepiscopus sumpsit corpus Christi reversus ad alios dominos supradictos condeputatos suos coram altari flexis genibus ordinatos et facta generali confessione per ipsos tradidit cuilibet eorum sacratissimum corpus Christi comunicandum : et primo dicto domino episcopo oscensi secundo priori Cartusie tertio Francisco Daranda quarto magistro Vincentio Ferrarii quinto Berengario de Bardaxino sexto Bernardo de Gualbis qui omnes de manibus dicti domini archiepiscopi corpus sanctissimi Jesuchristi sumpserunt et receperunt devote. Et postmodum perfecta et finita missa fuit posita eoram altari quedam crux aurea perulis et lapidibus preciosis ornata in qua dixerunt fore ex ligno vere crucis Christi et quoddam evangelisterium subtus illam : et incontinenti idem dominus archiepiscopus et ex post ceteri predicti deputati singulariter unus post alium per ordinem supradictum flexis genibus jurarunt et voverunt alta et intelligibili voce eoram omni populo ibi stante super crucem et sancta quatuor evangelia supradicta manibus

uniuscujusque eorum corporaliter tacta unusquisque ejus nomen et cognomen exprimendo in modum sequentem :— Yo Pere de Çagarriga arquebisbe de Terragona solemnement et publica faç vot a Deu et a la Verge Maria et a la cort celestial et jur sobre la creu de Jesuchrist et los sants evangelis que en lo negoci de la successio procehire e vertader rey e senyor lo pus prest que rahonablement pore segons Deu et justicia et bona consciencia juxta mon poder et saber ensemps ab los altres segons el poder a ells et a mi donat publicare tota amor hoy favor et temor pregaria preu do gracia o servey o qualsevol speranza de aquells et tota altra sinistra voluntat posposats et remoguts. Item que abans de la publicacio dessus dita no manifestare publicare e obrire a algu qui no sie dels nou publicament o amagada directament o indirecta de paraula o per scrits o ab senyals o ab altre qualsevol enginy o manera la voluntat intencio o proposit de mi o de qualsevol de mos companjons en et debes lo dit acte.—Et hiis per eos et quemlibet ipsorum dictis crucem et evangelia supradicta devotissime fuit eorum quilibet osculatus.—Et in predictis fuit differentia ista dumtaxat quod predicti domini episcopus oscensis Franciscus Daranda et Berengarius de Bardaxino votum et juramentum predicta in aragonensi lingua pronuntiarunt: ceteri vero prout superius continetur.—Et his omnibus sic peractis dominus reverendus et religiosus magister Vincentius Ferrarii predictis aliis condempnatis suis necnon populo in multitudine copiosa ibidem congregato presentibus et audientibus predicavit solemniter ibidem ante fores ecclesie predicte summendo pro themate verba sequentia: *Fiet unum ovile et unus pastor* illudque

plurimis et diversis rationibus conclusionibus et auctoritatibus ad materiam dicte successionis applicando prossequendo et etiam concludendo.

SESION DEL DIA 18.

Comenzaron sus alegaciones los enviados del duque de Gandía (1).

SESION DEL DIA 19.

Continuaron las alegaciones de los embajadores del duque de Gandía, y terminado el discurso de Francisco Blanch, á quien habia tocado hoy la palabra, se presentó Francisco de Perellós para manifestar á los compromisarios que, á pesar de haberse trasladado á Caspe Ginés Rabassa con el deseo de cumplir la misión que le habia sido confiada, con todo que se lo impedían la enajenación mental y demas achaques de que adolecia.

SESION DEL DIA 20.

Prosiguió Francisco Blanch en demostrar el derecho del duque de Gandía.

(1) Como el actuario no insertó en el acta ni el extracto de las arengas ni la copia de los escritos que cada abogado dijo ó presentó para apoyar el derecho de su cliente; nos vemos privados también de continuar aquí ningún documento de esta clase.

SESION DEL DIA 21.

Continuó la demostracion del derecho del mencionado duque.

SESION DEL DIA 22.

Despues de haber prestado juramento Guillermo de Valiseca , con protesta de no comprometerse á dar su voto dentro determinado plazo ; se dió comision á los médicos Honorato Bonafé, de Perpiñan, y Gerónimo, de Alcañiz , para que averiguasen la certeza de lo espuesto por Francisco de Perellós acerca de la enajenacion mental de Ginés Rabassa.

SESION DEL DIA 23.

Autorizóse á Narciso Astruch, Gaufredo de Ortigues y Domingo Ram , para recibir las informaciones que creyesen convenientes sobre el estado de enajenacion mental en que se decia hallarse Ginés Rabassa.

En este mismo dia el obispo de Huesca hizo entrega á los compromisarios de la jurisdiccion y dominio que le correspondian sobre el castiilo y villa de Caspe ; y habiéndola aquellos aceptado , traspasaron dicha jurisdiccion á Asberto Catrilia y Martin Martinez de Marziella, gobernadores nombrados para ejercerla, los cuales prestaron en seguida el debido juramento y homenaje.

SESION DEL DIA 24.

Verificóse en este día la toma de posesion por los gobernadores de Caspe, y se cumplió la solemnidad de separar y nombrar de nuevo á todos los oficiales y empleados que ejercian alguna autoridad en dicha villa. Últimamente se publicó un edicto prohibiendo bajo pena de cinco sueldos el jugar á los dados.

SESION DEL DIA 25.

Continuaron las solemnidades de toma de posesion de la villa de Caspe por los gobernadores Asberto Catrilla y Martin Martinez de Marziella.

SESION DEL DIA 27.

Comparecieron los embajadores del duque de Gandia, y entregaron escritas las alegaciones que en los días anteriores habian pronunciado ante los compromisarios.

SESION DEL DIA 28.

Leyóse una carta con que don Fadrique reiteraba su demanda de abogados y procuradores.

SESION DEL DIA 30.

Se dió cuenta de una carta con que el parlamento aragonés instaba á los compromisarios para que decidiesen luego el negocio de la sucesion.

SESION DEL DIA 4 DE MAYO.

Fueron leidas á los compromisarios dos cartas de los valencianos, en las que se trataba de las pretensiones de don Fadrique; y otra de los consellers de Barcelona, exhortándoles á dar su fallo lo mas pronto que les fuese posible.

SESION DEL DIA 5.

Primeramente se dió audiencia á Fernando de Vega, Juan Gonzalez de Acevedo, Miguel de Navés, Juan Sarañana, Martin Sanchez de Sevilla, fray Juan de Villahan, Pedro Sanchez de Castillejo y Gonzalo Rodriguez de Neyra, embajadores del Infante don Fernando, los cuales pronunciaron algunos discursos para demostrar el derecho de dicho pretendiente. Presentóse despues Francisco de Perellós, y pidió nuevamente que fuese declarado inhabil para ejercer el cargo de árbitro su suegro Glnés Rabassa. Por último, se dió cuenta de la informacion recibida para averiguar el estado de enajenacion mental de dicho Rabassa, y sobre ella dieron los ocho compromisarios el siguiente fallo:

Núm. 415.

Tom. 22.
fol. 2144.

Virginis filio invocato : nos deputati predicti visis geminatis supplicationibus ac requisitionibus nobis factis per nobilem Franciscum de Perellós militem et generum honorabilis Januarii Rabaça militis legum doctoris et una nobiscum deputati : visa etiam informatione per honorabiles Narcissum Astrucii archidiaconum Terrachone Jaufridum de Ortigiis et Dominicum Ram priorem ecclesie Alcanicii in legibus licenciatos ex comissione per nos eisdem facta habita et recepta super requisitis et supplicatis per dictum nobilem Franciscum : visis etiam depositionibus testium receptorum virtute comissionis predictae et alias audita nichilominus relatione dictorum commissariorum et cum dicto honorabili Januario Rabaça non solum semel immo pluries presentialiter communicato colloquio et potestate nobis in capitulis supra insertis attributa : judicamus dicimus et declaramus dictum honorabilem Januarium Rabaça nobiscum electum et deputatum ad investigationem et publicationem nostri veri regis et domini non esse idoneum seu sufficientem immo penitus impeditum et inhabilem ad faciendum et exequendum ea que nobis comissa existunt et ipsum non posse intendere in premissis et propterea alium loco ipsius fore per nos juxta dictorum capitulorum seriem eligendum et deputandum.

SESION DEL DIA 6.

Después de haber dado segunda audiencia á los embajadores del infante don Fernando , que continuaron sus alegaciones ; se dió cuenta de un escrito presentado por Gerardo Zelonis de Luca y Bernardo de Gallach , á nombre de doña Violante y de su hijo el príncipe Luis , en el cual eran recusados algunos de los compromisarios por enemigos personales de dichos pretendientes.

SESION DEL DIA 7.

Fueron oídos otra vez los embajadores del infante de Castilla.

Por la tarde volvieron á reunirse los compromisarios ; y después de haber tomado el juramento á Domingo de La Naya y Ramon Fivaller , guardianes ó alcaides del castillo de Caspe, y al notario Ramon Batlle ; dieron audiencia á los embajadores del duque de Gandia , los cuales presentaron por escrito las razones que favorecían su derecho. Ultimamente Bonanato Pere presentó á los compromisarios varios documentos relativos al derecho de sucesion que habían sido enviados por los diputados de Cataluña (1).

(1) Entre otros documentos , buscaron los diputados y remitieron por último á los compromisarios el que menciona la siguiente carta :—Al molt honrat senyor en Francesch Despuig diputat local de Tortosa.—Senyor: una vostra letra havem rebuda responsiva a una letra nostra queus havíem tramessa ensemps ab altres dues letres nostres quis dressaven la una al batle general de Catalunya e l'altra als consuls de Perpnya sobre un translat que

SESION DEL DIA 9.

Comparecieron Juan Icart, reclamando la sucesion para el conde de las montañas de Prades ; y Gerardo Zelonis de Luca , pidiendo contestacion al escrito que habia presentado el dia 6. Diéronse la los compromisarios , desestimando sus recusaciones.

demanam de una practica fient per la real successio : de la qual segons som informats es stat trames translat no ha molta dies a certa persona desta ciutat tret daqueita vila de Perpnya qui apres fo llurat al governador de Cathalunya. E responemvos quens meravellam molt com diets quel dit batle es a Cochliure e que con sia aqui que vos li daretis la dita sua letra: car bona semblaba pus propri que vos haguessets tantost cavalcet e fosssets ab lo dit batle e praticat ab ell de ço que demanam o almenys li haguessets tramesa la dita letra per certa persona atesa la qualitat dels affers a la gran cuyta a quels demanam. Perqueus pregam senyor que al lo dit batle no es aqui cavolquets e siats decontinent e con pus prest porets ab ell e comuniquets ab ell de ço de que scrivem o li tramietis la dita letra per persona certa. E per tant que hajats pus clara certitud qual es la practica que demanam vos diem que aquesta practica fo feta ab consentiment de la terra an lo temps de la unio ço es con se tractave que la filla del rey en Pere foa jurada primogenita e que fos muller del marques qui apres fo duch de Gandia : la qual practica conte que filla de rey no puxa succedir en aquest regne. Direts aço als dits consols e batle e serals remognán la incertitud de les paraules que diets son contengudes en la dita nostra letra: e treballs ab tota cuyta e fets que los dits consols e batle treballen e entenen en aço segons contenen les letres que ja havem trameses. Escrita en Barchinona a XI dies de abril del any MCCCCXII. -- Los deputats del general de Cathalunya e les VI personas a ells adjuncetes. (Reg. de la dip. de 1411, fól. 124). -- Sobre el contenido de la antecedente carta y la disposicion de la pragmática de que en ella se trata, es necesario advertir, que la corona de Aragon no constituyó nunca un verdadero mayorazgo, que tuviese señalado de una manera fija é invariable el orden de su transmission; pues recorrien-

SESION DEL DIA 10.

Dióse audiencia á Juan de Alzamora , Bernardo del Bosch y Bernardo de Gallach, enviados por doña Violante, viuda del rey don Juan primero de Aragon , para apoyar el derecho de doña Violante y don Luis de Nápoles. Leyéronse , pues , algunas cartas de estos personajes , que fueron presentadas por dichos mensajeros , y cuyo contenido se reducía á pedir que fuese declarado el derecho de sucesion á favor del mencionado príncipe Luis.

do la serie de sus soberanos, se ve que sucedieron todos por llamamiento de su antecesor ó por aclamacion de sus súbditos, y nó en fuerza de ninguna ley constitutiva que estuviese establecida de antemano. Las sustituciones y gravámenes que algunos condes-reyes impusieron á sus herederos, segun se vé en los testamentos que conserva este archivo, casi nunca se extendieron mas allá del primero ó segundo grado; y por lo mismo todos dispusieron del reino y condado como de libre y propio patrimonio, desmembrándolo á veces; repartiendo entre sus diferentes hijos, como mejor les plugo, considerable porcion de sus estados; y aun cediéndolo á personas enteramente estrañas, como lo hizo don Alfonso el Batallador, que instituyó herederos á los templarios, á los hospitalarios y al Santo Sepulcro de Jerusalem. Asi pues, la pragmática que aqui se cita hubo de ser por lo mas una disposicion especial y aislada, que don Pedro el Ceremonioso creyó prudente dar, porque juzgó que contribuiría á sosegar los disturbios que á los pocos años de haber él ascendido al trono se habian suscitado en Aragon y Valencia. En prueba de que no estaba reconocida en las bembras semejante incapacidad para suceder, baste considerar: que en los dos testamentos que dejó otorgados el conde don Ramon Berenguer el Grande, la llamó espresamente á la sucesion del condado, en falta de los hijos varones: que si bien don Ramon Berenguer 4.º parece que pretendió siempre derivar su derecho al reino de Aragon, nó del que le transmitiera su esposa, sino de la cesion que le hicieron los templarios y demás á quienes

SESION DEL DIA 11.

Despues de haber oido nuevamente á Juan de Alzamora, Bernardo del Bosch y Bernardo de Gallach, se leyó una carta de los jurados de Zaragoza, en la que pedian que se decidiese prontamente el negocio de la sucesion.

SESION DEL DIA 13.

Leyóse una carta de don Fadrique, en la que repetia sus demandas de abogados y procuradores. Contestósele que ya se había proveido lo necesario para que los tuviese.

lo habia legado el Batallador; doña Petronila no dejó de considerarse tambien por su parte verdadera reina por derecho propio, y como tal, muerto ya su marido, abdicó el reino á favor del hijo comun instituido ya por el padre, y le nombró además heredero en su postrer testamento: que en la última voluntad de don Ramon ó Alfonso el Casto se hallan tambien esplicitamente llamadas las hijas para el caso de no existir ningun hijo; y finalmente, que entre los muchos consejeros y letrados á quienes consultó don Pedro antes de declarar sucesora á su hija doña Constanza, declaracion que revocó despues con la pragmática de que aquí se trata, solo dos ó tres opinaron por la incapacidad de dicha hija para auereder en el reino. Se vé, pues, que el orden de suceder en los estados de Cataluña y Aragon no tuvo casi nunca otra norma que la última voluntad del antecesor, y que si bien fueron siempre preferidos los hijos á las hijas, tambien estas excluyeron á los varones de otro grado mas remoto. A no haber sido estas la ley ó costumbre y la opinion del pais, no hubieran por este tiempo mostrado las cortes tanto empeño en que don Martin declarase quién queria que le sucediese, ni se hubiera siquiera puesto en tela de juicio el derecho del infante don Fernando, ya que no podia derivarlo sino de doña Leonor, hija del señor don Pedro 4.º de Aragon.

SESION DEL DIA 14.

Fué admitido por notario Juan Dezplá , enviado por los valencianos , y prestó el debido juramento.

SESION DEL DIA 16.

Presentáronse y fueron oídos los enviados del conde de Urgel.

Reunidos nuevamente los compromisarios por la tarde del mismo día , procedieron á la eleccion de Pedro Bertran para que sustituyese á Ginés Rabassa en el cargo de compromisario por Valencia. Fueron por último leídas dos cartas , una con que el parlamento de Aragon instaba la pronta resolucion de los compromisarios , y otra con que don Fadrique reiteraba sus demandas.

SESION DEL DIA 17.

Continuaron sus alegaciones los embajadores del conde de Urgel.

SESION DEL DIA 18.

Compareció y prestó el debido juramento Pedro Bertran, compromisario nuevamente elegido; y luego se dió otra vez audien-

cia á los embajadores del conde de Urgel, para que continuasen demostrando el derecho de su principal.

SESION DEL DIA 19.

Continuaron las alegaciones de los embajadores del conde de Urgel.

Por la tarde se procedió á nombrar por otro de los castellanos de Caspe á Guillermo Çuera, tomándosele en seguida el debido juramento.

SESION DEL DIA 20.

Se presentaron nuevamente los enviados de don Jaime de Urgel, y continuaron sus alegatos.

SESION DEL DIA 21.

Se dió audiencia á Geraldo de Ardevol y Pedro Ferrer, enviados por la condesa de Urgel para demostrar el derecho de don Jaime. Presentóse despues Bernardo Zaldia, enviado por la ciudad de Murviedro para asistir á la futura proclamacion; y últimamente se leyó una carta con que el parlamento de Valencia instaba á los compromisarios para que verificasen luego la eleccion.

SESION DEL DIA 22.

Los compromisarios nombraron secretarios suyos á los escribanos Bartolomé Vicens y Francisco Fonolleda, tomándoles en seguida el correspondiente juramento.

SESION DEL DIA 23.

Fueron oídos nuevamente los embajadores enviados por el conde y la condesa de Urgel para demostrar el derecho de aquel magnate.

SESION DEL DIA 24.

Continuáronse las alegaciones de los enviados del conde de Urgel.

SESION DEL DIA 26.

Por la mañana se dió otra vez audiencia á los embajadores de don Fernando; y por la tarde á los que habia enviado la condesa de Urgel.

SESION DEL DIA 28.

Acordaron los compromisarios prorogar hasta el día 29 del venidero junio el plazo que se les habia señalado en la concordia de Alcañiz; notificando desde luego dicha prorogacion á los parlamentos de los tres reinos. Pasóse despues á la lectura de dos cartas, á saber, de una con que los aragoneses instaban la pronta eleccion; y de otra dirgida á Bonifacio Ferrer por el obispo de Segorbe, recomendándole las demandas de don Fadrique. Los embajadores de Castilla y los del duque de Gandia presentaron tambien por escrito varios alegatos á favor de sus respectivos principales. Por último, en este dia los compromisarios nombraron á Pedro Sabata gobernador de Caspe en representacion de Valencia, para que ejerciese su empleo junto con Martin Martinez de Marcillo y Alberto Çatrilla, que lo eran respectivamente por Aragon y Cataluña.

SESION DEL DIA 29.

Notificóse á Pedro Sabata su nombramiento, y se le tomó el correspondiente juramento.

SESION DEL DIA 30.

Se presentó Jaime Juglar, enviado por el curador de don Fadrique para pedir que se difiriese el fallo del negocio de la sucesion hasta tanto que este hubiese podido alegar su derecho.

SESION DEL DIA 1.º DE JUNIO.

Fueron leídas dos cartas del parlamento de Cataluña , relativa la una al nombramiento de abogados para don Fadrique , y pidiendo en la otra instrucciones sobre el modo de enviar las seis personas que debían asistir á la proclamacion.

SESION DEL DIA 2.

Acordóse escribir al parlamento de Cataluña , prescribiéndole que los seis diputados que enviase para oír la proclamacion pudiesen ir con aquel acompañamiento que conviniese á su estado y categoría ; pero que tres ó cuatro leguas antes de llegar á Caspe debiesen dejar su comitiva , y entrar en la villa con solas cuarenta cabalgaduras y cincuenta personas por cada embajada.

SESION DEL DIA 3.

Después de haber sido oído Matias Vidal , otro de los embajadores del conde de Urgel que peroró á favor de dicho conde ; fueron leídas varias cartas , á saber : dos del parlamento aragonés y otra de los jurados de Zaragoza , instando ambos para que se procediese con brevedad á la eleccion ; y otra finalmente de los compromisarios á los jurados de Mallorca , pidiéndoles que enviasen procuradores para oír la proclamacion.

SESION DEL DIA 6.

Espidiéronse instrucciones á los aragoneses y valencianos sobre el modo de enviar sus diputados para asistir á la proclamacion.

SESION DEL DIA 8.

Los embajadores del conde de Urgel y los de doña Violante, viuda de don Juan primero, presentaron por escrito las razones que antes habian alegado de viva voz á favor de sus respectivos representados.

SESION DEL DIA 9.

Se espidió la orden á los parlamentos de los tres reinos para que enviasen á Caspe los diputados que debiesen asistir á la proclamacion; y luego se dió audiencia á los abogados de don Fadrique, los cuales espusieron de palabra las razones que favorecian el derecho de su defendido.

SESION DEL DIA 10.

Los abogados de don Fadrique presentaron por escrito las razones que en el dia anterior habian alegado de viva voz.

SESION DEL DIA 11.

Presentaron tambien sus alegatos por escrito los enviados de la condesa de Urgel.

SESION DEL DIA 14.

Fueron oidos en este dia otros de los abogados de don Fadrique.

SESION DEL DIA 13.

Continuaron nuevamente sus alegaciones los embajadores del infante don Fernando.

SESION DEL DIA 21.

Se recibieron los alegatos por escrito que presentaron los embajadores de Violante de Aragon y del duque de Gandia.

SESION DEL DIA 22.

Los enviados de don Fadrique y los del conde de Urgel presentaron nuevos alegatos.

SESION DEL DIA 23.

Peroraron nuevamente á favor de su defendido los abogados de don Fadrique.

SESION DEL DIA 24.

Despues de haber entregado sus últimos alegatos los defensores de don Fadrique , procedieron los compromisarios á dar su fallo en el negocio de la sucesion, y lo hicieron en estos términos:

Núm. 416 (1).

In nomine Domini nostri Jhesu-Christi pateat universis: Tom. 21.
fol. 1920.
quod die sabbati intitulata vicesima quinta mensis junii

(1) No se estrañe el hallar en esta coleccion algun documento que haya visto ya la luz pública en otras obras; pues lo continuamos aqui solamente por no interrumpir el enlace que puede tener con los demás fuédllos que publicamos.

anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo duodecimo hora tertiarum vel quasi existentibus reverendissimis et honorabilibus dominis novem personis infrascriptis ad investigandum instruendum informandum noscendum recognoscendum et publicandum subscripta deputatis et electis in quadam aula castri ville de Casp prope flumen Iberi in Aragonia constitute personaliter congregatis in presentia nostrum notariorum subscriptorum qui de auctoritate facultate et potestate dictorum dominorum deutorum et aliis per kalendaria tactis et expressatis prout nominati sumus inferius faciemus autenticam et veridicam fidem et in presentia etiam honorabilium dominorum testium infrascriptorum: prefati domini mandarunt reverendo magistro Vincentio Ferrarii subscripto quod ipsorum nomine legeret et publicaret quamdam scripturam quam illico dictorum dominorum ex parte reverendus in Christo pater et dominus Dominicus Ram episcopus oscensis infrascriptus dedit et tradidit eidem magistro Vincentio Ferrarii: et requisiverunt nos infrascriptos notarios quod de predictis omnibus et singulis faceremus unum et plura publicum et publica instrumenta. Qui quidem reverendus dominus magister Vincentius Ferrarii accepit dictam scripturam et eam coram omnibus legit et publicavit cujus tenor sequitur in hunc modum : Nos Petrus de Çagarriga archiepiscopus Terrachone Dominicus Ram episcopus oscensis Bonifacius Ferrarii dompnus Cartusie Guillermus de Vallesicca legum doctor frater Vincentius Ferrarii de ordine predicatorum magister in sancta teologia Berengarius de Bardaxino dominus loci de Çaydi Franciscus Daranda donatus monasterii Portaceli ordinis Cartusie oriundus civi-

tatis Turolii Bernardus de Gualbis utriusque juris et Petrus Bertrandi decretorum doctores novem videlicet deputati vel electi per generalia parlamenta prout de nostra electione et subrogatione mei Petri Bertrandi constat per publica instrumenta facta in Alcanicio die quarta decima martii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo duodecimo et Dertuse tertia decima dictorum mensis et in castro de Casp sexta decima die madii ejusdem anni cum plena ac plenissima generali ac generalissima auctoritate facultate et potestate investigandi instruendi informandi noscendi recognoscendi et publicandi cui predicta parlamenta et subditi ac vassalli corone Aragonum fidelitatis debitum prestare et quem in eorum verum regem et dominum per justitiam secundum Deum et nostras conscientias habere debeant et tencantur ita quod illud quod nos novem in concordia vel sex ex nobis in quibus sex seu inter quos fuerit unus de qualibet terna publicaremus vel alias pro executione capitulorum inter dicta parlamenta concordatorum faceremus aut executaremus quovismodo haberetur pro facto justo constanti valido atque firmo: prout de predictis potestate et capitulis constat per publica instrumenta recepta in Alcanicio per Bartholomeum Vincentii Paulum Nicholay et Raymundum Bajuli notarios die quinta decima februarii anno predicto: considerantes quod inter cetera solemniter et publice quilibet nostrum vovit et juravit quod simul cum aliis secundum potestatem concessam citius quo rationabiliter fieri posset in negotio procederet et verum regem et dominum publicaret prout in dictis voto et juramento de quibus constat per publica instrumenta recepta in villa de Casp per dictos Paulum Ni-

cholay Raymundum Bajuli et Jacobum de Monteforti notarios diebus decima septima et vicesima secunda aprilis et decima octava madii anno predicti latius continetur: visis tenore et forma dictarum electionis de nobis facte et potestatis nobis tradite et juramenti et voti premissorum et prehabitis investigatione instructione informatione notione et recognitione que per nos fienda erant et dictis ac datis et nominatis per justitiam secundum Deum et nostras conscientias necessariis oppinionibus dictis atque votis et illis ac aliis premissis recognitis et consideratis solum Deum habentes pre oculis secundum tenorem potestatis et juramenti ac voti predictorum dicimus et publicamus quod parlamenta predicta et subditi ac vassalli corone Aragonum fidelitatis debitum prestare debent et tenentur illustrissimo ac excellentissimo et potentissimo principi et domino domino Ferdinando infanti Castelle et ipsum dominum Ferdinandum in eorum regem et dominum habere tenentur et debent. De quibus omnibus ad perpetuam rei memoriam petimus et requirimus fieri unum et plura publicum seu publica instrumenta per vos notarios infrascriptos: de quibus omnibus et singulis supradictis dicti reverendissimi et honorabiles domini novem deputati verbo etiam requisiverunt per nos notarios suprascriptos fieri unum et plura publicum seu publica instrumenta. Que fuerunt acta die anno et loco predictis presentibus honorabilibus viris dominis Francisco de Pau milite Dominico Ram licenciato in legibus milite Dominico de la Naja Guillermo Çaera et Raimundo Fivallerii castellanis et custodibus dicti castri de Casp ad hec pro testibus vocatis specialiter et assumptis.—Sig~~X~~num mei Bartholomei Vincen-

rū notarii publici civitatis Cesarauguste et auctoritate domini regis Aragonum per totam terram et dominationem suam qui predictis una cum connotariis infrascriptis interfui et clausi etc.—Sig^xnum Jacobi de Plano auctoritate regia notarii publici serenissimi domini regis Aragonum qui premissis omnibus et singulis una cum aliis connotariis suis hic contentis interfuit. — Sig^xnum mei Raymundi Bajuli auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominationem suam qui premissis una cum connotariis meis hic contentis presens fui eaque scribi feci et clausi.—Sig^xnum mei Jacobi de Monteforti auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum qui omnibus et singulis supradictis una cum aliis meis connotariis hic contentis interfui eaque clausi.—Sig^xnum mei Pauli Nicholay illustrissimi domini regis Aragonum olim scriptoris auctoritateque ejusdem notarii publici qui predictis omnibus et singulis interfui eaque clausi.—Sig^xnum mei Francisci Fonolleda illustrissimi domini regis Aragonum olim scriptoris regiaque auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem suam qui publicationi predictae requisitus una cum prenominalis connotariis meis interfui eaque recepta per olim scriptum clausi.

SESION DEL DIA 26.

Comparecieron los obispos de Vich y de Barcelona, el conde de Cardona, Raimundo de Bages, Juan Dezplá y Pedro Grimau, enviados por el parlamento de Cataluña para asistir á la proclamacion.

SESION DEL DIA 27.

Se presentaron fray Romeo de Corbera, fray Pedro Pujol, Manuei Díez, Pedro Siscar, Juan Suau y Pedro Gil, enviados tambien por el parlamento valenciano para oír la proclamacion; y con el mismo objeto se presentaron de parte de los aragoneses fray Iñigo de Alfaro, don Pedro Jimenez de Urrea, don Juan de Luna, Juan de Bardaxi, Juan de Oyelfa y Juan Sanchez Sadornil. Se acordó despues que el día siguiente se verificase la proclamacion, y con este objeto se dió al maestro fray Vicente Ferrer el encargo de pronunciar el sermón y de leer publicamente la sentencia.

SESION DEL DIA 28.

Procedióse en este día á la publicacion de la sentencia y solemne proclamacion de don Fernando, del modo que esplica el acta con las siguientes palabras:

Núm. 417.

Tom. 22.
fol. 2198.

Novissime autem die martis hora tertiarum vel quasi intitulata XXVIII^a dicti mensis junii anno predicto a nativitate Domini MCCCCXII dicti domini deputati in aula predicti castri de Casp personaliter constituti convocatis

nobis dictis eorum notariis et secretariis per vocem dicti domini terrachonensis archiepiscopi dixerunt se velle eadem hora accedere ad publicandam publice et solemniter publicationem per eos factam cum instrumentis publicis in posse nostri dictorum notariorum confectis die sabbati proxime lapso de nostro vero rege et domino ad ecclesiam dicte ville et in ea missam et sermonem solemnes audire et post eorum consumationem publicationem facere supradictam : requirentes nos dictos notarios et secretarios quatenus celebrationem dictorum misse et sermonis et publicationem predictam et alia que in ipsis et circa ea fierent et exequerentur continuaremus in presenti processu et de eis conficeremus unum et plura publicum seu publica instrumenta.—Et quasi incontinenti dicti domini deputati accesserunt simul ad ecclesiam supradictam ad cujus fores in illis videlicet que respiciunt versus plateam fuit quoddam altare mirabiliter apparatus et a dextris et sinistris ipsius erant scanna seu cadafalia pro sessionibus dominorum ambaxiatorum designatorum inferius fabricata : et dicti domini deputati excepto dicto domino oscensi episcopo circa infrascripta occupato sederunt supra quoddam scannum appositum quasi immediate coram dicto altari intus cancellum ibi factum sub forma et ordine qui sequuntur. Dictus enim reverendus dominus archiepiscopus sedit in medio dicti scanni et ad partem dexteram post eum sederunt primo dominus Bonifacius Ferrarii secundo Guillelmus de Vallesica tertio Franciscus Daranda : ad partem vero sinistram primo Berengarius de Bardaxino secundo magister Vincentius Ferrarii tertio Bernardus de Gualbis et quarto Petrus Bertrandi predicti. Ad partem vero dex-

teram dicti altaris in scanno seu cadafallo ibi ut preferatur facto sederunt religiosi reverendus nobiles et honorabiles deputati regnorum Aragonum et Valentie subscripto ordine collocati. Primo enim religiosus frater Ennecus Dalfaro comendator de Riela ordinis sancti Johannis hospitalis Jherosolimitani pro dicto regno Aragonum et post eum reverendus frater Romeus de Corbaria magister militie beate Marie de Muntesia et sancti Gcorgii pro dicto regno Valentie deinde nobilis dominus Petrus Ximenez Durra pro eodem regno Aragonum et post eum religiosus Petrus Pujol prior Vallis Jesuchristi pro dicto regno Valentie successive autem nobilis dominus Johannes de Luna miles pro dicto regno Aragonum et immediate post eum nobilis Manuel Diez pro eodem regno Valentie deinde autem honorabilis Johannes de Bardaxino miles pro prefato Aragonum regno et post eum honorabilis Petrus de Siscar miles pro dicto regno Valentie et statim post eum honorabilis Johannes Dovelfa pro eodem regno Aragonum et post eum honorabilis Johannes Suau pro dicto regno Valentie et immediate honorabilis Johannes Sanchez de Sadornil pro dicto regno Aragonum et post eum honorabilis Petrus Gil jurisperitus pro eodem regno Valentie ambaxiatores seu nuntii. Ad partem vero sinistram dicti altaris in alio scanno seu cadafallo sederunt sub ordine infrascripto reverendi in Christo patres multum nobiles et potentes viri et honorabiles domini ambaxiatores seu nuntii Cathalonie principatus: primo enim Galcerandus urgellensis secundo Franciscus barchinonensis episcopi tertio dominus Johannes comes Cardone quarto Raimundus de Lupiano alias de Bages miles quinto Johannes de Plano legum doctor sexto Petrus

Grimau ville Perpiniani: intus vero cancellum predictum erant videlicet in dextera parte ipsius honorabilis Dominicus de la Naya Cesarauguste et Guillelmus Çæra in legibus licenciatus Valentie et in parte sinistra Raymundus Fivallerii Barchinone cives castellani et custodes dicti castri de Casp: extra dictum vero cancellum ad partem dexteram dicti altaris quasi ad pedes dictorum dominorum ambaxiatorum dictorum regnorum Aragonum et Valentie sederunt honorabiles Martinus Martinez de Marziella pro dicto regno Aragonum et Petrus Çabata pro dicto regno Valentie et ad partem sinistram juxta pedes dictorum dominorum ambaxiatorum principatus predicti Asbertus Çatria capitanei pro dictis dominis deputatis dicte ville de Casp. Dictus vero reverendus dominus oscensis episcopus indutus vestimentis sacerdotalibus in aparatu pontificali cui honorabilis Narcisus Astruci archidiaconus Terracone et Cipressus Balaguerii ejus secretarius pro subdiacono ministrarunt missam sancti Spiritus solempniter celebravit. Finita autem dicta missa dictus reverendus magister Vincentius Ferrarii suum incohavit sermonem in quo pro themate sumpsit: *Gaudeamus et exulemus et demus gloriam Deo quia venerunt nuptie Agni: Apochalipsis XVIII* capitulo: quod trinas dividens in partes juxta solempnitatis materiam fuit notabiliter prosequutus. Quo finito sermone dictus reverendus magister Vincentius ad mandatum per dictos dominos deputatos sibi ut premittitur factum publicationem de dicto nostro vero rege et domino dicta die sabati proxime lapsa factam ibi publice alta et intelligibili voce coram dictis dominis ambaxiatoribus et populo ibidem congregato legendo de verbo ad verbum unum ex instru-

mentis super dicta publicatione dicta die sabbati proxime lapsa confectis solemniter publicavit. Et cum in publicatione predicta fuit in passu illo seu puncto in quo nomen excellentissimi ac magnifici principis et domini domini Ferdinandi nostri veri regis et domini exprimitur seu continetur idem magister Vincentius et omnes desuper nominati et alii etiam ibidem presentes magnis et altis vocibus jocunditatem et gaudium denotantes exclamarunt dicentes repetitis vicibus per magnam pausam durantibus: *Viva viva nostre rey et senyor don Ferrando*. Et post longam repetitionem dictorum verborum et similium in effectu dictus reverendus magister Vincentius publicationem predictam perfecit. Qua quidem publicatione sic ut prefertur completa et facta statim dictus reverendus magister Vincentius et universi alii de publicatione dicti nostri veri regis et domini Altissimo regum Regi laudes debitas persolventes Te Deum laudamus et alia cantica et orationes flexis genibus decantarunt. Et dicti honorabiles Dominicus de la Naya Guillermus Çahera et Raymundus Fivallerii castellani et custodes dicti castri quoddam magnum vexillum sive bandera armorum regis Aragonum in quadam magna asta seu lancea coram dicto altari protinus erexerunt: et nichilominus pulsatio campanarum clangor tubarum et sonitus diversorum instrumentorum musicorum ibidem extitit incohatus ad quorum sonitum dicti capitanei una cum pluribus aliis gentibus ibidem existentibus eorum gaudium et letitiam aprobandes ac dicta verba *viva viva nostro rey et senyor don Ferrando* continue geminantes incepterunt ibidem coram dicta ecclesia in platea et postea per dictam villam tripudiare: quod quidem tripudium per totam illam

diem quasi continue perduravit. De quibus omnibus et singulis supradictis tam predicti deputati quam ambaxiatores seu nuntii supradicti petierunt et requisiverunt eis fieri atque tradi per nos notarios et secretarios supradictos conjunctim et vel divisim unum et plura publicum et publica instrumenta ad habendum de eis memoriam in futurum. Que fuerunt acta loco die et anno predictis presentibus honorabilibus religiosis et providis viris dominis Dominico de la Naya Guillelmo Çaera et Raymundo Fivellerii castellanis et custodibus castri Martino Martinez de Marziella Petro Çabata Azberto Çatria capitaneis dicte ville de Casp Anthonio de Bardaxino domicello Aragonum fratre Anthonio Tolosano clavario ordinis militie beate Marie de Muntesia et sancti Georgii valentine diocesis Jacobo de Orries domicello Aragonum fratre Emanuele de Vilarasa dicti ordinis beate Marie de Muntesia Garsia Munionis de Pamplona domicello Aragonum Petro Desplugues milite Valentie Eximino de Sayos domicello civitatis Calathejubii Petro Sagarra ville Morelle Beltrando Coscon domicello Cesarauguste Francisco Desplugues domicello Valentie fratre Roderico de Bardaxino comendatore Osce ordinis sancti Johannis Hospitalis Iherosolimitani Giraldo de Gualba milite Valentino fratre Fortunyo de Heredia comeudatore domus antike oscensis dicti ordinis sancti Johannis Andrea Castella domicello Valentie Eneco Desparça domicello ville Muriveteris Manuele Suau cive Valentie Ludovico Coscon domicello Cesarauguste Raymundo Constantini milite Valentie nobili Raymundo Dorcau Francisco de Pau Raymundo de Calderis Guillelmo de Blanis Guillelmo Raymundi de Muntagut Lucha Davinyo

Johanne Petri Fahena Petro Arnaldi de Salli domicellis Johanne de Vallo Jacobo Columbi Hugueto Fiveller Leonardo de Vallesicha Francisco de Gualbis Poncio de Busquets Francisco Çaplana Bonanato Petro et Gaufrido de Ortiguís in decretis licenciato civibus Barchinone testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis et pluribus etiam aliis in multitudine copiosa.

Volvieron despues á reunirse por última vez los compromisarios en la tarde del mismo día , y en aquella sesion renunciaron la jurisdiccion que durante el compromiso habían ejercido sobre el castillo y villa de Caspe ; recibieron á los enviados de Aragon, Cataluña y Valencia, que fueron á darles las gracias por haber terminado tan felizmente su encargo ; y acordaron finalmente notificar la eleccion á los parlamentos , universidades y otros interesados , espidiendo entre otras las cartas que siguen :

Núm. 418.

Tom. 22.
fol. 218r.

Sanctissime ac beatissime pater : premissis semper vestrorum pedum osculo beatorum. Celestis altitudo potentie in excelsis habens imperium super cuncta sic distribuit ineffabili providentia munera gratiarum sicque res universas disponit quod in horum consideratione sensus hominis hebetatur cum sint ininvestigabiles vie Domini et sapientie sue magnitudinem humani non capiant intellectus. Ecce itaque beatissime pater quod Deus iudex justus nostros gemitus et dolores vestre beatitudinis intercessionibus ut pie

credimus respiciens oculo pietatis : volens nobis de dictarum gratiarum muneribus impertiri non modicam portionem : nos taliter fecit esse dispositos et paratos quod die presenti juxta facultatem auctoritatem et potestatem nobis plenarie atributas per justitiam duximus publicandum quod parlamenta et subditi ac vassalli regie corone Aragonum debitum fidelitatis eorum prestare tenentur et debent illustrissimo ac excellentissimo et potentissimo principi et domino domino Ferdinando infanti Castelle illumque pro eorum rege et domino debent et tenentur habere: super quibus in exultationibus et letitie jubilo consurgentes tanto plenius agimus Deo laudes quanto specialius ab ipso domino hujusmodi veritatis et justitie cognoscimus processisse. Verum ut sanctitas vestre paternitatis inmensa de cognitione tanti filii valeat in domino exultari premissa per venerabilem Dominicum Ram licenciatum in legibus priorem ecclesie Alcanicii quem ad sanctitatem vestram hac de causa tantummodo destinamus quique sanctitati eidem unum ex instrumentis de dicta publicatione confectis est in forma propria traditurus vestre beatitudini cum omni humilitate decrevimus intimare : quam conservare et prosperare dignetur Altissimus ad regimen universalis ecclesie sancte feliciter in longevum. Scripta in castro de Casp sub sigillo reverendissimi domini archiepiscopi Terracone de ordinatione omnium subscriptorum vigesima octava die junii anno millesimo quadringentesimo duodecimo.—Vestre sanctitatis humiles servitores et oratores devoti novem deputati ad investigandum et publicandum regem et dominum per justitiam in regnis et terris regie corone Aragonum sub-

jectis.

Núm. 419.

Tom. 24.
fol. 2189.

Excellentissimo et serenissimo principi et domino domino Ferdinando Dei gratia regi Aragonum Valentie Majoricarum Sardinie et Corsice comiti Barchinone Rosilionis et Ccitanie. — Excellentissime et serenissime rex princeps et domine. Magna et inextimabili letitia et exultatione repleti vestre celsitudini regie cum omnimoda reverentia intimamus quod nos die presenti Spiritus sancti gratia illustrante juxta facultatem auctoritatem et potestatem nobis plenarie atributas per justitiam publicavimus quod parlamenta et subditi ac vassalli regie corone Aragonum celsitudini vestre debitum fidelitatis ipsorum prestare serenitatemque vestram pro eorum vero rege et domino debent ac tenentur habere. Quocirca nos qui exaltationem excellentie vestre ornatibus virtutum regalium insignite tota mente diligimus de publicatione jamdicta jocunditatis plenitudinem assumentes tanquam de illo quem sui nominis fama precelsa strenuissimum diffundit per orbem et predicat gestis laudabilibus gloriosum premissa per venerabilem Petrum Blan domicellum nepotem archiepiscopi Terracone hujusmodi littere portitorem quem ad excellentiam vestre regie majestatis hac de causa tantummodo destinamus eidem regie majestati immediate decrevimus intimare : quam Pater altissimus donorum gratie celestis adimpleat sique amoris ubertate secundet felici-

ter et longeve. Scripta in castro de Casp sub sigillo reverendissimi domini archiepiscopi Terracone de ordinatione omnium subscriptorum XXVIII die junii anno MCCCCXII.

—Serenissime rex princeps et domine vestre celsitudinis servitores perhumiles et vassalli qui ejus gratie et mercedi nos humiliter comendamus novem deputati ad investigandum et publicandum regem et dominum per justitiam in regnis et terris regie corone Aragonum subjectis.—Similis domine regine mutatis mutandis.—Similis inclito et magnifico domino infanti Alfonso primogenito Aragonum.—Similis inclito domino infanti Johanni illustrissimi domini Ferdinandi regis Aragonum filio.—Similis inclito domino infanti et magistro sancti Jacobi serenissimi domini Ferdinandi regis Aragonum filio.—Similis inclito domino infanti et magistro Alcantere ordinis Calatrave serenissimi domini Ferdinandi regis Aragonum filio.—Similis inclito domino infanti Petro illustrissimi domini Ferdinandi regis Aragonum filio.—Item archiepiscopo Toletano mutatis mutandis.

Núm. 490.

Excellentissime et serenissime rex princeps et domine: Tom. 22.
fol. 2190.
gaudemus et exultamus in Domino sibi que actiones exsolvimus gratiarum qui spiritum innovans in nostris visceribus veritatis dedit nobis recta et justa sapere et talia per justitiam insuper operari per que regnis et terris regie co-

rone Aragonum subjectis firmiter et juste pacis et felicitatis augmenta provenire credimus ut optamus. Hinc est excellentissime rex et domine quod cum ad investigandum et publicandum cui regnorum et terrarum regie corone Aragonum successio per justitiam pertineret in qua jus habere competitores plurimi asserebant nos per parlamenta fuerimus deputati in qua investigatione ex debito fidelitatis nostre et alias hactenus insudavimus toto posse hodie data presentis Spiritus sancti gratia illustrante juxta facultatem auctoritatem et potestatem nobis plenarie attributas per justitiam duximus publicandum quod parlamenta et subditi ac vassalli dicte regie corone Aragonum debitum fidelitatis ipsorum illustrissimimo ac excellentissimo et potentissimo principi et domino domino Ferdinando patruo vestre serenitatis prestare illumque pro eorum vero rege et domino debent et tenentur habere: super quibus in exultationis et letitie jubilo consurgentes tanto plenius agimus Deo laudes quanto specialius ab ipso donum hujusmodi veritatis et justitie cognoscimus processisse. Verum ut serenitas vestre regie majestatis quem de recommendatione dicte justitie parlamenta et nos per suos ambaxiatores et literas hactenus oneravit de premissis certa valeat consolari eadem per Arnaldum de Bardaxino domicellum hujusmodi littere portitorem cum omni letitia et exultatione statim vestre celsitudinc decrevimus intimare: quam feliciter Altissimus conservet et prosperet pleris annis. Scripta in castro de Casp sub sigillo reverendissimi domini archiepiscopi Terracone de ordinatione omnium subscriptorum XXVIII die juuii anno MCCCCXII.—Similis serenissime et illustrissime principisse et domine domine Ca-

(361)

terine regine Castelle et Legionis mutatis mutandis. — Ad omne servicium et mandatum excellentie vestre prompti novem deputati ad investigandum et publicandum regem et dominum per justitiam in regnis et terris regie corone Aragonum subjectis.

FIN DEL TOMO TERCERO Y DEL COMPROMISO DE CASPE.

NAG202173

Digitized by Google

ÍNDICE

de los documentos y demás materias que comprende este tomo.

PARLAMENTO EN TORTOSA.

	Pág.
Sesion del día 25, de diciembre de 1412.	5.
Núm. 281.—Carta que los diputados de Cataluña escriben al parlamento, para darle noticia de la toma de Castellví de Rosanes, y de las providencias que habían adoptado para recobrarlo.	id.
Sesion del día 26.	7.
Núm. 282.—Otra carta con que los valencianos reunidos en Traiguera acusan al gobernador Arnaldo Guillermo de Bellera, de que por su culpa no se había aun celebrado la concordia en aquel reino.	id.
Núm. 283.—Otra con que el parlamento de Valencia dá cuenta del estado de las disensiones que reinaban en el dicho pais.	9.
Núm. 284.—Los diputados de Cataluña consultan al parlamento si accederán á la peticion que les han hecho algunos mercaderes, los consellers y los consules del mar de Barcelona, para que por el General se les faciliten cuatro cascos de galera que ellos debian armar á sus expensas, con la mira de proteger á la marina mercante de los alagues de los genoveses.	11.
Sesion del día 27.	13.
Núm. 285.—Carta del parlamento á la diputacion de	

	PAG.
Cataluña, dándole orden de alistar tropas para la defensa del país.	14.
Sesion del día 29.	15.
Núm. 286.—Carta del rey Carlos de Francia recomen- dando al parlamento el derecho de doña Violante y de su hijo Luis.	Id.
Núm. 287.—Otra carta del príncipe Luis en abono de su derecho.	18.
Núm. 288.—Otra de doña Violante sobre lo mismo. .	19.
Sesion del día 30.	21.
Sesion del día 31.	Id.
Sesion del día 2 de enero.	Id.
Núm. 289.—Demandas que presentaron los embaja- dores de Francia.	22.
Núm. 290.—Carta del conde de Urgel anunciando al parlamento la toma de Castellví de Rosanes por Arnaldo de Santa Coloma.	26.
Sesion del día 4.	27.
Sesion del día 7.	Id.
Núm. 291.—Carta del parlamento de Aragon al de Cataluña sobre la misma toma de Castellví. . . .	28.
Sesion del día 8.	29.
Núm. 292.—Poder dado á los embajadores que el prin- cipado envió á Aragon para acordar los preparati- vos de la eleccion hacedera.	30.
Sesion del día 9.	32.
Sesion del día 11.	Id.
Núm. 293.—Juramento que prestaron dichos emba- jadores.	33.
Sesion del día 12.	34.
Sesion del día 13.	Id.
Sesion del día 14.	Id.
Sesion del día 15.	35.
Sesion del día 16.	Id.
Sesion del día 18.	Id.
Núm. 294.—Carta del conde de Urgel quejándose de que hubiesen sido invadidos por tropas extranjeras	

	Pag.
algunos lugares de Aragon y Valencia.	35.
<u>Sesion del día 12.</u>	37.
<u>Sesion del día 21.</u>	id.
<u>Núm. 295.—Carta con que los enviados á Aragon dan noticia de su llegada á Alcañiz.</u>	id.
<u>Sesion del día 23.</u>	42.
<u>Sesion del día 25.</u>	id.
<u>Sesion del día 26.</u>	id.
<u>Sesion del día 28.</u>	43.
Sesion del día 30.	id.
Sesion del día 1.º de febrero.	id.
Sesion del día 2.	44.
Núm. 296.—Los embajadores en Aragon dan cuenta al parlamento del estado en que se hallaban los asuntos de su embajada.	id.
<u>Sesion del día 3.</u>	46.
<u>Núm. 297.—Contestacion del parlamento á las demandas presentadas por los embajadores de Francia.</u>	47.
Núm. 298.—Respuesta del parlamento á algunos nobles aragoneses que se habían juntado en Mequinenza, no reconociéndoles por parlamento de Aragon.	50.
Núm. 299.—Responde el parlamento á algunos cargos que le hacia don Jaime de Urgel.	51.
Sesion del día 5.	54.
Núm. 300.—Carta de los enviados á Aragon sobre asuntos de su embajada.	id.
Sesion del día 8.	55.
Núm. 301.—Protesta del parlamento contra la ocupacion de algunos pueblos fronterizos hecha por tropas del infante de Castilla.	56.
<u>Núm. 302.—Carta del antipapa Benedicto exhortando al parlamento á que despachase luego el negocio de la eleccion.</u>	58.
Sesion del día 9.	61.
Núm. 303.—Los enviados á Aragon escriben al parlamento quejándose de que no estuviere aun con ellos su compañero de embajada Berenguer Arnaldo de	

	PAG.
Cervellon, ...	62.
<u>Sesion del dia 11.</u>	63.
Sesion del dia 13.	id.
Núm. 304.—Los mensajeros enviados por el parlamento á Sicilia escriben dando minuciosa cuenta de su viaje y llegada á la isla.	id.
<u>Sesion del dia 15.</u>	68.
<u>Sesion del dia 18.</u>	id.
<u>Sesion del dia 20.</u>	id.
<u>Sesion del dia 22.</u>	id.
Núm. 305.—Escrito presentado por los síndicos de Mallorca, quejándose de la poca intervencion que se les concedia en todos los asuntos relativos á la eleccion de rey.	69.
Núm. 306.—Medios que propusieron los mismos síndicos para proceder á la eleccion.	74.
<u>Sesion del dia 23.</u>	77.
<u>Sesion del dia 24.</u>	id.
Núm. 307.—Carta del parlamento al obispo de Segorbe, encomendándole que procure que sea defendido ante los compromisarios de Caspe el derecho que pueda tener don Fadrique.	78.
Núm. 308.—Otra á los diputados de Cataluña, pidiéndoles copia auténtica de los testamentos reales y de algunas otras escrituras, para ilustrar á los compromisarios.	id.
<u>Sesion del dia 29.</u>	79.
<u>Sesion del dia 1º de marzo.</u>	80.
<u>Sesion del dia 2.</u>	id.
<u>Sesion del dia 3.</u>	id.
<u>Sesion del dia 4.</u>	id.
<u>Sesion del dia 5.</u>	81.
<u>Sesion del dia 7.</u>	id.
Núm. 309.—Escrito presentado por los mensajeros de Mallorca en abono de su derecho á tener igual representacion que los demás reinos.	id.
<u>Sesion del dia 8.</u>	87.

	PAG.
Núm. 310.—El parlamento aragonés escribe al de Cataluña, notificándole cierta prorogacion que habia acordado.	87.
Núm. 311.—Francisco de Erill escribe desde Valencia, consultando sobre algunos negocios de su embajada.	88.
Núm. 312.—Carta del infante don Fernando, en que declara que sus embajadores darian ya cuenta al parlamento de lo que pensaba hacer sobre lo que se le habia pedido, que retirase de Aragon las tropas castellanas que en él habian entrado.	89.
Sesion del día 9.	90.
Sesion del día 10.	id.
Núm. 313.—Carta de Nicoloso Doria al parlamento, manifestando que enviaria los treinta mil florines que se le pedian para que se le proporcionase un socorro de trescientos hombres de á caballo y trescientos ballesteros.	91.
Núm. 314.—El gobernador y prohombres de Alguer escriben que habian recibido de Nicoloso y remitian al parlamento los treinta mil florines de que se trata en la carta anterior.	92.
Sesion del día 11.	93.
Sesion del día 12.	id.
Núm. 315.—Acta de la eleccion de las personas que debian fallar el negocio de la snesion, verificada por la comision de los veinte y cuatro.	id.
Sesion del día 13.	97.
Núm. 316.—Votacion para elegir compromisarios.	98.
Sesion del día 14.	104.
Núm. 317.—Acta de haberse publicado el resultado de la votacion.	105.
Núm. 318.—Escribe el parlamento á los consellers de Barcelona, notificándoles la eleccion de compromisarios.	107.
Sesion del día 15.	112.
Núm. 319.—Carta de Francisco de Erill, dando cuen-	

	PAG.
<u>ta de los negocios de su embajada.</u>	112.
<u>Sesion del día 18.</u>	113.
Núm. 320.— <u>Contestacion del parlamento á algunos re-</u> <u>quirimientos presentados por los embajadores de</u> <u>Francia.</u>	id.
Sesion del día 18.	115.
Núm. 321.—Los consellers de Barcelona escriben al parlamento sobre algunas medidas fiscales tocantes á la ciudad.	id.
Núm. 322.—Carta escrita desde Barcelona por los em- bajadores del juez de Arborea, vizconde de Nar- bona, en la que dan noticia al parlamento del ob- jeto de su embajada.	117.
Núm. 323.— <u>Los estamentos eclesiástico y militar y los</u> <u>jurados de Valencia avisan al parlamento haber</u> <u>convenido todos en enviar embajada para tratar de</u> <u>los negocios de la sucesion.</u>	119.
<u>Sesion del día 19.</u>	120.
Sesion del día 20.	id.
Sesion del día 22.	id.
Núm. 324.—Carta del parlamento de Valencia noti- ficiando que para el mejor despacho de los negocios habia resuelto trasladarse cerca de aquella ciudad..	121.
Sesion del día 23.	122.
Núm. 325.—Carta con que los diputados de Cataluña manifiestan al parlamento que lo enviarán luego los documentos que se les habian encargado, y consul- tan sobre el sueldo que se habia señalado á los cincuenta ballesteros que debian ir de guarnicion á Caspe.	id.
Núm. 326.—Carta de Alberto Çatrilla sobre el alistamiento de dichos cincuenta ballesteros.	124.
<u>Sesion del día 24.</u>	126.
<u>Sesion del día 26.</u>	id.
Núm. 327.—Escribe don Fadrique al parlamento, la- mentándose de que se vea tan desamparado.	id.
Núm. 328.—Carta del rey de Navarra, contestando á	

	PAG.
<u>algunas quejas que le habia dirigido el parlamento.</u>	135.
<u>Núm. 329.—Otra del antipapa Benedicto XIII en re-</u> <u>comendacion de doña Juana de Prades.</u>	137.
<u>Sesion del día 28.</u>	138.
<u>Núm. 330.—Contesta el parlamento á las quejas de</u> <u>don Fadrique.</u>	id.
Núm. 331.—Otra carta sobre lo mismo.	140.
Núm. 332.—Carta del parlamento á los compromisa-	
rios catalanes, encargándoles que por su parte pro-	
curasen que se confiase á persona hábil la custodia	
del castillo de Caspe, y que en los negocios que te-	
nian confiados interviniesen tres escribanos por	
parte del Principado.	141.
<u>Sesion del día 29.</u>	142.
Núm. 333.—Otra á los mismos enviándoles las escri-	
turas que habian pedido.	id.
<u>Sesion del día 30.</u>	144.
<u>Sesion del día 31.</u>	id.
<u>Sesion del día 6 de abril.</u>	id.
Núm. 334.—Carta de los diputados de Cataluña, remi-	
tiendo al parlamento las que habian recibido de Si-	
cilia y Cerdeña.	id.
Núm. 335.—Escribe el conde de Quirra sobre las co-	
sas de Cerdeña.	145.
Núm. 336.—Otra carta del mismo, tambien sobre los	
sucesos de Cerdeña.	147.
Núm. 337.—Otra de los embajadores enviados á Sici-	
lia, en la que explican el estado de los negocios de	
aquel reino.	148.
Núm. 338.—Otra de dichos enviados sobre lo mismo.	153.
Núm. 339.—El parlamento aragonés da noticia al de	
Cataluña de su prorogacion para Zaragoza.	155.
Núm. 340.—El infante don Fernando escribe al par-	
lamento catalan encargándole que procure se deci-	
da luego el negocio de la sucesion.	id.
Núm. 341.—Los compromisarios de Caspe instan para	
que vaya á reunirseles luego Guillermo de Valseca.	157.

	PAG.
<u>Núm. 342.—Carta con que los cónsules de Perpignan dan noticia de las fiestas que habían celebrado por haber sido ya elegidos los compromisarios. . . .</u>	158.
Núm. 343.—El arzobispo de Tarragona y Bernardo de Gualbes acusan el recibo de los documentos que se les habían enviado y piden algunos que les faltaban.	159.
Núm. 344.—El mismo arzobispo y Bernardo de Gualbes contestan á la carta de número 332.	160.
Núm. 345.—Alberto Catrilla avisa al parlamento que ha contratado ya á los cincuenta ballesteros para enviarlos á Caspe.	161.
Núm. 346.—Carta del vizconde de Rocaberti, felicitando al parlamento por haber ya verificado la eleccion de compromisarios.	163.
<u>Núm. 347.—Carta en que Dalmacio Çacirera, enviado al conde de Urgel para tratar de algunos negocios, dá cuenta de su mision.</u>	164.
<u>Núm. 348.—El parlamento escribe á los diputados, pidiéndoles algunos documentos relativos al derecho de sucesion.</u>	166.
<u>Sesion del día 7.</u>	167.
<u>Núm. 349.—Carta de los compromisarios al parlamento sobre los abogados que debían darse á don Fadrique, y pidiendo copias de algunos documentos.</u>	id.
Núm. 350.—Otra de los mismos en que se trata tambien de los asuntos de don Fadrique.	170.
Núm. 351.—Otra de los mismos sobre el propio asunto.	171.
Sesion del día 8.	173.
Sesion del día 9.	174.
Sesion del día 11.	id.
Núm. 352.—Los aragoneses reunidos en Mequinenza, y que se titulaban tambien parlamento, escriben al de Cataluña que elegirán cierto número de compromisarios para que decidan el negocio de la sucesion.	id.
Sesion del día 12.	176.
Sesion del día 13.	id.

	PAG.
Núm. 353.—Acuerdo del parlamento no reconociendo por tal á los aragoneses reunidos en Mequinenza. .	176.
Núm. 354.—Carta del parlamento encomendando á los compromisarios, que antes de proceder á la eleccion exigiesen de cada uno de los competidores algunas seguridades para el buen gobierno del pais, en caso de ser elegidos.	180.
Sesion del dia 14.	182.
Sesion del dia 15.	183.
Sesion del dia 16.	id.
Sesion del dia 18.	id.
Núm. 355.—Carta de los diputados de Cataluña sobre las escrituras que necesitaban los compromisarios. .	184.
Sesion del dia 19.	186.
Núm. 356.—Escribe el parlamento á los diputados ordenándoles la construccion de algunas galeras. . .	187.
Núm. 357.—Carta al gobernador de Martorell encargándole que vele por la seguridad de aquella villa, que, segun noticias que tiene el parlamento, se ve amenazada.	188.
Núm. 358.—Otra de los diputados recomendando que se otorgasen á los de Perpignan las condiciones bajo las cuales ofrecian armar algunas galeras. . . .	189.
Núm. 359.—Orden del parlamento á los diputados para que presten mil florines á doña Leonor reina de Chipre.	192.
Núm. 360.—Nombramiento de comisionados para ir en representacion de Cataluña á oir la proclamacion del futuro rey, y de otros para tratar con el elegido de los negocios del Principado.	193.
Sesion del dia 20.	195.
Sesion del dia 21.	196.
Núm. 361.—Carta de los compromisarios de Caspe al parlamento de Cataluña sobre el modo de asegurar para despues de la eleccion de rey las libertades y privilegios del Principado.	id.
Núm. 362.—Otra de los mismos pidiendo al parla-	

	Pag.
mento que procurase enviar luego á Caspe á Raimundo Fivaller, nombrado castellano de aquel castillo.	107.
<u>Sesion del día 22.</u>	<u>108.</u>
<u>Sesion del día 26.</u>	<u>id.</u>
Núm. 363.—Los compromisarios catalanes escriben al parlamento sobre la admision de escribanos que autorizasen los actos de la junta de Caspe.	109.
Sesion del día 27.	207.
Núm. 364.—Escribe don Fadrique repitiendo sus instancias para que se le diesen abogados.	id.
Núm. 365.—El parlamento escribe á los diputados de Cataluña transmitiéndoles las instancias de don Fadrique.	205.
<u>Núm. 366.—Conesiacion del parlamento á la carta de don Fadrique.</u>	<u>206.</u>
<u>Sesion del día 28.</u>	<u>207.</u>
<u>Sesion del día 29.</u>	<u>208.</u>
Sesion del día 30.	id.
Núm. 367.—Escribe el parlamento á los compromisarios noticiándoles el viaje de Raimundo Fivaller y Bonanato Pere.	id.
<u>Sesion del día 2 de mayo.</u>	<u>209.</u>
<u>Núm. 368.—Carta de los diputados de Cataluña sobre los asuntos de Nicoloso Doria.</u>	<u>id.</u>
<u>Núm. 369.—Carta de los diputados remitiendo al parlamento otra de los cónsules de Perpiñan, en la que se contenian algunas noticias importantes.</u>	<u>212.</u>
Núm. 370.—Noticias comunicadas por los cónsules de Perpiñan.	215.
<u>Sesion del día 3.</u>	<u>id.</u>
<u>Núm. 371.—El parlamento aragonés escribe al de Cataluña quejándose de que se recogiesen en el Principado algunos que cometian varios robos y otros excesos en Aragon.</u>	<u>214.</u>
<u>Sesion del día 4.</u>	<u>216.</u>
Núm. 372.—Contestacion del parlamento catalan á la	

	Pág.
carta que antecede.	216.
Sesion del día 5.	218.
Sesion del día 6.	id.
Sesion del día 9.	id.
Núm. 373.—Carta de los diputados de Cataluña, consultando sobre varios negocios de su administracion.	219.
Núm. 374.—Otra de los mismos sobre los abogados y procuradores que pedía don Fadrique.	221.
Núm. 375.—Escribe el parlamento á las universidades de Cataluña, preguntándoles si han recibido cierta carta de la reina de Nápoles, y previniéndoles que no la contesten hasta haber recibido instrucciones del parlamento.	223.
Sesion del día 11.	225.
Núm. 376.—Carta de don Fadrique, quejándose nuevamente de su abandono.	id.
Núm. 377.—Contesta el parlamento á los cónsules de Perpiñan, que le habían enviado la carta de la reina de Nápoles y dado noticia de los armamentos que se hacian en Francia.	228.
Sesion del día 13.	230.
Núm. 378.—Los compromisarios catalanes acusan al parlamento el recibo de algunas escrituras, piden el envio de otras y de una porcion de armamento.	id.
Núm. 379.—Carta de los diputados de Cataluña al parlamento, quejándose de que los cónsules de Perpiñan querian retenerse las rentas del general, para atender con su producto á los gastos de defensa de la frontera.	231.
Núm. 380.—Reitera don Fadrique sus instancias para que se le den abogados.	233.
<u>Sesion del día 14.</u>	<u>235.</u>
<u>Sesion del día 16.</u>	<u>id.</u>
<u>Sesion del día 17.</u>	<u>236.</u>
<u>Sesion del día 18.</u>	<u>id.</u>
<u>Sesion del día 19.</u>	<u>id.</u>

	Pág.
<u>Sesion del dia 20.</u>	236.
<u>Sesion del dia 21.</u>	237.
<u>Sesion del dia 22.</u>	id.
<u>Sesion del dia 23.</u>	id.
<u>Sesion del dia 24.</u>	id.
<u>Sesion del dia 25.</u>	238.
<u>Sesion del dia 26.</u>	id.
Núm. 381.— <u>Carta de los compromisarios al parlamento, noticiándole que habian prorogado el plazo dentro el cual debían verificar la eleccion de rey.</u>	id.
<u>Sesion del dia 31.</u>	239.
<u>Sesion del dia 1.º de junio.</u>	240.
<u>Sesion del dia 4.</u>	id.
<u>Sesion del dia 6.</u>	id.
Núm. 382.— <u>Escriben los compromisarios al parlamento, prescribiéndole el acompañamiento que debian llevar los comisionados que fuesen á oír la proclamacion.</u>	id.
<u>Sesion del dia 9.</u>	241.
Núm. 383.— <u>Carta de los compromisarios catalanes en recomendacion de Raimundo Fivaller, para que le sean abonados por la diputacion todos los gastos que haya hecho en Caspe.</u>	242.
<u>Sesion del dia 12.</u>	243.
<u>Sesion del dia 13.</u>	id.
<u>Sesion del dia 14.</u>	id.
Núm. 384.— <u>Bonafato Pere, enviado á Caspe, dá cuenta al parlamento del estado en que se hallaba el negocio de la eleccion.</u>	id.
Núm. 385.— <u>Contestacion del parlamento á un escrito que habian presentado los de Cerdeña pidiendo que el Principado les socorriese.</u>	245.
<u>Sesion del dia 16.</u>	247.
Núm. 386.— <u>El mensajero Guiliermo Gavella escribe dando cuenta del estado de las cosas de Sicilia.</u>	id.
<u>Sesion del dia 18.</u>	252.
Núm. 387.— <u>Carta del parlamento de Valencia contes-</u>	

	Pág.
tando á otra que le habia escrito el de Cataluña sobre el modo de asegurar la paz del reino para despues de hecha la eleccion del rey.	252.
Sesion del dia 20.	254.
Núm. 388.—Carta de Bonanato Pere sobre algunos puntos relativos á la eleccion.	255.
Núm. 389.—Escriben al parlamento los cónsules de Perpignan, anunciando la próxima entrada de los franceses mandados por Boucicaul.	257.
Núm. 390.—Carta de Boucicaul á los de Perpignan encargándoles que le preparasen viveres, alojamientos y demás necesario para él y sus tropas. . . .	260.
Núm. 391.—Juan de Ribesaltes escribe también al parlamento sobre la misma entrada de Boucicaul. . .	263.
Núm. 392.—Los compromisarios escriben al parlamento que envíe luego los comisionados que hayan de asistir á la proclamacion.	265.
Núm. 393.—Carta del gobernador y justicia de Aragon, noticiando á los compromisarios el nombramiento de comisionados para oír la proclamacion. .	266.
Sesion del dia 21.	268.
Sesion del dia 22.	id.
Núm. 394.—Acuerdo del parlamento de Cataluña para trasladarse á Monblanc.	id.
Núm. 395.—Reglas que debían seguirse en dicha traslacion.	270.
Núm. 396.—El parlamento intima á los compromisarios de Caspe que ba despachado ya los comisionados para oír la proclamacion.	271.
Núm. 397.—Nombramiento de diputados para asistir á la proclamacion, y de embajadores para ir á felicitar al nuevo rey.	272.
Núm. 398.—Acuerdo del parlamento contra toda autoridad de los nueve compromisarios despues de hecha la eleccion.	273.
Sesion del dia 23.	274.
Núm. 399.—Carta escrita al parlamento por los dipu-	

	Pag.
tados de Cataluña, recomendándoles á Guillermo Oliver para que le fuesen abonados los gastos que habia hecho en su embajada á Sicilia.	274.
<u>Sesion del dia 25.</u>	<u>276.</u>
Núm. 400.—El conde de Urgel escribe que ha puesto en libertad á Juan de Vilamari.	id.
<u>Sesion del dia 27.</u>	<u>277.</u>
<u>Sesion del dia 28.</u>	<u>278.</u>
Núm. 401.—Carta de los compromisarios anunciando la eleccion de don Fernando de Antequera. . . .	id.
Núm. 402.—Acta de lo que pasó en el parlamento al recibirse la noticia de la eleccion.	279.
Núm. 403.—Circular del parlamento á los prelados de Cataluña notificándoles la eleccion de don Fernando.	280.
<u>Sesion del dia 29.</u>	<u>283.</u>
Núm. 404.—Carta de los comisionados que fueron á Caspe, dando cuenta de la proclamacion.	id.
<u>Sesion del dia 30.</u>	<u>287.</u>
<u>Sesion del dia 1.º de julio.</u>	<u>288.</u>
<u>Sesion del dia 2.</u>	<u>id.</u>
Núm. 405.—Avisan los comisionados, que se ponian en camino para ir á felicitar al nuevo rey. . . .	id.
Núm. 406.—Contestacion del parlamento á la carta que antecede.	289.
<u>Sesion del dia 4.</u>	<u>291.</u>
Núm. 407.—Encarga el parlamento á la diputacion de Cataluña que haga saber la eleccion á los sicilianos, sardos y mallorquines.	id.
Núm. 408.—Instrucciones á los embajadores que iban á felicitar al rey.	294.
<u>Sesion del dia 6.</u>	<u>299.</u>
Núm. 409.—Instrucciones dadas á los enviados al conde de Urgel.	id.

COMPROMISO DE CASPE.

Núm. 410.—Introduccion al compromiso de Caspe. .	301.
--	------

	PAG.
Núm. 411.—Concordia de Alcañiz para proceder á la eleccion.	304.
Sesion del dia 29 de marzo.	320.
Núm. 412.—Acta de la primera sesion en Caspe. . .	id.
Núm. 415.—Demanda del duque de Gaudia.	321.
<u>Sesion del dia 30.</u>	323.
<u>Sesion del dia 31.</u>	324.
<u>Sesion del dia 3 de abril.</u>	id.
<u>Sesion del dia 9.</u>	id.
<u>Sesion del dia 11.</u>	id.
<u>Sesion del dia 12.</u>	325.
<u>Sesion del dia 14.</u>	id.
<u>Sesion del dia 15.</u>	id.
Sesion del dia 17.	326.
Núm. 414.—Prestacion del juramento por los compromisarios.	id.
<u>Sesion del dia 18.</u>	329.
<u>Sesion del dia 19.</u>	id.
<u>Sesion del dia 20.</u>	id.
<u>Sesion del dia 21.</u>	330.
<u>Sesion del dia 22.</u>	id.
<u>Sesion del dia 23.</u>	id.
<u>Sesion del dia 24.</u>	331.
<u>Sesion del dia 25.</u>	id.
<u>Sesion del dia 27.</u>	id.
<u>Sesion del dia 28.</u>	id.
<u>Sesion del dia 30.</u>	332.
<u>Sesion del dia 4 de mayo.</u>	id.
<u>Sesion del dia 5.</u>	id.
Núm. 415.—Ginés Rabasa es declarado inhábil para ejercer el cargo de compromisario.	333.
<u>Sesion del dia 6.</u>	334.
<u>Sesion del dia 7.</u>	id.
<u>Sesion del dia 9.</u>	335.
<u>Sesion del dia 10.</u>	336.
<u>Sesion del dia 11.</u>	337.
<u>Sesion del dia 13.</u>	id.

	Pág.
<u>Sesion del dia 14.</u>	338.
<u>Sesion del dia 16.</u>	id.
<u>Sesion del dia 17.</u>	id.
<u>Sesion del dia 18.</u>	id.
<u>Sesion del dia 19.</u>	339.
<u>Sesion del dia 20.</u>	id.
<u>Sesion del dia 21.</u>	id.
<u>Sesion del dia 22.</u>	340.
<u>Sesion del dia 23.</u>	id.
<u>Sesion del dia 24.</u>	id.
<u>Sesion del dia 26.</u>	id.
<u>Sesion del dia 28.</u>	341.
<u>Sesion del dia 29.</u>	id.
<u>Sesion del dia 30.</u>	id.
<u>Sesion del dia 1º de junio.</u>	342.
<u>Sesion del dia 2.</u>	id.
<u>Sesion del dia 3.</u>	id.
<u>Sesion del dia 6.</u>	343.
<u>Sesion del dia 8.</u>	id.
<u>Sesion del dia 9.</u>	id.
<u>Sesion del dia 10.</u>	id.
<u>Sesion del dia 11.</u>	344.
<u>Sesion del dia 14.</u>	id.
<u>Sesion del dia 15.</u>	id.
<u>Sesion del dia 21.</u>	id.
<u>Sesion del dia 22.</u>	345.
<u>Sesion del dia 23.</u>	id.
<u>Sesion del dia 24.</u>	id.
<u>Núm. 416.—Sentencia á favor del infante don Fernando de Antequera.</u>	id.
<u>Sesion del dia 26.</u>	346.
<u>Sesion del dia 27.</u>	350.
<u>Sesion del dia 28.</u>	id.
Núm. 417.—Acta de la proclamacion de don Fernando.	id.
Núm. 418.—Notificase al papa la eleccion del infante de Castilla.	356.
Núm. 419.—Los compromisarios hacen saber el nom-	

	PAG.
bramiento al rey y á toda su real familia. . . .	358.
Núm. 420.—Se notifica el mismo nombramiento al rey de Castilla.	359.

FIN DEL INDICE.

ERRATA.

En la página 247, donde dice: SESION DEL DIA 14,
debe leerse: SESION DEL DIA 16.

